

BØRNS OPLEVELSE AF NATUREN

Et casestudie om børns oplevelse af naturen i forbindelse med udeundervisning og oplevelsernes betydning for deres hverdagsfriluftsliv

SPECIALE

Anne Houmøller og Laura Bjerre Rasmussen

Engelsk titel: CHILDREN'S EXPERIENCE OF NATURE

Vejleder: Søren Andkjær

Kandidatuddannelsen på Idræt og Sundhed, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet

Afleveret d. 3. juni 2016

Specialets samlede anslag er 215424 (89,76 normal sider)

Speciale afhandling

Dansk titel:

BØRNS OPLEVELSE AF NATUREN

Et casestudie om børns oplevelse af naturen i forbindelse med udeundervisning og oplevelsernes betydning for deres hverdagsfriluftsliv

English title:

CHILDREN'S EXPERIENCE OF NATURE

A case study about children's experience of nature in connection with outdoor teaching and the impact of the experiences on their everyday outdoor life

Anne Houmøller og Laura Bjerre Rasmussen

Afleveret d. 3. juni, 2016

Vejleder:

Lektor, ph.d., Søren Andkjær, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet

Formalia:

Anne Houmøller og Laura Bjerre Rasmussen hæfter begge for alt, hvad der er skrevet i speciale afhandlingen

Idræt og Sundhed

Institut for Idræt og Biomekanik

Syddansk Universitet

Resumé

BAGGRUND: Børn opholder sig i mindre grad i naturen end før i tiden, hvilket kan få konsekvenser for børnenes sundhed og udvikling. Undersøgelsen er koblet op på forskningsprojektet NatureMoves, der har til hovedformål at fremme børns naturoplevelser og hverdagsfriluftsliv. **FORMÅL:** At opnå en større forståelse for børns oplevelse af naturen i forbindelse med udeundervisning ved at undersøge forskellige oplevelsesformer, -tilgange og -værdier. Endvidere er formålet at undersøge, hvilken betydning disse oplevelser af naturen har for børns hverdagsfriluftsliv. **METODE:** Undersøgelsen har en hermeneutisk tilgang og tager afsæt i den forstående forskningstype, hvor Udefriskolen i Fabjerg udgør en ekstrem case. Metodetriangulering er anvendt i empiriindsamlingen, der består af observationer, fokusgruppinterview med 5. og 8. klasses elever samt semistruktureret interview med lærer. **TEORI:** Specialet har to teoretiske rammer. Kellerts (2002) naturoplevelsesformer, Bischoffs (2012) naturoplevelsestilgange samt en udvikling af oplevelsesværdier med udgangspunkt i Grahn (1991) og Randrup et al. (2008), bruges til at analysere børns oplevelser af naturen. Childhood Factor ifølge Thompson et al. (2008) og Barndommens landskaber ifølge Bischoff (2012) bruges til at analysere naturoplevelsernes betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv. **ANALYSE og DISKUSSION:** Børnene får både direkte og indirekte naturoplevelser, hvilket afgøres af udeundervisningens styringsgrad og organisering. De indirekte naturoplevelser favner den kundskabsbaserede, følelsesmæssige, kropslige og æstetiske naturoplevelsestilgang afhængig af undervisningens formål og organisering. Den følelsesmæssige og æstetiske naturoplevelsestilgang ses i højere grad ved de direkte naturoplevelser. Børnene giver udtryk for, at de oplever naturen som tryk, social, fredfyldt, rumlig og inspirerende. Oplevelsesværdierne er funderet på børnenes "indre oplevelse", der er påvirket af deres baggrund, hvor familie, hjem, fritid og udeundervisning spiller ind på deres "oplevede natur" i udeundervisningen. Naturoplevelsernes betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv er et komplekst felt, hvor barrierer og fremmede faktorer såvel som udeundervisningen spiller ind. De gode oplevelser i udeundervisningen har betydning for gode oplevelser i hverdagsfriluftslivet. Børnene har en positiv indstilling til naturen og bliver gennem udeundervisningen vænnet til at være i naturen. Forskellige forhold, der grundlægges i udeundervisningen, vil angiveligt have betydning for børnenes fremtidige hverdagsfriluftsliv. **KONKLUSION:** Indirekte og direkte naturoplevelser samt forskellige naturoplevelsestilgange danner grundlag for børns naturoplevelser i udeundervisning. Gennem oplevelsesværdier udtrykker børnene en positiv oplevelse af naturen. Børn og lærer peger på, at de gode oplevelser fra udeundervisningen kan have betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv.

Abstract

BACKGROUND: Nowadays children stay less in nature than back in time. This fact might have consequences for children's health and development. Our study is connected to the research project NatureMoves, which main purpose is to promote children's experiences of nature and their everyday outdoor life. **PURPOSE:** To achieve a greater understanding of children's experiences of nature in connection with an outdoor teaching by studying different forms, approaches and values of experiences. Furthermore our purpose in working with the above mentioned is to study and realize what effect these experiences in nature have to children's everyday outdoor life. **METHOD:** This study has a hermeneutic approach and a start from an understanding type of research where Udefriskolen in Fabjerg, Denmark, is the extreme case. The method of triangulation is used in collecting empirical material such as observations, focus group interviews with pupils from 5th and 8th grade – plus a semi structured interview with a teacher. **THEORY:** This study has two theoretical frames. Kellert's (2002) forms of nature experiences Bischoff's (2012) approaches to experience nature, and a development of Values of Experiences based on Grahn (1991) and Randrup et al. (2008). Childhood Factor according to Thompson et al. (2008) and Landscapes of Childhood according to Bischoff (2012) are used to analyze the importance of experiences in nature to children and the meaning of it to their everyday outdoor life. **ANALYSIS AND DISCUSSION:** Children get both directly and indirectly experiences in nature according to what grade of management and organizing the outdoor teaching is carried out. The indirect experiences in nature embrace knowledge based, emotional, bodily and aesthetically approach to nature depending on the purpose and organizing of the teaching. Emotional and aesthetic approach is seen more clearly in direct experiences of nature. The children express their experience of nature as a safe, social, peaceful, spacious and inspiring place to stay. The Values of Experience are found on the children's "inner experiences", which is influenced by their backgrounds where family, home, spare time and outdoor teaching affect their own individual idea of nature. The effect of the experiences in nature on the children's outdoor lives is a complex field which is influenced by barriers, promoting factors as well as the outdoor teaching. A positive experience in teaching has an influence on positive experiences in the children's everyday outdoor life. The children get a positive attitude to nature and are by being taught outdoors used to being in nature. Different facts and attitudes based in this special way of teaching will probably influence their future everyday outdoor life. **CONCLUSION:** Direct and indirect experiences and different approaches to experience nature, provide a basis for children's nature experiences in outdoor teaching. Through Values of Experiences the children express a positive experience and understanding of nature. Both children and teacher point out the fact that positive experiences from the outdoor teaching have an effect on children's everyday outdoor life.

Indholdsfortegnelse

1.0 Indledning	1
1.1 Problemformulering	2
1.2 Begrebsafklaring	2
2.0 Baggrund.....	5
2.1 Forskningsprojektet NatureMoves.....	5
3.0 Vidensoversigt.....	6
3.1 Litteratursøgning	6
3.1.1 Systematisk litteratursøgning med søgematrix.....	6
3.1.2 Kædesøgning.....	9
3.2 Eksisterende forskning.....	9
3.2.1 Naturoplevelser og udeundervisning.....	10
3.2.2 Hverdagsfriluftsliv	11
4.0 Metode	13
4.1 Videnskabsteoretiske overvejelser	13
4.2 Forskningstype.....	15
4.3 Forskningsstrategi.....	19
4.3.1 Valg af case	19
4.3.2 Udefriskolen i Fabjerg.....	20
4.3.3 Adgang til genstandsfeltet.....	21
4.3.4 Forskningsetiske overvejelser	21
4.4 Empiriindsamlingsmetoder.....	23
4.4.1 Observation af udeundervisning i 5. og 8. klasse	24
4.4.2 Semistruktureret interview med lærer	26
4.4.3 Fokusgruppeinterview med 5. og 8. classes elever	26
4.5 Analyse.....	30
5.0 Teori.....	33
5.1 Børns oplevelser af naturen	33
5.1.1 Naturoplevelsesformer ifølge Kellert (2002)	34
5.1.2 Naturoplevelsestilgange ifølge Bischoff (2012)	36
5.1.3 Oplevelsesværdier ved naturen.....	40
5.2 Naturoplevelsers betydning for hverdagsfriluftsliv	44

5.2.1 Barndommens landskaber af Bischoff (2012)	44
5.2.2 The Childhood factor af Thompson et al. (2008)	45
5.2.3 Specialets operationalisering af Bischoff (2012) og Thompson et al. (2008)	45
6.0 Analyse	46
6.1 Børns oplevelse af naturen i udeundervisning	46
6.1.1 Oplevelsesformerne i udeundervisning.....	46
6.1.2 Tilgange til oplevelsen af naturen i udeundervisningen.....	53
6.1.3 Børnenes karakteristik af naturen i form af oplevelsesværdier	60
6.2 Hverdagsfriluftsliv	72
6.2.1 Fremmede faktorer for hverdagsfriluftsliv	73
6.2.2 Barrierer for hverdagsfriluftsliv	75
6.2.3 Sammenhæng mellem naturoplevelser på Udefriskolen og i hverdagsfriluftsliv	76
6.2.4 Lysten til at være i naturen i fritiden.....	80
6.2.5 Samlet opsummering på hverdagsfriluftsliv	82
7.0 Diskussion	84
7.1 Udeundervisning.....	84
7.1.1 Udeundervisningens strukturering som bestemmende for naturoplevelsesformen	84
7.1.2 Tilgange til naturoplevelser	87
7.1.3 Oplevelsesværdier	90
7.1.4 Samlet opsummering.....	92
7.2 Hverdagsfriluftsliv	92
7.2.1 Barndommens natur.....	93
7.2.2 Oplevelsernes betydning	93
7.2.3 Tryghed ved naturen	95
7.2.4 Lysten til at være i naturen.....	95
7.2.5 Samlet opsummering.....	96
8.0 Metodediskussion	97
8.1 Videnskabsteoretisk tilgang og brug af teori	97
8.2 Casestudiets ekstremitet og overførbarhed	98
8.3 Empiriindsamlingsmetodernes gyldighed	98
8.3.1 Observationer af udeundervisningen	98
8.3.2 Fokusgruppeinterview	99
9.0 Konklusion	101

10.0 Perspektivering.....	103
10.1 Anvendelsesperspektiv.....	103
10.2 Fremtidigt forskningsperspektiv.....	103
11.0 Litteraturliste.....	105
12.0 Bilagsoversigt.....	1
Bilag 1: Naturområder og steder, hvor Udefriskolen har været i udeundervisningen.....	2
Bilag 2: Samtykkeerklæring.....	3
Bilag 3: Observationsguide til udeundervisningen.....	5
Bilag 4: Observationsnoter – udeundervisning med 8.-9. klasse (O8LB).....	6
Bilag 5: Observationsnoter – udeundervisning med 8.-9. klasse (O8AH).....	14
Bilag 6: Observationsnoter – udeundervisning med 4.-5. klasse (O5LB).....	26
Bilag 7: Observationsnoter – udeundervisning med 4.-5. klasse (O5AH).....	36
Bilag 8: Interviewguide til semistruktureret interview med lærer.....	49
Bilag 9: Indledende pilotundersøgelser.....	52
Bilag 10: Spørgeguide til fokusgruppeinterview med elever fra 5. og 8. klasse.....	53
Bilag 11: Individuel tegning forud for fokusgruppeinterview.....	57
Bilag 12: Billeder af Bovbjerg Strand og Klosterheden Plantage.....	58
Bilag 13: Kontekstbeskrivelse – semistruktureret interview med lærer.....	60
Bilag 14: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview piger 5. klasse.....	61
Bilag 15: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview drenge 5. klasse.....	62
Bilag 16: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview piger 8. klasse.....	63
Bilag 17: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview drenge 8. klasse.....	64
Bilag 18: Retningslinjer for transskribering af interview.....	65
Bilag 19: Transskription – semistruktureret interview med lærer (ILAH).....	66
Bilag 20: Transskription – fokusgruppeinterview piger 5. klasse (IP5).....	83
Bilag 21: Transskription – fokusgruppeinterview drenge 5. klasse (ID5).....	113
Bilag 22: Transskription – fokusgruppeinterview piger 8. klasse (IP8).....	142
Bilag 23: Transskription – fokusgruppeinterview drenge 8. klasse (ID8).....	186

1.0 Indledning

"Jeg kan bedst med åbne vidder, nær ved havet vil jeg bo. Et par måneder om året, for at sjælen kan få ro." (Åbent landskab, Jan Toftlund)

Sådan lød ugens sang på Udefriskolen i Fabjerg i midten af april 2016. Dette er indledningen til et speciale, hvor vi fordyber os i naturen og de oplevelser, der følger med fra et barns perspektiv. Ifølge Louv (2008) har måden, hvorpå børn forstår, oplever og benytter naturen, ændret sig radikalt i løbet af få årtier. Flere internationale såvel som nationale studier peger på, at børn i mindre grad opholder sig i naturen, end det har været tilfældet tidligere (Nygård, 2012, p. 6; Louv, 2008, pp. 40-41; Paltved-Kaznelson, 2009, p. 7; Skår & Krogh, 2009, p. 350). Det skyldes sandsynligvis den generelle samfundsudvikling, hvor børnenes hverdag er præget af et organiseret institutions- og fritidsliv samt et øget forbrug af elektroniske medier (Højlund, 2009, pp. 9-10; Skår, 2010, p. 34). En udvikling, der imidlertid kan have konsekvens for børn og unges fremtidige udeliv og forståelse af naturen (Tordsson & Vale, 2013).

Med afsæt i børns institutionaliserede hverdag vil nærværende speciale centreres omkring udeundervisning i skolen. Ifølge Højlund (2009) er institutionslivet en stor og selvfølgelig del af danske børns hverdag. Naturbørnehaver, naturklasser, udeundervisning og udeskoler samt et obligatorisk krav om "Natur og Udeliv" i idrætsfaget i den nye skolereform (Bekendtgørelse, 2014) vidner om, at natur og udeliv ønskes prioriteret i børns opvækst. Flere studier såsom Mygind (2005), Kruse (2002) og Andersen et al. (1995) påviser, at udeundervisning i naturlige omgivelser påvirker børns aktivitetsniveau, læring og sociale relationer, og at det skaber naturoplevelser. Et øget fokus på aktiviteter i naturen skal ses som et forsøg på at fremme læring og opnå et øget fysisk aktivitetsniveau hos børn. Skoler og institutioner har dermed et potentiale til at påvirke børn i en positiv retning gennem udeundervisning. Yderligere viser en række studier, at der er en positiv sammenhæng mellem ophold i naturen og den fysiske samt mentale sundhed (Bentsen, Andkjær, & Ejbye-Ernst, 2009; Coon et al., 2011; Fjørtoft, 2004; Mygind, 2005, p. 60; Peacock, 2005, pp. 55-56). For at fremme sundheden kan det i denne sammenhæng ses som væsentligt, at børn opholder sig i naturen, og at de inspireres til hverdagsfriluftsliv (Skår & Krogh, 2009; Tordsson & Vale, 2013).

Eftersom udeundervisning ofte praktiseres i naturen (Bentsen, Schipperijn, & Jensen, 2013), vil den sandsynligvis kunne bidrage til førnævnte fysiske og mentale sundhed, udvikling og relation til naturen. Udeundervisning og udeskole skal ses som en bred betegnelse for curriculum-baseret undervisning i naturlige såvel som kulturelle miljøer på regelmæssig basis (Bentsen, Mygind, & Randrup, 2009). Fra 60 skoler i 2003, der praktiserede udeskole, er antallet i dag steget til mere end 344 skoler i Danmark (Ejbye-Ernst & Bentsen, 2015). Dette gør det i dag både muligt og vigtigt at få mere viden og dybdegående forståelse for, hvorvidt og hvordan udeundervisning og udeskole påvirker børnene.

I forlængelse af ovenstående har nærværende undersøgelse til formål at opnå en større forståelse for børns oplevelse af naturen i forbindelse med udeundervisning ved at undersøge forskellige oplevelsesmåder, -tilgange og -værdier. Endvidere er formålet at undersøge, hvilken betydning disse oplevelser af naturen har for børns hverdagsfriluftsliv. Specialet er koblet op på forskningsprojektet NatureMoves ved Syddansk Universitet, hvis forskningsområde omhandler børn og unges hverdagsfriluftsliv (NatureMoves, u.å.). Hensigten er at bidrage med viden, der kan danne grundlag for indsatser i forsøget på at fremme børns hverdagsfriluftsliv og naturoplevelser, som er NatureMoves' formål (Andkjær, Høyer-Kruse, & Arvidsen, 2016, p. 7). Specialets fokus er børn på Udefriskolen i Fabjerg, og hvilke naturoplevelser de får i forbindelse med udeundervisning.

1.1 Problemformulering

Hvordan oplever børn i 5. og 8. klasse på Udefriskolen i Fabjerg naturen i forbindelse med jævnlig udeundervisning, og hvilken betydning har oplevelserne for børnenes hverdagsfriluftsliv?

Vi vil i specialet lægge hovedvægt på besvarelse af første delspørgsmål, hvilket danner grundlag for besvarelse af andet delspørgsmål.

1.2 Begrebsafklaring

Problemformuleringen indeholder en række bærende begreber, som i det følgende defineres. En række af begreberne er hentet fra NatureMoves' begrebsafklaring og tilpasset til nærværende speciale (Andkjær et al., 2016).

Begrebet *børn* anvendes ligesom i NatureMoves af formidlingsmæssige årsager som en samlet betegnelse for de deltagende børn og unge i undersøgelsen (Andkjær et al., 2016). Deltagerne går i 5. og 8. klasse og er mellem 10 og 15 år gamle. Begrebet *børn* afspejler ikke nødvendigvis "børnenes" egen selvforståelse, idet nogle af "børnene" formodentligt vil se sig selv som "unge" eller "teenagere" (Andkjær et al., 2016, p. 15).

Begrebet *natur* lader sig vanskeligt afgrænse på en entydig og præcis måde. Ifølge Tordsson (2006) findes der næppe et entydigt naturbegreb. Selvom vi i en bestemt sammenhæng støtter os til bestemte aspekter af naturbegrebet, kan vi ikke løsrive os fra "de andre" naturbegreber (Tordsson, 2006, p. 91). Kruse (2002) fastslår, at begrebet natur er en semantisk konstruktion, der må forstås både socialt og historisk. Naturbegrebet forstås derfor her, som samfundets skabte semantik om natur (Kruse, 2002, p. 7). Det eller de naturbegreber, som deltagerne i specialeprojektet forholder sig til, siger noget om, hvordan de ser tingene, og refererer dermed til "kulturens" opfattelse af, hvad der er "naturligt". Deltagerne definerer således selv, hvad de mener, er natur.

Begrebet *oplevelse af naturen* dækker over et specialtilfælde af det "at opleve noget". Kruse (2002) definerer oplevelse som et psykisk eller bevidsthedsmæssigt fænomen, hvor bevidstheden retter sig mod noget, som træder særligt frem, og lader alt andet ude (Kruse, 2002, p. 7). En oplevelse er privat, og en konsekvens af dette er, at man ikke kan give sin oplevelse videre, og at man ikke har adgang til andres oplevelse. Man kan dog godt have en oplevelse af, at andre oplever noget. Ligeledes kan oplevelsen formidles ved at sætte ord på det, der er oplevet, men dette er ikke selve oplevelsen. Der skelnes således mellem de private oplevelser, italesættelsen af oplevelser igennem interview og den sociale tilskrivning af personers oplevelser, som sker igennem observationer og fortolkning af interviewene (Kruse, 2002, p. 7).

Begrebet *udeundervisning* dækker over undervisning, der foregår i naturen i skolesammenhæng med undervisning for øje. Naturen er ikke nødvendigvis i fokus, men danner ramme for læring. Undervisning i naturen kan inddeles i begreberne udeskole og udeundervisning. Udeskole er en skoleform, hvor børnene regelmæssigt undervises i skiftende natur- og kulturmiljøer:

”Udeskole er en bred betegnelse for undervisning med udgangspunkt i fagenes mål, der regelmæssigt og over længere tid gennemføres uden for klasseværelset og skolens mure. Udeskole bygger på et samspil mellem udeundervisning inde og ude. Eleverne anvender den teoretiske viden og de færdigheder, de tilegner sig ved indeundervisningen, ude i relevante omgivelser, og de følger op på udeskoleundervisningen i klasseværelset. Udeskole kan foregå mange steder, eksempelvis i naturområder, virksomheder, museer, kirker, genbrugspladser, mv.” (Bentsen & Ejbye-Ernst, 2015).

Udeundervisning dækker over en skoleform, hvor børnene regelmæssigt undervises udendørs i fri luft væk fra klasselokalet:

”Udeundervisning er en læringsform, hvor eleverne med krop og sanser i frisk luft og med større rum omkring sig, kan arbejde med læringsmålene i alle skolens fag” (Udefriskolen, u.å.-b).

I nærværende speciale skelner vi ikke mellem udeskole og udeundervisning, men begge dele går i stedet under begrebet *udeundervisning*.

Begrebet *hverdagsfriluftsliv* tager udgangspunkt i forskningsprojektet NatureMoves definition, som omhandler børns lystbetonede aktiviteter og ophold i naturen (Andkjær et al., 2016, p. 18). I Danmark findes der ikke en officiel definition på friluftsliv, så undersøgelsen læner sig op af Andkjær (2008) forståelse, der peger på at:

”Friluftsliv forstås bredt som aktiviteter i naturen, der ikke direkte er knyttet til hjemmet (f.eks. havearbejde), arbejde (f.eks. skovbrug) eller sportskonkurrencer (f.eks. orienteringsløb). Friluftsliv dyrkes primært i fritiden, evt. i forbindelse med uddannelse og vælges ofte af lyst” (Andkjær, 2008, p. 11).

Undersøgelsen knytter sig grundlæggende til denne forståelse af friluftsliv, men fokuserer på de dele af børnenes friluftsliv, som de selv har indflydelse på. Det vil sige det friluftsliv, der foregår i fritiden og ikke i skolesammenhæng, og derfor anvendes begrebet *hverdagsfriluftsliv*, til at markere forskellen.

2.0 Baggrund

I det følgende redegøres der for, hvor vi placerer os i forhold til forskningsprojektet NatureMoves.

2.1 Forskningsprojektet NatureMoves

Forskningsprojektet NatureMoves knytter an til forskningstraditionen Active Living (Sallis et al., 2006; Schipperijn et al., 2010; Troelsen, Roessler, Nielsen, & Toftager, 2008) ved Syddansk Universitet og har som hovedformål at fremme børn og unges aktive udeliv og friluftsliv i natur og landskab. Projektet består af en forskningsdel (del A), der har til hensigt at opnå viden på området, samt af en interventionsdel (del B), hvor resultater og idéer bliver ført ud i virkeligheden. Gennem projektets to dele identificeres og udvikles nye steder og nye muligheder for børn og unges aktive udeliv med friluftsliv og naturoplevelser i fritiden (NatureMoves, u.å.). Projektets første del (del A) løber fra efteråret 2014 til foråret 2018. Anden del (del B) startes i foråret 2018, hvor implementering, evaluering og dokumentation vil ske i perioden frem til foråret 2020.

Projektets del A omfatter blandt andet en kvantitativ del, der har til formål at finde frem til, hvorfor børn og unge er aktive i naturen, og hvilken betydning friluftsliv og naturoplevelser har for børn og unge. I forlængelse heraf ønsker vi med specialet at se på, hvordan børn oplever naturen i en institutionaliseret kontekst, og om naturoplevelser herfra har betydning for børns hverdagsfriluftsliv. På baggrund af den erhvervede viden er det således hensigten, at specialet kan bidrage til forskningsprojektets del B, der blandt andet omfatter organisatoriske og pædagogiske tiltag (NatureMoves, u.å.).

3.0 Vidensoversigt

"For at skabe ny viden, skal man kende til den eksisterende" (Thing & Ottesen, 2015, p. 91).

Med dette afsæt redegøres der i følgende for specialets litteratursøgning, udarbejdelse af søgematrix samt metodiske overvejelser knyttet hertil. Den fundne litteratur præsenteres i *eksisterende forskning* eller fremgår af specialets anvendte *teori*.

3.1 Litteratursøgning

Litteratursøgningen har haft til formål at afdække, hvad der findes af litteratur og studier inden for det felt, vi bevæger os i, og som har kunnet bidrage med relevant viden i forhold til vores speciale. Der er foretaget to former for litteratursøgning; *systematisk litteratursøgning* og *kædesøgning*. I det følgende redegøres for disse to.

3.1.1 Systematisk litteratursøgning med søgematrix

Den systematiske litteratursøgning kan karakteriseres som emnesøgning. En søgning efter dokumenter, som vi endnu ikke kender (Kristiansen & Hjørland, 2013, p. 59). For at kunne finde frem til brugbar litteratur har vi på baggrund af centrale ord i vores problemformulering udformet en søgematrix, der fremgår af Tabel 1. Søgninger er gennemført i databaserne *Web of science*, *Scopus*, *Academic Search Premier*, *ERIC* og *Bibliotek.dk*. Databaserne er udvalgt, da de enten er tværfaglige eller inden for sundhedsvidenskab, samfundsfag eller humaniora med fokus på blandt andet idræt og pædagogik (SDU-bibliotek, u.å.).

I hver databasesøgning har vi benyttet os af Boolske operatorer samt trunkering for at kvalificere og målrette søgningen (Kristiansen & Hjørland, 2013, p. 67). Trunkering * åbner op for, at samtlige endelser på et ord inddrages i søgningen. "OR", der angiver foreningsmængde, er brugt mellem det centrale søgeord og dets synonymer for at udvide søgningen. For at åbne søgningen op har vi ikke blot fokuseret på synonymer, men medtaget overordnede begreber, der kan dække over det centrale søgeord – f.eks. "Undervisning" og "Pædagogisk praksis" under søgeordet "Udeundervisning". "AND", der angiver fællesmængden, er brugt til at kombinere de forskellige søgeord for herefter at indsnævre søgningen.

Tabel 1: Specialets søgematrix (ord med kursiv angiver danske ord, der er indgået i søgninger på engelsk).

	Børn	Udeundervisning	Oplevelse af natur
Danske synonymer	Børn Barn Unge	Naturpædagogik Udeundervisning Undervisning Pædagogisk praksis Udeliv <i>Udeskole</i> <i>Friluftsliv</i>	"Oplevelse af natur" Naturoplevelse* Naturbevidsthed Naturforståelse* Naturopfattelse* Natursyn
Engelske synonymer	Child* Youth	"Pedagogic* practic*" "Education* practic*" "Learning practic*" Education Teaching "Outdoor teaching" "Outdoor learning" "Outdoor education" "Learning outside the classroom" "Education outside the classroom" "Outdoor recreation"	"Nature experience*" "Nature relatedness" "Nature connectedness" "Concepts of nature" "Understanding nature" "Relationship with nature" "View of nature"

Udvælgelseskriterierne for relevant litteratur har været, at litteraturen har 1) omhandlet oplevelser i eller af natur, 2) refereret til en institutionel eller fritidskontekst, samt 3) været på dansk eller engelsk. Tabel 2 repræsenterer de antal hits, der ud fra en gennemlæsning af abstract, har levet op til udvælgelseskriterierne.

Tabel 2: Antal hits i de forskellige databaser ved de enkelte søgeord og dets synonymer samt ved kombinationen af søgeord.

Database	Kolonne 1 - Børn Antal hits (OR)	Kolonne 2 - Ude- undervisning Antal hits (OR)	Kolonne 3 - Oplevelse af natur Antal hits (OR)	Kombineret Antal hits (AND)
Web of Science	1428590	78092	674	12
Scopus	2734195	1705957	1469	49
Academic Search	882210	935997	839	12
Eric (EBSCO)	882210	735997	839	12
Bibliotek.dk (søgt på danske synonymer)	486692	513	4303	48

Den systematiske litteratursøgning har resulteret i 133 hits, hvoraf de færreste har levet op til udvælgelseskriterierne. En gennemlæsning af abstracts har resulteret i 28 hits, hvoraf en del artikler er gået igen på tværs af databaserne. Kalvaitis and Monhardt (2012): *"The architecture of childrens relationships with nature (...)"* har f.eks. optrådt i alle databaser på nær bibliotek.dk. Efter en nærmere gennemlæsning har det vist sig, at kun 6 hits har haft relevans for undersøgelsen. Den manglende relevans og få hits kan hænge sammen med, at de udvalgte ord i søgematrixen ikke stemmer overens med de centrale ord, der anvendes i litteraturen og de publicerede artikler. Den systematiske litteratursøgning kræver et dybdegående kendskab til centrale søgeord inden for feltet for at få relevante hits. Det kan også være et udtryk for, at der ikke eksisterer meget litteratur på området. Ofte har artiklerne relateret sig til naturvidenskab eller miljøbevidsthed og ikke naturoplevelser. Søgningerne på bibliotek.dk har resulteret i relevante bøger, der har givet anledning til en efterfølgende kædesøgning. Louv (2014): *"Sidste barn i skoven"* samt Andersen et al. (1995): *"Naturoplevelser og naturskoleundervisning"* har dannet udgangspunkt for dette.

3.1.2 Kædesøgning

Kædesøgning kan karakteriseres som verifikativ søgning, hvilket er litteratursøgning efter dokumenter, som allerede kendes (Kristiansen & Hjørland, 2013, p. 59). Denne metode tager afsæt i referencerne fra en relevant kilde, og bruger disse som udgangspunkt for at finde endnu mere brugbart litteratur. Kædesøgningen er således baseret på resultatet af den systematiske litteratursøgning, litteratur der knytter sig til NatureMoves, samt bøger og artikler anbefalet af vejleder. Det drejer sig blandt andet om Mygind (2005): *"Udeundervisning i folkeskolen (...)"*. Gennem Mygind (2005) har vi blandt andet fundet frem til Jordet (1998): *"Nærmiljøet som klasserom. Uteskole i teori og praksis"*. Kædesøgningen har endvidere kvalificeret valg af søgeord, således at det var muligt at finde frem til mere relevant litteratur i den systematiske søgning samt søgninger på enkelte centrale ord på bibliotek.dk, SDUs Summon samt Google Scholar.

På grund af de få træf i den systematiske litteratursøgning har vi endvidere foretaget en søgning på enkelte centrale ord på Google Scholar. Google kan ses som anvendelig til at finde "grå" litteratur, der ellers kan være svær at finde (Kristiansen & Hjørland, 2013, p. 62). Ved at søge på "Naturoplevelse" fandt vi frem til citerede værker som Bischoff (2012): *"Mellom meg og det andre finds det stier"* og Kruse (2002): *"Naturoplevelsernes didaktik"*.

I forbindelse med litteratursøgningsprocessen har vi fundet frem til, at der foreligger en del litteratur om udeskole og udeundervisning. Det er begrænset hvor meget litteratur, der findes om, hvordan børn og unge oplever naturen i forbindelse med undervisningen, samt hvilken betydning oplevelserne har for deres brug af naturen i fritiden.

3.2 Eksisterende forskning

I det følgende afsnit præsenteres den allerede eksisterende forskning omhandlende oplevelser af naturen, udeskole og udeundervisning samt hverdagsfriluftsliv. Afsnittet deles i to; *naturoplevelser og udeundervisning* samt *hverdagsfriluftsliv*. Forskningen stammer fra ovenstående litteratursøgning, hvor relevante studier fra den systematiske litteratursøgning, kædesøgning samt søgning på enkelte centrale ord er sammenfattet. Det er hensigten, at den eksisterende forskningsoversigt skal danne grundlag for specialets forståelse samt diskussion.

3.2.1 Naturoplevelser og udeundervisning

I nedenstående præsenteres relevant forskning, der omhandler naturoplevelser i forbindelse med udeundervisning og udeskole.

Nærmiljøet som klasserom (Jordet, 1998)

I undersøgelsen præsenterer Jordet sine erfaringer fra udeskole på Søbakkeskolen i Elverum i Norge. Han har fulgt en klasse på deres 3. og 4. skoleår og har blandt andet set på børnenes mulige naturoplevelser i undervisningen. Med udgangspunkt i Hågvars & Støens (1996) model over naturoplevelsens mange elementer samt sine studier på Søbakkeskolen konkluderer Jordet, at udeskole giver varierede naturoplevelser. Det kan være oplevelser af stilhed, frihed, undringsoplevelser, eventyroplevelser, æstetiske og kropslige oplevelser, oplevelse af naturkræfter samt oplevelsen af naturen som et fast holdepunkt. De forskellige oplevelser giver tilsammen barnet en totaloplevelse. I forbindelse med udeskole får børnene indblik i denne totalitet, og endvidere får børnene tilført positive effekter såsom indre ro, overskud, glæde og inspiration.

Udeundervisning i folkeskolen (Mygind, 2005)

Undersøgelsens resultater er baseret på et casestudie af en naturklasse på Rødkilde Skole. Studiet ser nærmere på forskellige virkninger af en ugentlig obligatorisk naturdag på de yngste klassetrin i perioden 2000-2003. Andersens, Sølbergs & Troelsens (2005) delstudie har til formål at undersøge sammenhæng mellem børns naturoplevelser i forbindelse med udeskoledage og deres relationer til naturen, forstået som naturbevidsthed. Med udgangspunkt i Kellerts (2002) teori om naturoplevelsesformer og læringsniveauer, ligger de væsentligste relationer hos børnene mellem de indirekte naturoplevelser og den affektive og kognitive udvikling. De direkte og vikarierende naturoplevelser er af mindre betydning. Undersøgelsen peger således på, at en reflekteret naturbevidsthed udvikles gennem den indirekte naturoplevelsesform i form af velovervejede didaktiske refleksioner og afvikling af undervisningsaktiviteter.

Naturoplevelser og Naturskoleundervisning (Andersen et al., 1995)

I forskningsprojektet fra 1995 er formålet bl.a. at kvalificere forståelsen for skoleelevers naturoplevelser under besøg på naturskoler. Undersøgelsen viser, at naturskoler giver

eleverne mange gode oplevelser, og at de oplevelser, der i projektet kategoriseres som naturoplevelser, står centralt blandt elevernes udbytte af naturskolebesøget. I undersøgelsen viser flere forhold at have betydning for elevernes naturoplevelser på naturskolen og i andre sammenhænge (Andersen et al., 1995, p. 105). Følgende forhold fremhæves; induktiv undervisning, oplevelse af naturfænomener samt stimulering af elevernes sanser og følelser. Slutteligt fremhæves det subjektive aspekt ved naturoplevelser og bearbejdelsen af naturoplevelser i bevidstheden.

The architecture of children's relationships with nature: a phenomenographic investigation seen through drawings and written narratives of elementary students (Kalvaitis & Monhardt, 2012)

Et amerikansk studie fra 2012 undersøger 6-11-årige børns relation til naturen ud fra børnenes egne tegninger af, hvad de laver i naturen. Tegningerne suppleres af tekst om deres forhold til naturen. Studiet indikerer, at børn på alle alderstrin har et positivt forhold til naturen i form af en passion for at opdage og engagere sig i det naturlige miljø gennem en dynamisk tovejskommunikation mellem barnet og naturen. Der ses dog forskellige tendenser i børnenes udendørs aktiviteter alt efter deres alder. Yngre børn inkluderer mere familie, venner, insekter og dyr, mens ældre børn inkluderer mere naturlige områder, gøremål og vandreture.

How to engage children with nature: why not just let them play? (Skår, Gundersen, & O'Brien, 2016)

Et studie, der undersøger norske børns interaktion med naturen i forbindelse med organiserede aktiviteter og arrangementer, der udbydes af en norsk børnevandrekulde. Studiet viser, at børn gennem spontan leg opnår en kropslig, følelsesmæssig og sanselig interaktion med naturen, der ikke opnås i forbindelse med planlagte og organiserede aktiviteter. Den spontane leg opstår, når 1) aktiviteterne ikke er organiserede, 2) forældre og voksne lader børnene lege selv, og 3) børnene opholder sig omkring det samme sted.

3.2.2 Hverdagsfriluftsliv

I nedenstående præsenteres relevant forskning om børns hverdagsfriluftsliv med fokus på oplevelser i naturen samt børns naturpræferencer.

Børn og unges hverdagsfriluftsliv (Andkjær et al., 2016)

På baggrund af resultater fra en spørgeskemaundersøgelse af børn og unges aktiviteter og oplevelser i naturen foretaget af forskningsprojektet NatureMoves peges på følgende overordnede mønstre:

1) Børns motivation for friluftsliv

Børn kommer mere i haver og idrætsanlæg end i naturområder i deres fritid. Selvom en del børn er optaget af teknologiske medier, har flere af børnene, specielt pigerne, lyst til at komme ud i naturen. Mange af børnene oplever dog, at manglende tid afholder dem fra at komme i naturen.

2) Børns brug af naturen

Børn søger oftest sociale oplevelser med familie og venner i naturen. Børn forbinder naturen med fred og ro samt et sted, hvor det er muligt at lave mange forskellige ting.

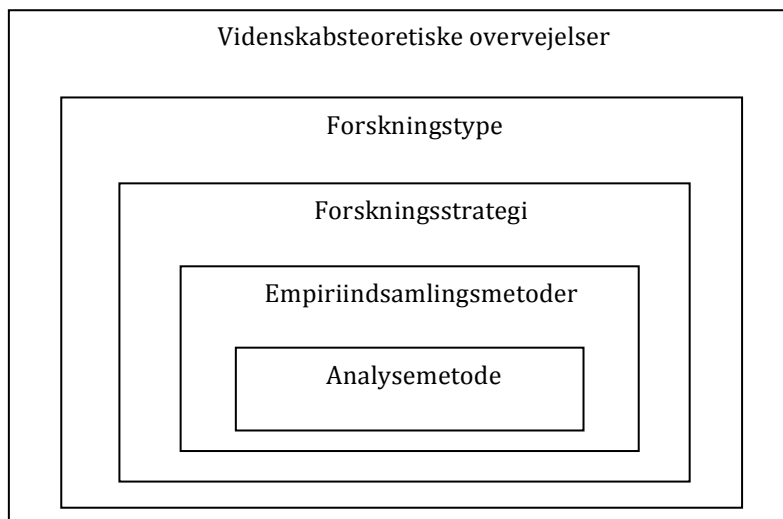
3) Mønstre knyttet til køn, alder, bosted og aktivitetsniveau

De ældre børn hænger primært ud i naturen eller dyrker idræt, mens de yngre børn leger. Sociale oplevelser i naturen betyder mere for børn fra byen end for børn fra landet. De hænger ofte ud i parker og grønne områder, hvortil afstanden oftest er kort, og omdrejningspunktet er af social karakter.

Afslutningsvis konkluderes, at oplevelsen af naturen har betydning for børnene. Det sociale, den vilde natur og dyr ses som centrale oplevelsesønsker i naturen.

4.0 Metode

I dette afsnit redegøres for de metodiske valg og overvejelser, der ligger til grund for besvarelsen af specialets problemformulering. Med reference til Andersens (2013) niveauinddeling af metodelærens begreber tages der i afsnittet udgangspunkt i 5 niveauer; *videnskabsteoretiske overvejelser, forskningstype, forskningsstrategi, empiriindsamlingsmetoder og analysemetode*. Figur 1 viser, hvorledes niveauerne er indbyrdes relaterede, og hvorledes hvert niveau tager afsæt i det foregående og danner grundlag for det næste. Det enkelte niveau såvel som sammenhæng mellem niveauerne har dermed været afgørende for at sikre konsistens i undersøgelsen samt en gyldig besvarelse af problemformuleringen.

Figur 1: Undersøgelsens 5 metodiske niveauer. Egen fortolkning af Andersens (2013) figur over metodelærens begreber (Andersen, 2013).

4.1 Videnskabsteoretiske overvejelser

Nærværende speciale tager udgangspunkt i det fortolkningsvidenskabelige paradigme, der indeholder en given forståelse af ontologi og epistemologi (Launsø, Rieper, & Olsen, 2011, p. 60). Paradigmet er dermed et udtryk for særlige rationalitetsforståelser og erkendelsesinteresser, der vil være styrende for vores erkendelse (Launsø et al., 2011, p. 45). Paradigmets videnskabelige mål er fortolkningen af subjektivt meningsindhold, og deltageres virkelighedsforståelser kan ses som socialt konstrueret (Launsø et al., 2011, pp. 57, 60). De grundlæggende antagelser af virkeligheden, og hvad der er muligt at skabe viden om, ses dermed som subjektive og socialkonstruerede antagelser i et ontologisk perspektiv (Launsø et al., 2011, p. 45). For at opnå en gyldig viden skal fænomenet forstås i dybden ved at

have fokus på deltagernes beskrivelser af sig selv, deres oplevelser, erfaringer, handlinger og aktiviteter (Launsø et al., 2011, p. 61). Fortolkningsparadigmet gør det således muligt at forstå børns oplevelser af naturen i forbindelse med udeundervisningen, samt at begribe deres forståelse af oplevelsernes betydning for deres hverdagsfriluftsliv.

Konkret tages der udgangspunkt i elever på Udefriskolen i Fabjerg og deres oplevelser, erfaringer af og handlinger i naturen. Dette vil altid udspringe fra en given kontekst, der integreres som en del af fortolkningen i fortolkningsparadigmet (Launsø et al., 2011, p. 57). Konteksten udgøres i nærværende speciale af udeundervisningen på Udefriskolen, hvorfra børnenes oplevelser og forståelser af deres oplevelse af naturen dannes, og hvorudfra deres handlinger i forbindelse med undervisningen opstår. I et epistemologisk perspektiv angiver ovenstående, hvorledes det er muligt at erkende verden, og deraf hvorledes undersøgelsen kan bidrage med ny viden om det undersøgte fænomen (Launsø et al., 2011, p. 45). Eftersom subjektiviteten og konteksten inddrages i fortolkningen vil den erhvervede viden være kulturel og historisk betinget (Launsø et al., 2011, p. 57).

Fortolkningsparadigmet kan på flere parametre sammenholdes med den filosofiske hermeneutik, hvorfor specialet også læner sig op ad denne videnskabsteoretiske tradition. Indenfor human- og samfundsvidenskab er målet for hermeneutikken at opnå forståelse for og indsigt i den sociale virkelighed (Martinsen & Norlyk, 2011). Hovedspørgsmålet inden for den filosofiske hermeneutik omhandler, hvad forståelse er, og hvordan den opnås (Martinsen & Norlyk, 2011). I overensstemmelse med specialets omdrejningspunkt handler hermeneutikken grundlæggende om, hvordan vi kan forstå andre mennesker (Østergaard, 2015, p. 308). I specialet er fokus på, hvordan vi kan forstå børnene. Den kvalitative forskning, der ligger til grund for specialet, er kontekstafhængig. Det betyder blandt andet, at deltagernes samt vores egen forståelse, forforståelse og baggrund har indflydelse på undersøgelsen.

Forforståelse er den forståelse, vi har om et fænomen forud for forståelsesprocessen (Dahlager & Fredslund, 2011, p. 161). Forforståelsen er altid til stede og er en nødvendig betingelse for at kunne forstå (Gadamer, 2007, p. 254). Forståelsen beror dermed mere eller mindre ubevidst på en forforståelse formet af vores situation, der udgøres af køn, alder, familie og det samfund, vi lever i (Dahlager & Fredslund, 2011, p. 162; Gadamer, 2007, p. 263).

Ifølge Gadamer (2007) skaber forforståelsen og situationen vores forståelseshorisont, der angiver det, som vi kan se ud fra et givent punkt, og som vi forstår og fortolker verden ud fra (Gadamer, 2007, p. 288). Forståelseshorizonten har en begrænset rækkevidde, der bestemmer, hvad vi ser og hvad vi ikke ser (Gadamer, 2007, p. 288). For at kunne udvide og bryde denne horisont, må vi gøre os bevidste om vores forforståelse ved at forsøge at beskrive den så detaljeret som muligt, således at det er muligt for os at se fænomenet (Gadamer, 2007, p. 256).

I selve forståelsesprocessen integreres forforståelse og forståelse i et dualistisk spil i den hermeneutiske cirkel. I cirklen forstås delene ud fra helheden og helheden ud fra delene. Der er således tale om en dynamisk erkendelsesproces, hvor samspillet mellem del- og helhedsforståelserne af virkeligheden skaber en ny forståelse (Thornquist, 2006, p. 163). En dynamik, der nærmere kan betegnes som en spiral, idet, der ikke vendes tilbage til samme udgangspunkt, men der opnås en dybere indsigt (Thornquist, 2006, p. 163). Forforståelsen vil undervejs blive be- eller afkræftet ligesom horisonten vil udvides, således at fænomenet kan ses i en større sammenhæng (Gadamer, 2007, p. 290). I mødet med andre horisonter er forståelse betinget af afstanden mellem situationer og rækkevidden af vores og andres horisonter. Ifølge Gadamer (2007) forudsætter en forståelse af et givent fænomen, at det forstås i sammenhæng med sin kontekst. Vi bør bestræbe os på at sætte os ind i deltageres horisonter, samtidig med en bevidsthed om vores egen, hvorved der vil ske en horisontsammensmeltning, hvor to horisonter tilsammen skaber en ny horisont inden for hvilken, forståelse er mulig (Dahlager & Fredslund, 2011, p. 163). Viden fra andre empiriske og teoretiske kilder vil endvidere være medskabende til en ny forståelsesramme.

4.2 Forskningstype

Med udgangspunkt i det fortolkningsvidenskabelige paradigme og med ønsket om at forstå, hvorledes børn oplever naturen i forbindelse med udeundervisning samt oplevelsernes betydning for deres hverdagsfriluftsliv, anvendes den forstående forskningstype (Launsø et al., 2011, p. 24). Deltageres subjektivitet bliver hermed en central del af empirien, hvor forståelsen af fænomenet primært baseres på deltageres perspektiv (Launsø et al., 2011, p. 24). I overensstemmelse med det fortolkningsvidenskabelige paradigme er det dermed muligt at indfange børnenes beskrivelser af de opfattelser og meninger, som de har af de givne

fænomener (Launsø et al., 2011, pp. 24, 61). I denne undersøgelse vil fokus være på børnenes samt lærernes ageren i forbindelse med udeundervisning, samt børnenes italesættelse af deres oplevelser af natur forbundet med udeundervisning og i deres hverdagsfriluftsliv. Konteksten og dermed de sammenhænge, hvori børnenes oplevelser og forståelser dannes i og ud fra, er afgørende for den fulde forståelse (Launsø et al., 2011, pp. 24, 57). Udeundervisning på Udefriskolen udgør i nærværende undersøgelse denne institutionelle kontekst, men med forbehold for at andre forhold i børnenes hverdag kan have indflydelse på, hvorledes de oplever naturen. Fysiske, værdimæssige og sociale forhold som familie og venner vil have betydning for børnenes handlinger og oplevelser. Konteksten vil derfor være en integreret del af fortolkningsprocessen, idet viden om udeundervisningen, Udefriskolen og børnenes situation inddrages i fortolkningen (Launsø et al., 2011, p. 24).

4.2.1 Kvalitetskriterier

Frem for at tage udgangspunkt i de kvalitetskriterier; *reliabilitet, validitet og generaliserbarhed*, der kendetegner det positivistiske paradigme, tager specialet afsæt i *gyldighed* (validitet), der ifølge Poulsen et al. (2009) kan baseres på fire aspekter; *konsistens, troværdighed, overførbarhed* (generaliserbarhed) og *transparens* (reliabilitet). Der tages dermed højde for den kvalitative forsknings særegenhed. En forskning, der ofte stræber efter at undersøge kontekstuelle forhold samt beskrive de oplevelser og betydninger, deltagerer tillægger et givent fænomen. På grund af forskningens subjektivitet og kontekstafhængighed vil kvaliteten blive vurderet ud fra de konkrete mål for undersøgelsen og gennemførelsen heraf (Tanggaard & Brinkmann, 2015b, p. 523).

For at sikre en gyldig viden redegøres i det følgende for, hvorledes specialet har forsøgt at leve op til de væsentligste kvalitetskriterier, der er forbundet med kvalitativ forskning og den forstående forskningstypes særpræg. Kvalitetskriterier for kvalitativ forskning kan variere, hvorfor vi har taget udgangspunkt i VAKS – Vurdering Af Kvalitative Studier med fokus på gyldighedens fire aspekter (Poulsen, Larsen, Schou, Høstrup, & Lyngsø, 2009) samt hentet inspiration fra Brinkmann og Tanggaard (2015) og Launsø et al. (2011).

Konsistens vedrører sammenhæng og integration mellem problemformulering, metode, analyse og konklusion (Tanggaard & Brinkmann, 2015b, p. 525). Undersøgelsen er derfor søgt detaljeret beskrevet trin for trin, fra formål, designvalg, udførelsen af undersøgelsen til

analyse og konklusion med løbende begrundelser for valg. Konsistens omfatter endvidere, at nuancer samt modstridende og overraskende resultater, der ikke passer ind i sammenhængen, bearbejdes og reflekteres over (Poulsen et al., 2009). I *analysen* ekspliciteres f.eks., hvorledes børnene selv tillægger betydning af en række oplevelsesværdier, hvormed der opstår nuancer i forståelsen af begreberne, som vi tager højde for.

Metode er central for *troværdighed*, hvorfor kriteriet er søgt indfriet ved at beskrive metodeprocessen detaljeret og samtidig inddrage metodetriangulering, hvilket er præciseret i afsnittet *empiriindsamlingsmetoder* (Poulsen et al., 2009). Selve undersøgelsen vil være præget af en balancegang mellem *nærhed* og *distance*. Eftersom undersøgelsen tager udgangspunkt i deltagerens perspektiv og kontekst, ønskes en nærhed, men det er samtidig vigtigt, at vi formår at trække os tilbage og fortolke deltagerens oplevelser udefra for at sikre troværdighed (Launsø et al., 2011, pp. 27, 32). I forbindelse med vores empiriindsamling var vi tilstede på Udefriskolen i en kort periode, hvorfor nærværet med deltagerne har været korvarigt, og analyse samt fortolkning er udført på afstand af konteksten. Det er endvidere vigtigt, at deltagerne kan genkende sig selv og de fortolkninger, som de tilskrives. *Spejlkriteriet* er derfor søgt opfyldt ved at give læreren mulighed for at læse interviewtransskriptionerne igennem og komme med rettelser (Launsø et al., 2011, p. 61).

Overførbarhed handler om at tydeliggøre kontekstafhængigheden i beskrivelser og fortolkninger, således at det kan vurderes, om resultater opnået i en kontekst kan overføres til beslægtede kontekster (Launsø et al., 2011, p. 31; Poulsen et al., 2009). Overførbarhed sikres ved *helhedskriteriet* ved at integrere den kontekst og de sammenhænge, hvori deltagerens forståelser og handlinger dannes som en del af fortolkningen (Launsø et al., 2011, pp. 30, 57). Specialet stræber derfor efter en fyldestgørende beskrivelse af Udefriskolens udeundervisning, deltagerne og deltagerudvælgelsen samt konteksten ved empiriindsamlingen. I den kvalitative forskning vil vi som forskere endvidere udgøre en del af konteksten, idet vi er aktive medspillere i hele forskningsprocessen (Poulsen et al., 2009). Den forstående forskningstype kræver derfor en refleksivitet over egne roller i forskningsprocessen, der sikres gennem *transparens* (Launsø et al., 2011, p. 62).

For at leve op til kravet om *transparens* er vores personlige og teoretiske perspektiv specificeret (Tanggaard & Brinkmann, 2015b, p. 524). Det er gjort ved at ekspliciteres vores

forforståelse i nedenstående afsnit og ved at redegøre for anvendt teori i analysen. Den detaljerede beskrivelse af undersøgelsen trin for trin vil endvidere øge gennemsigtigheden i specialet. Det er således muligt at vurdere specialet kritisk og endvidere kunne inspirere til lignende undersøgelser (Brinkmann & Tanggaard, 2015b, p. 523).

4.2.2 Forforståelse i forhold til genstandsfeltet

Idet vi anerkender, at vores forforståelse vil påvirke undersøgelsesprocessen på en bestemt måde samt angive grænsen for vores forståelseshorisont, er den forsøgt bevidstgjort i dette afsnit. Bevidstgørelsen er sket vel vidende, at dele af vores forforståelse oftest er ubevidst (Dahlager & Fredslund, 2011, p. 167). Ved at eksplicitere vores egen forforståelse og løbende sætte den i spil med andre forståelseshorisonter som lærerens, elevernes samt teorier, vil den tydeliggøres men samtidig også sættes i bevægelse. En bevægelse, som vil påvirke vores muligheder for forståelse.

Natur og friluftsliv har altid været en central del af vores liv. Vi er begge opvokset på landet, hvorfor aktivitet og samvær med familie og venner oftest har foregået i naturen. Laura er opvokset i Gudum i nærheden af Fabjerg, hvor Udefriskolen ligger, hvorfor hun har et lokalt kendskab til kulturen, skolen og området. Med alderen er vi blevet bevidste om, hvorledes vores barndomsoplevelser og erfaringer med naturen, har påvirket os til at komme tilbage og til at søge efter mere. En søgen, der har resulteret i efterskoleophold med adventure på linjefag, udenlandsophold på skisports- og friluftscentre, samt en bacheloruddannelse i Idræt og Sundhed med tilvalg i Nordisk Friluftsliv og videre studier i Friluftsliv-, Kultur og Naturvejledning ved Høgskolen i Telemark i Norge. Vores personlige erfaringer samt den erhvervede viden fra vores studietid har gjort os bevidste om naturens og friluftslivets potentialer for oplevelser, kompetenceudvikling samt sociale, psykiske og fysiske sundhed. Det er specielt denne viden og interessen for at fremme børns aktivitet og oplevelser i og med naturen, der har dannet grundlag for vores undersøgelse. Undervisning i naturen har ikke udgjort en central del af vores skoleopvækst, men vi har en forventning om, at der igennem udeundervisning findes muligheder for naturoplevelser. Ligesom vores barndom har øget vores interesse for natur og friluftsliv, er vi af den overbevisning, at en skoleopvækst med naturoplevelser også kan have betydning for børns hverdagsfriluftsliv på kort såvel som på lang sigt.

4.3 Forskningsstrategi

Idet specialet søger en kompleks viden, hvor flere forhold kan påvirke og ligge til grund for, hvordan børnene oplever naturen i udeundervisning, og hvorledes oplevelserne har betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv, er *casestudiet* valgt som undersøgelsens forskningsstrategi (La Cour, 2015, p. 210; Launsø et al., 2011, p. 98). Casestudiet er særlig velegnet til at favne en kontekst, der i nærværende speciale udgøres af udeundervisningen på Udefriskolen samt hverdagsfriluftslivet. Endvidere til at opnå en dybdegående viden om undersøgelsens fænomen, der omfatter oplevelser i naturen.

For at kunne få en dyb indsigt og forståelse for oplevelserne og deres betydning, har vi valgt at foretage et single casestudie, hvor fokus er rettet mod den *ekstreme case* (Flyvbjerg, 2015, p. 508; Ramian, 2012, p. 88). Den ekstreme case har til formål at opnå information om en særlig case, der kan være god i en snævert defineret forstand (Flyvbjerg, 2015, p. 508). Udefriskolen udgør undersøgelsens case, hvor udeundervisning skaber forudsætningen for, at børnene ofte har mulighed for at opleve naturen gennem deres skolegang. Casen er ekstrem i forhold til andre udeskoler, idet udeundervisning udgør en væsentlig del af skolens vision, værdier og praksis¹ samt praktiseres jævnligt på alle klassetrin og ofte i naturlige omgivelser. På baggrund af nedenstående caseudvælgelse var der ikke andre skoler, der levede op til vores kriterier. I det følgende redegøres for caseudvælgelse, case, adgang til genstandsfeltet samt forskningsetiske overvejelser forbundet med forskningsstrategien.

4.3.1 Valg af case

På hjemmesiden www.skoven-i-skolen.dk er det muligt at få overblik over alle skoler i Danmark, der praktiserer udeundervisning samt få kendskab til, hvordan og hvor længe skolerne har praktiseret udeundervisning. I ønsket om at finde frem til en ekstrem case, der sikrer, at børnene har haft jævnlig udeundervisning i naturen hele deres skolegang fra 0. til 8. klasse, har vi opstillet nedenstående udvælgelseskriterier for skolen:

- At der praktiseres udeundervisning på alle klassetrin
- At udeundervisning har været praktiseret i minimum 8 år
- At udeundervisning sker 1-2 gange om ugen og primært i naturen
- At udeundervisning er integreret i skolens årsplan og vision

---

¹ Interview med lærer Anne Hindkjær understøtter dette: (...) vi har en skolebestyrelse, som siger, at udeskole og udeundervisning skal være i alle fag. Og de sidder hele tiden og siger mere udeskole, mere udeskole" (ILAH, s. 68)

Udvælgelsen har resulteret i få brugbare cases, eftersom udeundervisning oftest praktiseres af såkaldte "ildsjæle" på skolen og derfor kun på særlige klassetrin. De ældste klassetrin har færre udeskoledage end de yngre klasser, der ofte relaterer sig til kultur frem for natur. Derudover har mange skoler kun praktiseret udeundervisning i få år (Ejbye-Ernst & Bentsen, 2015; Skoven-i-skolen, u.å.-a). Efter nærmere studier på de brugbare cases hjemmesider er Udefriskolen valgt ud fra ovenstående kriterier. En endelig bekræftelse på, at casen levede op til kriterierne er foretaget over e-mailkorrespondance og telefonsamtale med skolelederen samt ved personligt kendskab til skolen.

4.3.2 Udefriskolen i Fabjerg

Udefriskolen startede i 2008 og er en Grundtvig-Koldsk friskole, der vægter dannelsen af det hele menneske (Udefriskolen, u.å.-a). *"Udefriskolens grundelement er udeskolepædagogikken (...)"* og udeskole samt udeundervisning indgår derfor i skolens vision og som en integreret del af årsplanen (Skoven-i-skolen, u.å.-b; Udefriskolen, u.å.-a). Udeskole er en skoleform, der altid stræber at virkeliggøre det, der skal læres, gennem et kreativt og sanseligt møde med stoffet eller emnet. Udeskole bidrager til dannelse af det hele menneske igennem et samspil mellem teoretiske og praktiske læringsformer, der danner grundlag for en forståelse af natur, kultur og sammenspillet herimellem (Jordet, 2010, pp. 34-35; Udefriskolen, u.å.-d).

Alle lærere på Udefriskolen arbejder med udeskole og udeundervisning, og det indgår tværfagligt fra 0.-9. klasse (Skoven-i-skolen, u.å.-b). Det faglige og sociale indhold i undervisningen bestemmer, hvor læringen bedst finder sted, så *"(...) hvis det er muligt at lære udenfor, er der jo ingen grund til at gå indenfor"* (Udefriskolen, u.å.-b). Eleverne er ude flere gange om ugen i forbindelse med udeundervisning². 4.-5. klasse er i gennemsnit på dagslange udeskoleturer hver anden uge, mens 8.-9. klasse er en dag hver måned (Udefriskolen, u.å.-b). Bilag 1 angiver naturområder og steder, hvor skolen har været i forbindelse med udeskole. Udefriskolen bruger ofte grønne områder og skolegården til at praktisere undervisning udendørs, hvilket ses som typisk for udeskoler generelt (Bentsen et al., 2013). Udefriskolens elever kan således forankres i nærmiljøet, i den vestjyske natur og den særegne kultur (Udefriskolen, u.å.-d). Ifølge Bentsen et al. (2012) er dette tilhørsforhold særlig centralt for de

---

² Interview med lærer Anne Hindkjær bekræfter dette: *"(...) for de mindste grupper, tror jeg faktisk, de gør det dagligt. Og jeg tror, at dem jeg har, altså seniorgruppen (8.-9. klasse), jamen altså de er ude 3-4 gange om ugen i hvert fald. Og så har de så Krop og Bevægelse uden for hver dag."* (ILAH, s. 69)

skoler, der praktiserer udeskole. Udeskole stimulerer endvidere eleverne til at udvikle positive holdninger til natur og miljø samt giver eleverne positive friluftsliv- og naturoplevelser (Bentsen & Jensen, 2012).

4.3.3 Adgang til genstandsfeltet

Indledningsvis har vi taget kontakt via e-mail til Udefriskolens skoleleder med information om undersøgelsen. Efter positiv respons har vi taget telefonisk kontakt for at bekræfte, at casen levede op til udvælgelseskriterierne, og for at uddybe undersøgelsen yderligere. Gennem skolelederen er der skabt kontakt til de pågældende lærere, hvis undervisning, vi har observeret. Med hjælp fra skoleleder og lærere har vi via skolens intranet fået udsendt forældresamtykke samt informationsbrev om undersøgelsens formål og omfang til elever i 4.-5. klasse samt 8.-9. klasse og deres forældre (bilag 2). Til morgensamling den første empiriindsamlingsdag har vi kort præsenteret os selv og undersøgelsens formål for samtlige elever på skolen. På den måde har alle været bekendte med, hvorfor vi var tilstede på skolen, hvilket har været med til at skabe en større åbenhed, når vi observerede eleverne på dage med udeundervisning.

4.3.4 Forskningsetiske overvejelser

Det er primært lærernes og elevernes personlige oplevelser, erfaringer og meninger omkring udeundervisning og oplevelsen af natur, der er i fokus i undersøgelsen. Specialet berører derfor ikke sensitive og følsomme data. Det praktiske og direkte arbejde med lærerne og eleverne samt den efterfølgende bearbejdning og præsentation af empiri vil dog kræve en moralsk og etisk ageren. Følgende afsnit har til hensigt at redegøre for håndteringen af de forskningsetiske spørgsmål, som specialet har kunnet give anledning til. En håndtering, der har været prioriteret løbende gennem undersøgelsens forskellige stadier; *design, empiriindsamling, analyse og rapportering* (Brinkmann, 2015b, pp. 475-477).

I Figur 2 ses Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråds vejledende retningslinjer for forskningsetik i samfundsvidenskaberne, som kaldes SSF-vejledningen (SSF, 2002).

SSF	1. At forskeren skal overveje, om forskningsprojektet lever op til god videnskabelig standard.
	2. At forskeren skal tage hensyn til de personer og grupper, som berøres af forskningsarbejdet.
	3. At forskeren har ansvar for at behandle personidentificerende oplysninger fortroligt.
	4. At forskeren skal indhente samtykke fra dem, der inddrages i forskningen, og skal oplyse de pågældende om, at deltagelse er frivillig.
	5. At forskeren skal gøre sine forskningsresultater tilgængelige for offentligheden i overensstemmelse med almindelige videnskabelige principper.

Figur 2: Vejledende retningslinjer for forskningsetik i samfundsvidenskaberne (2002) (Brinkmann, 2015; SSF, 2002, pp. 466-467).

SSF-vejledningens fem punkter har dannet grundlaget for vores etiske ageren. Punkt (1) og (5) omhandler den etiske forpligtelse om at leve op til god videnskab og refererer derfor til ovenstående afsnit *kvalitetskriterier* (Brinkmann, 2015b, p. 466). Punkt (2), (3) og (4) omhandler primært mikroetik og efterstræber hensyntagen til de involverede deltagere. Fokuset har været på *informeret samtykke, konsekvenser og fortrolighed* (Brinkmann, 2015, p. 466).

Før undersøgelsen for alvor kunne iværksættes, er der indhentet et *informeret samtykke* fra skolelederen gennem e-mailkorrespondance og telefonisk kontakt. Det samme har gjort sig gældende for den involverede lærer. Da alle elever, som skulle observeres og interviewes, er under 18 år, har vi prioriteret at indhente et skriftligt samtykke fra deres forældre (bilag 2). Dermed har vi sikret, at de involverede har været med på et velinformeret grundlag. For at sikre en frivillig deltagelse er alle involverede inden hvert interview blevet spurgt, om de har haft lyst til at deltage. Det skriftlige samtykke er således blevet verificeret løbende, hvilket har modvirket negative konsekvenser i form af ufrivillig deltagelse.

For at sikre *fortrolighed* ved behandlingen af personidentificerende oplysninger er alle børn anonymiseret. Børnenes navne er blevet ændret i behandlingen og præsentationen af empirien. Læreren har selv valgt, at hun vil omtales ved navn. Ingen, foruden os selv, har haft adgang til empirien løbende i processen eller efterfølgende (Datatilsynet, u.å.).

For at foregribe utryghed og negative *konsekvenser* for deltagerne er et velinformeret grundlag blevet prioriteret jf. den indledende kontakt til skolen samt indhentning af informeret samtykke. Ifølge Kvale og Brinkmann (2009) vil en interviewsituation altid rumme et asymmetrisk magtforhold. Magten vil primært ligge hos os som interviewere, eftersom vi opstiller rammerne for interviewet, stiller spørgsmålene og fortolker materialet. Magtforholdet kan blive særligt udtalt i interview med børn, da vi let kan forveksles med en lærer, der søger det rigtige svar (Kvale & Brinkmann, 2009, p. 166). I fokusgruppinterviewene blev der lagt op til at skabe interaktion på tværs af børnene, hvorved undervisningskonstellationen blev udvisket. Interviewene er blevet foretaget i undervisningstiden på skolen for at sikre, at de involverede har følt sig trygge ved at være i kendte omgivelser. Læreren har på forhånd fået tilsendt interviewguide, således at hun har været forberedt på interviewets temaer og spørgsmål. Spejlkriteriet er ligeledes blevet prioriteret for, ud over troværdighed, at skabe tryghed. Observationerne er blevet foretaget de første empiriindsamlingsdage, hvorved vi har haft en relation til skolen, læreren og eleverne i interviewene.

For at eliminere makroetiske konsekvenser er relevansen af undersøgelsen beskrevet i indledning og perspektivering. I perspektiveringen er fokus endvidere lagt på, hvorledes resultaterne kan benyttes af andre interesserede.

4.4 Empiriindsamlingsmetoder

Idet fokus er på deltagernes forståelse af fænomenet, er der søgt detaljerede og varierede beskrivelser af deres oplevelser og meninger for at kunne favne fænomenets kompleksitet. Beskrivelserne udspringer af empiriindsamlingsmetoderne *observationer* og *interview*. For Gadamer er hermeneutik netop et møde med mennesker gennem sprog og handling. I mødet kommer den menneskelige væren til udtryk og gennem fortolkning opnås en ny erkendelse (Martinsen & Norlyk, 2011). I erkendelsesprocessen kan vores rolle karakteriseres ved den rejsende, hvor der i interaktion med deltagerne og i fortolkningen konstrueres en viden (Kvale & Brinkmann, 2009, p. 66).

Flere metoder og kilder gør sig gældende i nærværende speciale, hvilket ses som et typisk kendetegn for casestudiet (Ramian, 2012, p. 19). For at få en nuanceret og troværdig forståelse af, hvordan børn oplever naturen, benyttes *metode- og kildetriangulering* (Poulsen

et al., 2009). Det er dermed muligt at kontrollere erkendelser på tværs af metoder og kilder, og herved sikre en gyldig viden. *Fokusgruppeinterview, semistruktureret interview og observationer* kombineres for at se fænomenet fra flere vinkler og derved få en dybere forståelse for børnenes naturoplevelser. Udeundervisning i praksis samt elevernes og lærerens udsagn er således alle væsentlige kilder til at forstå børnenes oplevelser af naturen i forbindelse med udeundervisningen samt naturoplevelsernes betydning for deres hverdagsfriluftsliv. Undersøgelsen tager udgangspunkt i 5. og 8. klasses elever, hvilket læner sig op af forskningsprojektet NatureMoves, hvor netop de to klassetrin er valgt som yderpunkter i målgruppen på 10-15 år (Andkjær et al., 2016, p. 9). Tabel 3 giver et overblik over empiriindsamlingen på Udefriskolen. I nedenstående redegøres for valg af metoder, anvendelse i praksis samt kombinationen af de forskellige metoder. I afsnittet *metodediskussion* diskuteres resultaterne i forhold til gyldighed og overførbarehed.

Tabel 3: Empiriindsamlingsoversigt på Udefriskolen i Fabjerg fra den 11.04.16-15.04.16

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Kl. 8-10	Observation – 8. kl. Udeundervisning	Observation – 5. kl. Udeundervisning	Semistruktureret interview med lærer	Fokusgruppe- interview 5. kl. (dreng)	Fokusgruppe- interview 8. kl. (piger)
Kl. 10-12				Fokusgruppe- interview 5. kl. (piger)	Fokusgruppe- interview 8. kl. (dreng)
Kl. 12-14					

4.4.1 Observation af udeundervisning i 5. og 8. klasse

”Det, der kendetegner observationsmetoden, er, at forskeren ved at observere (...) forsøger at forstå og fortolke deres (en gruppe menneskers) oplevelser og handlinger set gennem de berørtes øjne” (Ottesen, 2015, p. 121).

Formålet med observationerne i dette speciale har været at forstå elevernes oplevelser af naturen og derudover at få en forståelse af udeundervisning. Med inspiration fra Szulevicz (2015) har observationerne gjort det muligt at 1) *åbne feltet op* og give en indsigt i udeundervisning, som ikke har været mulig gennem interview; 2) *opbygge en relation til elever og lærere*, der har kunnet skabe en nærhed og tryghed gennem den løbende empiriindsamling; 3) *give en øget forståelse af empirien*, således at vi ikke har draget vores

egne subjektive konklusioner, men har haft respekt for den aktuelle kontekst; 4) *blive i stand til at stille de rigtige spørgsmål* i de forestående interview, idet det har været muligt at tale ud fra samme begreber og referere til specifikke situationer; samt 5) *indfange forhold, der har været utilgængelig ved interview* såsom det ikke-italesatte og det kropslige, der kan observeres ved udeundervisning. På forhånd har vi været bevidste om, at det kunne være svært at observere en oplevelse. I observationerne har vi derfor været opmærksomme på børnenes kropslige, verbale og kontekstbaserede adfærd forstået som ekspressioner, vokaliseringer, udtryk og stemninger. Nævnte kan ses som konkrete udtryk for børnenes oplevelser, der ikke ville kunne indfanges ved interview. I interviewene har deltagerne kunnet italesætte og uddybe adfærden. Observationer kan i den henseende ses som understøttende til interviewene. Observationer vil være en fortolkning ud fra vores perspektiv, hvorfor de kan verificeres i interview, hvor elever og lærer italesætter den samme situation (Tanggaard & Brinkmann, 2015a, p. 33).

Observationsarbejdet er foretaget med udgangspunkt i en løst struktureret observationsguide med teorirelaterede spørgsmål, hvorved både teori og det uventede har været tilgodeset (bilag 3). I selve observationerne har vi primært opereret som *passive deltagere* og som *moderate deltagere* jf. Spradley's (1980) forskellige deltagelsesgrader. Observation af praksis som passiv deltager har givet mulighed for at se de forskellige aktiviteter, interaktioner samt reaktioner fra distancen, mens observation som moderat deltager har gjort det muligt at overhøre samtaler, fornemme stemningen i aktiviteten og foretage uformelle samtaler med elever og lærer. Under observationerne har vi nedskrevet feltnoter for at kunne huske mest muligt, vel vidende at det kan have en negativ effekt på eleverne, idet de kunne føle sig overvåget. Vi har prioriteret at supplere og renskrive vores noter samme dag, som vi har observeret. Dermed har det været muligt for os bedre at huske særlige situationer, stemninger og oplevelser, således at de er nedfældet så detaljeret som muligt (Szulevicz, 2015, p. 91). I noterne har vi prioriteret at få så nøgterne beskrivelser af undervisningen, elevernes handlinger, oplevelser og udsagn samt konteksten som muligt. På den måde har vi sikret os, at empiri, som har kunnet synes ligegyldig i øjeblikket, alligevel er medtaget, da det har kunnet vise sig at være væsentlige noter. Endvidere har vi nedskrevet, hvorledes, vi har oplevet det, som skete. Det har været vigtigt for os at bevidstgøre os om, hvorledes vi har forstået og oplevet det observerede, idet det vil have indflydelse på konstruktion af empirien

og fortolkning (se *observationsnoter*, bilag 4-7). Analysen af empirien er foretaget på samme vis som interviewene, hvilket der redegøres for i afsnittet *analyse*.

4.4.2 Semistruktureret interview med lærer

Formålet med det semistrukturerede interview har været at få et indblik i en lærers oplevelse og forståelse af udeundervisningen samt den betydning og mening, som underviseren tillægger udeundervisning. Et indblik, der har skullet udfordre vores forforståelse af udeundervisning samt skabe en større forståelse og viden om undersøgelsens kontekst. Den interviewede lærer er Anne Hindkjær, som har været lærer på skolen siden dens opstart i 2008. Gennem det semistruktureret interview har det været muligt at få svar på fastlagte spørgsmål, der har relateret sig til teori og undersøgelsens problemformulering. Semistrukturen har endvidere gjort det muligt at forfølge interessante emner, der er opstået i interviewet (Thing & Ottesen, 2015, p. 86). Interviewguidens spørgsmål har primært relateret sig til konteksten samt lærerens syn på specialets tematik (bilag 8). Selve interviewet er udført i lærernes forberedelseslokale og tog omkring 40 minutter. Forud for interviewet har læreren modtaget interviewguiden, og er indledningsvist blevet briefet og afslutningsvist debriefet for at skabe trykthed og åbne op for eventuelle spørgsmål og tilføjelser. Interviewet er blevet optaget på diktafon og transskriberet efter samme principper som fokusgruppeinterviewet, som der redegøres for i afsnittet *transskribering af fokusgruppeinterview og semistruktureret interview*.

4.4.3 Fokusgruppeinterview med 5. og 8. klasses elever

Fokusgruppeinterview er foretaget med 5. og 8. klasses elever, vel vidende at flere elementer i fokusgruppeinterviewet har haft karakter af gruppeinterview. Formålet med fokusgruppeinterviewet har været at opnå en fælles forståelse for oplevelserne og deres betydning, men også at opnå en forståelse for de divergenser og flertydigheder, der måtte være (Nielsen & Thing, 2015, p. 115). Antallet af deltagere, den sociale interaktion samt den indbyrdes diskussion, der er centrale for fokusgruppeinterview, har kunnet bidrage med nuancer og flere perspektiver på problemstillingen samt eventuelle uforudsete temaer (Halkier, 2015, p. 138; Hastrup, Rubow, & Tjørnhøj-Thomassen, 2014, pp. 82-83). Idet børnene taler ud fra samme referenceramme i form af udeundervisning på Udefriskolen, har de haft mulighed for 1) i fællesskab at genkalde oplevelser fra udeundervisning; 2) at kommentere på

hinandens oplevelser, erfaringer og forståelser ud fra en kontekstuel forforståelse, som vi muligvis ikke har haft som forskere (Halkier, 2015, p. 139). Kendskabet til hinanden kan endvidere skabe tryghed blandt børnene, hvilket kan medvirke til, at de får lyst til at tale (Hammersley & Atkinson, 2007, p. 111).

Børnene er enten ca. 10 eller 15 år, hvorfor deres kognitive, følelsesmæssige og sociale udvikling ifølge Garbarino et al. (1997) vil være forskellig. Generelt begynder børn i skolealderen at udvikle voksenlignende evner til at kommunikere og være informationskilder (Garbarino, Stott, & Erikson, 1997, p. 34). Det skyldes, at deres kognitive evner og forståelse for sociale sammenhænge øges (Garbarino et al., 1997, p. 51). På trods heraf har vi været opmærksomme på særlige forhold, der gør sig gældende i forskning med børn som deltagere. Da børns kompetencer som informationskilder er betinget af os som forskere, har vi udført indledende pilotundersøgelser med børn på samme alder. Det er gjort for dels at blive klogere på arbejdet med børn og udarbejdelsen af vores spørgeguide. I bilag 9 redegøres og argumenteres yderligere for pilotundersøgelserne. I det følgende inddrages endvidere de refleksioner vi har haft ift. forskning om børn.

Fokusgruppedesign

Under hensyntagen til klassernes forskel i forhold til kognitiv og følelsesmæssig udvikling samt forskellen på drenge og piger har vi valgt at lave segmenterede grupper ift. klasse og køn (Garbarino et al., 1997, p. 27). Fokusgrupperne fremgår af Figur 3. Udefriskolen har sammenlæste klasser og et lavt elevtal på enkelte klassetrin, hvorfor nogle grupper også bestod af elever fra 4. eller 9. klasse (Udefriskolen, u.å.-c). På trods af dette refereres der gennemgående til 5. og 8. klasse i specialet.

4.-5. klasse	Fokusgruppe med 3 drenge	8.-9. klasse	Fokusgruppe med 3 drenge
	Fokusgruppe med 3 piger		Fokusgruppe med 4 piger

Figur 3: Fokusgrupper til fokusgruppeinterview.

Segmenteringen øger homogeniteten med risiko for, at interaktionerne kan blive uinteressante. Omvendt ligger der en styrke i, at gruppernes udsagn vil træde tydeligere frem

ift. alder og køn (Halkier, 2008, p. 27). For at sikre heterogentiet blandt deltagerne har vi brugt de indledende observationer samt lærerens kendskab til eleverne (Nielsen & Thing, 2015, p. 105). På den måde er nuancerede grupper sammensat ud fra, om børnene bor på landet eller i byen og ud fra deres forskellige fritidsinteresser. Det vigtigste kriterie har dog været, at børnene har haft lyst til at deltage og fortælle om deres oplevelser. Med risiko for at svække interaktionen har vi prioriteret at lave små grupper med 3 deltagere for at give mere taletid til den enkelte og komme mere i dybden med svarene (Halkier, 2008, p. 34; Nielsen & Thing, 2015, p. 106). Ved pilotundersøgelsen observerede vi, at de mindre dominerende drenge fik begrænset taletid. Segmentering af drenge og piger samt interview i små grupper har derfor skullet give plads til de mindre dominerende elever.

Indholdet i elevernes udsagn har været det primære frem for interaktionerne, hvorfor den *stramme styringsmodel* er benyttet (Nielsen & Thing, 2015, p. 142). Det har dermed været muligt at stille specifikke spørgsmål relateret til særlige temaer og bagvedliggende teori med afsæt i en spørgeguide, udarbejdet på basis af pilotundersøgelserne (bilag 10) (Martinsen & Norlyk, 2011). For at gøre det lettere for børnene at italesætte deres oplevelser har vi forsøgt at undgå ledende og komplekse spørgsmål samt relatere spørgsmålene til deres dagligdag. Endvidere har det været muligt at inddrage øvelser, der har kunnet skabe interaktion og give eleverne mulighed for at udtrykke sig anderledes (Halkier, 2008, p. 40; Nielsen & Thing, 2015, p. 108). Øvelserne har involveret *tegning, billeder og oplevelsesværdier*. Forud for interviewet har børnene fået til opgave at tegne en naturoplevelse, som de har haft i udeundervisningen (bilag 11). Argumenterne for at inddrage tegningen har været 1) at spore eleverne ind på det centrale emne i interviewene; 2) at give eleverne en åben opgave med mulighed for fri fortolkning af et abstrakt emne (White & Gunstone, 1992, p. 98); 3) at skabe tryghed ved at have sit eget at tale ud fra; samt 4) at give en anderledes indsigt i børns naturoplevelser (Andersen, Sølberg, & Troelsen, 2005, p. 130). Ifølge Jensen (1988) har interview med brug af billeder vist, at de fleste børn har let ved at tale ud fra billeder samt lettere ved at strukturere deres tanker og bearbejde dem. I fokusgruppeinterviewene har vi derfor inddraget billeder af to forskellige naturområder, som ofte benyttes i forbindelse med udeundervisningen på Udefriskolen. Naturområderne kan endvidere relateres til NatureMoves kategorisering af naturområderne *skov og krat* samt *strand, å og sø*, hvorved der er grundlag for en eventuel sammenligning (Andkjær et al., 2016, p. 17). Naturområderne er Klosterheden Plantage og

Bovbjerg Strand (bilag 12). I forbindelse med billederne har vi brugt oplevelsesværdier, der redegøres for i afsnittet *teori*, som et konkret arbejdsredskab. Børnene har hver skulle vælge 3 ud af 9 oplevelsesværdier og efterfølgende begrunde deres valg. Oplevelsesværdierne er inddraget for at gøre det muligt for børnene at beskrive deres oplevelse af området i form af en konkret værdi, følelse eller stemning. Børnene har selv tolket, hvad de forstår ved værdien. Spørgeguiden og den stramme model har haft til formål at sikre interaktion, mange synspunkter og refleksioner, samtidig med at teorirelaterede temaer er blevet dækket. Den har herudover åbnet op for deltagernes egne udlægninger og forståelser i forhold til emnet (Nielsen & Thing, 2015, p. 107).

Udførsel af interviewundersøgelsen

Fokusgruppeinterviewene har foregået på Udefriskolen i skoletiden for at skabe tryghed og aktualitet (Nielsen & Thing, 2015, p. 107). I gennemsnit har hvert fokusgruppeinterview varet 2 gange 40 minutter, idet denne længde ifølge andre undersøgelser er passende i forhold til et barns koncentrationsevne (Andersen et al., 2005, p. 131). Interviewene er udført af os begge. Den ene har fungeret som moderator, hvis opgave har været at få deltagerne til at tale sammen og samtidig sikre, at vi er kommet igennem alle punkter i guiden (Halkier, 2015, p. 143; Nielsen & Thing, 2015, p. 108). Den anden har fungeret som observatør og suppleant. Ved at være to til stede har vi kunnet opfange særlige interaktioner og gribe situationer undervejs i interviewet. Indledningsvist har vi briefet børnene om emne, fokus, formål og deres rolle samt brug af diktafon og kamera for at skabe en tryghed og sikre en moralsk ageren (Nielsen & Thing, 2015, p. 109; Thing & Ottesen, 2015, p. 93). Det har endvidere givet mulighed for at forventningsafstemme, således at børnene har været bekendte med deres rolle og strukturen i interviewet (Halkier, 2015, p. 144). For at undgå, at børnene har opfattet os som lærere, der har søgt et bestemt svar, har vi indledningsvist forsøgt at pointere, at det er dem, der er eksperterne (Halkier, 2015, p. 145). Interviewene er afsluttet med en debriefing, hvor der har været mulighed for, at deltagerne har kunnet supplere og stille spørgsmål. Interviewene er optaget med diktafon såvel som kamera, hvormed vi har kunne koncentrere os om at være mest mulig nærværende i situationen. Vores umiddelbare iagttagelser og indtryk fra den pågældende interviewsituation er nedskrevet efter interviewet, således at en fortolkning kan ske ift. til den aktuelle kontekst (bilag 13-17).

Transskribering af fokusgruppeinterview og semistruktureret interview

Transskription er en oversættelse fra talesprog til skriftsprog (Kvale & Brinkmann, 2009, p. 200). Oversættelsen er problematisk, idet det dynamiske talesprog bliver en dekontekstualiseret gengivelse i skriftsproget, hvor stemmeleje, kropssprog og det verbale budskab går tabt (Tanggaard & Brinkmann, 2015a, p. 43). Kontekst, stemninger og kropssproget i interviewene er dog nedskrevet efter interviewsituationerne for at kompensere for dette. For at opnå den bedst mulige transparens er transskriptionerne foretaget med afsæt i de retningslinjer, der er angivet i bilag 18. Retningslinjerne har haft til hensigt at sikre en overensstemmelse i transskriberingsmåden af specialets empiri. Alle interviewene er transskriberet umiddelbart efter interviewsituationen. Det har dermed været muligt at komme i dybden med materialet og genkalde den aktuelle kontekst og stemning, som interviewene har båret præg af (se transskriptioner bilag 19-23).

4.5 Analyse

Kvalitativ analyse handler om at forstå, fortolke og teoretisere empirien. En proces, der indebærer en indledningsvis organisering og reduktion af materialet, der afsluttes med konklusioner og fortolkninger (Kristiansen, 2015, p. 481). Med udgangspunkt i Dahlagers og Fredslunds (2011) hermeneutiske analyse (se Figur 4) samt inspiration fra Kristiansen (2015) redegøres og argumenteres der i det følgende for specialets analytiske tilgang og kodningsproces for at skabe transparens. I kodningsprocessen har computerprogrammet NVivo været anvendt.

Hermeneutisk analyse	1. Helhedsindtryk
	2. Meningsbærende enheder identificeres
	3. Operationalisering
	4. Rekontekstualisering og hermeneutisk fortolkning

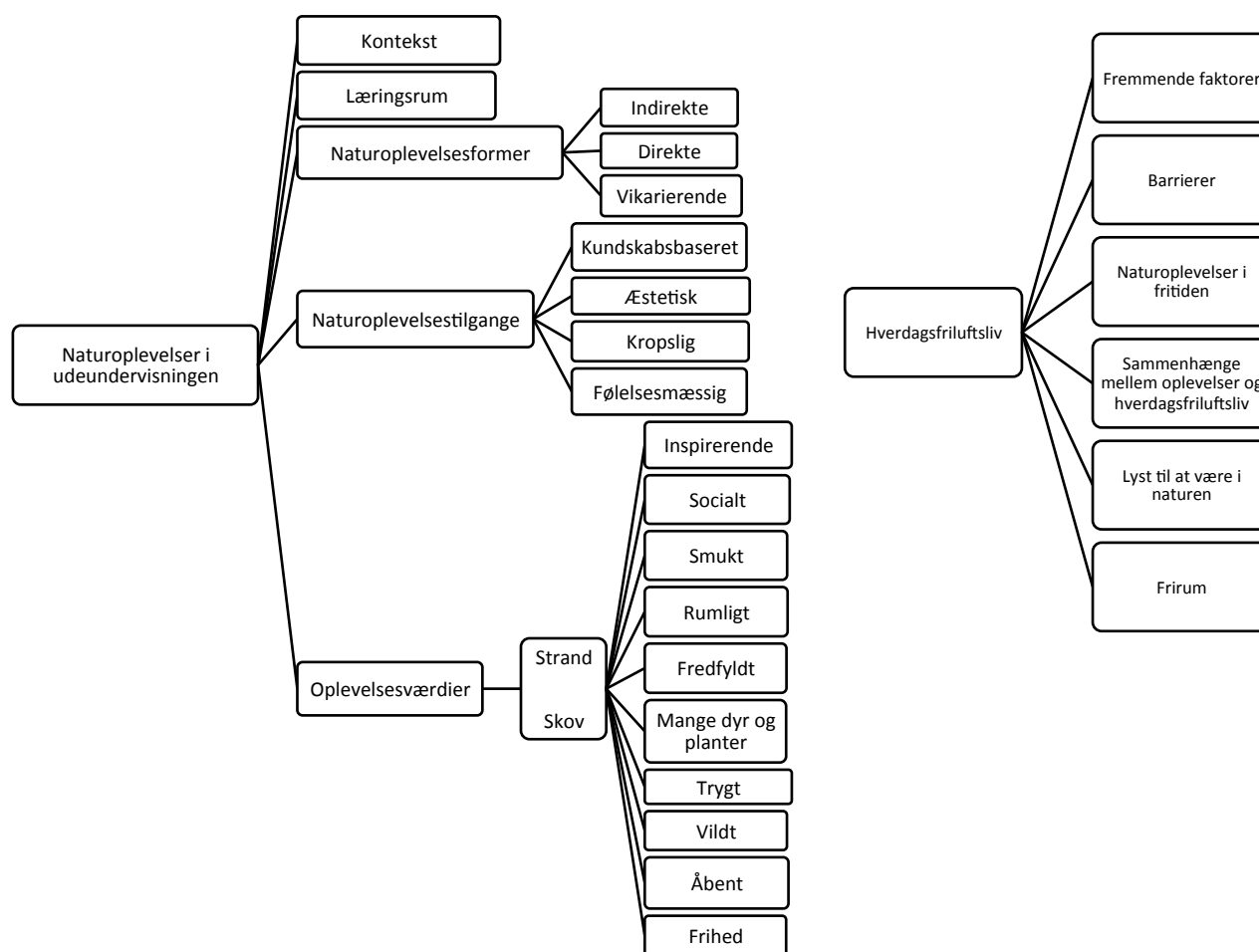
Figur 4: Hermeneutisk analysemetode (Dahlager & Fredslund, 2011, pp. 175-177)

Indledningsvist ønskes et *helhedsindtryk* af empirien, hvilket vi har opnået ved at læse alle observationsnoter og transskriberede interviews igennem. I forbindelse hermed har vi foretaget en åben og datastyret kodning inspireret fra fænomenologien, hvor nye og interessante koder kan opstå ud fra deltageres udsagn og handlen. Selvom hermeneutikken

anerkender, at forforståelse er en integreret del af fortolkning, tilstræbte vi dog at nedtone vores forforståelse med henblik på ikke at overse andre relevante koder (Dahlager & Fredslund, 2011, p. 175). Koder, der kunne åbne op for nye retninger i analysen, og som let kunne overses i den efterfølgende teori- og begrebsstyrede kodning (Kristiansen, 2015, p. 485). Det har resulteret i, at koderne *frirum* og *læringsrum* blev tilføjet den efterfølgende grovkodning.

Dernæst er *meningsbærende enheder* blevet identificeret ved udelukkende at se på den rene tekst uden at søge en dybere mening med udsagnene (Dahlager & Fredslund, 2011, p. 176). I form af meningskategoriseringen blev enhederne reduceret og struktureret til koder. Koderne var primært begrebs- og teoristyret ud fra specialets teori og grundlæggende temaer i spørge- og interviewguide som *udeundervisning*, *naturoplevelsesformer*, *tilgange til naturoplevelser*, *oplevelsesværdier* og *hverdagsfriluftsliv*. Hverdagsfriluftslivet blev inddelt i mere datastyrede koder som *naturoplevelser i hverdagsfriluftslivet*, *barrierer*, *fremmede faktorer* og *sammenhæng*. Kombinationen af den teori- og datastyrede kodning kan ses som en grovkodning af data (Kristiansen, 2015, p. 486).

Eftersom ovenstående trin ofte kan resultere i mange koder, har vi igennem *operationalisering* søgt at undgå overlap og uoverensstemmelser. Koderne er tilpasset og inddelt i underliggende koder, hvilket også betegnes finkodning eller "coding on" (Kristiansen, 2015, p. 486). *Frihed* blev dermed en kode inden for oplevelsesværdier. En del af empirien har været svær at placere i forhold til de centrale begreber, der har været knyttet til tilgange til naturoplevelser. Den følelsesmæssige tilgang er derfor udvidet med *sansninger* ligesom de kropslige erfaringer er udvidet med *kropslig eksperimentering* og *brugsamt leg*. Figur 5 angiver det endelige kodetræer fra NVivo.

Figur 5: Kodetræer fra NVivo.

Gennem en afslutningsvis *rekontekstualisering* har vi søgt at forstå, hvordan empirien har kunnet give svar på specialets problemformulering. Fokus har været på relationerne mellem koderne, der er kombineret på nye måder. Den hermeneutiske fortolkning har dannet rammen for at se fænomener og betydninger i deres helhed og kontekst (Dahlgager & Fredslund, 2011, p. 177). Derved har vi bevæget os fra det specifikke til det mere generelle. Fra beskrivelserne til meningsfortolkningen er det muligt komme frem til en forståelse af, hvordan børnene erfarer sin væren, sin oplevelsesmåde af naturen, og de betydninger, der er forbundet med dette.

5.0 Teori

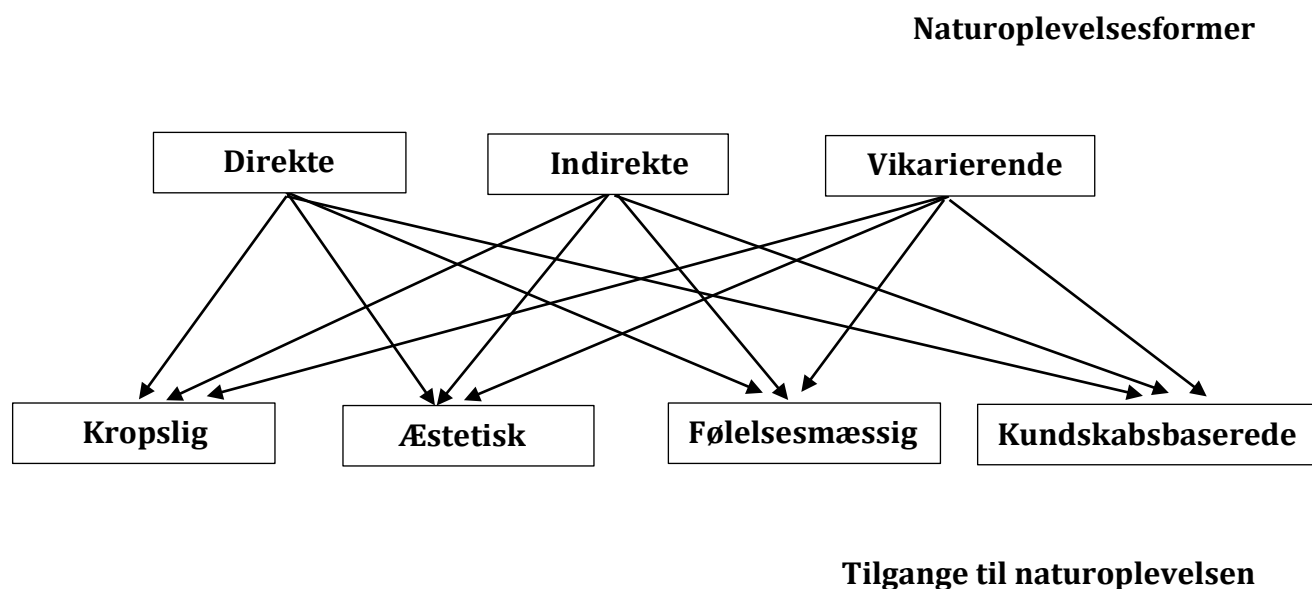
I dette afsnit redegøres der for specialets teoretiske og analytiske rammer, som danner afsæt for en forståelse og fortolkning af de empiriske fund. Eftersom specialets problemformulering indeholder to spørgsmål er teorien inddelt i to overordnede afsnit. Første afsnit omhandler teori angående børns oplevelser af naturen, mens andet afsnit omhandler naturoplevelsers betydning for hverdagsfriluftsliv. Hvert afsnit indledes med en teoriafgrænsning og en kort skitsning af den teoretiske referenceramme. Dernæst redegøres der mere dybdegående for de enkelte teorier, og hvordan de anvendes i analysen.

5.1 Børns oplevelser af naturen

I ønsket om at opnå forståelse for børns oplevelse af naturen i forbindelse med udeundervisning anvender vi en række teorier. Det har været vanskeligt at finde en teori, der kan give en tilstrækkelig nuanceret forståelse af børns oplevelser. Vi har derfor valgt tre teorier, der udgør den samlede teoretiske referenceramme. Eftersom vi er koblet op på forskningsprojektet NatureMoves, er det nærliggende at tage udgangspunkt i de teorier, som projektet benytter. NatureMoves læner sig op ad Kellerts (2002) grundlæggende former for naturoplevelser og angiver endvidere, at naturoplevelsesbegrebet kan ses som *følelsesmæssige, kognitive og kropslige* erfaringer af naturen (Andkjær et al., 2016). NatureMoves definerer ikke erfaringer yderligere, hvorfor vi har erstattet denne del med Bischoffs (2012) forskellige tilgange til naturoplevelse, der omfatter en kropslig, følelsesmæssig og kognitiv samt æstetisk tilgang. Ifølge NatureMoves dækker naturoplevelser: *"(...) både de stemninger, som naturen giver anledning til (fx mystisk, fredeligt, hyggeligt og spændende), og de kvaliteter, som børnene tilskriver naturen (fx som kilde til stilhed, tryghed, viden, alene-tid, varierede aktiviteter og udfordringer"* (Arvidsen, Høyer-Kruse, & Andkjær, 2016, p. 3). Den teoretiske referenceramme omfatter dermed også, hvilke kvaliteter og stemninger børnene tilskriver naturen, hvilket i det følgende omtales som oplevelsesværdier.

Sammenhængen mellem Kellert (2002) og Bischoff (2012) fremgår af Figur 6. Kellerts (2002) forskellige oplevelsesformer; *direkte, indirekte og vikarierende* muliggør en kategorisering af børns forskellige oplevelser af naturen i udeundervisningen, mens Bischoff (2012) forskellige tilgange; *kropslige, følelsesmæssige, kundskabsbaserede og æstetiske* muliggør et fokus på

oplevelsesmåde og indholdet i deres oplevelser. *Oplevelsesværdierne* er et redskab til at forstå børns konkrete oplevelse af naturen samt de følelser og stemninger, som de forbinder med deres oplevelse. Med inspiration fra Grahn (1991), Randrup et al. (2008) og NatureMoves' (2016) klassificeringssystem af kvaliteter er der udarbejdet et klassificeringssystem af oplevelsesværdierne, hvilket der redegøres for i det følgende.

Figur 6: Naturoplevelsesformer samt tilgange til oplevelserne. Figuren viser, hvorledes der kan ses en sammenhæng mellem oplevelsesformerne og de forskellige tilgange. Egen produktion med inspiration fra Kellert (2002) og Bischoff (2012).

5.1.1 Naturoplevelsesformer ifølge Kellert (2002)

De direkte naturoplevelser, *direct experience*, involverer en fysisk kontakt med naturlige omgivelser. Oplevelserne er oftest ikke planlagte og uorganiserede og har en karakter af spontan leg og aktivitet. Leg og aktiviteter finder sted uafhængigt af menneskepåvirkede områder. Aktiviteterne kan dog finde sted i baghaven, nærmiljøet, skoven, parken o. lign., der på trods af menneskelig aktivitet, rummer dyr og planter, hvis vækst og liv ikke er påvirket og kontrolleret af mennesker (Kellert, 2002, pp. 118-119). Et barns oplevelse af en vildtvoksende blomst i skolegården kan således karakteriseres som en direkte naturoplevelse. De indirekte oplevelser, *indirect experience*, involverer ligeledes en fysisk kontakt med naturen. Konteksten, hvori oplevelserne finder sted, er i større omfang planlagt og kontrolleret med en vis grad af vokseninvolvering (Arvidsen et al., 2016). Konteksten kan således udgøres af udeundervisningen. En gåtur eller digtskrivning i naturen, der er arrangeret af læreren, kan

være et udtryk herfor. I den indirekte oplevelsesform forstås naturen endvidere som et produkt af en menneskelig kontrol og påvirkning. Oplevelserne indbefatter derfor børns møde med naturen i kulturelle omgivelser såsom zoo, akvarium, botaniske haver, naturcentre o.lign.. En relateret, men forskellig form for indirekte oplevelser, omfatter dyr, planter og steder, som er særlig afhængige af menneskets påvirkning. Det er f.eks. kæledyr samt planterne i en køkkenhave (Kellert, 2002, p. 119). De vikarierende oplevelser, *vicarious* or *symbolic experience*, karakteriseres ved fraværet af fysisk kontakt med naturen. I stedet oplever børn repræsentationer af naturen formidlet gennem forskellige medier som billeder, tekst, tale, film og animationer. Formidlingen kan være realistisk, symbolsk eller metaforisk (Kellert, 2002, p. 120).

Det kan diskuteres, om det er muligt at få en naturoplevelse ved at se en dyrefilm. Det at se filmen vil sandsynligvis give en erfaring eller oplevelse af selve dyrefilm, men ikke en naturoplevelse, da der ikke er en fysisk kontakt med naturen (Andersen et al., 2005, p. 126). Ifølge Jordet (1998) er naturen, mennesket og aktiviteten alle nødvendige betingelser for en naturoplevelse. Naturen refereres til som landskab, dyreliv og vegetation, mens aktiviteten skal bære præg af en fysisk kontakt med naturen (Jordet, 1998, p. 138). Selvom en naturoplevelse ifølge Kellert (2002) ikke kræver fysisk kontakt med naturen, er han alligevel kritisk over for den vikarierende oplevelsesform, idet han pointerer, at den ikke kan fremme børnenes udvikling på samme måde som de direkte oplevelsesformer (Kellert, 2002, p. 139).

Naturoplevelsesformer som fundament for børns udvikling

"(...) what deeply worries some (...) is the contemporary erosion of direct and spontaneous contact with relatively undisturbed nature, especially among urban and suburban children, and a corresponding substitution of more artificial and symbolic encounters" (Kellert, 2002, p. 120).

Ifølge Kellert (2002) finder børns naturkontakt og oplevelser primært sted gennem de indirekte og vikarierende oplevelsesformer i det moderne samfund, mens de direkte oplevelsesformer er på retur (Kellert, 2002, p. 117). Det ses som problematisk, eftersom de direkte naturoplevelser i nærmiljøet spiller en væsentlig rolle i forbindelse med et barns kognitive, moralske og affektive udvikling (Kellert, 2002, p. 139). De vikarierende oplevelsesformer vil f.eks. ikke kunne give den samme udfordring, oplevelse, kreativitet og overraskelse, som det fysiske møde med naturen er i stand til (Kellert, 2002, p. 144). Det er

imidlertid uvist, om de indirekte oplevelsesformer vil kunne kompensere for de manglende direkte naturoplevelser (Kellert, 2002, p. 144). Undersøgelser peger på, at de indirekte oplevelsesformers sporadiske, strukturerede og planlagte grad vil begrænse spontaniteten, der karakteriserer de direkte oplevelser (Kellert, 2002, p. 145). Ovenstående er med udgangspunkt i en amerikansk kontekst, og kan ikke ukritisk overføres til en dansk kontekst. Nærværende undersøgelse søger at forstå, hvordan børnene oplever naturen i udeundervisning ud fra naturoplevelsesformerne. Der vil blive fokuseret på indholdet i oplevelserne og deres grad af spontanitet, kreativitet, udfordring og overraskelse, hvorved det er muligt at kategorisere, hvilke oplevelser børnene får.

Specialets operationalisering af naturoplevelsesformerne

Med afsæt i Kellerts (2002) inddeling af naturoplevelsesformer undersøges det på, hvilken måde børnene får naturoplevelser i udeundervisningen. Jf. tidligere afsnit er opdelingen bestemt af tre faktorer; *fysisk kontakt med naturen*, *menneskelig påvirkning* samt *styringsgraden* af oplevelsen. Den direkte og indirekte oplevelsesform opstår i *fysisk kontakt med naturen*, hvorfor analysen primært fokuserer herpå, da oplevelsesformerne er relevante for specialets tematik. Den *menneskelige påvirkning* fokuserer på omgivelsernes, dyrenes og planternes præg af menneskelig og kulturel aktivitet. *Styringsgraden* bestemmer, hvor organiseret og planlagt oplevelsen er eller modsat, hvor ikke-planlagt og uorganiseret den er. Et fokus på begge kan give anledning til en del gråzoner, hvorfor analysen primært vil tage udgangspunkt i styringsgraden, da udeundervisning grundet sin organisering og lære-styring kan relateres hertil. Udeundervisningen kan derved overvejende karakteriseres ved indirekte oplevelser men med mulighed for direkte oplevelser.

Oplevelsesformerne kobles sammen med Bischoffs (2012) tilgange til naturoplevelser for at undersøge børnenes oplevelsesmåde samt indholdet i børnenes oplevelser af naturen. Forskelle og ligheder på, hvordan børnene oplever naturen gennem de indirekte, direkte og vikarierende naturoplevelsesformer kan dermed undersøges.

5.1.2 Naturoplevelsestilgange ifølge Bischoff (2012)

I Bischoffs Ph.d. afhandling fra 2012 tages udgangspunkt i spørgsmålet om, hvilken betydning tilrettelægning af turstier har på menneskets oplevelse samt tolkning af naturen (Bischoff,

2012, p. 3). Empirien, fra vandring på en del af kyststien i Norge med samtale undervejs og efterfølgende interview, er bearbejdet ud fra en fænomenologisk-hermeneutisk tilgang (Bischoff, 2012, p. 38). Interviewene er udført med voksne personer med forskellig arbejdsmæssig baggrund, hvoraf flere beskæftiger sig med natur (Bischoff, 2012, p. 40). Nedenstående redegørelse af teorien bør derfor ses i dette lys.

Bischoff fremhæver 4 forskellige tilgange, som har betydning for, hvorledes stien og naturen opleves (Bischoff, 2012, p. 149):

- En fysisk kropslig tilgang
- En æstetisk tilgang
- En konkret kundskabs- og forståelsesbaseret tilgang
- En følelsesmæssig, poetisk, søgende, meditativ og åndelig tilgang

Den fysisk kropslige tilgang er rettet mod fysiske aktiviteter i naturen, hvor kroppen bruges. Det at bruge sig selv, være anstrengt og yde er med til at åbne op for den gode oplevelse, idet der skabes en tilfredsstillende ved at være ude. Aktiviteterne kan være krævende og udfordrende fysisk og motorisk (Bischoff, 2012, p. 149). Tilgangen kan ses som kropslige erfaringer, hvor den fysiske og kropslige oplevelse er central.

I *den æstetiske tilgang* fokuseres der på æstetiske dimensioner som struktur, form, farver, linjer, lys, rytmer samt sammenspil mellem elementer i naturen. Det handler om at være til stede i omgivelserne gennem sansning af disse æstetiske former og bevægelser i landskabet (Bischoff, 2012, pp. 148-149). Denne tilgang omfatter en ny betragtningsmåde, der ikke præsenteres som en naturoplevelseserfaring i forskningsprojektet NatureMoves. En tilgang, der dog kan relateres til kategorien smuk, som benyttes under naturområdets kvaliteter i spørgeskemaundersøgelsen (Andkjær et al., 2016, p. 59).

Den kundskabsbaserede tilgang er mere faglig orienteret. Det er interessen for at få en forståelse af, hvordan naturen hænger sammen, og hvordan landskabet historisk har været brugt. Det er derfor væsentlig for personen at opdage og samtidig også forstå de forskellige landskabstyper, naturtyper, kulturspor, planter, plantesamfund, dyr, fugle o. lign. (Bischoff, 2012, p. 149).

Ifølge Bischoff (2012) har de fleste *en følelsesmæssig tilgang* til naturen, hvorfor dimensioner i tilgangen også er forskellige. Tilgangen kan have en åndelig dimension, hvor det: *"(...) å være en del af helhet og en kraft som er større enn meg"* (Bischoff, 2012, p. 149) er centralt. Den kan også have en meditatív dimension i forhold til en persons egen tilstand og relation til naturen, hvor naturen tages ind i et forsøg på at blive et med naturen. Den følelsesmæssige tilgang har fokus på stemninger, hvor personer oftest vil blive berørt eller bevæget af naturens lys, lyd og rytmer samt dets landskab og storslåethed. Stemninger og følelser forbinder det kropslige med det mentale samt det ydre, der bliver sanset, med det indre, der sanses (Bischoff, 2012, pp. 149-150). Det sanselige kan ses som en grundlæggende betingelse for at opleve. Alle tilgangene kan dermed rumme det sanselige element, hvorfor det vanskeligt lader sig placere. Konkrete sansninger, medmindre de er direkte relateret til en af ovenstående tilgange, er derfor placeret under den følelsesmæssige tilgang, da de oftest tillægges en stemning eller betydning.

Andre faktorer, der kan påvirke oplevelsen

Oplevelsen af naturen er uforudsigelig og foranderlig og påvirkes af en række faktorer som *formål, forudsætninger, forventning* samt *samspelet mellem den enkelte og konteksten* (Bischoff, 2012, p. 170). Flere af Bischoffs interviewede fremhæver, at *formålet* med turen har stor indflydelse på deres oplevelse af naturen (Bischoff, 2012, p. 153). Formålet med turen retter fokus og bestemmer, hvilke og hvorledes deres sanser rettes mod omgivelserne (Bischoff, 2012, p. 154). Den konkrete situation har indflydelse på oplevelsen. *"Situasjonen har sine bestemte kvaliteter eller føringer, som legger an til å handle og erfare på bestemte måte"* (Bischoff, 2012, p. 154). Dette kan også ses som samspelet mellem den enkelte og konteksten, der udgøres af f.eks. vejr, deltagere og undervisning (Bischoff, 2012, p. 170). *Forventningen* er skabt på baggrund af tidligere erfaringer med at tage på tur, hensigten med den aktuelle tur samt kendskab til og information om turen og dennes tilrettelægning (Bischoff, 2012, p. 158). *Forudsætninger* handler derimod om de kropslige og kognitive kompetencer, personerne har for at tage på tur og gå på stien.

Ovenstående faktorer vil sandsynligvis også gøre sig gældende for, hvordan børn oplever naturen i forbindelse med udeundervisningen og i deres hverdagsfriluftsliv. Der vil være et eksPLICIT formål med undervisningen, der på forhånd vil være styrende for, hvordan de

oplever naturen. Udeundervisning i naturfag med fokus på biotoper vil formentlig resultere i en kundskabsbaseret tilgang til oplevelsen. De enkelte undervisningssituationer, som f.eks. den døde mus, de finder, eller vejret, der skifter, vil også have indflydelse på deres tilgang til oplevelsen af naturen. Oplevelsen udspringer således af et sammenspil mellem barnet og konteksten, der rummer naturområdet, undervisningen, vejret samt andre elever og lærerne. Børnene vil have forventninger til udeundervisningen og aktiviteterne i naturen, idet de trækker på erfaringer fra andre udeundervisninger eller andre situationer, hvor de har været i naturen. Konteksten samt det enkelte barns forventning, fokus og forudsætninger vil endvidere have indflydelse på, om oplevelsen er god eller dårlig (Bischoff, 2012, p. 170).

Specialets operationalisering af tilgange til naturoplevelser

I specialet anvendes Bischoffs (2012) tilgange til naturoplevelser med henblik på at få en forståelse for børnenes oplevelsesmåde samt indholdet i børnenes oplevelser af naturen. Dette velvidende, at Bischoffs model for tilgange til naturoplevelser er baseret på voksnes oplevelse af stien og naturen i forbindelse med vandring. Med andre ord en anden kontekst og målgruppe end tilfældet i nærværende speciale. De fire tilgange til naturoplevelser anser vi dog som et anvendeligt analyseredskab, men bevidste om, at redskabet ikke nødvendigvis vil indfange alle nuancer. Vi er derfor opmærksomme på, at den indsamlede empiri kan synliggøre nye eller andre begreber knyttet til hver af de fire tilgange. Dette aspekt er omtalt i afsnittet *analyse*. Tabel 4 viser Bischoffs tilgange samt centrale begreber knyttet til hver kategori, der er benyttet i analysen af empirien. Bischoffs (2012) andre faktorer som *formål*, *forudsætninger*, *forventning* og *konteksten* vil endvidere inddrages i analysen for at få en nuanceret og kritisk forståelse af elevernes oplevelsesmåder.

Tabel 4: Bischoffs (2012) tilgange til naturoplevelser samt centrale begreber knyttet hertil.

Tilgange til naturoplevelser	Centrale begreber
Æstetisk tilgang	- Fokus på æstetiske dimensioner - Sammenspil mellem elementer
Kropslig tilgang	- Brug af krop - Yde og være anstrengt - Kropslig, fysisk, motorisk udfordring
Kundskabsbaseret tilgang	- Fagligt orienteret - Viden og forståelse af natur, landskab, dyr og planter
Følelsesmæssig tilgang	- Følelser - Stemninger - Åndelig dimension - Meditativ dimension - Sansninger

For at få en dybdegående forståelse for børns naturoplevelser inddrages endvidere teori om oplevelsesværdier. Oplevelsesværdierne åbner for en forståelse af hvilke værdier, følelser og stemninger børn tillægger naturen.

5.1.3 Oplevelsesværdier ved naturen

I hvor høj grad styrer og påvirker naturen ens følelser, handlinger og tanker? Indenfor dette område udviklede Patrick Grahn og Ann-Margreth Berggren-Bäring i 1990'erne et klassificeringssystem over parkkarakterer på Sveriges Landbruksuniversitet (Berggren-Bäring & Grahn, 1995; Grahn, 1991). Parkkaraktererne afspejler en sammenhæng mellem et grønt områdes kvaliteter eller indhold og brugernes oplevelsesmuligheder og oplevelsesbehov i relation til det givne område (Caspersen & Olafsson, 2006). Igennem forskning udviklede Grahn et al. (1995) *De 8 Parkkarakterer*, som løbende er blevet revideret og tilpasset til konkrete forskningsinteresser. I dansk kontekst har Randrup et al. (2008) videreudviklet og omformuleret de enkelte klassificeringer og kaldt dem *De 8 Oplevelsesværdier*. Oplevelsesværdierne skal ifølge Randrup et al. (2008): "(...) anvendes til at identificere den/de oplevelser en borger kan opnå ved at besøge et specifikt område, og på den måde være med til at beskrive/konkretisere den relation, der kan være mellem et grønt område og brugeren" (Randrup, Schipperijn, Hansen, Jensen, & Stigsdotter, 2008, p. 24).

Specialets operationalisering af oplevelsesværdier

I nærværende speciale har vi hentet inspiration fra Grahn (1991), Randrup et al. (2008) og NatureMoves til udvikling af 9 oplevelsesværdier (*inspirerende, socialt, smukt, rumligt, fredfyldt, mange dyr og planter, trygt, vildt, åbent*), som er anvendt i interviewene med børnene. Oplevelsesværdierne bruges i ønsket om at få en forståelse for, hvilke værdier og stemninger børn tillægger naturområderne skov og strand. Samtidig bliver oplevelsesværdierne et arbejdsredskab, der gør det mere konkret for børnene at tale ud fra. Oplevelsesværdierne afspejler ifølge Andkjær et al. (2016) en sammenhæng mellem de værdier, som børnene tillægger et givent naturområde med deres oplevelse og præferencer i relation til dette. Oplevelsesværdierne kobles til naturområderne *skov* og *strand*, som endvidere kobles til to udvalgte steder *Klosterheden Plantage* og *Bovbjerg Strand*, som eleverne har besøgt flere gange i forbindelse med udeundervisning.

Da de første af Grahns parkkarakterer bl.a. blev udviklet som en metode til at opstille en række krav til et grønt områdes kvaliteter og indhold (Caspersen & Olafsson, 2006), har vi vurderet det nødvendigt at videreudvikle på disse. På tilsvarende måde har Randrup et al.s (2008) forståelse af oplevelsesværdier været genstand for videreudvikling, da de er konstrueret til at beskrive sammenhængen mellem et grønt område og befolkningens brug samt opfattelse af sundhed. Vores arbejdsproces har resulteret i 9 oplevelsesværdier med et perspektiv, som omhandler de kvaliteter børn oplever eller kan tænkes at opleve i naturen. Nedenfor følger en gennemgang af de 9 oplevelsesværdier samt en redegørelse for, hvorfra værdierne stammer.

Inspirerende er hentet fra Grahn (1991), hvor naturen benævnes som et rum for fantasi. Her er det tilladt at fantasere om myter, om hvad man ser, og om hvad man ikke ser. Her er plads til kreativitet, nysgerrighed og opdagelse. Naturen kan inspirere til leg og kan ses som et laboratorium, hvor man kan afprøve og lære (Berggren-Bärring & Grahn, 1995, pp. 166-168).

Socialt stammer fra NatureMoves, hvor det i resultaterne fra den kvantitative spørgeskemaundersøgelse tydeligt fremgår, at børn overvejende er sammen med andre, når de er udendørs. Mest udbredt er det at være sammen med venner og søskende, men det varierer. For de yngre børn er de generelt oftere sammen med forældre udendørs, end tilfældet er for de ældre børn (Andkjær et al., 2016, pp. 32-33).

Smukt stammer ligeledes fra NatureMoves, hvor det i den kvantitative spørgeskemaundersøgelse anvendes i forbindelse med, hvilke kvaliteter børnene tillægger et naturområde. Begrebet smukt skal ses som noget, der gør et positivt og behageligt indtryk i kraft af sine ydre egenskaber. På tværs af tre forskellige naturområder, som bliver vurderet ud fra 10 kvaliteter, tegner der sig et billede af at *smukt*, som er karakteriseret ved det æstetiske udtryk, forbindes med alle naturområder (Andkjær et al., 2016, pp. 59-63).

Rumligt stammer fra Randrup et al. (2008) og indbefatter oplevelsen af at komme ind i en anden verden, som er rumlig, fri og giver indtryk af en sammenholdende helhed (Randrup et al., 2008, p. 25).

Fredfyldt udtrykker ifølge Caspersen og Olafsson (2006) menneskets behov for at finde et sted, som giver ro (Caspersen & Olafsson, 2006, p. 18). Begrebet fredfyldt rummer oplevelsen af stilhed, ro, uforstyrrethed, velholdt og af at være ét med naturen (Randrup et al., 2008, p. 25).

Mange dyr og planter udspringer fra begrebet artsrigt fra Randrup et al. (2008). De to begreber har samme betydning. I nærværende speciale er mange dyr og planter anvendt for at gøre det mere forståeligt for børn. Oplevelsesværdien indbefatter oplevelsen af liv i form af stor variation af både dyr og planter (Berggren-Bärring & Grahn, 1995).

Trygt rummer oplevelsen af at være omgærdet og tryk. Ifølge Randrup et al. (2008) indbefatter begrebet et sikkert og afskærmet sted, hvor børn kan lege frit og som inviterer til leg (Randrup et al., 2008, p. 25).

Vildt er karakteriseret som fascinationen for den vilde natur (Caspersen & Olafsson, 2006, p. 18). Ifølge Caspersen og Olafsson (2006) er det vilde et sted, som i sin helhed er udformet af naturen selv, og Randrup et al. (2008) tilføjer, at det er en oplevelse af livskraft og fritvoksende vegetation.

Åbent skal ses som oplevelsen af robusthed, åbenhed og som et sted, der inviterer til mange forskellige aktiviteter. Fysisk kan det anskues som et åbent rum, hvori beplantning ikke eksisterer, og hvor tilgængeligheden er høj med mulighed for pladskrævende aktiviteter (Randrup et al., 2008).

De 9 oplevelsesværdier (se Tabel 5) er, som det fremstår af ovenstående, blevet defineret inden interviewene, men samtidig er værdierne blevet lagt frit op til børnenes egen forståelse af begreberne. Begreberne er således ikke blevet defineret i interviewene. Det har skabt nogle nuancerede forståelser af oplevelsesværdierne, som nærværende speciale vil forholde sig til i analysen.

Tabel 5: De 9 oplevelsesværdier med centrale begreber, som anvendes i analysen af empirien. Oplevelsesværdierne er egen produktion inspireret af Grahn (1991), Randrup et al. (2008) og Andkjær et al. (2016).

Oplevelsesværdier	Centrale begreber
Inspirerende	<ul style="list-style-type: none"> - Inspirerer til leg og aktivitet - Fantasi - Kreativitet - Opdagelse - Nysgerrighed
Socialt	<ul style="list-style-type: none"> - Være sammen med familie og venner - Samvær - Social interaktion
Smukt	<ul style="list-style-type: none"> - Ydre egenskaber - Æstetisk indtryk - Tiltalende - Bevægende
Rumligt	<ul style="list-style-type: none"> - Kontrast til byen - Beroligende - Samhørighed - Helhed
Fredfyldt	<ul style="list-style-type: none"> - Visuel og auditiv ro - Ingen forstyrrende personer
Mange dyr og planter	<ul style="list-style-type: none"> - Artsrigt - Varierende population af planter og dyr - Meget liv i form af dyr og planter
Trygt	<ul style="list-style-type: none"> - Afskærmet - Sikkert - Inviterer til leg - Børn kan lege frit
Vildt	<ul style="list-style-type: none"> - Få andre brugere - Ingen tegn på urbanitet - Visuel og auditiv ro
Åbent	<ul style="list-style-type: none"> - Mulighed for pladskrævende aktivitet - Tilgængeligt - Udsigt

5.2 Naturoplevelsers betydning for hverdagsfriluftsliv

Gennem en grundig litteratursøgning har vi ikke fundet teori, der understøtter, hvilken betydning oplevelser i naturen i forbindelse med udeundervisning har for børns hverdagsfriluftsliv. Vi er derfor kommet frem til nedestående teorier, der peger på den langsigtede betydning af mødet med naturen i barndommen. Vi har således valgt at inddrage yderligere to teorier, der udgør den samlede teoretiske referenceramme omhandlende hverdagsfriluftsliv. I forbindelse med Bischoffs (2012) teori om forskellige tilgange til naturoplevelser, som er præsenteret i ovenstående afsnit, fremlægger hun endvidere en teori om barndommens landskab. Den omhandler, hvorledes de erfaringer, som personer tidligere har haft i naturen, kan relateres til den aktuelle oplevelse og har betydning for en persons tilgang til en naturoplevelse (Bischoff, 2012, p. 149). Derudover inddrages Thompson et al. (2008) teori om The Childhood Factor, der peger på, at barndommens natur spiller en vigtig rolle i voksenlivet.

5.2.1 Barndommens landskaber af Bischoff (2012)

Barndommens landskab spiller ifølge Bischoff (2012) en vigtig rolle i voksenlivet. Bischoff (2012) fremhæver, at: *"Det ser ut som vi bærer barndommens landskaper med oss, og de skaper en klangbunn i oss og synes å være et referansepunkt som nye naturoplevelser blir speilet i. Følelsene forbinder vår livshistorie med det vi møter i nået. Vi opplever kontinuitet og sammenheng i eget liv"* (Bischoff, 2012, p. 149). Det, som opleves, sammenholdes bevidst eller ubevidst med vores tidligere erfaringer. Det vil sige, at en persons minder fra naturområder vil have indflydelse på, hvorledes personen oplever området. Det kan være på baggrund af fællestræk eller kontraster til det aktuelle naturområde, som opleves (Bischoff, 2012, p. 168). De erfaringer, som personer tidligere har haft i naturen, relateres dermed til den aktuelle oplevelse. Lyde, lugte, farver og lys kan derfor blive centrale for den stemning, som skabes i oplevelsen, og de følelser, det frembringer i personen. De tidligere erfaringer vil have indflydelse på en persons tilgang til naturoplevelsen jf. afsnittet *naturoplevelsestilgange*. En tilgang, der oftest vil være sammensat af flere tilgange (Bischoff, 2012, p. 150). S sammensætningen af tilgange vil være bestemt af familiens normer og værdier samt det miljø, en person er vokset op i. Valg af uddannelse og job kan ligeledes ændre eller påvirke tilgangen til naturen (Bischoff, 2012, p. 150).

5.2.2 The Childhood factor af Thompson et al. (2008)

To uafhængige studier i The Childhood Factor af Thompson, Aspinall og Montarzino (2008) illustrerer, hvor betydningsfulde naturoplevelser i barndommen er for frekvensen af besøg i skov og grønne områder i voksenlivet. Studierne peger på, at der er en stærk sammenhæng mellem hyppige besøg i skov og grønne områder i barndommen og i voksenlivet og omvendt at få besøg i barndommen resulterer i få besøg i voksenlivet (Thompson, Aspinall, & Montarzino, 2008). Endvidere føler personer, der har opholdt sig i skov og grønne områder som barn, sig mere trygge ved at være i naturen som voksne. Området er dog komplekst og mange faktorer i barndommen spiller ind på voksenlivets brug af naturen. Et fysisk, psykisk, kognitivt og følelsesmæssigt forhold til naturen i barndommen samt familie og venners indflydelse er forbundet med positiv brug af skov og grønne områder som voksen. Studierne viser således at et brugsmønster etableret i barndommen har betydning i voksenlivet (Thompson et al., 2008).

5.2.3 Specialets operationalisering af Bischoff (2012) og Thompson et al. (2008)

De to teorier stemmer på flere punkter overens. Barndommens oplevelser og brug af naturen genkaldes i voksenlivet og har således betydning for, hvordan naturen opleves og anvendes som voksen. De to teorier er frembragt ud fra en anden vinkel end vores, da de omhandler voksnes retrospektiv på barndommens oplevelser i naturen og anvendelsen af naturen sammenholdt med, hvordan de oplever og anvender naturen som voksne. Dette gør det vanskeligt at anvende teorierne direkte i analysen. Bischoff (2012) og Thompson et al. (2008) vil derfor danne en teoretisk ramme i afsnittene *diskussion* og *perspektivering*, hvor børnenes oplevelser i naturen i forbindelse med udeundervisning vil blive belyst.

6.0 Analyse

Specialets empiri analyseres i nedenstående afsnit med afsæt i den præsenterede teoretiske ramme i afsnittet *teori*. Analysens formål er at fremhæve oplevelsesformer, forskellige tilgange til oplevelsen samt særlige oplevelsesværdier, der er bestemmende for, hvorledes børnene oplever naturen i forbindelse med udeundervisningen. Derudover søger analysen at identificere, om oplevelserne af naturen i udeundervisningen har betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv. I analysen benyttes forkortelser, der referer til specialets bilag. Tabel 6 viser forkortelsernes betydning.

Tabel 6: Bilagsforkortelser samt deres betydning.

Forkortelse	Betydning
O5LB	Observationsnoter fra udeundervisning med 5. klasse, Laura Bjerre
O5AH	Observationsnoter fra udeundervisning med 8. klasse, Anne Houmøller
O8LB	Observationsnoter fra udeundervisning med 5. klasse, Laura Bjerre
O8AH	Observationsnoter fra udeundervisning med 8. klasse, Anne Houmøller
ILAH	Semistruktureret interview med lærer Anne Hindkjær
IP5	Fokusgruppeinterview med pigerne fra 5. klasse
ID5	Fokusgruppeinterview med drengene fra 5. klasse
IP8	Fokusgruppeinterview med pigerne fra 8. klasse
ID8	Fokusgruppeinterview med drengene fra 8. klasse

6.1 Børns oplevelse af naturen i udeundervisning

6.1.1 Oplevelsesformerne i udeundervisning

I dette afsnit vil børnenes oplevelsesformer i udeundervisning blive præsenteret ift. de tre grundlæggende former for naturoplevelser; *direkte, indirekte og vikarierende* (Kellert, 2002). Oplevelsesformerne identificeres primært ift. børnenes *fysiske kontakt med naturen* samt *styringsgraden* i udeundervisningen, hvilket vil fremgå af nedenstående.

Indirekte oplevelsesformer

Udeundervisning danner fundament for, at børnene kan opnå en række indirekte oplevelser, hvis naturen inddrages i udeundervisningen. Drengene i 8. klasse fortæller, at de ikke fokuserer så meget på naturen i udeundervisningen, men mest på det læreren siger. Hvis

læreren således inddrager naturen i undervisningen, vil børnenes fokus rettes herimod. Det giver mulighed for, at de får en indirekte naturoplevelse:

Daniel: "Jeg fokuserer ikke så meget på naturen. Jo, du fokuserer også på naturen men mest om læring." (ID8, s. 225)

På observationsdagen med 8. klasse er der fokus på brug af sanserne. Børnene bliver bedt om at bruge deres høresans til at lytte efter forskellige lyde i skoven. Med lukkede øjne skal børnene skille de menneskeskabte lyde fra de naturlige lyde. Som aktiviteten udvikler sig, lever børnene sig mere ind i den stillede opgave, og de naturlige lyde i skoven bliver fremtrædende. Oplevelsen af naturen bliver sat i fokus:

"Flere hører forskellige lyde. De fleste er menneskeskabte lyde (...). Andre hører også naturlige lyde som fuglesang. Anne laver en runde to (...). Denne runde er eleverne mere fokuserede, og de fleste holder deres øjne lukkede. Det er dog begrænset, hvor mange lyde, de kan høre. Det konkluderes, at vi som mennesker fylder en del i skoven ift. lyde, men at skoven også kan sanses på andre måder." (O8AH, s. 16)

Anne Hindkjær ser en række kvaliteter ved at inddrage naturen i udeundervisningen og derigennem give børnene naturoplevelser. De lærerstyrede aktiviteter kan således give børnene indirekte naturoplevelser, og de bliver vænnet til at se naturen på en anden måde. Hun understøtter observationsnotaterne med følgende udtalelse:

Anne Hindkjær: "Jamen fordi de får øjnene op for nogle ting, de ellers ikke ville få øjnene op for. (...), det er jo også for at få øje på noget, man ikke selv vælger. Fordi når vi selv vælger, så er der jo en masse ting, vi udelukker også, eller når man står og lytter til skoven, så skal man høre, hvor mange lyde er der egentlig, nå ja, hvis man så sorterer alle menneskene fra, hvilke lyde har vi så tilbage? Hvad er egentlig natur i det her, det er jo også en naturoplevelse. Selvom den er lille og kort." (ILAH, s. 78)

I udeundervisningen med 5. klasse er der også fokus på sanserne. På den observerede udeundervisningsdag skal børnene vha. sanserne finde tilbage til et træ, som de i blinde er

blevet ført hen til af en klassekammerat. Børnenes sanser bliver skærpede, og de oplever området på en ny og anderledes måde:

"Fremme ved det udvalgte træ mærker den blinde sig frem og beskriver verbalt, hvad han eller hun oplever." (O5LB, s. 29)

De seende personer fører de blinde over væltede træer, snurrer dem rundt og gør i det hele taget turen hen til det udvalgte træ svær at gennemskue (OLB5, s. 29). Når den blinde skal til at genskabe sig stien frem til de udvalgte træer, bliver der snakket om de oplevelser, de har haft som blinde:

"Jeg kan huske det væltede træ". "Den her stub kan jeg huske". "Det er faktisk virkelig sjovt", er der en pige, der siger. "Der er sådan nogle små huller", er der en dreng, der siger, som har fundet hen til sit træ." (O5LB, s. 29)

Gennem de indirekte oplevelser får børnene øjnene op for nogle små detaljer ved naturen, som de italesætter over for deres klassekammerater. Børnene bliver grebet af legen, og i næste omgang bliver den blinde ført endnu længere ind i skoven, og stien hen til det udsete træ bliver endnu mere kringlet. Det er som om, at skoven åbner sig op for børnene (O5LB, s. 29). Det samme sker på dagen med udeundervisning for 8. klasse, hvor børnene skal udvikle en leg uden brug af de opstillede legeredskaber på skovlegepladen, men i stedet kun må bruge skovens naturlige elementer:

"Jeg fornemmer, at skoven begynder at åbne sig op for eleverne, og de bevæger sig ind i den lidt tættere skov med ujævnt underlag." (O8LB, s. 11)

Til trods for, at der er flere eksempler på, at børnene kan opnå en indirekte naturoplevelse i udeundervisning, fortæller Anne Hindkjær, at der ikke er direkte fokus på at give børnene naturoplevelser, men at der hovedsageligt er fokus på læringen i naturen. Det hænder dog, at det bliver italesat over for børnene, at nu skal de have en naturoplevelse. Hun giver et eksempel på en vinter, hvor børnene var ved Limfjorden for at kigge på skrueis og lære om det (ILAH, s. 68). Endvidere er der observeret en indirekte naturoplevelse i form af læring om ulven, hvor en hund bliver inddraget som eksempel. Ifølge Kellert (2002) er et kæledyr, som i dette eksempel en hund, under menneskets påvirkning og kontrol og kan derfor give en indirekte naturoplevelse. Det er netop det naturvejlederen gør på den observerede

udeundervisningsdag for 5. klasse. Naturvejlederen har en Alaskan Malamut hund med, som hurtigt fanger børnenes opmærksomhed, og som bliver genstand for en fortælling om ulvens udseende og levemåde:

"Ole samler alle børnene omkring hunden og fortæller om forskelle og ligheder mellem hunden og ulven." (O5AH, s. 38)

Ifølge Kellert (2002) kan opdyrkede planter ligeledes ses som værende under menneskelig påvirkning og kontrol og kan således give en indirekte naturoplevelser. Pigerne i 8. klasse har i forbindelse med udeundervisning lavet mad af naturens vilde planter samt grøntsager og frugter fra deres egne haver. Opgaven blev sat af deres lærer, mens rammerne var åbne ift., hvordan de løste opgaven:

Simone: "(...) vi skulle ud at finde urter og sådan noget. (IP8, s. 145)

Og:

Simone: "(...) Emilie og Eva de cyklede hjem til Emilie for at hente løg og gulerødder og radiser og alt muligt, som de havde i deres køkkenhave." (IP8, s. 160)

Opgaven med at finde urter og grøntsager udtrykker pigerne som et sandt eventyr, og de trækker oplevelsen frem flere gange. Denne oplevelse af natur anses hovedsageligt som en indirekte naturoplevelse, da pigerne bliver stillet en konkret opgave, som de skal løse, men samtidig er der træk, der retter sig imod en direkte naturoplevelse, da pigernes faktiske naturoplevelser er styret af deres egne valg (IP8, s. 145). Naturoplevelsen ligger således i en gråzone og kan tolkes som en blanding af begge oplevelsesformer.

Direkte oplevelsesformer

Børnenes direkte oplevelser af naturen er ofte ikke planlagte og uorganiserede med karakter af spontan leg og aktivitet. De direkte oplevelser kan dog opstå inden for de lærerstyrede aktiviteter, der har åbne rammer, og de kan således opstå på dage med udeundervisning. I forbindelse med, at eleverne i 5. klasse er på Naturskolen, byder dagen på en række forskellige aktiviteter, hvor en af hovedaktiviteterne indbefatter skrivning af et haiku digt. Hvert barn bliver placeret for sig selv i skoven. Her skal de lade sig inspirere af naturen og

udforme deres eget digt. Da børnene ca. 20 minutter efter bliver hentet af naturvejlederen, kommer der udsagn som disse:

"Lucas fortæller begejstret, at han har set en hare, da vi finder ham." (O5AH, s. 46)

Efterfølgende samles Søren op:

"Søren (...) viser Lucas og mig nogle fjer, som han har fundet. Han mener, at det er fra en høne eller måske fra en kylling eller en kalkun. Lucas foreslår, at det måske er en ørn, der har tabt dem. "Så har den godt nok tabt mange fjer!" svarer Søren." (O5AH, s. 46)

Børnene har fået en række forskellige oplevelser i naturen og er ivrige for at fortælle klassekammeraterne om dem. Igennem de opstillede rammer er der blevet åbnet op for, at børnene selv kan observere den ikke kontrollerede natur (Kellert, 2002, p. 119). Ved evaluering af dagen bliver det tydeligt, at børnene har fået forskellige oplevelser af naturen gennem aktiviteten. Nogle børn fandt ro ved at sidde stille i skoven og observere naturen, mens andre børn bevægede sig rundt for at hente inspiration til digtet (O5LB, s. 34). Det giver et billede af, at børnene er meget forskellige i deres tilgang til at opleve naturen. Pernille fortæller om sin oplevelse af at sidde alene på en gravhøj:

Pernille: "Ja. Altså den gang i tirsdags, da vi blev sat ud i den skov der og skulle lave haiku digte, der blev jeg sat på en gravhøj, og så så jeg en hare, men jeg følte også, at jeg slappede meget mere af. Altså jeg tænkte meget bedre, fordi man kunne slappe så meget af, man kunne bare sidde for sig selv og tænke på alle mulige ting." (IP5, s. 89)

En bestemt dag med udeundervisning, der går igen i fortællingerne fra børnene i 8. klasse, omhandler et besøg på Lærkehøj ved Ulfborg i forbindelse med et tema om H.C. Andersen. På turen skulle de, som en del af undervisningen, selv finde vej gennem hede og skov op til toppen af Lærkehøj. Det er en oplevelse, som både pigerne og drengene fortæller om med stor indlevelse. Turen dertil har bidt sig fast i deres hukommelse, da langt de fleste af børnene fandt deres egen vej ind igennem skoven, hvormed de kom i nærkontakt med naturen. Sebastian forklarer det således:

Sebastian: "(...) Vi har bare været mange gange ude og så gå rundt i en skov. Men altså det her, det er jo bare lidt mere – det kan man bare lidt bedre huske." (ID8, s. 200)

Selv at skulle finde vej og træffe nogle beslutninger gør, at Sebastian vil huske oplevelsen bedre, og Daniel fortsætter begrundelsen således:

Daniel: "(...) fordi at man selv fik lov til at sådan skulle gå ud. Det tror jeg også ændrede noget." (ID8, s. 200)

Udtalelserne fra drengene bliver understøttet af Anne Hindkjærs kommentar, som går på, at udeundervisning også har fokus på at give børnene en række direkte oplevelser af naturen:

Anne Hindkjær: "Men naturoplevelsen kommer også af, at vi stiller opgaver, som netop ikke er lukkede, men som kræver at børnene selv skal finde ud af det. Skal komme frem til et løsningsforslag." (ILAH, s. 78)

Gennem de åbne opgaver, som børnene bliver stillet overfor, er der plads til spontanitet, og der vil således ifølge Kellert (2002) være mulighed for, at børnene får en direkte naturoplevelse. Dette indbefatter også den frie leg i forbindelse med udeundervisning, som flere af børnene italesætter:

Simon: "Og så fri, vi får altid fri leg. Det ved jeg ikke hvorfor, det gør vi altid." (ID5, s. 129)

På den observerede dag med udeundervisning for 5. klasse bliver børnene hurtigt optagede af den frie leg, til trods for, at de er blevet stillet en opgave. Børnene står sjældent stille, men løber derimod rundt imellem træerne, leger eller undersøger områdets muligheder. Børnene interagerer konstant med hinanden enten verbalt eller nonverbalt, og naturens elementer integreres automatisk i legen:

"Efter kort tid er der masser af leg inde i skoven. Nogle går og balancerer på de væltede træer og andre leger fangeleg. Nogle af eleverne bliver dog også siddende langt inde i shelterne og snakker." (O5LB, s. 31)

Ud fra observationerne viser det sig, at selvom børnene ikke udfører en stillet opgave, går de

straks i gang med noget andet. Med baggrund i Kellert (2002) kan dette ses som den spontane leg med fravær af strukturering. Anne Hindkjær underbygger dette ved at forklare, at der også skal være plads til den frie leg i udeundervisningen:

Anne Hindkjær: "(...) Både fordi vi mange gange har god tid, når vi er ude. Så er der tid til også at holde fri, der hvor man er, og selv komme nærmere." (ILAH, s. 78)

Som Anne Hindkjær forklarer det, kan lærerne gennem didaktiske overvejelser give mulighed for direkte oplevelser, idet styringsgraden giver plads til spontanitet og leg. Gennem udeundervisning viser der sig således et billede af, at børnene har mulighed for både indirekte og direkte naturoplevelser.

Vikarierende oplevelsesformer

De vikarierende oplevelser karakteriseres ved fraværet af fysisk kontakt med naturen. Pigerne i 5. klasse giver et eksempel på, at de i naturfagsundervisningen ser naturprogrammet Store Nørd, men at de i højere grad har et ønske om at komme mere ud i undervisningen:

Mette: "(...) Men jeg synes bare, at det er lidt synd, at vi kommer til at sidde og se Store Nørd en hel time i Natur og Teknik, når man kan sidde udenfor og snitte pinde og ha' det hyggeligt og lave bål og al sådan nogle ting, og så sidder vi bare og ser et eller andet på projektoren." (IP5, s. 111)

Pigerne giver udtryk for, at de hellere vil opleve tingene på en virkelig måde end at sidde indenfor og se på et naturprogram. Tanja fra 8. klasse vil ligeledes også hellere opleve den virkelige natur end f.eks. at se et billede af den:

Tanja: "(...) Og smukt, fordi det er ikke bare – det er ikke sådan et billede, som man sådan kigger på. Det er virkelig det, man ser på, og det er sådan rigtig flot." (IP8, s. 172)

Tanja synes, at naturen er smukkere, når hun er ude i den, end når hun ser den på et billede. Børnene stiller sig ikke tilfredse med de vikarierende naturoplevelser, de vil hellere ud i naturen og opleve den på egen krop.

Opsummering på oplevelsesformer

Udeundervisningen danner rammerne for, at børnene kan få både direkte og indirekte naturoplevelser. Vikarierende naturoplevelser er ikke særligt fremtrædende og vil ikke blive uddybet yderligere. Den indirekte oplevelsesform fremtræder særligt i forbindelse med, at børnene skal bruge deres sanser til at fornemme naturen. Børnene bliver herigennem mere opmærksomme på naturen og opdager nye sider ved den. Gennem udeundervisningen er der flere eksempler, hvor aktiviteten gør, at skoven åbner sig op for børnene, og de får mulighed for flere naturoplevelser. Disse naturoplevelser ligger i en gråzone, da de både kan anses som direkte og indirekte. Børnene bliver stillet over for en konkret opgave, men de åbne rammer gør det muligt for dem at opleve direkte. Læring om naturen i form af planter og dyr, der er kontrolleret og påvirket af mennesker, ses ligeledes som en indirekte naturoplevelse. Den direkte oplevelsesform fremtræder i den frie leg. De direkte naturoplevelser er tydelige i børnenes erindring, og som Sebastian udtrykker det, husker man bare lidt bedre, når man selv har fundet vej igennem skoven (ID8, s. 191).

6.1.2 Tilgange til oplevelsen af naturen i udeundervisningen

Med afsæt i ovenstående analyse af naturoplevelsesformer gennemgås børnenes tilgange til oplevelsen af naturen i det følgende. Tilgangene til naturoplevelsen (Bischoff, 2012) kan ses som et udtryk for børnenes oplevelsesmåde og indholdet i deres oplevelser. Afhængig af undervisningsaktiviteterne og naturoplevelsesformerne (Kellert, 2002) vil tilgangene være forskellige, hvilket fremhæves nedenfor.

Den kundskabsbaserede tilgang

Børnenes kundskabsbaserede tilgang til naturen er oftest tæt forbundet med undervisningens formål og afspejler derfor en indirekte oplevelsesform pga. lærernes involvering i undervisningen. Anne Hindkjær pointerer, hvorledes skolen bevidst inddrager naturen som et læringsrum, der kan favne en kundskabsbaseret og forståelsesmæssig tilgang. Ifølge Anne Hindkjær vil udeundervisning på længere sigt kunne gavne børnene med:

Anne Hindkjær: "(...) for det første tror jeg, at deres perspektiv i forhold til undervisning bliver meget bredere. At man finder ud af, at bøger ikke er den eneste vej til læringskilde. Og der er bare mange andre steder, hvor man kan gøre noget og lærer noget." (ILAH, s. 80)

Mange af børnenes oplevelser af naturen tager afsæt i en forståelse af og læren om naturen. Denne faglighed kan relateres til den kundskabsbaserede tilgang, der ifølge Bischoff (2012) forbindes med en interesse for viden om naturen. I udeundervisningen har børnene fanget forskellige vandlevende dyr og set på dem efterfølgende (IP5, s. 97). De har ligeledes fisket, sprættet fiskene op og studeret dem (IP5, s. 99). I forbindelse med udeundervisning har de hørt om forskelle og ligheder på ulven og hunden (OLB5, s. 28; OAH5, s. 38), og i biologiundervisningen har de haft et græsområde, hvis udvikling og liv de har studeret over en længere periode (IP8, s. 161). Flere af børnene giver udtryk for, at de kan lide at opleve naturen gennem en kundskabsbaseret tilgang (IP8, s. 149; ID8, s. 220). Sebastian giver udtryk for, at han godt kan lide skoven, fordi:

Sebastian: "(...) jeg kan godt lide at eksperimentere med ting og undersøge mange ting. Og det er også derfor at ude i skoven, der er der jo mange biologiske... Både hvad kan man sige arter af planter og dyr, og jeg kan godt lide at sidde og kigge på dem, og så undersøge, hvordan de gror (...)." (ID8, s. 220)

Intentionen med udeundervisningen på Udefriskolen er, at børnene oplever, at naturen er et rum for læring, hvor deres viden kan sættes i spil og udvides:

Anne Hindkjær: "Jo mere udeskole... jo mere at de får en fornemmelse af, at de kan sætte deres viden i anvendelse. Det er jo det, som de går ud og tester også, om de kan bruge deres viden i praksis." (ILAH, s. 72)

Forståelsen af den kundskabsbaserede tilgang rækker dog ud over den konkrete viden og forståelsen af naturen og dens fænomener. I udeundervisningen oplever børnene, at naturen er en del af en større sammenhæng. Gennem den kundskabsbaserede tilgang kan de blive klogere på jorden og den verden, som de er en del af:

Pernille: "(...) Men også når man er udenfor, så bliver man også lidt klogere på verdenen og naturen og den jord, vi lever på." (IP5, s. 86)

Den kundskabsbaserede tilgang opstår derfor oftest på baggrund af en indirekte oplevelsesform, hvor undervisningens formål står klart. I undervisningskonteksten kan oplevelsesindholdet række ud over den konkrete viden og interesse for naturen, idet naturen i samspil med verden og jorden også kommer i fokus.

Den æstetiske tilgang

Børnenes æstetiske oplevelser fremkommer primært i forbindelse med den direkte oplevelsesform, hvor lærerens dagsorden ikke har indflydelse på oplevelsen. Oplevelsen er opstået spontant i forbindelse med en flot solnedgang, synet af en flot fugl, der er fløjet forbi, eller fundet af flotte fjer (IP5, s. 91, 92, 98):

Mette: "(...) Og så var der bare nogle fjer, man kunne kigge på, de var faktisk rigtig flotte." (IP5, s. 92)

De æstetiske træk, som børnene lægger vægt på, refererer til naturfænomener, landskab, dyr og planter. På den observerede dag med udeundervisning for 8. klasse fremviser børnene naturen for deres klassekammerater uden at tale. Flere af børnene forsøger at vise det flotte landskab til de andre. Nanna viser f.eks. den flotte udsigt til sine klassekammerater:

"De balancerer op af stammen og stiller sig op på en række side om side. Hun breder armene ud og viser dem udsigten, der er foran dem." (O8AH, s. 20)

Denne æstetiske oplevelsesmåde optræder i en indirekte form, hvor opgaven er igangsat af læreren og styret af eleverne. Nanna har således indflydelse på den oplevelse, som gives til de andre. Om de andre børn oplever den æstetiske dimension, som Nanna lægger op til, er uvis. Generelt giver pigerne mere udtryk for deres æstetiske oplevelser end drengene. Idet børnene skal vælge forskellige oplevelsesværdier, der karakteriserer særlige værdier og følelser ved deres oplevelse af naturen, vælger mange på tværs af klasse og køn dog værdien smuk til at beskrive naturområderne skov og strand:

Simone: "(...) Det er sådan set bare det, at det er smukt at kigge på." (IP8, s. 213).

Rasmus: "(...) det der er smukt, det er at landskabet, det er rigtig flot (...)" (ID5, s. 128)

Den æstetiske oplevelsestilgang fremtræder således primært i forbindelse med de direkte oplevelsesformer. Den er oftest ikke italesat, når børnene refererer til den konkrete undervisning. Oplevelsesværdien smuk vidner dog om, at børnene har en æstetisk tilgang til oplevelsen af de naturområder, hvor de har undervisning. Områderne findes i nærområdet,

hvorfor de også har oplevet dem i andre sammenhænge såsom med familie og venner. Det er derfor uvist om værdien nærmere er et udtryk for oplevelser i andre sammenhænge.

Den kropslige fysiske tilgang

Børnene forbinder det at være udenfor med bevægelse og brug af kroppen (IP5, s. 85, 111; ID5, s. 115; ID8, s. 188, 190). Det kan relateres til børnenes opfattelse af naturen som et læringsrum samt til de pædagogiske overvejelser om læring ved brug af kroppen, der knytter sig til udeundervisning (Jordet, 2010, p. 35). Oplevelserne bærer ofte præg af en indirekte oplevelsesform, eftersom bevægelse er et af målene med undervisningen. På tværs af klasse og køn refereres til aspekter af bevægelse, leg og fysisk aktivitet, der vidner om, at de har haft en kropslig tilgang til oplevelsen af naturen i udeundervisningen. Naturen kan som læringsrum bidrage med en praktisk dimension, som det almindelige klasserum ikke kan:

Pernille: "Man lærer på en måde tingene lidt med kroppen, og det er meget sjovere... end at være i et klasselokale." (IP5, s. 111).

Tanja: "Jeg synes, at man lærer bedre, hvis man er udenfor og laver noget med kroppen. (...)"

Nanna: "Ja, hvis man sådan har det i hænderne og ikke bare skal læse om det." (IP8, s. 145)

Sammenhængen mellem læring, krop og bevægelse, der kommer til udtryk i citaterne ovenfor, rækker ud over Bischoffs (2012) definition af den kropslige tilgang, der har fokus på fysisk aktivitet og udfordring. Børnene fremhæver dog, hvorledes cykelture, gåture og stjerneløb har været centralt i forbindelse med udeundervisningen i naturen (IP5, s. 99-100; IP8, s. 144, 156, 167). Gåturene har været fysisk anstrengende for nogle (IP8, s. 156), mens de for andre har været motorisk udfordrende afhængig af terræn. En særlig naturoplevelse, der omtales i flere sammenhænge af eleverne i 8. klasse, er deres eget vejvalg til Lærkehøj. Denne direkte oplevelsesform indebærer kropslige erfaringer, idet de fleste opfatter vejvalget som udfordrende på grund af de naturlige forhindringer, som de skal igennem. Nanna karakteriserer oplevelsen således:

Nanna: "Det er bare, at vi er udenfor, og vi er ude i skoven, og vi går, og der er sådan... Der er lidt udfordringer, også med hvordan man skal komme over træer og sådan noget." (IP8, s. 150)

Simone giver udtryk for, at det minder om en forhindringsbane. Det er besværligt, men det er netop det, der gør det interessant, fordi de klarer udfordringen (IP8, s. 151). Udfordringer er specielt fremtrædende på observationsdagen med 8. klasse, hvor balance på træstammer, reb o. lign. tit ender i præstation, udfordring og brydningslege (O8LB, s. 9):

"Legen udvikler sig efterhånden til en brydningsleg to og to. Hvem kan vælte den anden ned fra træstammen. Jeg tænker, at det er deres måde at udvikle på og skabe nye udfordringer." (O8AH, s. 23)

Udfordring ses også i direkte relation med naturens kræfter. Nanna italesætter en direkte oplevelse, som indebærer en kropslig udfordring mod naturens kræfter:

Nanna: "Altså når det blæser rigtigt meget, så kan man stå sådan lige herude, og så kan man bare stå og læne sig. Uden at falde ned (...) Og det er altså bare fedt (...) nogle gange der kan du være ved at blæse væk." (NP8, s. 166)

Udfordringerne og eksperimenterne kan ligeledes ses i relation til leg. På den observerede udeundervisningsdag med 8. klasse er formålet at se flere muligheder for aktivitet i skoven og dermed opleve skoven på en ny måde (O8AH, s. 15). Anne Hindkjær lægger op til, at børnene skal finde deres indre legebarn frem (O8AH, s. 15). Gennem legen oplever børnene skoven kropsligt. Alle er optagede af at lege og søge udfordringer på skovlegepladsen og i tættere skov (O8AH s. 16, 23; OLB8 s. 8, 11). Et højt aktivitetsniveau ses således i forbindelse med 8. klassernes udeundervisning. Det samme gør sig gældende for eleverne i 5. klasse:

"Alle eleverne er generelt hele tiden aktive med et eller andet, det er meget sjældent, at jeg observerer nogle, der bare står stille og kigger." (O5LB, s. 31)

Børnene synes generelt, at det er svært at sidde stille, når de er udenfor (O5LB, s. 34). De giver også udtryk for, at de har brugt kroppen i forbindelse med udeundervisning:

Nanna: "(...) så er man sådan helt træt, fordi man har brugt sin krop rigtig meget." (IP8, s. 168)

Brugen af kroppen er således central i udeundervisningen og ses oftest i samspil med læring. I den forbindelse vil naturoplevelserne kunne relateres til den indirekte oplevelsesform. Med udgangspunkt i ovenstående ses brugen af kroppen som en relativ bred tilgang, hvor oplevelsesmåden rækker ud over det fysiske og udfordrende element ved også at fokusere på at eksperimentere og lege. Disse elementer kan i undervisningssammenhænge også relateres til den direkte oplevelsesform, når den frie leg opstår i forbindelse med pauser.

Den følelsesmæssige tilgang

Børnenes følelsesmæssige tilgang til naturoplevelser spænder fra basale sansninger til de stemninger og følelser, der giver den enkelte sansning betydning. De konkrete sansninger opleves gennem direkte, såvel som indirekte oplevelsesformer, mens stemninger og følelser oftest opstår på baggrund af de direkte oplevelsesformer. Anne Hindkjær italesætter intentionen med naturoplevelserne i udeundervisningen ved:

Anne Hindkjær: "En god naturoplevelse, det er et sted, hvor man kommer i berøring med naturen, hvor man ikke bare kun skal iagttage, men hvor man egentlig får lov til og prøve at være en del af den natur. Og mærke på sin egen krop." (ILAH, s. 79)

For at opnå dette bliver der primært lagt vægt på de sansemæssige oplevelser i naturen. I forbindelse med den observerede udeundervisning er der f.eks. fokus på sansninger af lyde i skoven, sansning af træer og terræn uden brug af synssansen og rundvisning i naturen uden at tale, men hvor der ligges vægt på lugte-, syns- og følesansen (O8AH, s. 19; O5AH, s. 41; O5LB, s. 32). Børnene giver udtryk for direkte oplevelser og sansninger i naturen, som det at gå i sand samt lytte til bølgerne brusen og fuglesang (IP5, s. 97; ID8 s. 208):

Sofie: "Ja, det synes jeg godt, jeg synes, at det er en naturoplevelse, at man ikke går på noget hårdt og så hvis nu at, nogle gange så tager man bare skoene af og strømperne, så kan man mærke sandet og sådan noget." (IP5, s. 97)

De forskellige sansninger forbindes oftest med en stemning eller en værdi. Det er f.eks. hyggeligt at ligge i teltet og høre regnen på teltdugen (ID8, s. 190), dejligt at være udenfor (IP8, s.151), dejligt at blive blæst godt igennem (ID8, s. 209), mens stilheden eller lyden af vandet skaber ro og rum for tanker:

Benjamin: "Ja, det er en dejlig lyd. Det der vand, der slår imod."

Sebastian: "Ja, så opfanger man bare sine tanker meget bedre." (ID8, s. 209)

Naturen opleves af flere som et frirum, hvor man kan være sig selv og få tænkt tankerne i gennem (ID8, s. 218; IP5, s. 89). Det kan ses som et udtryk for en meditativ dimension, hvor børnene ser sig selv som en del af naturen (Bischoff, 2012, p. 149):

Daniel: "Ja... Et sted, hvor du kan være dig selv."

Benjamin: "Og få tænkt."

Daniel: "Få tænkt tankerne igennem, hvis man kan sige det på den måde." (ID8, s. 217-218)

Det, at mærke naturens kræfter eller blive betaget af landskabsformationer, skaber en følelse af at være en del af noget, der er større end en selv, hvilket kan relateres til den åndelige dimension (Bischoff, 2012, p. 149). Det, at kunne se langt, skaber en følelse af, at der er noget, der er større end en selv (IP5, s. 96). Ifølge Simone er det naturkræfterne, der giver denne følelse:

Simone: "Ja, for hvis man går på stranden, så er der de der helt vildt store klipper. Ja, og så er det også, at det blæser rigtig meget, så man kan mærke, at naturen er større end en, når man er derude." (IP8, s. 166)

Børnene, på tværs af køn og klasse, giver udtryk for en følelsesmæssig tilgang til deres oplevelse af naturen. Bischoffs (2012) primære fokus er på de betydninger, stemninger og følelser, som børnene tillægger oplevelsesindholdet, men i ovenstående ses også de konkrete sansninger. Nogle af tilgangene kan relateres til de indirekte oplevelsesformer, men flere relaterer sig til de direkte oplevelsesformer, da de er fremkommet ved et uorganiseret møde med naturen.

Opsummering på naturoplevelsestilgange

Specielt den kropslige og den kundskabsbaserede tilgang er fremtrædende i børnenes oplevelsesmåde i forbindelse med udeundervisningen. Det skyldes sandsynligvis, at tilgangene kan relateres til udeundervisningens formål, og dermed kan ses som en indirekte oplevelsesform. Den følelsesmæssige og æstetiske oplevelsesmåde kan kædes sammen med

de direkte oplevelsesformer, da de er relateret til børnenes spontane og uorganiserede møde med naturen. Generelt kan det være svært for børnene at italesætte deres oplevelsestilgange i udeundervisningen. Børnene har en oplevelse af naturen som et læringsrum, hvilket kan virke overskyggende ift. at opleve naturen på andre måder end de, der knytter sig til undervisningens mål og indhold (ID8, s. 225). Enkelte tilgange, som specielt den æstetiske og den følelsesmæssige, kan i flere sammenhænge ses som et udtryk for en generel oplevelsesmåde af naturen, der ikke blot er knyttet til udeundervisningen. Det beroligende ved at lytte til bølgerne, eller betagelsen af et flot landskab, kan således ses som en følelsesmæssig tilgang, der kan finde sted i undervisningen såvel som i fritiden.

6.1.3 Børnenes karakteristik af naturen i form af oplevelsesværdier

I det følgende identificeres de oplevelsesværdier, børnene forbinder med to kendte naturområder fra udeundervisningen på Udefriskolen; *Bovbjerg Strand* og *Klosterheden Plantage*. Oplevelsesværdierne kan ses som et udtryk for de oplevelser, børnene får det bestemte sted, men også for de følelser og stemninger, som børnene knytter til deres oplevelse af naturområderne i forbindelse med udeundervisningen.

6.1.3.1 Bovbjerg Strand

Børnene har på tværs af klasse og køn tillagt Bovbjerg Strand alle 9 oplevelsesværdier og har endvidere givet udtryk for en oplevelse af frihed, når de er på stranden i udeundervisning. Inspirerende, smukt, fredfyldt, trygt og åbent har været særlig fremtrædende. Børnenes uddybninger af de forskellige oplevelsesværdier analyseres i det følgende.

Inspirerende

Børnene oplever Bovbjerg Strand giver dem inspiration til undervisningsrelaterede opgaver. Oplevelsesværdien inspirerende er dermed knyttet til formålet med undervisningen, hvor der på stranden skal hentes inspiration til et digt eller et maleri f.eks.:

Sebastian: "(...) På grund af det er jo perfekt til et maleri eller til noget anden form for, hvad kan man sige, noget kulturelt, som der kan skrives ned eller males." (ID8, s. 219)

Anne Hindkjær bekræfter, hvorledes hun ofte har brugt havet og stranden som inspirationskilde, når børnene skal skrive dagbøger, vanddigte eller tegne billeder (ILAH, s. 76). Ifølge pigerne fra 5. og 8. klasse kan man blive inspireret af planterne, dyrene, havet, klipperne, sandet og fyret (IP8, s. 172, IP5, s. 101). Nanna pointerer, at det er inspirerende, fordi det ikke er by:

Nanna: "(...) Det er et rigtig stort område og helt anderledes i forhold til for eksempel København og storbyer og sådan noget, og det er bare inspirerende at være derude." (IP8, s. 176)

Drengene fra 5. klasse begrundet valget af inspirerende anderledes, da de i forbindelse med udeundervisningen oplever, at de:

Rasmus: "(...) kan finde alverdens ting dernede." (ID5, s. 128)

Socialt

Stranden opleves som et socialt sted, da børnene altid er der sammen med deres klassekammerater i undervisningen:

Pernille: "Jeg har skrevet fællesskab fordi at altså, når man er der f.eks. med sin klasse (...) så har man på en måde et fællesskab (...)." (IP5, s. 96)

Udefriskolens elever deltager i en årlig strandrensning, hvor skolebørn fra omegnen samler skrald på stranden en hel dag. Opgaven og samarbejdet tiltaler flere af børnene, da det er hyggeligt og socialt (IP8, s. 104):

Sebastian: "(...) jeg synes nogle gange, at det kan være lidt sjovt, når vi er ude at rense stranden, fordi man bliver rystet lidt sammen (...)." (ID8, s. 209)

Smukt

Samtlige børn giver udtryk for, at de oplever stranden og det omkringliggende landskab som flot og fantastisk:

Benjamin: "(...) fantastiske omgivelser derude. Der er jo, som du kan se der (peger på et af billederne) marker over det hele. Så også de der klitter og vandet og alt det der." (ID8, s. 210)

Ud over landskabet udgøres det smukke af den store og vilde natur:

Nanna: "Øhm, og så smukt, ja, fordi det er smukt derude. Det er sådan vild og stor natur og sådan noget." (IP8, s. 172)

Rumligt

Det er primært pigerne fra 8. klasse, som fokuserer på, at der er rumligt på stranden. Som en kontrast til byen så går folk, ifølge Nanna, ikke skulder og ved skulder på stranden (IP8, s. 172). Ifølge Tanja er der rumligt fordi:

Tanja: " (...) man har meget stort plads til sig selv og man kan næsten fylde det hele, når man er derude." (IP8, s. 172)

Denne rumlighed kan relateres til oplevelsesværdien *frihed*.

Fredfyldt

Flere af børnenes begrundelser for valg af oplevelsesværdien fredfyldt skyldes lyden af vandet, der virker beroligende i modsætning til støjen i byen. Der er ingen mennesker til at forstyrre, og børnene har ro til at fordybe sig og tænke. Daniel udtrykker det fredfyldte på følgende måde:

Daniel: "Jeg synes, det er dejlig fredfyldt – dejlig roligt derude. Der er sådan meget, meget stille. Det er dejlig fredeligt, og bølgerne de er dejlige at høre på" (ID8, s. 221).

Mette og Emilie pointerer, at der ikke er forstyrrelse fra mennesker på stranden:

Emilie: "(...) fordi man kan også stadig væk høre havet og sådan noget, men det er sådan ikke den samme larm der, som hvis du tager ind til byen." (IP8, s. 172)

Mette: "(...) der er aldrig nogen der står og råber og skriger én ind i hovedet, det er bare så dejligt, stille og roligt." (IP5, s. 101)

Specielt børnene fra 8. klasse giver udtryk for, at oplevelsen af det fredfyldte åbner muligheden for at få tænkt og gå ind i sig selv (IP8, s. 173):

Daniel: "(...) fordi du kan få lov til sådan at tænke over ting, som du normalt ikke lige får tænkt igennem. Og være lidt dig selv også." (ID8, s. 217)

Selvom de er af sted med deres klassekammerater, er der også mulighed for dette:

Nanna: "Ja, fordi du kan jo bare gå en masse lange ture og tænke dine egne tanker og sådan noget. Det kan du også gøre, selvom du er mange, men du behøves jo ikke snakke, selvom du er en masse mennesker." (IP8, s. 173)

Det virker således til, at denne oplevelse af ro også kan opnås i forbindelse med udeundervisning med Udefriskolen.

Mange dyr og planter

Det er de færreste af børnene, som forbinder Bovbjerg Strand med oplevelsesværdien *mange dyr og planter*. Pigerne i 5. klasse giver dog udtryk for, at de har set både levende og døde dyr på stranden samt sæler i havet i undervisningen (IP5, s. 95).

Trygt

Børnene tillægger værdien trygt en anden betydning, end den tiltænkte fra afsnittet *teori*. Børnene føler sig trygge pga. den fredfyldte stemning. Roen skaber rum for, at man kan føle sig tryg:

Mette: "Og så har jeg taget trygt, fordi når man er på en strand, og man kan bare sætte sig i sandet og se havet, og man hører fuglene, og man kan høre bølgerne, så er det bare som om, man er hjemme i sit rette element, fordi det er, det er bare så dejligt." (IP5, s. 101)

Trygheden opstår endvidere fordi, der ikke sker så mange ting, som de skal forholde sig til:

Nanna: "Og trygt fordi der sker nok ikke så meget derude, så man kan sådan være sig selv og inde i sig selv og føle sig sådan lidt tryg." (IP8, s. 172)

Nogle af børnene giver modsat udtryk for en utryghed:

Simone: "Altså, jeg er mega bange for havet." (IP8, s. 173)

På trods af utrygheden ved havet oplever børnene stranden som et trygt sted, idet de tillægger det en følelse af at være hjemme i naturen.

Vildt

Simon: "Vildt, der er meget vildt, bølgerne." (ID5, s. 135)

Børnene fremhæver blæsten, bølgerne og de kræfter, der er i havet, i forbindelse med oplevelsesværdien vildt (IP8, s. 171). Denne oplevelse kan karakteriseres som en fascination af den vilde natur (Caspersen & Olafsson, 2006, p. 18). Frem for det fritvoksende og livskraften er der nærmere fokus på det ukontrollerbare og naturkræfterne. Selvom der oftest er stille og roligt, så kan det også være vildt:

Daniel: "(...) Hvor det er helt fascinerende, hvor langt bølgerne de har været oppe og sådan noget. Så det kan også være et rigtig vildt sted, hvis man er der på det rigtige tidspunkt." (ID8, s. 217)

Der er dog nogle, som ikke deler denne fascination og oplevelse:

Mette: "Ja... det der med vild, det synes jeg slet ikke, der er, jeg synes, at det er stille og roligt og nede på jorden og sådan noget, så det..." (IP5, s. 101)

Åbent

Det er forskelligt, hvorledes børnene oplever Bovbjerg Strand som åbent. Nogle oplever, at de kan se langt, fordi der ikke er andet, der tager udsynet (IP5, s. 95-96; IP8, s. 172). Bovbjerg Strand opleves i denne sammenhæng som et fysisk åbent område uden nævneværdig beplantning (Randrup et al., 2008):

Peter: "Åbent, det er meget åbent, fordi der er ikke træer over det hele. Det er meget fladt. Der er heller ikke så mange huse." (ID5, s. 134)

Andre oplever stranden som åben, da der er plads og mulighed for at udtrykke sig selv og gøre det, som man ønsker:

Sebastian: "(...) Så er der åbent, ja det er jo meget rumligt og stort. Et sted, hvor du har plads til udtrykke dine følelser, hvis du vil, fordi der er for det meste ikke nogle,

der reagerer på det, så du er åben til at gøre, hvad du vil derude.” (ID8, s. 217)

Denne oplevelse kan også inddrages under oplevelsesværdien *frihed*, som flere af børnene giver udtryk for, når de er på stranden.

Frihed

Det rumlige og det åbne gør, at børnene oplever naturen som frihed jf. ovenstående citat. Pigerne i 8. klasse oplever det på samme måde, men inddrager ligeledes blæsten som en væsentlig betingelse for frihedsfølelsen:

*Tanja: ” (...) Man føler sig fri, fordi man har en stor plads, som man kan være på og...
Ja...”*

Nanna: ”Du kan bare sådan snakke rigtig højt, hvis det sådan blæser, så kan folk ikke rigtig høre, hvad du siger, så du kan bare sige alt muligt.”

Simone: ”Underlige ting.”

Nanna: ”Ja, du kan skribe, du kan bare” (IP8, s. 166)

Friheden opleves også ved det at være en del af noget, der er større end én selv (IP5, s. 96):

Benjamin: ”Og frihed. Jeg ved ikke, om det kun er mig, men jeg føler mig fri, når man står derude og kigger ud over vandet og går nede ved vandet.”

*Daniel: ”Så får man lige øje på, hvor lille man egentlig er i sådan en stor verden.”
(ID8, s. 210)*

Opsummering

Generelt har børnene en positiv oplevelse af stranden. Ud fra erfaringer og oplevelser fra undervisningen samt deres generelle holdning til området, tillægger de Bovbjerg Strand alle værdier, men ud fra forskellige begrundelser. Smuk, inspirerende, fredfyldt, åbent og trygt vælges af de fleste børn. Oplevelsen af det fredfyldte tillægges stor betydning for at kunne samle tanker og være sig selv. Stranden er ifølge børnene inspirerende, da den rummer natur og landskab, der giver inspiration og får en til at tænke kreativt i udeundervisningen. I den forbindelse refereres til værdien smuk. Stranden er fysisk åben, da det er muligt at se langt, hvilket kan give en følelse af frihed. Generelt føler børnene sig trygge på stranden, og området

er betydningsfuldt for dem. De forbinder det med Lemvig samt en identitetsfølelse af at være jyde:

*"SP8: Og Vesterhavet, der tænker man bare... Okay jeg er jyde, når man er derude."
(IP8, s. 174)*

6.1.3.2 Klosterheden Plantage

Børnene har, som ved Bovbjerg Strand, på tværs af klasse og køn tillagt Klosterheden Plantage alle 9 oplevelsesværdier og har desuden givet udtryk for, at de føler sig frie i skoven. Oplevelsesværdierne; inspirerende, socialt, smukt, fredfyldt, mange dyr og planter samt trygt har været særlig fremtrædende. Børnenes uddybninger af de enkelte oplevelsesværdier analyseres i det følgende.

Inspirerende

Mange af børnene tillægger skoven en inspirerende værdi, men har svært ved at uddybe, hvad det helt præcist er, der inspirerer dem (ID5, s. 134). De mange træer og naturlige elementer bliver koblet sammen med, at der er meget at give sig til i en skov:

*Pernille: "(...) man kan lave alt muligt sjovt ude i en skov. Altså... ja man kan fiske i den der sø, man kan lave alle mulige lege, man kan klatre i træer, man kan næsten alt derude."
(IP5, s. 98)*

I skoven er der ligeledes rum for nysgerrighed og opdagelse. Simone taler om, at skoven er spændende, fordi den skjuler noget, som man kan søge at finde:

*Simone: "(...) det kunne være fedt nok at opdage nogle ting derude, som der ikke var nogle andre, der vidste noget om. (...) At man kan sidde og tænke over, nå gad vide, hvad der sker derovre, eller hvad foregår derhence, eller et eller andet."
(IP8, s. 176)*

At det er svært for børnene at udtrykke, hvad de bliver inspireret af kan ses som et udtryk for, at det kræver træning at lade sig inspirere af naturen. Dette underbygges af observationsnotater fra udeundervisningen med 8. klasse:

"I næste omgang af aktiviteten skal eleverne lege med ikke menneskeskabte ting. Da eleverne bliver sluppet fri, er der mindre energi at spore hos dem. Mange af

eleverne går mod den lidt tættere skov, men jeg kan fornemme, at denne gang tænker de mere over, hvad de nu skal finde på, hvor det i første omgang var mere åbenlyst for dem, hvad de ville lave og afprøve.” (O8LB, s. 9)

Socialt

Børnene ser det at være i naturen sammen med klassekammeraterne som socialt og hyggeligt. Børnene ser det som en værdi at samarbejde med klassekammeraterne om at løse en opgave.

Sofie: ”(...) det at man skulle samarbejde om at fælde træet, fordi der er mange som ikke synes godt om hinanden. Så skal vi så hjælpes ad.” (IP5, s. 90)

Det er kun enkelte af børnene, som opsøger skoven på egen hånd, og derfor forbinder de skoven med et sted, hvor de er sammen med andre:

Emilie: ”(...) Og socialt det er så, fordi jeg er altså ikke sådan så tit fuldstændig alene derude. Jeg har altid et eller andet med mig eller derude med mine søskende eller sådan noget.” (IP8, s. 176)

Smukt

Skoven bliver associeret med flot natur og smuk at kigge på. Ifølge Daniel er skoven smuk, fordi:

Daniel: ”At det er naturskabt.” (ID8, s. 212)

Det naturlige ved skoven bliver trukket frem som det særlige, der gør skoven smuk. Det samme gør sig gældende i Nannas udtalelse:

Nanna: ”Der er også rigtig flot ude i skoven, synes jeg, fordi når det sådan er godt vejr, og når solen så lige går igennem trætoppene og sådan så.” (IP8, s. 168)

Rumligt

Særligt børnene i 8. klasse tillægger skoven en rumlig værdi på flere plan. De ser skoven som et stort rum, hvor der er god plads, og hvor man tilmed kan være alene og fri for andre mennesker:

Simone: ”(...) man føler, at man er ude i skoven i midten af ingenting.” (IP8, s. 168)

Og Nanna udtrykker det således:

Nanna: "(...) Det er... rart at kunne være sådan lidt alene derude også, hvis det er, at man gerne vil det." (IP8, s. 176)

I skoven er der ifølge Daniel plads til alle, hvilket gør den rumlig. Når man først er i skoven, er der ingen, der stopper én fra at gøre lige præcis det, man har lyst til at lave:

Daniel: "(...) der er plads til alle. Skoven afviser jo ikke (...)." (ID8, s. 218)

Daniel: "(...) Du kan jo gøre det hele derude nærmest. Der er jo plads til alt." (ID8, s. 214)

Daniel giver udtryk for at være en del af en større helhed:

Daniel: "(...) Så, det er stort, fordi man er jo en lille brik i et stort spil, når man er ude i skoven." (ID8, s. 213)

Fredfyldt

Langt de fleste af børnene ser skoven som et fredfyldt sted, da der er stille. Både drengene og pigerne opnår en ro ved at opholde sig i skoven, hvilket de sætter stor pris på:

Pernille: "(...) der er bare en dejlig ro i en skov (...)." (IP5, s. 90)

I forlængelse af rumligt ser mange af børnene skoven som fredfyldt, fordi der ikke er mange mennesker i skoven. De ser det således som en kontrast til byens larm:

Benjamin: "(...) Og ro, altså der er dejlig stille derude, fordi det er så stort. Der er ikke så mange mennesker nogen af stederne." (ID8, s. 212)

Især pigerne nævner det fredfyldte ved fuglesang, som de kan opleve i skoven:

Simone: "Det fedeste er jo, hvis man kommer derud, og der så er helt stille, og det eneste som man kan høre, det er fugle eller sådan et eller andet, hvor man bare kan sidde og lytte." (IP8, s. 176)

Mange dyr og planter

Oplevelsesværdien mange dyr og planter virker indlysende for børnene at tillægge skoven. Det er svært for dem at uddybe det yderligere, men de begrundet deres valg med, at de har kendskab til mange dyr, der lever i skoven, og at der er mange træer:

Pernille: "Altså i en skov, der er der jo rigtig, rigtig mange træer og dyr (...)." (IP5, s. 98)

Børnene udtrykker en glæde ved det liv, de observerer i skoven, og ser det som en mulighed for at lære flere arter at kende:

Sofie: "(...) men så det gode ved det, det er også, at når man er ude i en skov, så ser man alle mulige dyr og alt muligt, man ikke har set før (...)." (SP5, s. 86)

Emilie fortæller om, at de ofte har været i skoven i udeundervisning for at lære om planter og dyr (IP8, s. 176), og oplevelsesværdien bliver således koblet direkte op på udeundervisningen.

Trygt

Som ved naturområdet strand tillægger børnene oplevelsesværdien trygt en lidt anden betydning end den, der defineres i de 9 *Oplevelsesværdier*. Dog siger Simone, at hun føler sig tryk i skoven, fordi der ikke er andre her, hvilket stemmer overens med Randrup et al.'s (2008) definition af begrebet, der indbefatter et sikkert sted:

Simone: "(...) Her er jeg, der kommer ikke nogle her (...)." (IP8, s. 176)

Emilie fortæller, at hun føler sig tryk i skoven, fordi hun gennem hele sin barndom har besøgt skoven og derigennem har opbygget en tryghedsfølelse forbundet med stedet:

Emilie: "(...) Og trygt, det er fordi, jeg har været derude, siden jeg var helt lille. Så det er sådan noget, det falder mig meget naturligt bare at være fuldstændig tryk derude." (IP8, s. 176-177)

På den observerede udeundervisningsdag for 5. klasse bliver børnene placeret for dem selv rundt omkring i skoven for at skrive haiku digte. Det er meget forskelligt, hvordan børnene oplever situationen. Nogle af børnene føler en utryghed ved at være alene i skoven, mens andre glæder sig over det:

"Forinden har jeg spurgt Louise, om hun er klar. Det svarer hun ja til, men hun glæder sig kun måske. Hun synes, det er mærkeligt, at de skal være i skoven uden at vide, hvor de andre er." (O5AH, s. 45)

Vildt

Børnene tolker oplevelsesværdien meget bredt og ser den nærmere som artsrig frem for værdiens egentlige betydning. Der bliver dog af Pernille peget på skovens mange tilfældigheder, hvilket læner sig op af Caspersens og Olafssons (2006) definition af vildt som noget, der er udformet af naturen selv:

Pernille: " (...) der er bare så meget, der er vildt derude og også alle mulige tilfældigheder." (IP5, s. 102)

Åbent

Generelt oplever børnene skoven som stor og som et sted, der åbner op for mange forskellige muligheder:

Daniel: "Kæmpe store omgivelser." (ID8, s. 209)

Nanna: "(...) man slår sig bare løs, fordi der er sådan en masse fri luft." (IP8, s. 169)

De ser også det åbne i skoven som en frihedsfølelse:

Tanja: "Ehm... og det er også åbent, man kan også føle sig fri derude." (IP8, s. 169)

Frihed

Børnenes opfattelse af skoven som åben leder over i oplevelsesværdien *frihed*. Ude i skoven kan børnene føle sig frie, da de kan løbe rundt på må og få. De ser det som en kontrast til byen, hvor Pernille udtrykker, at hun føler sig indelukket:

Pernille: "Altså f.eks. .... ude i en skov, der føler man sig mere fri end inde i en by, der føler man sig så indelukket (...). Altså det er meget mere behageligt at være udenfor." (IP5, s. 88)

I skoven kan børnene altså slå sig løs og den friske luft kobles sammen med frihedsfølelsen. De kan gøre lige, hvad der falder dem ind. De bekymrer sig ikke om, hvorvidt de er barnlige eller ej. Nanna fra 8. klasse beskriver det således:

Nanna: "Ja, rende rundt i flyverdragter (griner). Og så bare rulle sig rundt i skovbunden og sådan noget." (IP8, s. 168)

Ligeledes føler børnene ikke, at de skal tage hensyn til andre mennesker på samme måde som inde i byen. Det giver dem et råderum til at råbe højt og bruge meget plads:

Nanna: "(...) du kan bare sådan snakke rigtig højt, uden folk de sådan er irriteret over det."

Simone: "Der er jo ikke nogen at tage hensyn til derude, jo. Altså sådan lige ud over hinanden ikke også." (IP8, s. 169)

Rasmus forbinder friheden, han oplever ved en skov, med at komme væk fra sin computer og smartphone:

Rasmus: "Og være fri, fri for al elektronik og al det der." (ID5, s. 131)

Opsummering

Generelt synes børnene godt om skoven, og de oplever den som et dejligt sted at være. Ud fra deres egne erfaringer og de oplevelser, de har fået gennem Udefriskolen, bliver alle oplevelsesværdierne tillagt skoven. I interviewene er det vanskeligt for børnene at udvælge de oplevelsesværdier, de forbinder med skoven, og det bliver således et fravalg af oplevelsesværdier frem for et tilvalg. Ifølge børnene passer alle oplevelsesværdierne på skoven, nogle dog mere udtalt end andre. Det, der er mest fremtrædende ved børnenes udtalelser, er, at de ser skoven som et rum til udfoldelse og samtidig som et sted, hvor man kan være sig selv og finde ro. Dette i kombination skaber en frihedsfølelse, og børnene udtrykker glæde ved at være i skoven. Samtidig føler de sig privilegerede over at have så stor en skov tæt på skolen, og at den bliver anvendt i undervisningen:

Emilie: "Og jeg tror, at der er mange, som gerne – der er meget glade for det derude og som vil passe meget godt på det derude (...)"

Simone: "Ja, fordi vi er jo heldige at have så stor en skov lige ved siden af." (IP8, s. 178)

Samlet opsummering af oplevelsesværdier – Bovbjerg Strand og Klosterheden Plantage

Langt de fleste børn vælger skoven frem for stranden i en kategorisering af, hvilket sted de foretrækker at opholde sig. Dette kan skyldes, at de hovedsagelig er i skoven i forbindelse med udeundervisning, og i tilmed henviser mange af eleverne til, at de ofte er i skoven med familien:

Tanja: "Jeg tror bare, at det er der, hvor vi har været mest."

Nanna: "Ja, det er der, hvor vi har været mest. Vi er opvokset der sådan lidt agtigt (griner)." (IP8, s. 178)

Ud fra oplevelsesværdierne tegner der sig et billede af, at børnene har en positiv opfattelse af de to naturområder, hvilket kan tyde på, at de har en positiv opfattelse af naturen generelt. Det skal dog pointeres, at alle oplevelsesværdier er positivt ladede. Børnene har generelt svært ved at beskrive dårlige oplevelser i udeundervisningen (IP5, s. 86), eller også fremhæves oplevelser, hvor et styrt på cykel, ens sure lillesøster eller lignende har resulteret i en negativ oplevelse (IP5, s. 105; ID5, s. 126; ID8, s. 223).

Mette: "Nej, jeg ved det heller ikke. Jeg har haft sådan nogle gode oplevelser, det er faktisk svært at udpege en, som jeg synes er dårlig, for der er ingen dårlige, synes jeg ikke." (IP5, s. 94)

Drengene fremhæver, at kulde og dårligt vejr kan resultere i en dårlig oplevelse. Bortset fra det forbinder de fleste elever deres oplevelser i og af naturen i udeundervisningen med noget positivt:

Tanja: "(...) Altså, det er dejligt at være udenfor, når man skal lave noget. Øh ja, jeg synes bare det er dejligt at være udenfor generelt." (IP5, s. 86)

6.2 Hverdagsfriluftsliv

Naturoplevelsernes betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv er et komplekst felt, der ikke entydigt lader sig undersøge. Med afsæt i udførte interview identificeres derfor flere faktorer,

der kan have betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv. Fokus er rettet mod både fremmede faktorer og barrierer. Afslutningsvis fremhæves de synliggjorte sammenhænge mellem udeundervisning og børnenes hverdagsfriluftsliv.

6.2.1 Fremmede faktorer for hverdagsfriluftsliv

De fremmede faktorer for hverdagsfriluftslivet skal ses som det, der går ud over udeundervisningen på Udefriskolen, og som dermed er knyttet til fritiden. Der tegner sig et billede af, at faktorer såsom *hjemmets placering, familien og venner samt fritidsinteresser* i naturen spiller ind på børnenes hverdagsfriluftsliv.

Hjemmets placering

Hjemmets placering i forhold til by vs. land ser ud til at have en stor betydning for, hvor ofte børnene er i naturen i deres fritid. De børn, som bor på landet, udtrykker generelt, at de er mere i naturen i deres fritid end de børn, der bor i byen. Daniel bor på landet og fortæller, at han næsten altid er udenfor og ofte cykler i skoven på egen hånd. Han beskriver sig selv således:

Daniel: "Jeg tror, at jeg er det mest naturmenneske af os tre, der sidder her." (ID8, s. 194)

Det samme gør sig gældende for Simon. Han bor i Klosterheden Plantage og befinder sig således midt i skoven, når han træder ud af sit hjem. Han er en flittig bruger af skoven og har et nært bånd til den. Når han tænker på skoven, udtrykker han det sådan:

Simon: "Jeg tænker, at det er mit hjem, jeg tænker, at det er naturligt (...)." (ID5, s. 132)

Mette bor lige ved siden af en skov og går ofte derned med sin mor og lillesøster (IP5, s. 104). Sofies familie har en stor have, som hun opholder sig meget i, og som hun anser som natur:

Sofie: "(...) vi har en kæmpe stor have, så vi går bare i vores have og kigger på alle de flotte blomster, vi har, og nyder naturen, og vi har også en sø, og der er en stien, så går vi derned, og det er bare så hyggeligt (...)." (IP5, s. 104)

Familie og venner

Familie og venner spiller også en vigtig rolle for børnenes ophold i naturen. De færreste af børnene opsøger naturen på egen hånd, men er der oftest sammen med forældre og venner. Ophold i naturen sammen med familien kobles, særligt for pigerne, sammen med hygge:

Sofie: "Jeg synes, at det hyggelige ved en strand det er, (...) når det bliver aften, så kan man også se solnedgangen, og så er det bare rigtig hyggeligt, når man sidder med sin familie, bare her og bare sidder og hygger og bare kan se solnedgangen."
(IP5, s. 96)

Flere af børnene beretter om, at deres fædre tager dem med ud i naturen. I den forbindelse fortæller Emilie om sin far, der sætter pris på, at hun ved noget om naturen, hvorfor han lærer hende om naturens dyr og planter:

Emilie: "Min far kan godt lide – han går meget op i, at vi skal vide noget om naturen, så det er tit sådan: "Hvad for et træ er det der?" og "Hvad for en slags dyr er det der?" og sådan noget (...)." (IP8, s. 183)

Simon er ligeledes meget i naturen sammen med sin far, som arbejder i skoven. Han nævner flere gange, at de bruger meget tid på at fiske sammen, og at faren er hovedårsag til, at han er så meget i naturen, som han er. Da han bliver spurgt ind til, hvad det er, der gør, at han opholder sig meget i naturen, svarer han:

Simon: "Min far er naturmand." (ID5, s. 141)

Fritidsinteresser

Flere af børnene har *fritidsinteresser*, som foregår i naturen, såsom spejder, ridning og hundeluftning (ID5, s. 131; IP8, s. 179; ID8, s. 226). Sofie og Pernille går sammen til spejder og ser det som noget positivt, at de i den forbindelse er meget i naturen:

Sofie: "Ja, og så tager vi ud til Møllesøen eller bare ved spejderlejren eller lavvu pladsen eller et eller andet sted, hvor der er skov, det er så hyggeligt. Og det er derfor, vi godt kan lide at gå til spejder, for så er vi ude og røre os og ude i naturen."
(IP5, s. 104)

De børn, der har hund, tager ofte til stranden eller i skoven for at gå tur med hunden (ID8, s. 226; IP5, s. 105; ID5, s. 139). Emilie har sin egen hest og rider gerne en tur i skoven enten alene eller sammen med sine veninder:

Emilie: "Jeg tager også tit derud og rider sammen med nogle af mine veninder og sådan noget." (IP8, s. 179)

6.2.2 Barrierer for hverdagsfriluftsliv

Generelt giver børnene udtryk for, at de er glade for at være i naturen, men der er samtidig nogle barrierer, der gør, at de ikke er så meget i naturen i deres fritid.

Hjemmets placering

Som ovenfor nævnt har *hjemmets placering* en stor betydning for, hvor ofte børnene er i naturen i fritiden. Børnene fra byen kommer sjældent i naturen:

Sebastian: "(...) Og nu er jeg flyttet ind i Lemvig. Så jeg kommer jo ikke særlig meget i kontakt med noget som helst form for natur." (ID8, s. 226)

Ofte skyldes det, at der er et stykke vej til bl.a. skoven, hvilket besværliggør et eventuelt besøg:

Simone: "(...) for det første så er der jo lige et stykke for at kunne komme derud, så det er ikke noget som man lige sådan selv gør." (IP8, s. 179)

Familie

Særligt de børn, der bor et stykke fra skov og strand, føler sig afhængige af, at deres *familie* tager med dem ud i naturen. Forældrene bliver altså en vigtig faktor for børnenes møde med naturen i fritiden. Mette fortæller om sine forældre, der har et travlt arbejdsliv, hvilket medfører, at de ikke har meget tid til at tage med hende ud i naturen. Dog nævner hun, at når de så endelig tager ud i naturen, så er det rigtig hyggeligt:

Mette: "Så det er ikke så tit, vi kan komme sådan nogle steder hen ude i naturen, men når vi gør det, så er det sindssyg hyggeligt." (IP5, s. 108)

Dagligdagen

Både pigerne og drengene fortæller om, at de har meget at lave i deres hverdag i form af en lang skoledag, mange lektier, fritidsarbejde samt fritidsinteresser som fodbold, skydning osv. (ID8, s. 222; ID5, s. 139). Det er således ikke altid, at der er plads og tid til at tage ud i naturen i fritiden. Mette synes, det er en skam, at hun ikke har mere tid til at være i naturen:

Mette: "Jeg er faktisk ikke så tit ude i naturen. (...) det er faktisk lidt træls, at jeg ikke er så tit ude i naturen, men jeg tror bare ikke, at jeg har tid til det, og det er synd. Det, synes jeg, er rigtig træls." (IP5, s. 105)

Hos drengene i 8. klasse er det fodbold og computerspil, der fylder i deres hverdag. De ser det som mere attraktivt at spille FIFA på PlayStation frem for at tage ud i naturen:

Daniel: "Så lokker FIFA lidt mere?"
Benjamin: "Ja, FIFA den er der også lidt." (ID8, s. 222)

Vejret

Sebastian taler meget om *vejret* som en barriere for at tage ud i naturen. Han synes, at regnvejre besværliggør mange ting, og han får en negativ indstilling til naturen:

Sebastian: "(...) hvor at regn det gør dig jo bare automatisk, hvad kan man sige (...) så bliver man bare sur. (...) Og jeg hader at være udenfor, når det regner. Især hvis jeg ikke har regntøj på og sådan noget, fordi så går man rundt, og så er man våd resten af dagen, og så lugter man lige lidt bagefter i et stykke tid." (ID8, s. 195)

Ud fra børnenes udtalelser kan der anskues en tendens til en række bestemte barrierer for børnenes hverdagsfriluftsliv. De går i retning af, at børnene sjældent opsøger naturen på egen hånd, hjemmets placering samt en travl hverdag med lektier, fritidsaktiviteter, computerspil osv.

6.2.3 Sammenhæng mellem naturoplevelser på Udefriskolen og i hverdagsfriluftsliv

Om oplevelsen af naturen i udeundervisning har betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv er svært for mange af børnene at svare direkte på. Der er, som ovenfor nævnt, mange faktorer, der spiller ind på børnenes besøg i naturen i fritiden. Der kan dog drages nogle

sammenhænge mellem børnenes hverdagsfriluftsliv og deres naturoplevelser i forbindelse med udeundervisning. Enkelte oplevelsestilgange er ens, nogle søger tilbage til de samme steder, som de har været i udeundervisningen, mens andre laver de samme aktiviteter. De gode oplevelser fremhæves som en afgørende faktor for dette.

Aktiviteter og naturoplevelsestilgangen

Nogle aktiviteter fra udeundervisningen laver børnene også i deres fritid, men en del af aktiviteterne er svære at lave, fordi de kræver mange deltagere eller specielle rekvisitter (IP8, s. 182). Emilie fremhæver, at den kundskabsbaserede tilgang til oplevelsen af naturen i undervisning, påvirker hendes tilgang i fritiden:

Emilie: "Ja, vi har sådan tit være på udeskole derude, hvor vi sådan har lært om planterne og dyrene, så det forbinder jeg det meget med, når man sådan er ude med sin familie og så tænke på, når man så går tit et sted, så jamen det var der, at vi lærte det og det og det og sådan noget." (IP8, s. 176)

Sofie fra 5. klasse fortæller om, hvordan hun også fanger insekter og dyr ved Møllesøen, men at hun umiddelbart ikke ved at det kan skyldes, at de har gjort det i udeundervisningen:

Sofie: "Altså vi gør det også bare sådan selv. Men også at... vi har også gjort det med udeskolen. Og så... det ved jeg ikke rigtigt." (IP5, s. 108)

Generelt er det svært for børnene at sætte ord på, hvordan deres oplevelser i udeundervisningen og i hverdagsfriluftslivet har indflydelse på hinanden. Enkelte gange er sammenhængen omvendt, hvor børnene fortæller om, hvordan de har gjort det derhjemme og derefter i skolen:

Sofie: "Det har jeg gjort derhjemme og så i skolen." (IP5, s. 109)

Børnene giver endvidere udtryk for at have en kropslig tilgang til deres oplevelser af naturen i fritiden. Flere fortæller, at de i fritiden; ridder, fisker, leger, går ture eller cykler, men giver ikke udtryk for, at det skyldes udeundervisningens kropslige tilgang til oplevelsen af naturen (IP8, s. 179; ID8, s. 221):

Simon: "Skydning og spejder og jeg fisker også."

(...)

Peter: "Jeg løber måske lidt engang imellem."

(...)

Rasmus: "Altså, jeg går nogle gange med min hund ned i skoven." (ID5, s. 139)

Naturområder og steder

Børnene udtaler, at de naturområder og steder, hvor de har udeundervisning, også er steder, som de besøger i deres fritid (ID8, s. 224). Skoven fremhæves som særlig betydningsfuld på tværs af klasse og køn. Flere giver udtryk for, at det skyldes ovenstående fremmende faktorer som hjemmets placering og familien. Pigerne i 8. klasse giver endvidere udtryk for, at Klosterheden Plantage har stor betydning, fordi de ofte har været der i udeundervisningen:

Nanna: "Altså, det betyder ret meget, fordi man har været der med børnehaven, SFO'en og skolen. Man har bare været der hele tiden."

Simone: "Man er vokset op i området, og så har man jo mange, altså (minder)."

(...)

Simone: "Altså jeg har tit været i skoven og kan rigtig godt lide skoven. Så det betyder meget for mig, at vi stadig tager derud med skolen (...)." (IP8, s. 177)

De gode oplevelser

Ifølge pigerne fra 8.klasse har Udefriskolen betydning for deres brug af naturen i fritiden. Gennem udeundervisning inspireres børnene til at komme de samme steder og lave de samme aktiviteter med deres familie:

Simone: "Det tror jeg ja, fordi så får man gode oplevelser derfra."

Nanna: "Ja, fordi vi har jo gode oplevelser med skolen og så, når vi så tager derud med familien, så bliver det også nogle gode oplevelser."

Simone: "Ja, jeg har tit været hjemme og sige, ej, det her, det lavede vi med skolen, det skal vi altså lige prøve og sådan noget. Og det er altså meget sjovt, og så prøve det med nogle andre. Og så fornemme, hvad de synes om det, og sådan noget." (IP8, s. 182)

Den gode oplevelse fremhæves som afgørende for, at børnene søger flere oplevelser i naturen gennem deres hverdagsfriluftsliv. De gode oplevelser opstår blandt andet af en veltilrettelagt udeundervisning og nogle engagerede lærere:

Simone: "Ja, altså man bliver jo nød til at få nogle gode oplevelser et eller andet sted fra i naturen."

Nanna: "Hvis det kun har været sådan dårlige oplevelser, så gider du jo ikke at tage derud i fritiden."

Simone: "Og det gør lærerne også meget ud af, at man skal få nogle gode oplevelser derude. (...) Og det synes jeg er fedt, at man også kan mærke, at de også er engageret i det og prøver at gøre det så godt som muligt." (ID8, s. 184)

Det er ikke et direkte mål fra Udefriskolens side, at fremme børnenes hverdagsfriluftsliv. Lærer Anne Hindkjær tror dog, at gode oplevelser i naturen gør, at børnene opsøger naturen i deres fritid:

Anne Hindkjær: "(...) Det er ikke et primært mål, men jeg synes, at det er (...) en naturlig følge af, at man finder ud af, at naturen, altså det er jo det samme, som hvis du nu har børn, og du kører forbi McDonald's, så begynder de at smile, når de kører forbi, fordi de ved, at man får legetøj derinde, og det er jo det der med, hvis jeg giver børnene en masse gode oplevelser i skoven, når man så kører forbi skoven, så er skoven ikke et stort farligt tomt sted, men så er skoven et sted, der er fuld af gode oplevelser. Og derfor, man bliver ved med at vende tilbage til McDonald's, det gør man altså også til skoven, der er altså min... påstand." (ILAH, s. 81)

Hun tror endvidere, at udeundervisningen medfører, at børnene kan se kvaliteter ved at være ude, og at de føler sig fortrolige med at være udenfor:

Anne Hindkjær: "Jeg tror i hvert fald, at de opsøger det og... være ude på den måde, at det også har en kvalitet at være ude. Det er ikke sådan som nogle børn, der kommer hjem og så stormer de ud. Men nogle, der faktisk bliver vænnet til, at det faktisk er rart at være ude (...)." (ILAH, s. 81).

Flere af børnene giver udtryk for, at de ser det som en kvalitet, at blive vænnet til at være i naturen. Selvom nogle af børnenes behov dækkes i skolen, hvilket fremgår af nedenstående afsnit, så fremhæver flere, at de har lyst til at være udenfor, når de kommer hjem:

Pernille: "Altså jeg tror rent faktisk også, at det gør noget ved os, fordi altså... hvis man går på en almindelig skole, så bliver man ligesom vant til at være indenfor og så gider man ikke rigtig udenfor, men her er vi jo tit udenfor, og så får man også lidt mere lyst til at være udenfor derhjemme (...)." (IP5, s. 110)

6.2.4 Lysten til at være i naturen i fritiden

Anne Hindkjær tror, at børn generelt har en naturlig trang til at bevæge sig og komme ud. Hun ser det blandt sine egne elever på Udefriskolen. De udtrykker ofte et ønske om at komme udenfor, hvis de har siddet inde i et klasselokale en hel dag. I forlængelse heraf sammenligner hun Udefriskolens elever med andre børn, der gerne vil slippe for at komme ud. Hun ser, at eleverne på Udefriskolen har en træng til at være ude, hvilket hun begrundes med, at de er vant til at være ude i al slags vejr:

Anne Hindkjær: "(...) Og jeg tror et eller andet sted, det bilder jeg mig selv ind, at man grundlægger en naturlig træng og lyst til at komme ud, og det kan man jo også, det må vi jo gøre, hvis det er, de unge mennesker sidder og siger, vi har jo slet ikke været ude hele dagen." (ILAH, s. 80)

På Udefriskolen bliver udeundervisning prioriteret højt, fordi skolen ser det som vigtigt, at børnene får frisk luft hver dag. Anne Hindkjær beretter om, at frisk luft hurtigt kan blive en mangelvare, hvis børnene pludselig ikke får det. Børnene sætter stor pris på den friske luft:

Anne Hindkjær: "Seniorgruppen (8. og 9. klasse) har mulighed for at være inde, men er stort set næsten altid ude." (ILAH, s. 73)

Nogle af børnene er tilfredse med den mængde, de opholder sig i naturen i forbindelse med udeundervisning. Pernille fortæller dog, at hun næsten hver dag i sin fritid er ude i naturen, hvilket gør hende glad:

Pernille: "Altså jeg er næsten hver dag ude i naturen. Fordi man bliver bare så glad af at være der ude. Ja, der er den der fredfyldte stemning, og det er bare så rart."
(IP5, s. 104)

Som Anne Hindkjær nævner det, udtrykker børnene en glæde ved at være i naturen, og de er bevidste om, at den friske luft er god for dem. Samtidig har nogle af børnene ikke et yderligere behov for at opsøge naturen i deres fritid. Benjamin ser også en værdi i at være i byen og fortæller om sit forhold til naturen:

Benjamin: "(...) Altså jeg er egentlig ikke den der er sådan vildest med naturen, men altså sådan i min fritid, der er jeg ikke ude i naturen. (...) Men det er jo fint nok, når vi er det med skolen, men det er bedre end at sidde inde." (ID8, s. 194)

Andre af børnene har lyst til at være mere i naturen i deres fritid, end de er nu. I afsnittet om *barrierer for hverdagsfriluftsliv* fremhæver Mette flere gange, hvorfor hun ikke er så meget i naturen i sin fritid. Hun har dog et ønske om at komme mere i naturen:

Mette: "Jeg kunne godt tænke mig at være lidt mere ude." (IP5, s. 112)

Naturen som et frirum

Alle børnene er overvejende enige om, at naturen er et *frirum* for dem. I naturen oplever børnene, at der ikke er noget, der er rigtigt eller forkert:

Benjamin: "Altså frihed for mig er udenfor, ude i naturen (...)."

Daniel: "(...) for der er ikke rigtig noget, som du kan gøre forkert." (ID8, s. 194)

Børnene opnår også en form for ro ved at være i naturen, hvorfor de bevidst søger den. Daniel snakker om, at han får ro i kroppen, når han er på stranden:

Daniel: "Og så ro, det er jo... Herude det er et rigtig godt sted, hvor man lige kan få noget ro, hvor man lige kan få tænkt tingene igennem og lige få, være lige lidt alene og lige være i sine egne tanker lidt. For så kan man lige høre bølgerne brusen eller alt sådan noget. Det er sådan et meget roligt sted." (ID8, s. 208)

I forlængelse af dette bliver naturen også omtalt som et sted, hvor man kan få afløb for sine tanker, og hvor man ikke skal forholde sig til andre end sig selv. Man kan tale med naturen,

hvis man har det dårligt eller går rundt og tænker på noget bestemt, som man ikke vil have, at andre tager del i:

Mette: "Jeg tænker, at naturen er et sted, man kan gå hen, hvis man lige er træt af det hele, så kan man gå hen og på en måde, det lyder lidt mærkeligt, men man kan f.eks. snakke med træerne. Det er ligesom en hund, de fortæller det jo aldrig videre til nogen, hvis man har det lidt dårligt, så kan man altid gå ud i naturen, det synes jeg er ret dejligt." (IP5, s. 88)

Sebastian har sit frirum på værelset. Han udtrykker flere gange, at han ikke har den store lyst til at være i naturen i fritiden, hvormed han i stedet får afløb for sine tanker på sit værelse:

Sebastian: "Ja, jamen nu er jeg aldrig ude i skoven, så hvis jeg skal tænke et eller andet, så går jeg ind på mit værelse og hører lidt musik, og så går tankerne lige lidt væk." (ID8, s. 225)

Børnene opnår som tidligere nævnt en glæde ved at opholde sig i naturen. Naturen bliver et middel til at blive i godt humør, hvis man har været ked af det eller trist. Børnene oplever også, at alle andre omkring dem er glade, når de er i naturen. Naturen skaber nogle gode og hyggelige rammer for at være sammen med venner og familie, og den gode stemning bliver ofte knyttet til oplevelsen af naturen, som pigerne fra 5. klasse beskriver det:

Mette: "At ens familie og venner er glade."

Sofie: "Altså hver gang du går i naturen, så er der næsten ingen, der er sure (...). Alle er glade, og vi hygger os, og vi griner." (IP5, s. 105)

Overordnet set har alle børnene lyst til at være i naturen, og langt de fleste af børnene bruger naturen som et frirum fra hverdagen. Særligt drengene føler, at de får dækket behovet for at være i naturen gennem udeundervisning, mens pigerne og de drenge, der bor på landet, i højere grad opsøger naturen i deres fritid.

6.2.5 Samlet opsummering på hverdagsfriluftsliv

Børnenes hverdagsfriluftsliv er et komplekst område, hvor mange forhold gør sig gældende, hvilket fremgår af ovenstående. Udefriskolen spiller en central rolle, da der ses flere sammenhænge mellem naturoplevelserne i udeundervisningen og i hverdagsfriluftslivet.

Aktiviteter fra udeundervisning bliver i nogen grad praktiseret i hverdagsfriluftslivet, hvis det lader sig gøre, og den kropslige tilgang bliver ofte central for børnenes naturoplevelser i fritiden. Naturområderne, hvor udeundervisningen finder sted, betyder meget for børnene, og de opsøger selv områderne i fritiden. De gode oplevelser i naturen fra udeundervisningen bliver fremhævet som vigtige for, at børnene også har en god oplevelse af naturen i hverdagsfriluftslivet. Det er de gode oplevelser, der gør, at børnene har lyst til at søge tilbage til naturen. Netop lysten og en positiv indstilling til naturen opnår alle børnene bl.a. gennem udeundervisningen, men det er på trods af dette alligevel meget forskelligt, hvor meget børnene faktisk opholder sig i naturen i fritiden.

7.0 Diskussion

7.1 Udeundervisning

I det følgende diskuteres, hvorledes børnene oplever naturen i udeundervisningen samt, hvilke naturoplevelser der er tale om.

7.1.1 Udeundervisningens strukturering som bestemmende for naturoplevelsesformen

Udeundervisningen har en overvejende grad af indirekte naturoplevelser, hvilket kan skyldes undervisningens formål og styringsgrad. Udeundervisningens organisering kan endvidere skabe grundlag for direkte oplevelser, når opgaver stillet i undervisningen er åbne, eller børnene får lov til at lege frit. Generelt giver Kellerts (2002) definition af naturoplevelsesformer anledning til en del gråzoner, når det handler om børnenes oplevelser i forbindelse med udeundervisningen, hvilket diskuteres i det følgende.

Formål og styringsgrad som grundlag for indirekte naturoplevelser

Undervisningskonteksten samt lærerens styringsgrad ses som afgørende for de indirekte oplevelser i udeundervisningen. I observationerne af udeundervisningen er der flere gange fokus på at sanse naturen ved f.eks. at lytte til skovens lyde og føle sig frem til et udvalgt træ. Formålet med udeundervisningen er som oftest ikke at få en naturoplevelse, men relaterer sig i stedet til formål og kompetencemål for skolens fag (Bentsen & Ejbye-Ernst, 2015; Bentsen & Jensen, 2012; Udefriskolen, u.å.-b). Eleverne giver flere gange udtryk for, at de oplever naturen som et læringsrum, hvor der er fokus på det, der skal læres, og ikke på selve oplevelsen af naturen. Formålet med udeundervisningen bliver således overskyggende, og naturen bliver nærmere en ramme for læring. Det er dermed ikke givet, at eleverne får en naturoplevelse i udeundervisningen, selvom de er i fysisk kontakt med naturen. Det skyldes, at formålet med udeundervisningen samt elevernes forventning hertil vil påvirke deres fokus ift. oplevelsen (Bischoff, 2012, p. 154).

Fri leg som grundlag for direkte naturoplevelser

Anne Hindkjær pointerer, at udeundervisningen oftest er struktureret med pauser, hvor der er mulighed for at opleve naturen på egen hånd og derigennem få direkte naturoplevelser. Eleverne fortæller, at de ofte får fri leg, når de er ude. Observationer bekræfter, hvordan den

spontane leg og de ikke planlagte aktiviteter opstår af sig selv, når der er mulighed for det i udeundervisningen. *"Outdoor schooling allows room for academic activities, communication, social interaction, experience, spontaneity, play, curiosity and fantasy"* ifølge Jordet (1998) (Bentsen & Jensen, 2012, p. 205). Spontaniteten og legen kan understøtte de direkte naturoplevelsesformer, men undervisningsaktiviteterne vil oftest, som det fremgår af ovenstående, være overskyggende. I forbindelse med de organiserede undervisningsaktiviteter bliver naturen ifølge Skår et al. (2016) en ramme og dermed ikke noget, som børnene nødvendigvis skal udforske eller beskæftige sig med. Gennem den selvorganiserede frie leg er det dog muligt for eleverne selv at komme nærmere naturen (Skår et al., 2016). Udforskningen af naturen på egen hånd giver børnene mulighed for at få en dybere følelsesmæssig kontakt med naturen (Skår et al., 2016). I flere sammenhænge refererer børnene til en følelsesmæssig tilgang til naturoplevelsen. Det er uvist, om denne oplevelse kan sættes i forbindelse med deres frie leg, eller om den skyldes oplevelsen af naturen i andre sammenhænge, der rækker ud over udeundervisningen.

Åbne rammer som grundlag for direkte naturoplevelser

Anne Hindkjær giver udtryk for, at udeundervisningen praktiseres med åbne opgaver, hvor eleverne selv skal finde løsningen. De åbne opgaver mindsker styringsgraden og slører undervisningskonteksten, hvorved børnenes oplevelser i højere grad bliver af direkte karakter. Eleverne fra 8. klasse fremhæver, hvorledes de selv har fundet vej til Lærkehøj gennem en skov. Børnenes egen organisering af vejvalg og deres dertilhørende møde med væltede træer, krat og mudder er udtryk for en direkte oplevelse af naturen. I forbindelse med haiku digtskrivning i 5. klassen kan deres naturoplevelser ses som en organiseret oplevelse, hvor målet netop er at sanse naturen. Rammerne er givet, men børnene retter selv fokus mod den naturoplevelse, de ønsker. På den måde har børnene forskellige tilgange til naturoplevelsen. Nogle har en følelsesmæssig tilgang, hvor de søger roen, mens andre har en æstetisk tilgang, hvor de betages af det flotte landskab. Børnenes oplevelser vidner om en lav styringsgrad, hvorfor de kan karakteriseres som direkte oplevelser. Udeundervisningens styringsgrad og det planlagte møde med naturen kan således resultere i direkte oplevelsesformer. Det kan også være tilfældet, at en direkte oplevelse, som et barn kan få i mødet med naturen, inddrages som en indirekte oplevelse for de andre elever. Det kan f.eks. være, når en elev finder et dødt dyr på stranden, og læreren vælger at gribe situationen og

forklare børnene om det døde dyr. Ifølge Anne Hindkjær kan udeundervisningen således indbyde til ikke planlagte undervisningsaktiviteter. Den direkte oplevelse for én elev kan resultere i en indirekte naturoplevelse for de andre elever, hvilket kan refereres til situationsbestemt læring, der er central i udeundervisningen, da naturen ofte er uforudsigelig (Barfoed, 2006).

Naturoplevelsesformernes gråzone

Eleverne får både indirekte og direkte naturoplevelser i udeundervisningen afhængig af undervisningens organisering. Naturoplevelserne kommer dog ofte til at ligge i en gråzone, hvor det kan være svært at karakterisere oplevelsen som udelukkende indirekte eller direkte. Kellert (2002) inddrager endvidere menneskets påvirkning samt den fysiske kontakt med naturen, som faktorer, der beskriver forskellen mellem de tre naturoplevelsesformer. Faktorerne kan medvirke til at tydeliggøre formen, men kan også bidrage med flere gråzoner. Naturvejlederens hund, køkkenhavens grøntsager og skolegården er påvirket af mennesker og udgør dermed en kilde til indirekte oplevelser (Kellert, 2002, p. 19). Udover skolegården og andre kulturelle omgivelser praktiseres udeundervisning også i naturlige omgivelser, hvoraf grønne områder i nærmiljøet, såsom skov, vandområder og parker, er de mest fortrukne (Bentsen et al., 2013). De er oftest ikke påvirket af menneskelig kontrol og vil derfor kunne understøtte de direkte oplevelsesformer. Det kan dog diskuteres, om parken kan karakteriseres som fri for menneskelig kontrol, men ifølge Kellert (2002) vil de direkte oplevelser også kunne finde sted her, da visse dyr og planter ikke er kontrollerede af mennesker.

Opsummering

Da udeundervisningen oftest har en vis grad af styring og organisering, har styringsgraden været relevant for at forstå børnenes måder at opleve naturen på i undervisningen. Det har resulteret i, at flere af børnenes oplevelser har været af en både indirekte og direkte form. Naturoplevelsen er oftest opstået ved, at undervisningens formål og organisering har rettet børnenes fokus mod selve sansningen og oplevelsen af naturen. Åbne opgaver, den spontane og frie leg i forbindelse pauser eller en bestemt situation, hvor en hare er løbet forbi, eller børnene har fundet en speciel sten, har resulteret i direkte oplevelser.

7.1.2 Tilgange til naturoplevelser

Formålet med udeundervisningen og undervisningens strukturering er ligeledes bestemmende for børnenes oplevelsesmåde af naturen. Alle tilgange kan kobles til den indirekte oplevelsesform, men der kan dog argumenteres for, at tilgangene også knytter sig til en direkte naturoplevelse.

Den kundskabsbaserede tilgang

Den kundskabsbaserede tilgang kan i mange sammenhænge kobles til den indirekte naturoplevelse i udeundervisningen. Børnenes oplevelsesmåde er oftest bestemt af undervisningens formål. Skal børnene lære om biodiversitet, habitater eller lignende, lærer de om det i naturen, hvilket er i overensstemmelse med Jordets (1998) definition af udeskole, hvor han pointerer: *“The students learn in an authentic context: That is, they learn about nature in nature (...)”* (Bentsen & Jensen, 2012, p. 205). Ifølge Anne Hindkjær har børnene ligeledes mulighed for at sætte deres viden om naturen i spil i udeundervisningen. Forsøg med forskellige habitater udendørs vil således være et udtryk for en kundskabsbaseret oplevelsesmåde af naturen. Enkelte børn giver udtryk for, at de har interesse i denne faglige forståelse af naturen og gerne vil vide mere. Der er således sandsynlighed for, at børnene vil være drevet af en nysgerrighed for at vide mere om naturen i udeundervisningen, uden at det er det aktuelle formål med undervisningen. Børnene giver udtryk for, at de synes godt om at være i skoven, da der er mange dyr og planter. De fremhæver flere gange, hvordan de ser forskellige fugle eller finder sten. Den kundskabsbaserede tilgang kan kobles hertil, da børnene udtaler, at de efterfølgende har en interesse i at finde ud af, hvilken fugl det var, eller hvorfor der er et hul i en sten.

Den kropslige tilgang

Et pædagogisk fundament i udeundervisning er, at læringen skal ske gennem kroppen og sanserne (Jordet, 2010, p. 35). Undervisningen vil oftest være tilrettelagt herefter, hvorved børnene tit oplever naturen gennem en kropslig tilgang i relation til den indirekte oplevelse. Jordet (2010) påpeger, at brugen af krop og sanser skal styrke elevernes tilegnelse af fagligt indhold. Flere børn fremhæver at brugen af kroppen fremmer deres læring, men også deres erindring af en naturoplevelse. Den kropslige tilgang stedfæster naturoplevelsen, hvorved den lettere huskes. Et eksempel herpå er en udeundervisningsdag med 8. klasse, hvor de er på

Lærkehøj. Børnene skal selv finde frem til toppen af højen og bevæger sig ind gennem skov og krat. Oplevelsen har sat dybe spor hos børnene, da den kropslige tilgang er blevet sat i spil, idet de har bevæget sig frem i den tætte skov.

Den æstetiske tilgang

Børnenes æstetiske oplevelse af naturen ses oftest som et udtryk for en direkte naturoplevelse, idet den er opstået spontant og uafhængig af formålet med undervisningen. Oplevelsen sker derfor på baggrund af et ikke planlagt møde med naturens, dyrenes eller planternes skønhed. Flere af børnene tillægger naturen oplevelsesværdien inspirerende og argumenterer for, at landskabets skønhed og storslåethed kan være inspirerende til et maleri eller et digt. Formålet har således i visse undervisningssammenhænge rettet børnenes fokus mod en æstetisk oplevelsesmåde af naturen. Ifølge Jordet (1998) kan det være svært for børn at give udtryk for en æstetisk oplevelse. Til det kan tilføjes, at det i denne undersøgelse primært har været pigerne, der har givet udtryk for de direkte æstetiske oplevelsesmåder. Oplevelsesværdien smuk har samtlige elever dog valgt, hvilket fortæller, at børnene har haft en direkte æstetisk oplevelse af naturen i udeundervisningen.

Den følelsesmæssige tilgang

Der kan argumenteres for, at børnene har en følelsesmæssig tilgang til alle deres naturoplevelser, eftersom de altid vil sanse den natur, som de er i, og tillægge den en følelse, værdi eller stemning. Bischoff konkluderer i sit studie, at den følelsesbaserede tilgang er fælles for alle deltagere. Den bliver således også bredt defineret, eftersom tilgangen er kommet forskelligt til udtryk ved hver enkel deltager (Bischoff, 2012, p. 150). Det kan ses som et udtryk for, at oplevelsesmåden er subjektiv og individbaseret. Oplevelsesindholdet vil derfor variere, idet oplevelsesmåden dækker mange forskellige følelser, der endvidere kan have en åndelig eller meditativ dimension (Bischoff, 2012, p. 149). Den kundskabsbaserede og den kropslige tilgang er mere konkrete, idet oplevelsesmåden er observerbar, hvor den følelsesmæssige samt den æstetiske tilgang nærer en subjektivitet, der ikke umiddelbart lader sig observere.

Børnenes følelsesmæssige tilgang til naturoplevelser spænder således fra basale sansninger til de stemninger og følelser, der giver den enkeltes sansning betydning, hvorfor tilgangen

også fremstår bred og varieret i denne undersøgelse. Den følelsesmæssige tilgang adskiller sig fra de andre tilgange ved oftest at være central i forbindelse med de direkte oplevelsesformer. Det kommer til udtryk i de stemninger og følelser, som børnene italesætter, der opstået på baggrund af et spontant eller uorganiseret møde med naturen. Børnene giver udtryk for, at naturen er et sted, som er fredfyldt, og hvor de kan samle deres tanker. Dette kan relateres til Jordets (1998) oplevelse af stilhed, som kan ses som en dimension af hans definition af naturoplevelsesbegrebet. *"Den er et udtryk for en indre oplevelse af ro og fred som kan fylde sinnet, og som mer må forstås som en psykologisk tilstand"* (Jordet, 1998, p. 147). Børnene oplever i den forbindelse naturen som et frirum, hvor de kan være sig selv og få ro til at tænke, hvilket er et udtryk for Bischoffs meditative dimension, hvor eleverne bliver et med naturen (Bischoff, 2012, p. 149).

Det, som børnene sanser, opleves gennem direkte såvel som indirekte oplevelsesformer. Børnenes sansninger ses som direkte relateret til undervisningens formål, der bestemmer oplevelsesmåden. Anne Hindkjær fortæller, at udeundervisningen åbner muligheden for, at børnene kan *"(...) prøve at være en del af naturen. Og mærke på sin egen krop"* (ILAH, s. 79). Den stemning og følelse, som tillægges naturen i forbindelse med undervisningen, kan dog ses som vanskelig at styre i forbindelse med de indirekte naturoplevelser. Tilgangen vil altid være subjektivt betinget, og børnene vil således tillægge oplevelsen forskellige følelser. Ved haiku digtningen udtrykte børnene f.eks. forskellige oplevelser. Nogle syntes, det var hyggeligt, fredfyldt eller inspirerende. Andre syntes, det var kedeligt eller følte sig utrygge. Intentionen var, at børnene, gennem brug af sanser, skulle lade sig inspirere af naturen. Børnene gav dog udtryk for vidt forskellige følelser jf. ovenstående, og ikke alle var blevet inspireret.

Opsummering

Alle tilgangene kan fremgå i relation til en direkte såvel om en indirekte oplevelsesform. Den kundskabsbaserede og den kropslige oplevelsesmåde er oftest af indirekte form. De fremtræder typisk gennem en organiseret undervisning, som kan relateres til grundlæggende træk i udeskolepædagogikken. Den æstetiske og den følelsesmæssige tilgang er derimod mere central i forbindelse med de direkte oplevelser, da de oftest opstår på baggrund af et uorganiseret møde med naturen. Børnenes oplevelsesmåde af naturen kan således styres i undervisningen. Den følelsesmæssige og den æstetiske oplevelsesmåde vil dog oftest være

betinget af konteksten og situationen. De to tilgange er endvidere særligt subjektive, hvorfor det kan være vanskeligt i undervisningen at fremme disse.

7.1.3 Oplevelsesværdier

Oplevelsesværdierne giver et indblik i de oplevelser, børnene får et bestemt sted i naturen samt, hvilke følelser og stemninger, de knytter til et naturområde. Det er vanskeligt for børnene udelukkende at knytte oplevelsesværdierne til oplevelser fra udeundervisningen. Oplevelsesværdierne bliver ofte en sammensmeltning af det, de har oplevet med Udefriskolen og i fritiden. De konkrete værdier, som har været særlig fremtrædende, vil blive fremhævet i det følgende.

Forståelse af oplevelsen

For at forstå børnenes oplevelse af et naturområde må man ifølge Randrup et al. (2008) være bevidst om, at alle ikke oplever et område på samme måde. Randrup et al. (2008) skelner mellem den "fysiske natur" og den "oplevede natur", som ikke kan sidestilles. Den "fysiske natur" er den fysiske virkelighed, der udgøres af Bovbjerg Strand og Klosterheden Plantage. Den "oplevede natur" er det, børnene giver udtryk for igennem deres udtalelser, og oplevelsesværdierne bliver således individuelle. Hvert individ har forskellig baggrund, køn, alder, uddannelse osv., hvilket påvirker barnets "indre oplevelse" (Randrup et al., 2008, p. 23). Børnenes "indre oplevelser" vil således være påvirket af; Udefriskolen, deres familie og venner, hjemmets placering, deres fritidsinteresser i naturen osv.

De konkrete oplevelser

Børnene har selv tillagt de fremsatte oplevelsesværdier en betydning, hvormed der er afvigelser fra den definerede betydning, som fremgår i afsnittet *teori*. De oplevelsesværdier, som langt de fleste børn har valgt, eller som børnene har givet en anden betydning er; *fredfyldt, rumligt, trygt, smukt, inspirerende og socialt*.

Børnene tillægger både strand og skov værdien *fredfyldt*. Naturområderne giver børnene en ro, som de værdsætter. Ud fra børnenes tolkning af fredfyldt er det endvidere muligt at tillægge oplevelsesværdien en udvidet betydning, der omhandler naturen som et rum for tanker og det at kunne være sig selv. Dette leder over i oplevelsesværdien *rumligt*, som særligt

tillægges skoven. Børnene har defineret rumligt ved, at der er plads til alle, og der er plads til alt. Børnene oplever stranden og skoven som *trygt*. De har et tilhørsforhold til både Klosterheden Plantage og Bovbjerg Strand, hvilket gør dem trygge. Begge steder føler de sig hjemme, og de ser det som et udtryk for, at de gennem deres barndom er blevet vænnet til områderne. Det æstetiske fylder også meget i børnenes bevidsthed. Både skov og strand tillægger de oplevelsesværdien *smukt*. Det naturlige bliver fremhævet som smukt og som noget positivt, men det er vanskeligt for børnene at uddybe det yderligere. Børnene ser endvidere skov og strand som inspirerende. I de to naturområder kan de gå på opdagelse, og der er meget at give sig til i form af at lege, fiske og male. Langt de fleste aktiviteter i naturen bliver koblet sammen med oplevelsesværdien *socialt*, da børnene hovedsageligt er i naturen sammen med familie, venner eller klassekammerater. Begrebet hyggeligt bliver i denne sammenhæng ofte brugt og fremtræder som et synonym for, at de nyder at være i naturen, og at de føler sig godt tilpas der. På baggrund af børnenes udtalelser har vi udviklet en ny oplevelsesværdi kaldet *frihed*. Børnene italesætter ofte den frihedsfølelse, de får, ved både at være på stranden og i skoven. Her kan de slå sig løs og gøre, lige som de har lyst til uden at skulle tage hensyn til andre.

Sammenligner vi børnenes svar med resultaterne fra NatureMoves (Andkjær et al., 2016), er der nogle klare fællestræk. Naturkarakterer som; *der er stille og fredeligt* og *jeg kan være sammen med vennerne*, er særligt fremtrædende i resultaterne for de tre naturområder; skov, strand og park (Andkjær et al., 2016, p. 64). Ser vi udelukkende på oplevelsesværdierne, er de fire mest fremtrædende på tværs af områder; *hyggeligt*, *fredeligt*, *smukt* og *åbent* (Andkjær et al., 2016, p. 63). Det er således interessant, at børn i rapporten fra NatureMoves (Andkjær et al., 2016) tildeler de tre områder nogenlunde samme karakteristika, som i denne undersøgelse. Svarene giver et billede af, at børn, der modtager udeundervisning, og børn, der ikke modtager udeundervisning, tillægger naturen omtrent de samme oplevelsesværdier. Kodeordene i NatureMoves er en oplevelse af hygge, fred og ro samt æstetik, hvilket stemmer overens med de fremhævede oplevelsesværdier i dette speciale (Andkjær et al., 2016, p. 63).

Positiv indstilling til naturen

Oplevelsesværdierne danner et overvejende positivt billede af børnenes oplevelsesmuligheder og oplevelse af naturen. Ud fra den betragtning er det vigtigt at have for øje, at

oplevelsesværdierne i sig selv er positivt ladede. For at kompensere for det positive er børnene i fokusgruppeinterviewene blevet spurgt ind til negative og dårlige naturoplevelser i forbindelse med udeundervisningen. Ingen af børnene knytter naturoplevelser i udeundervisningen sammen med noget negativt. Det negative bliver i stedet relateret til, at man f.eks. er faldet og har slået sig. Den positive holdning til naturen kan vidne om, at udeskolens formål om at skabe positive holdninger til naturen og det lokale nærmiljø er indfriet gennem oplevelseserfaringer i undervisningen (Bentsen & Jensen, 2010, p. 87). Oplevelsesværdierne peger på en overordnet positiv indstilling til naturen. Om det skyldes Udefriskolen, kan være vanskeligt at sige. I et amerikansk studie af Kalvaitis og Monhardt (2012) tilkendegiver børn, igennem tegning og skriftlig fortælling, deres forhold til naturen. Børnene giver udtryk for en dybtliggende positiv påskønnelse af naturen, beskrevet med ordene kan lide eller elsker, som er funderet i deres erfaringer med naturen primært gennem leg. Det interessante er, at kun 2 ud af 176 adspurgte børn forbinder naturoplevelser med skolen (Kalvaitis & Monhardt, 2012). I denne undersøgelse har børnene i høj grad givet udtryk for naturoplevelser forbundet med Udefriskolen. Det tyder på, at Udefriskolen udgør en væsentlig del af børnenes "indre oplevelse", som spiller en afgørende rolle for den "oplevede natur".

7.1.4 Samlet opsummering

Børnenes naturoplevelser dannes gennem forskellige oplevelsesformer. Udeundervisningen vil påvirke børnenes forskellige tilgange til naturoplevelsen. Det enkelte barn har sin egen oplevelse af den "fysiske natur", som bliver tilkendegivet gennem oplevelsesværdier. Selve naturoplevelsen er således forskellig fra barn til barn, men trods det er der mange ligheder i børnenes udtalelser. Det kan tyde på, at Udefriskolen i et vist omfang har indflydelse på, hvordan børnene oplever naturen.

7.2 Hverdagsfriluftsliv

Det kan være vanskeligt at vurdere, hvilken betydning udeundervisningen har for børnenes hverdagsfriluftsliv isoleret fra, hvad der ellers foregår i børnenes dagligdag. Det er således ikke umiddelbart muligt at slå ned på, hvad der præcist former børnenes hverdagsfriluftsliv. Dette stemmer overens med Andersen et al. (1995), der pointerer, at gode og relevante aktiviteter i naturen vil engagere børnene, mens de står på, men at det er vanskeligt at

vurdere det langsigtede udbytte af dem. Der er dog nogle tendenser, der tyder på en sammenhæng mellem de oplevelser, børn får i forbindelse med udeundervisning, og deres hverdagsfriluftsliv, herunder; *barndommens natur, oplevelsernes betydning, tryghed ved naturen samt lysten til at være i naturen.*

7.2.1 Barndommens natur

På kort sigt er det vanskeligt at identificere udeundervisningens betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv. I et langsigtet perspektiv er det lettere at se tilbage på, hvilken betydning barndommens naturoplevelser har haft for voksenlivets hverdagsfriluftsliv. Thompson et al. (2008) peger på, at der ses en stærk sammenhæng mellem hyppige besøg i skov og grønne områder i barndommen og i voksenlivet. På Udefriskolen er børnene jævnligt i naturen i forbindelse med udeundervisning. Ud fra en betragtning om, at barndommens hyppige besøg i naturen vil have indflydelse på voksenlivet, kan det dermed formodes, at børnene vil opsøge naturen på egen hånd som voksne. Området er dog komplekst, og flere faktorer, såsom fysiske, psykiske, kognitive og følelsesmæssige forhold til naturen i barndommen, i sammenhæng med familie og venner, spiller ind på positiv brug af naturen som voksen (Thompson et al., 2008). Mødet med naturen som barn er således ikke nok i sig selv. Flere forhold skal være til stede, for at børnene på længere sigt vil opsøge naturen. Udeundervisningen, med dens mange tilgange til naturoplevelser, har potentiale til at danne grundlag for nævnte forhold. Børnene ser naturen som et læringsrum, hvor de i udeundervisningen har fokus på læringen om et bestemt emne eller naturen direkte. Børnene får et fysisk forhold til naturen, da de er aktive i udeundervisningen og bruger kroppen til at løse stillede opgaver. Børnene udtrykker et psykisk og følelsesmæssigt forhold til naturen i form af, at naturen er et sted, hvor de føler sig trygge, frie, opnår ro samt opnår glæde ved at være sammen med andre. Der kan ikke umiddelbart identificeres en klar sammenhæng mellem børnenes forhold til naturen i udeundervisningen og deres nuværende hverdagsfriluftsliv. Vi mener dog, at udeundervisningen med stor sandsynlighed har skabt et godt grundlag for hverdagsfriluftslivet, baseret på Thompson et al.s (2008) teori.

7.2.2 Oplevelsernes betydning

"Ja, fordi vi har jo gode oplevelser med skolen og så, når vi så tager derud med familien, så bliver det også nogle gode oplevelser." Nanna (IP8, s. 182)

Lærerne på Udefriskolen gør meget ud af, at børnene skal have gode oplevelser i naturen i forbindelse med udeundervisning, uden at der decideret er fokus på at give børnene naturoplevelser. Bischoff (2012) fremhæver, at det, som opleves, bevidst eller ubevidst sammenholdes med tidligere erfaringer. Det vil sige, at en persons minder fra et naturområde vil have indflydelse på, hvordan personen oplever området. De oplevelser, som børnene får i forbindelse med udeundervisningen, vil således have betydning for, hvordan børnene oplever et naturområde i deres hverdagsfriluftsliv. Dette skal ses på baggrund af fællestræk eller kontraster, fra det oplevede naturområde i udeundervisningen, til det aktuelle naturområde, som opleves. Børnene udtrykker, at der er mange gode og positive oplevelser forbundet med udeundervisningen, og at de selv søger samme gode oplevelser i naturen med familie og venner i fritiden. Bischoffs (2012) teori er bagudskuende, hvor de oplevelser, man tidligere har haft i naturen, er medskabende til den aktuelle oplevelse af naturen. Hvis teorien vendes om og bliver fremadskuende, vil de gode og positive oplevelser i og af naturen, som opleves nu og her, kunne danne grundlag for fremtidige gode og positive oplevelser. Børnenes oplevelser i naturen kan således ses som kontinuerende i sammenhæng til deres liv, hvor oplevelserne i udeundervisningen får betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv fremadrettet.

Når det gælder forholdet mellem børn og naturen, fremhæver Jordet (1998), at regelmæssig kontakt med naturen er værdifuldt for barnet, og at udeundervisning er medskabende til, at børn får varierede naturoplevelser. Børnene på Udefriskolen knytter en lang række elementer til oplevelsen af naturen såsom; frihed, ro, tryghed, læring, liv, glæde, kropslig oplevelse samt æstetisk oplevelse. De mange oplevelser af naturen kan ifølge Jordet (1998) stimulere børnene på flere plan. Tilsammen kan oplevelserne ses som en helhed, der giver børnene en totaloplevelse. Børnene føler et tilhørsforhold til naturen, da de ofte har været i naturen igennem deres barndom. Anne Hindkjær ser i sit arbejde som lærer, at børnene bliver vænnet til at være i naturen (ILAH, s. 81), og at den totalitet, som børnene kan opnå i udeundervisningen, danner grundlag for en naturlig trang og lyst til at komme ud (ILAH, s. 80). Totaloplevelsen, tilvænningen og herudfra lysten til at være i naturen kan således pege på at have en betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv.

7.2.3 Tryghed ved naturen

De adspurgte børn på Udefriskolen oplever naturen som tryk, fredfyldt samt et godt sted at finde ro og samle tankerne. De søger gerne tilbage til de samme steder i naturen, som de har været i forbindelse med udeundervisning, og de ser naturen som et frirum. Oplevelsen af natur kan for børnene anskues som et fast holdepunkt i tilværelsen. De steder i naturen, der ikke forandrer sig, såsom skoven, havet, søen, åen osv. anses som det faste (Jordet, 1998, p. 148). Børnene er meget i Klosterheden Plantage, der kan ses som deres faste holdepunkt. De udtrykker selv, at de er heldige at have så stor en skov tæt på og føler et tilhørsforhold hertil. Den samme tendens ses med Vesterhavet, som, børnene udtrykker, bliver en del af deres identitet som vestjyder.

De Grundtvig-Koldske tanker, som danner grundlaget for Udefriskolen, omhandler dannelsen af det hele menneske (Udefriskolen, u.å.-d). Børnene bliver igennem udeundervisningen bekendt med omegnen og føler, at den er en del af dem, og at naturen er et sted, de altid kan søge tilbage til. Området er dog komplekst og mange faktorer spiller ind på dannelsen af det hele menneske. At føle sig tryk ved naturen kan stamme fra udeundervisningen på Udefriskolen eller fra fremmede faktorer, såsom *familie, venner, hjemmets placering og fritidsinteresser*. Oplevelser fra udeundervisningen og fra anden side genspejles i hinanden og kan tilsammen danne en tryghed ved naturen.

7.2.4 Lysten til at være i naturen

Om børnene opholder sig mere eller mindre i naturen i deres fritid på baggrund af, at de modtager udeundervisning, er vanskeligt at svare på. Børnene udtrykker en glæde ved at være i naturen i forbindelse med udeundervisningen og er positivt indstillede overfor undervisningsformen. De ser mange værdier og kvaliteter ved ophold i naturen, som de løbende pointerer. Til trods herfor er det meget forskelligt, om børnene opholder sig i naturen i fritiden eller ej. Ifølge resultaterne fra NatureMoves ses en tendens til, at børn har en travl hverdag i form af mange lektier samt mange idræts- og fritidsinteresser (Andkjær et al., 2016, p. 77). Hertil kan tilføjes, at de har en lang skoledag. Dette er også en tendens, børnene på Udefriskolen peger på, som en barriere for hverdagsfriluftslivet. NatureMoves påpeger endvidere, at børn oftest er i offentlige naturområder sammen med forældre (Andkjær et al., 2016, p. 32). Dette er også tilfældet for børnene på Udefriskolen, især for de, hvor hjemmets

placering er i by fremfor på land. Der er altså en række barrierer, der gør, at børnene ikke kommer i naturen i fritiden.

Ser vi på, om børnene har lyst til at være i naturen i fritiden, er det meget blandet. Særligt drengene udtrykker, at de er nok i naturen i forbindelse med udeundervisning og ser en glæde ved at tilbringe deres fritid i byen, til idrætsaktiviteter eller på deres værelse. Andre af børnene, både drenge og piger, ser en stor glæde ved at være i naturen i fritiden. Netop de børn, der har lysten til at være i naturen i fritiden, og som er i naturen i fritiden, er påvirket af en række fremmede faktorer såsom; *hjemmets placering, familie og fritidsinteresser*. Det er derfor svært at isolere udeundervisningens påvirkning på hverdagsfriluftslivet, da flere faktorer spiller ind på børnenes besøg i naturen i fritiden. Flere af pigerne udtrykker, at de har lyst til at være i naturen i fritiden, men at de ikke er det. Et par af drengene siger også, at de ikke har noget valg og derfor skal være udenfor i fritiden. Feltet omkring børns hverdagsfriluftsliv er komplekst og mange faktorer spiller ind, herunder barrierer og fremmede faktorer. Udeundervisningen, som børnene har en positiv indstilling til, spiller også en rolle i dette. Det er således ikke muligt at se på en bestemt faktors indflydelse, i stedet må faktorerne betragtes i det komplekse felt, hvor flere faktorer er indbyrdes relaterede.

7.2.5 Samlet opsummering

Barndommens natur kan have en betydning for, hvor ofte naturen opsøges i voksenlivet, men området er komplekst, og flere faktorer i barndommen spiller ind. Udeundervisningen kan danne grundlag for disse faktorer og give børn et fundament for hverdagsfriluftsliv. De naturoplevelser, børnene får i udeundervisningen, har betydning for de naturoplevelser, børnene får i hverdagsfriluftslivet. Gode oplevelser i udeundervisningen danner fundament for gode oplevelser i hverdagsfriluftslivet. *Tryghed ved naturen* er det vigtigste punkt, da tryghed til et bestemt sted kan danne et fast holdepunkt i tilværelsen, som børnene vil søge tilbage til. *Lysten til at være i naturen* er endvidere en vigtig faktor for, om børnene er i naturen i deres fritid. En række barrierer hos det enkelte barn kan dog vanskeliggøre besøg i naturen i fritiden til trods for, at lysten er til stede. Området er komplekst, men flere træk fra udeundervisningen synes at influere på børnenes hverdagsfriluftsliv.

8.0 Metodediskussion

I det følgende afsnit diskuteres de metodiske overvejelser samt anvendte metoder med reference til de kvalitetskriterier, der blev præsenteret i afsnittet *metode*.

8.1 Videnskabsteoretisk tilgang og brug af teori

Den samlede teoretiske referenceramme kan kritiseres for at være sammensat af mange forskellige teorier, som alle har forskellige udgangspunkter, hvoraf flere relaterer sig til studier af voksne frem for børn. Teorierne har kastet et nuanceret lys over børnenes naturoplevelser og bidraget til en udvidelse af vores forståelseshorisont angående naturoplevelser. Den har omvendt også begrænset vores forståelseshorisont og sat rammen for, hvad der er muligt at belyse. Teorierne har derfor sandsynligvis været afgørende for måden, hvorpå børnenes oplevelser forstås. Det skyldes blandt andet, at analysen overvejende har været teoristyret. Det blev indledningsvist præciseret, at analyse har været åben over for perspektiver, der har rakt ud over teorien, men den teoristyrede analyse kan have bevirket at interessante, ikke teorirelaterede, perspektiver er overset (Dahlager & Fredslund, 2011, p. 176).

Jf. *vidensoversigten* blev der ikke fundet fyldestgørende teori om børns naturoplevelser. Det kan derfor diskuteres, om specialet skulle have benyttet sig af en fænomenologisk tilgang frem for en hermeneutisk. En fænomenologisk tilgang med udgangspunkt i børnenes egne beskrivelser af deres naturoplevelser i udeundervisningen, ville således danne grundlag for en forståelse af essensen i børns naturoplevelse (Jacobsen, Tanggaard, & Brinkmann, 2015, p. 221; Martinsen & Norlyk, 2011). Filosofien bag fænomenologien er netop læren om fænomener, som de fremtræder for erkendelsen, i dette tilfælde børnenes bevidsthed (Jacobsen et al., 2015, p. 217). Fænomenologiens reduktion ville endvidere have bevirket, at vores forforståelse, tidligere erfaringer og teorier ville blive "sat i parentes" med den hensigt at møde fænomenet, som var det første gang (Jacobsen et al., 2015, p. 220). Forforståelsen ville ikke være overskyggende i fortolkningen, hvilket der er risiko for i den hermeneutiske analyse (Dahlager & Fredslund, 2011, p. 175). Den aktive inddragelse af vores forforståelse har dog muliggjort en dialog, hvor vi som forskere bidrager med vores egen horisont, hvormed vi kan se mere end det, der umiddelbart fremtræder (Dahlager & Fredslund, 2011, p. 175).

8.2 Casestudiets ekstremitet og overførbarhed

Ifølge Flyvbjerg (2015) kan der generaliseres på baggrund af en enkelt case, men i forbindelse med den teoretiske generalisering kræves ifølge Ramian (2012) flere cases. Flere cases kan enten svække eller styrke de teorier, der har udgjort specialets samlede teoriramme. Selvom analysen har nuanceret Bischoffs (2012) naturoplevelsestilgange samt de 9 oplevelsesværdier ift. børn, ville flere cases med samme resultater have styrket teorien yderligere. En situeret generalisering vil kunne bestemme, i hvilken udstrækning, der kan generaliseres til andre børn, der modtager udeundervisning. Specialet indeholder en beskrivelse af Udefriskolen, deltagerne og udvælgelsesprocessen samt en grundig beskrivelse af det undersøgte fænomen, hvormed læseren kan vurdere specialets overførbarhed (Ramian, 2012, pp. 21-22). Det er dog vigtigt, at konteksterne er sammenlignelige, for at en overførbarhed er aktuel (Launsø et al., 2011, p. 31). Casen fremhæves som ekstrem, idet den i høj grad har fokus på praktisering af udeundervisning. Dens ekstremitet besværliggør en umiddelbar generalisering til andre skoler, men kan stadig pege på tendenser ved børns naturoplevelser og oplevelsernes betydning for børns hverdagsfriluftsliv.

8.3 Empiriindsamlingsmetodernes gyldighed

Et af udvælgelseskriterierne for casen skulle sikre, at børnene havde haft udeundervisningen fra 0. klasse til og med 5. eller 8. klasse. Det viste sig dog, at mange af børnene var kommet til Udefriskolen undervejs i deres skoleforløb. Denne gruppe børn havde således ikke samme referenceramme at snakke ud fra. Til gengæld kunne de perspektivere til en anden kontekst, hvilket gav nogle nuancerede perspektiver.

8.3.1 Observationer af udeundervisningen

Denne undersøgelse har kun haft to observationer af udeundervisningen på Udefriskolen. Der kan stilles spørgsmålstegn ved, om dette har bidraget med en tilstrækkelig viden, om hvorledes udeundervisningen praktiseres, og hvordan børnenes oplevelser varierer afhængig af kontekst, naturområde samt undervisningens formål, indhold og praksis. Der var særlig fokus på en kropslig og følelsesmæssig tilgang til naturoplevelsen i den uge, hvor vi observerede. Det er derfor uvist, om det har givet et gyldigt billede af udeundervisningen generelt. Et passende antal observationer er svært at fastslå, da udeundervisningen på Udefriskolen, ifølge Anne Hindkjær, ikke kan karakteriseres som typisk (ILAH, s. 70).

Triangulering med interview har endvidere bidraget med yderligere nuancer af børnenes naturoplevelser.

Som det fremhæves af Szulevicz (2015) og Ottesen (2015) kan det ses som en ulempe, at vi som forskere observerer aktørerne samtidig med, at vi har en relation og selv interagerer med dem. Da vi observerede udeundervisningen, oplevede vi også at vores tilstedeværelse enkelte gange havde en negativ indflydelse på børnene. Det virkede til, at de opfattede os som lærere, der kontrollerede, om de udførte opgaverne korrekt. Selvom de oftest agerede upåvirkede, er der risiko for, at vi har påvirket feltet og den genererede viden (Szulevicz, 2015, p. 90).

8.3.2 Fokusgruppeinterview

Med udgangspunkt i den forestående forskningstype kan deltagerne have et manglende overblik over de sammenhænge, der styrer deres handlinger (Launsø et al., 2011, p. 28). Børnene har haft svært ved at italesætte, hvilken betydning naturoplevelserne har for deres hverdagsfriluftsliv, da mange faktorer spiller ind. Selvom det har været muligt at pege på nogle tendenser, har det været svært for børnene og for os at gennemskue sammenhængen.

Jf. *begrebsafklaringen*, er en oplevelse privat, hvorfor den ikke kan gives videre, og individet har ikke adgang til andres oplevelser. Bischoff (2012) giver ligeledes udtryk for, at det er vanskeligt at sprogliggøre egne oplevelser. Det skyldes, at oplevelsen oftest erfares i bevægelser, følelser og stemninger og ikke ord, hvorfor det i nogle tilfælde har været svært for børnene at sætte ord på deres oplevelser (Bischoff, 2012, p. 42). I forbindelse med fokusgruppeinterviewene har det dog været muligt for børnene at fremme sprogliggørelsen af deres oplevelser i fællesskab. Naturoplevelse er endvidere et begreb, som børnene har svært ved at sætte ord på. Oftest bliver naturoplevelsen udelukkende kædet sammen med, at børnene er i en skov eller ser et dyr.

I forbindelse med fokusgruppeinterviewene kan der kastes et kritisk blik på de forskellige øvelser. Anvendelsen af billeder inspirerede børnene, men låste dem samtidig også, da de talte ud fra det, de så på billederne, og ikke ud fra deres egne erindringer fra området. Børnene skulle selv angive, hvad de forstod ved oplevelsesværdierne. Det resulterede i overlap mellem værdierne, men modsat bidrog det også med nye nuancer. Fokusgruppeinterviewene var delt i to seancer, hvoraf den første halvdel havde en varighed

på ca. 1 time og anden halvdel ca. 30 minutter. Nogle af børnene nåede derfor at blive rastløse til slut i interviewets første del. Det ville have været en fordel, hvis begge dele havde haft den planlagte længde på 40 minutter.

På trods af ovenstående kritiske vinkler vurderer vi, at anvendte teori og metode har dannet grundlag for en grundig analyse og diskussion af vores problemstilling. På baggrund af specialets transparens er det muligt for læseren at vurdere specialets gyldighed.

9.0 Konklusion

Formålet med nærværende speciale er at opnå en større forståelse for børns oplevelse af naturen i forbindelse med jævnlig udeundervisning. Endvidere er formålet at undersøge, hvordan disse oplevelser af naturen har betydning for børns hverdagsfriluftsliv.

I forbindelse med børns oplevelse af naturen i udeundervisningen giver Kellerts (2002) definition af naturoplevelsesformer generelt anledning til en del gråzoner. Udeundervisning har en overvejende grad af indirekte naturoplevelser, hvilket skyldes undervisningens formål og styringsgrad, der ofte overskygger naturoplevelsen. Udeundervisningens organisering kan endvidere skabe grundlag for direkte oplevelser, når undervisningsopgaverne er åbne, eller børnene får fri leg.

De fire tilgange til naturoplevelse ifølge Bischoff (2012); kropslig, kundskabsbaseret, æstetisk og følelsesmæssig, fremgår alle i relation til den direkte såvel som den indirekte oplevelsesform. Den kundskabsbaserede og kropslige tilgang ses ofte ved en indirekte oplevelsesform, da flere grundlæggende træk i udeundervisningens pædagogik kan relateres hertil. Den æstetiske og følelsesmæssige tilgang er derimod mere central i de direkte oplevelser, da de ofte opstår på baggrund af det spontane møde med naturen.

Det kan konkluderes, at børnene oplever naturen på mange forskellige måder. Den indirekte og direkte oplevelsesform kan stimulere til forskellige oplevelsestilgange. Børns oplevelsesmåde af naturen kan til en vis grad styres i udeundervisningen, men den følelsesmæssige og æstetiske tilgang synes ofte at være betinget af konteksten og situationen. De to tilgange er endvidere subjektive, hvorfor det kan være vanskeligt at planlægge en undervisning, som i særlig grad har fokus på at fremme naturoplevelser inden for den følelsesmæssige og æstetiske tilgang.

I forbindelse med børns naturoplevelser pointerer Randrup et al. (2008), at ikke alle oplever et område på samme måde. De undersøgte oplevelsesværdier giver dog et samlet billede af, at børnene primært oplever naturen som fredfyldt, rumlig, tryk, smuk, inspirerende og social. Feltet er komplekst, og børns oplevelse af naturen er dannet på baggrund af en "indre oplevelse", hvor mange faktorer spiller ind. Det kan konkluderes, at børnene på Udefriskolen i Fabjerg har en positiv indstilling til natur og udeundervisningen. Børnene ser en stor glæde

ved at være i naturen i forbindelse med undervisningen og værdsætter naturen i lokalområdet, hvilket harmonerer med Udefriskolens værdigrundlag om forankring i nærmiljøet og den vestjyske natur (Udefriskolen, u.å.-d). De gode oplevelser i forbindelse med udeundervisning danner grundlag for, at børnene også vil få gode naturoplevelser i deres hverdagsfriluftsliv. De mange oplevelser i naturen i udeundervisningen kan ses som en helhed, der giver børn en totaloplevelse af naturen. Med udeundervisningen bliver børnene vænnet til at være i naturen og føler sig trygge heri. Udeundervisning har potentiale til at skabe grobund for yderligere ophold i naturen hos børnene, idet fysiske, psykiske, kognitive og følelsesmæssige forhold kommer i spil gennem undervisningen. Børnene ser en glæde ved at være i naturen, og de er bevidste om, at ophold i naturen er godt for dem. Der er stor variation i, hvor meget børnene er i naturen i deres fritid. Det skyldes et komplekst felt, hvor barrierer og fremmende faktorer, knyttet til hjemmets placering, familie, venner og fritidsinteresser, også har stor betydning for børnenes hverdagsfriluftsliv.

10.0 Perspektivering

Perspektiveringen er inddelt i to centrale dele; en *anvendelsesperspektivering* samt en *forskningsperspektivering*, hvilket fremstår af følgende.

10.1 Anvendelsesperspektiv

Nærværende speciale har haft til hensigt at bidrage med viden til indsatser, der kan fremme børns naturoplevelser. Ud fra denne undersøgelse kan vi fremhæve en række pædagogiske tiltag, der kan have relevans i en undervisningskontekst:

- Indirekte naturoplevelser

Gennem struktureret udeundervisning kan børns oplevelsesmåder præges i en bestemt retning ift. undervisningens formål og indhold. Alle oplevelsestilgange kan således bringes i spil.

- Direkte naturoplevelser

Åbne rammer og opgaver samt pauser kan bidrage til direkte oplevelser. En direkte oplevelse af naturen kan, afhængig af børns præferencer, tage afsæt i forskellige oplevelsestilgange. Den følelsesmæssige og æstetiske tilgang bibringer i den forbindelse et oplevelsesindhold, der kan være svært for læreren at fremskynde gennem en struktureret udeundervisning.

- Naturoplevelsestilgange

Ved at undervisningen tager udgangspunkt i forskellige oplevelsestilgange, kan børn udvikle et fysisk, psykisk, kognitiv og følelsesmæssigt forhold til naturen. Disse forhold kan danne grundlag for et hverdagsfriluftsliv.

10.2 Fremtidigt forskningsperspektiv

I forbindelse med undersøgelsen er der opstået interessante perspektiver, som vil være givende at arbejde videre med, da de kan belyse specialets problemstilling yderligere.

Selvom børns oplevelse af naturen er personlig, har denne undersøgelse bidraget med nogle gennemgående tendenser i børns oplevelser af naturen på Udefriskolen. Tendenserne kan ses som et udtryk for, hvorledes udeundervisningen er struktureret og praktiseret. For at kunne forstå børns naturoplevelser bedre, vil det være centralt at lave komparative casestudier på tværs af skoler med udeundervisning. Eftersom definitionen for udeskole og udeundervisning er bred, er der stor variation i den udeundervisning, der praktiseres i Danmark (Ejbye-Ernst &

Bentsen, 2015; Skoven-i-skolen, u.å.-a). Der vil sandsynligvis være forskel i børns oplevelser afhængig af, hvor ofte de er i naturen, hvordan naturområdet inddrages i undervisningen samt udeundervisningens formål og pædagogiske praksis. Det vil således være interessant at se på forskelle og ligheder i børns naturoplevelser afhængighed af ovenstående forhold. Det vil bidrage med yderligere viden om børns naturoplevelser i en pædagogisk kontekst samt øge resultaternes overførbarehed.

Specialet peger på, at udeundervisning skaber grundlag for flere af de forhold, som Thompson et al. (2008) angiver som afgørende for positiv brug af naturen som voksen. Det vil således være interessant at undersøge, om og hvordan børnene fra Udefriskolen vil bruge naturen som voksne. I et retrospektivt vil det være muligt for de forhenværende elever på Udefriskolen at fremhæve, hvilken betydning udeundervisningen har haft for omfanget af deres hverdagsfriluftsliv som voksne.

11.0 Litteraturliste

- Andersen, A. M., Breiting, S., Hansen, J. B., & Nielsen, K. (1995). *Naturoplevelser og Naturskoleundervisning*. Danmarks Lærerhøjskole og Friluftsrådet.
- Nygård, S. A. (2012). *Natur i generationer*. Danmarks Naturfredningsforening.
- Andersen, A. M., Sølberg, J., & Troelsen, J. (2005). *Naturklasseelevernes relationer til naturen*. In: Mygind, Erik (red.) (2005). *Udeundervisning i folkeskolen*. Kbh.: Museum Tusulanums Forlag og Institut for Idræt, Københavns Universitet.
- Andersen, I. (2013). *Den skinbarlige virkelighed*. Vidensproduktion i samfundsvidenskaberne: Samfundslitteratur.
- Andkjær, S. (2008). *Friluftsliv i Danmark. Unges deltagelse i organiseret friluftsliv set i kulturelt perspektiv*. Ph.d. afhandling, Institut for Idræt & Biomekanik, Syddansk Universitet.
- Andkjær, S., Høyer-Kruse, J., & Arvidsen, J. (2016). *Børn og unges hverdagsfriluftsliv: NatureMoves spørgeskemaundersøgelse om børn og unges aktiviteter og oplevelser i naturen*. Syddansk Universitet.
- Arvidsen, J., Høyer-Kruse, J., & Andkjær, S. (2016). *NatureMoves, Vidensblad 3, Centrale begreber i spørgeskemaundersøgelsen*. Vidensblad 3, Januar 2016.
- Barfoed, K. (2006). *Udeskolens didaktik*, <http://www.skoven-i-skolen.dk/content/udeskolens-didaktik>. Hjemmeside d. 08.05.2016.
- Bekendtgørelse (2014). *Bekendtgørelse af lov om folkeskolen*. Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.
- Bentsen, P., Andkjær, S., & Ejbye-Ernst, N. (2009). *Friluftsliv: natur, samfund og pædagogik*. København Munksgaard Danmark.
- Bentsen, P. & Ejbye-Ernst, N. (2015). *Forskning i udeskole*. Steno Diabetes Center, VIAUC, Udarbejdet i forbindelse med projekt Udvikling af udeskole.

- Bentsen, P. & Jensen, F. S. (2010). *The nature of udeskole: theory and practice in Danish schools*. In: Bentsen, Peter. PhD thesis. *Udeskole: outdoor teaching and use of green space in Danish schools*. Københavns Universitet, Forest and Landscape.
- Bentsen, P. & Jensen, F. S. (2012). *The nature of udeskole: outdoor learning theory and practice in Danish schools*. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 12(3), 199.
- Bentsen, P., Mygind, E., & Randrup, T. B. (2009). *Towards an understanding of udeskole: education outside the classroom in a Danish context*. *Education 3-13*, 37(1), 29-44.
- Bentsen, P., Schipperijn, J., & Jensen, F. S. (2013). *Green Space as Classroom: Outdoor School Teachers' Use, Preferences and Ecostrategies*. *Landscape Research*, 38(5), 561-575.
- Bentsen, P., & Ejbye-Ernst, N. (2015). *Forskning i udeskole*. Steno Diabetes Center, VIAUC, Udarbejdet i forbindelse med projekt Udvikling af udeskole.
- Berggren-Bärring, A. M., & Grahn, P. (1995). *Grönstrukturens betydelse för användningen*. Landskapsplanering Rapport 95:3, SLU, Institut för landskapsplanering, Alnarp.
- Bischoff, A. (2012). *Mellom meg og det andre er der stier: Between me and the other, there are paths: A PhD thesis on paths, people and the experience of nature*. Ås: Norwegian University of Life Sciences, Department of Mathematical Sciences and Technology.
- Brinkmann, S. (2015). *Etik i en kvalitativ verden*. In: Brinkmann, Svend & Tanggaard, Lene (red.) (2015). *Kvalitative metoder: en grundbog*. Eds. 2 ed. Kbh.: Hans Reitzel.
- Caspersen, O. H., & Olafsson, A. S. (2006). *Oplevelsesværdier og det grønne håndtryk. En metode til kortlægning og udvikling af friluftsoplevelser i hovedstadsregionen*. By- og Landsplansen nr. 27.
- Coon, J. T., Boddy, K., Stein, K., Whear, R., Barton, J., & Depledge, M. H. (2011). *Does Participating in Physical Activity in Outdoor Natural Environments Have a Greater Effect on Physical and Mental Wellbeing than Physical Activity Indoors? A Systematic Review*. *Environmental Science & Technology*, 45(5), 1761-1772.
- Dahlager, L., & Fredslund, H. (2011). *Hermeneutisk analyse*. In: Vallgård, S. & Koch, L. (red.) (2011). *Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab*. Eds. 4 ed. Kbh.: Munksgaard.

- Datatilsynet. (u.å.). Specialeopgaver, <http://www.datatilsynet.dk/erhverv/studerendes-specialeopgaver-mv/krav-til-studerendes-specialeopgaver-mv/>. Hjemmeside d. 25.03.2016.
- Ejbye-Ernst, N., & Bentsen, P. (2015). *Undersøgelse af udbredelsen af udeskoler i 2014*. VIAUC, Steno Diabetes Center. Udarbejdet i forbindelse med projektet Udvikling af udeskole.
- Fjørtoft, I. (2004). *Landscape as playscape: the effects of natural environments on children's play and motor development*. *Children, Youth and Environments*, 14(2), 23-44.
- Flyvbjerg, B. (2015). *Fem misforståelser om casestudiet*. In: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.) (2015). *Kvalitative metoder: en grundbog*. Eds. 2 ed. Kbh.: Hans Reitzel.
- Gadamer, H.-G. (2007). *Sandhed og metode: grundtræk af en filosofisk hermeneutik* (2 ed.). Kbh.: Academica.
- Garbarino, J., Stott, F. M., & Erikson, I. (1997). *Hvad børn kan fortælle os: om tolkning og vurdering af kritisk information fra børn*. Kbh.: Hans Reitzel.
- Grahn, P. (1991). *Om parkers betydelse. Parkers möjligheter att underlätta och berika föreningsverksamhet och arbete på daghem, skolor, servicehus och sjukhus*. Doktoravhandling. Institut för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Halkier, B. (2008). *Fokusgrupper* (2 ed.). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Halkier, B. (2015). *Fokusgrupper*. In: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.) (2015). *Kvalitative metoder: en grundbog*. Eds. 2 ed. Kbh.: Hans Reitzel.
- Hammersley, M., & Atkinson, P. (2007). *Ethnography: principles in practice* (3 ed.). London: Routledge.
- Hastrup, K., Rubow, C., & Tjørnhøj-Thomasen, T. (2014). *Kulturanalyse: kort fortalt*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Højlund, S. (2009). *Barndommens organisering - i et dansk institutionsperspektiv*. Roskilde Universitetsforlag.

- Hågvar, S., & Støen, H. A. (1996). *Grønn velferd. Vårt behov for naturkontakt. Fra bypark til villmarksopplevelse*. Kommuneforlaget AS, Oslo.
- Jacobsen, B., Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2015). *Fænomenologi*. In: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.) (2015). *Kvalitative metoder: en grundbog*. Eds. 2 ed. Kbh.: Hans Reitzel.
- Jordet, A. N. (1998). *Nærmiljøet som klasserom: uteskole i teori og praksis*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Jordet, A. N. (2010). *Klasserommet utenfor*. Oslo: Scanvik, Cappelen Akademisk forlag.
- Kalvaitis, D., & Monhardt, R. M. (2012). *The architecture of children's relationships with nature: a phenomenographic investigation seen through drawings and written narratives of elementary students*. *Environmental Education Research*, 18(2), 209-227.
- Kellert, S. R. (2002). *Experiencing Nature: Affective, Cognitive and Evaluative Development in Children*. In: Kahn, P. H. & Kellert, S. R 2002: *Children and Nature. Psychological, Sociological and Evolutionary Investigations*, Massachusetts Institute of Technology, 117-152.
- Kjær Jensen, M. (1988). *Interview med børn*. Kbh.: Socialforskningsinstituttet.
- Kristiansen, H. M., & Hjørland, B. (2013). *Litteratursøgningens metodik*. In: Johannsen, C. G., Pors, N. O. (red.). (2013). *Evidens og systematiske reviews: en introduktion*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Kristiansen, S. (2015). *Kvalitative analyseredskaber*. In: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.) (2015). *Kvalitative metoder: en grundbog*. Eds. 2 ed. Kbh.: Hans Reitzel.
- Kruse, S. (2002). *Naturoplevelsernes didaktik. Iagttagelser af de iscenesatte naturoplevelser ned naturvejledning som eksempel*. Ph.d. afhandling, Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Interview: det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (2 ed.). Kbh.: Hans Reitzel.

- La Cour, A. M. (2015). *Casestudiet*. In: Thing, L. F., & Ottesen, L. S. (red.) (2015). *Metoder i idræts- og fysioterapiforskning*. Eds. 2 ed. Kbh.: Munksgaard.
- Launsø, L., Rieper, O., & Olsen, L. (2011). *Forskning om og med mennesker: forskningstyper og forskningsmetoder i samfundsforskning* (6 ed.). Kbh.: Nyt Nordisk Forlag.
- Louv, R. (2008). *Det sidste barn i skoven. Red vores børn fra natur-mangel syndromet*. Udgivet på dansk 2014, af forlaget Profic.
- Martinsen, B., & Norlyk, A. (2011). *Three qualitative research methods*. *Sygeplejersken*, 111(12), 64.
- Mygind, E. (red.) (2005). *Udeundervisning i folkeskolen*. Museum Tusulanums Forlag.
- NatureMoves. (u.å.). Forskningsprojektet NatureMoves, Syddansk Universitet, om projektet, http://www.sdu.dk/om_sdu/institutter_centre/iob_idraet_og_biomekanik/forskning/forskningensenheder/active_living/forskningsprojekter/naturemoves/om+. Hjemmeside d. 23.05.2016.
- Nielsen, S. F. N., & Thing, L. F. (2015). *Fokusgruppeinterview*. In: Thing, L. F., & Ottesen, L. S. (red.) (2015). *Metoder i idræts- og fysioterapiforskning*. Eds. 2 ed. Kbh.: Munksgaard.
- Ottesen, L. S. (2015). *Observationsstudier i idrætsfelter*. In: Thing, L. F., & Ottesen, L. S. (red.) (2015). *Metoder i idræts- og fysioterapiforskning*. Eds. 2 ed. Kbh.: Munksgaard.
- Paltved -Kaznelson, C. (2009). *Natur i generationer*. Danmarks Naturfredningsforening.
- Peacock, J. S., M.; Griffin, M.; Pretty, J. N. (2005). *The mental and physical health outcomes of green exercise*. *International Journal of Environmental Health Research* 15: 31–337.
- Poulsen, I., Larsen, S., Schou, L., Høstrup, H., & Lyngsø, E. E. (2009). *VAKS - vurdering af kvalitative studier*. *Sygeplejersken*, 109(13), 54-57.
- Ramian, K. (2012). *Casestudiet i praksis* (2 ed.). Kbh.: Hans Reitzel.
- Randrup, T. B., Schipperijn, J., Hansen, B. I., Jensen, F. S., & Stigsdotter, U. K. (2008). *Natur og sundhed: Sammenhæng mellem grønne områders udtryk og brug set i forhold til befolkningens sundhed*. *Skov & Landskab*.

- Sallis, J. F., Cervero, R. B., Ascher, W., Henderson, K. A., Kraft, M. K., & Kerr, J. (2006). *An ecological approach to creating active living communities*. *Annual Review of Public Health*. 27: 297-322.
- Schipperijn, J., Ekholm, O., Stigsdotter, U., Toftager, M., Bentsen, P., Kamper-Jørgensen, F., & Randrup, T. (2010). *Factors influencing the use of green space: Results from a Danish national representative survey*. *Landscape and Urban Planning*, Vol. 95, Nr. 3: 130-137.
- SDU-bibliotek. (u.å.). SDU bibliotek – databaser, <http://metalib-bib.sdu.dk:8331/V/AR1H3NEYHMGFT2CPL6IMUBTY41BSV59ESQEES3X77Q14XR7KD-02095?func=fi>. Hjemmeside d. 05.05.2016.
- Skoven-i-skolen. (u.å.-a). Kort, <http://www.skoven-i-skolen.dk/content/kort>. Hjemmeside d. 28.04.2016.
- Skoven-i-skolen. (u.å.-b). Udeskole: Udefriskolen, <http://www.skoven-i-skolen.dk/udeskole-p%C3%A5-udefriskolen>. Hjemmeside d. 28.04.2016.
- Skår, M. (2010). *Experiencing nature in everyday life*. Doctoral thesis 2010:07, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norge.
- Skår, M., Gundersen, V., & O'Brien, L. (2016). *How to engage children with nature: why not just let them play?* *Children's Geographies*, 1-14.
- Skår, M., & Krogh, E. (2009). *Changes in children's nature-based experiences near home: from spontaneous play to adult-controlled, planned and organised activities*. *Children's Geographies* vol. 7(3) pp. 339–354.
- Spradley, J. P. (1980). *Participant observation*. Fort Worth: Harcourt Brace College Publishers.
- SSF (2002). *Vejledende retningslinjer for forskningsetik i samfundsvidenskaberne (SSF-vejledning)*.
- Szulevicz, T. (2015). *Deltagerobservation*. In: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.) (2015). *Kvalitative metoder: en grundbog*. Eds. 2 ed. Kbh.: Hans Reitzel.

- Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2015a). *Interviewet: Samtalen som forskningsmetode*. In: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.) (2015). *Kvalitative metoder: en grundbog*. Eds. 2 ed. Kbh.: Hans Reitzel. .
- Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2015b). *Kvalitet i kvalitative studier*. In: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.) (2015). *Kvalitative metoder: en grundbog*. Eds. 2 ed. Kbh.: Hans Reitzel.
- Thing, L. F., & Ottesen, L. S. (2015). *Det individuelle kvalitative interview*. In: Thing, L. F., & Ottesen, L. S. (red.) (2015). *Metoder i idræts- og fysioterapiforskning*. Eds. 2 ed. Kbh.: Munksgaard.
- Thompson, C. W., Aspinall, P., & Montarzino, A. (2008). *The Childhood Factor: Adult Visits to Green Places and the Significance of Childhood Experience*. *Environment and Behavior*, Volume 40 Number 1.
- Thornquist, E. (2006). *Videnskabsfilosofi og videnskabsteori for sundhedsfagene*. Kbh.: Gad.
- Tordsson, B. (2006). *Perspektiv på friluftslivets pædagogik* (2 ed.): CVU Sønderjylland, University College.
- Tordsson, B., & Vale, L. S. R. (2013). *Barn, unge og natur - en studie og drøftelse av faglitteratur*. Høgskolen i Telemark, HiT Rapport nr.1. 2013.
- Troelsen, J., Roessler, K. K., Nielsen, G., & Toftager, M. (2008). *De bolignære områders betydning for sundhed: hvordan indvirker bolignære områder på sundheden? – og hvordan kan udformningen gøres bedre?* Odense, Institut for Idræt og Biomekanik.
- Udefriskolen. (u.å.-a). Præsentation, <http://www.udefriskolen.dk/?id=514358>. Hjemmeside d. 02.05.2016.
- Udefriskolen. (u.å.-b). Udeskole og udeundervisning, <http://www.udefriskolen.dk/?id=514359>. Hjemmeside d. 02.05.2016.
- Udefriskolen. (u.å.-c). Undervisning, <http://www.udefriskolen.dk/?id=514359>. Hjemmeside d. 02.05.2016.

Udefriskolen. (u.å.-d). Værdigrundlag, <http://www.udefriskolen.dk/vaerdigrundlag>.
Hjemmeside d. 02.05.2016.

White, R. T., & Gunstone, R. F. (1992). *Probing understanding*. London: Falmer Press.

Østergaard, C. (2015). *Hermeneutisk fortolkning*. In: Thing, L. F., & Ottesen, L. S. (red.) (2015).
Metoder i idræts- og fysioterapiforskning. Eds. 2 ed. Kbh.: Munksgaard.

BILAGSRAPPORT

BØRNS OPLEVELSE AF NATUREN

12.0 Bilagsoversigt

Bilag 1: Naturområder og steder, hvor Udefriskolen har været i udeundervisningen	2
Bilag 2: Samtykkeerklæring	3
Bilag 3: Observationsguide til udeundervisningen.....	5
Bilag 4: Observationsnoter – udeundervisning med 8.-9. klasse (O8LB)	6
Bilag 5: Observationsnoter – udeundervisning med 8.-9. klasse (O8AH).....	14
Bilag 6: Observationsnoter – udeundervisning med 4.-5. klasse (O5LB)	26
Bilag 7: Observationsnoter – udeundervisning med 4.-5. klasse (O5AH).....	36
Bilag 8: Interviewguide til semistruktureret interview med lærer	49
Bilag 9: Indledende pilotundersøgelser.....	52
Bilag 10: Spørgeguide til fokusgruppeinterview med elever fra 5. og 8. klasse.....	53
Bilag 11: Individuel tegning forud for fokusgruppeinterview	57
Bilag 12: Billeder af Bovbjerg Strand og Klosterheden Plantage.....	58
Bilag 13: Kontekstbeskrivelse – semistruktureret interview med lærer.....	60
Bilag 14: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview piger 5. klasse	61
Bilag 15: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview drenge 5. klasse	62
Bilag 16: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview piger 8. klasse	63
Bilag 17: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview drenge 8. klasse	64
Bilag 18: Retningslinjer for transskribering af interview	65
Bilag 19: Transskription – semistruktureret interview med lærer (ILAH).....	66
Bilag 20: Transskription – fokusgruppeinterview piger 5. klasse (IP5).....	83
Bilag 21: Transskription – fokusgruppeinterview drenge 5. klasse (ID5)	113
Bilag 22: Transskription – fokusgruppeinterview piger 8. klasse (IP8).....	142
Bilag 23: Transskription – fokusgruppeinterview drenge 8. klasse (ID8)	186

Bilag 1: Naturområder og steder, hvor Udefriskolen har været i udeundervisningen

Nedenstående liste angiver de steder, som igennem årene af blevet besøgt i forbindelse med udeundervisningen i de forskellige klasser:

Klosterheden

Skolens skovplads

Skovlegepladsen

Hospitalsbunkeren

Rom flyveplads - området, hvor flygtningelejren lå

Langs åen

Møllesøen

Skibakken

Anlægget Lemvig

Gjellerodde

Lemvig Havn

Å-mølle

Naturskolen, Kjærgård Mølle

Toftum Bjerge

Østerild plantage

Bovbjerg

Stråsø plantage

Skolens udeområde og Oasen

Lemvig Sø

Landbrug (gårdbesøg)

Mink

Chincilla-farm

Thyborøn - Kystcentret og havet

Bilag 2: Samtykkeerklæring

Deltagelse i specialeprojekt – Børns oplevelse af naturen

Kære forældre til børn i 4.-5. og 8.-9. klasse

Udefriskolen deltager i et specialeprojekt, der har til formål at forstå, hvordan børn i 5. og 8. klasse oplever naturen i forbindelse med udeundervisning. Specialeprojektet er koblet op på forskningsprojektet NatureMoves ved Syddansk Universitet, der overordnet har til formål at undersøge og fremme børns og unges friluftsliv og naturoplevelser. Specialeprojektet vil på lige fod med andre undersøgelser i NatureMoves kunne bidrage med vigtig viden om børns og unges friluftsliv og forhold til naturen.

Hvordan bliver dit barn involveret i projektet?

Undersøgelsen kommer til at foregå i skoletiden, og vil blive planlagt i samarbejde med lærere og elever.

Undersøgelsen består overordnet af 2 dele:

1. Ét formelt interview (fokusgruppeinterview), der kommer til at foregå i skoletiden
2. Observationer af og uformelle samtaler om udeundervisningen på skolen

Hvordan er du som forældre involveret i projektet?

Projektet angår børn og unge, der ikke er myndige, hvilket betyder, at I som forældre skal give samtykke til at jeres barn må deltage i projektet. Det er helt frivilligt at deltage i undersøgelserne, og du og dit barn kan til enhver tid sige fra undervejs.

Undersøgelserne indbefatter lyd-, billed- og videooptagelser af børnene. Alle oplysninger og billedmateriale fra undersøgelsen behandles naturligvis fortroligt, og vil ikke blive videregivet til tredje part. I resultaterne fra projektet anonymiseres børnene, og billedmateriale, hvor børn kan identificeres anvendes kun efter skriftlig aftale med jer forældre.

I kan læse mere om projektet NatureMoves her <http://www.sdu.dk/NatureMoves>.

Projektansvarlige

Projektet gennemføres af to specialestuderende ved Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet. Har I yderligere spørgsmål, er I velkommen til at kontakte os på telefon eller e-mail: Laura Bjerre (+45 20626031, laura08@student.sdu.dk) og Anne Houmøller (+45 61468042, anhou09@student.sdu.dk)

Med venlig hilsen

Laura Bjerre og Anne Houmøller

Nature Moves

Deltagelse i Specialeprojekt – Børns oplevelse af naturen

Forældresamtykke

Dit barns fulde navn: _____

Går på Udefriskolen i Fabjerg

Klassetrin: _____

Må dit barn deltage i et specialeprojektet?

- JA , mit barn må gerne deltage
 NEJ, jeg ønsker ikke, at mit barn deltager

_____
Underskrift

Kontaktoplysninger:

Dit navn: _____

Dit telefonnummer: _____

Din mailadresse: _____

Denne samtykkeerklæring bedes returneres til skolen senest **tirsdag d. 12. april 2016.**

Bilag 3: Observationsguide til udeundervisningen

1. Hvem observeres der på?
  - a. Børnene
2. Hvad observeres der på?
  - a. Hvad laver børnene?
  - b. Aktivitetens omfang og længde
  - c. Aktiviteternes mål og indhold
  - d. Hvorledes inddrages naturen og dens elementer i aktiviteten?
  - e. Sociale aktiviteter/solo aktiviteter
3. Understøttende observationsspørgsmål ift. teorien:
  - a. Hvilke stemninger og følelser giver barnet udtryk for og i hvilken forbindelse?
  - b. Hvilken naturoplevelsestype? (Indirekte/direkte naturkontakt (Kellert 2002))
  - c. Hvilke kropslige, æstetiske, kundskabsbaserede eller følelsesmæssige tilgange til at opleve naturen (Bischoff 2012) giver barnet udtryk for verbalt og nonverbalt?

Bilag 4: Observationsnoter – udeundervisning med 8.-9. klasse (O8LB)

Observatør: Laura Bjerre (LB)

Dato: 11. april, 2016

17 elever fra 8. og 9. klasse

Lærer: Anne Hindkjær

Sted: Skovlegepladsen i Klosterheden Plantage

Området

Skovlegepladsen i Klosterheden Plantage ved Rom i Vestjylland. Skovlegepladsen ligger inde i en forholdsvis tæt nåle skov. Solen trænger kun pletvis ned til skovbunden. På selve skovlegepladsen er jorden forholdsvis jævn med grannåle, og der står nåletræer rundt omkring. Rundt om skovlegepladsen er skoven tættere, og underlaget bliver mere ujævnt med væltede træer, grene, små nye grantræer og tuer. På området er der en række legeredskaber, der alle er lavet af naturlige materialer. Der er følgende: Et klatrestativ, som består af en masse træstolper sat ned i jorden, så de danner en cirkel, imellem stolperne er der opsat tov, derudover er der et tog, som er savet ud af en lang træstamme, en svævebane, en gyngе hængt op mellem to træer, en rutsjebane lavet ud af et plastrør, en hængekøje hængt op mellem to træer, et langt plastrør, stubbe i forskellige højder, balancebomme, træcylophon og udhulet træstammer, som var vendt om, og som man kunne spille musik på med en pind. Legeredskaberne er spredt ud over et større område. Området er kuperet, der er et større hul som er menneskeskabt med bålplads i bunden og en form for slugt, der skiller skovlegepladsen i to dele. Jeg får en følelse af, at der er mange rum i rummet. Solen skinner fra en skyfri himmel, og inde mellem træerne er der en svag vind. Temperaturen var omkring frysepunktet fra morgenstunden, men bliver varmere op af dagen.

Inden start

Inden udeskoledagen holdes der fælles morgensamling på Udefriskolen i Fabjerg for alle skolens elever. På morgensamlingen præsenterer vi os selv, og hvorfor vi er på skolen?

Eleverne i 8. og 9. klasse og lærer kører efterfølgende samlet i bus fra Udefriskolen ud til skovlegepladsen i Klosterheden. Vi følger efter i egen bil og møder dem på p-pladsen. Her fortæller Anne kort om området, og hvad der skal ske, når vi kommer frem til skovlegepladsen, at eleverne vil have 5 minutters fri leg. Samlet går vi de 200 meter ind i

skoven til skovlegepladsen. Vi har kun netop mødt eleverne, men allerede på den korte gåtur får jeg en fornemmelse af eleverne og hvem, der "hænger sammen". Fremme præsenterer vi endnu engang os selv, denne gang lidt grundigere, så eleverne er klar over, hvad formålet med vores tilstedeværelse er. Anne tager over og siger, at der er fri leg, og at elever kan udforske området og dets redskaber. Alle eleverne løber af sted i forskellige retninger mod de respektive redskaber. Hovedparten løber ud to og to eller i en mindre flok, mens to af eleverne løber ud alene. Alle elever leger på redskaberne, og der er højt aktivitetsniveau. Eleverne cirkulerer rundt og får prøvet mange af redskaberne. Der eksperimenteres med redskaberne og undersøges, hvad de kan bruges til. Det virker til, at børnene er glade for at lege og ikke føler, at det er barneligt. Anne fløjter i fløjten, og alle elever samles inde i midten af klatrestativet.

Udeskole undervisningen

Anne præsenterer temaet for udeskoledagen, som er innovation, entreprenørskab og kreativitet. Eleverne skal i dag lave aktiviteter til børn, som skal lægges op på en hjemmeside, hun har lavet til formålet. Anne spørger ind til, hvilke sanser man kan opleve skoven med. Eleverne nævner; mærke, røre, syn, høre, lugte og smage. Anne fortsætter: "Godt at I gik i gang med at lege på alle redskabernes for vi skal lege i dag". En dreng udtrykker sig umiddelbart med "nej", Anne fortsætter med at fortælle om dagens indhold, og kort efter siger han "fedt".

1. aktivitet: Eleverne skal lukke øjnene og bruge deres høresans til at høre efter forskellige lyde, som de tæller med fingrende. En pige spørger meget ind til aktiviteten, hvad den helt præcis går ud på, til trods for at det er en simpel opgave. Der er uro i gruppen, og mange af eleverne har svært ved at tie stille og holde øjnene lukkede. Anne spørger ind til, hvad de har hørt. Der bliver nævnt fuglefløjt og biler. I anden omgang skal de lytte efter naturlige lyde. Der er mere koncentration nu blandt eleverne. Der bliver igen nævnt fuglefløjt, men det er svært at skelne mellem de forskellige fugle.

2. aktivitet: Eleverne skal gå sammen to og to. Den ene skal føre den anden, som har lukket øjne, rundt i skoven og hen til noget naturligt, man kan lege med. Den, der bliver ført rundt skal have sanserne klare og åbne over for input. Jeg bliver hevet ind i aktiviteten, da eleverne er et ulige antal. Jeg fører en dreng rundt. Første naturlige ting er en tyndt bøjet træstamme, som stadig har rodfæste, men som ligger parallelt med jorden. Vi snakker om, hvad man kan bruge den til. Han træder op på den og står og hopper lidt. Jeg siger, at man kan

hoppe over den og gør det. Han står og tænker lidt og siger så, at man kan bruge den som tog. Vi går videre. Han kommenterer underlaget, hvordan det føles at gå på og nævner forskellen med at gå fra ujævn skovbund til sand. Næste stop er foran et træ. Tredje stop er et træ med tre stammer. Vi snakker om, at man her kan klatre op på en anderledes måde med et ben på hver stamme og ryggen mod den sidste stamme. Fjerde stop er ved en bunke med sand. Esben siger, at man kan tegne i sandet. Femte og sidste stop er ved noget udtørret græs. Det har han svært ved at se, hvad man kan bruge til. Hele flokken samles igen, og vi snakker om det, vi har set på vores tur rundt, og hvad man kan bruge det naturlige ting til. Drengen nævner, at træet kan man bruge til at gemme sig bag, sandet kan man tegne i, træet med de tre stammer kan man klatre i, det bøjede træ kan man lege tog på, og græsset kan man skrive med. Alle gode bud på aktiviteter, hvor de fundne ting indgår.

Eleverne forstår hurtigt beskederne fra Anne, og aktiviteterne sættes hurtigt i gang. Eleverne har et højt aktivitetsniveau og går friskt til opgaven. Elevernes påklædning er meget forskelligt. To af pigerne har kedeldragt på, en dreng har shorts på, nogle elever har praktisk tøj og gummistøvler på, men langt de fleste elever har normalt hverdagstøj på. Når drengene løber rundt i skoven fornemmer jeg, at de gerne vil være smarte og se godt ud. Dog giver de på intet tidspunkt udtryk for, at det gør noget at blive beskidt. Jeg har et indtryk af, at de føler sig godt tilpas i skoven og er trygge ved stedet. Alle eleverne har været her før og kender området.

3. aktivitet: Eleverne bliver stillet en opgave, at de skal finde ud af, hvad man kan lave i skoven, hvis der ikke var legeredskaber. Samtidig med at Anne giver disse fællesbeskeder, klatrer børnene i klatrestativet, og Anne står i midten. Selvom der er lidt småsnak mellem eleverne, og det ikke er helt let for dem at holde balancen, har jeg en fornemmelse af, at de høre Annes beskeder. Til sidst bliver det dog for svært for dem at abstrahere fra det, der sker på tovbanen, og Anne beder dem gå ned fra tovet, hvilket de gør. Første omgang af denne aktivitet har en varighed på 20 minutter, hvor eleverne skal lege frit på alle redskaberne. Anne siger værsgo, og børnene løber alene, to og to eller i en mindre flok i hver sin retning fra udgangspunktet. Det er interessant, at de ikke løbe hen til det samme sted, men at de alle har udset sig forskellige steder at starte. Pigerne løber sammen i venindepar, en enkelt pige løber alene. Drengene samles i mindre grupper. En gruppe drenge leger på klatrebanen, hvor de udfordrer hinanden og viser hinanden, hvordan man klarer forskellige forhindringer. Derudover bliver der gynget, løbet rundt mellem redskaberne, der

bliver eksperimenteret med redskaberne. To piger leger på svævebanen og råber til Anne: "Nu skal du se, hvad vi har lært". Pigerne hopper synkront op på svævebanen med benene og svæver stående nedover. Der bliver gået på line og en flok på tre drenge spiller på træinstrumenterne. Det er meget rytmisk og lyder godt. En anden flok drenge søger op mod svævebanen, én af drengene har sat musik til på sin mobiltelefon. Rammsteins metalmusik følger nu drengene i deres vandring mellem redskaberne. Der er en livlig snak mellem alle eleverne. Snakken går på det, de laver nu og her. Jeg fornemmer en stærk indlevelse fra elevernes side. Tre piger står ovre ved gyngen mellem træerne. En pige gynger, mens de to andre piger står og snakker sammen, mens de ser på. De skiftes til at gynges, så alle får prøvet den. En ny flok er kommet hen til klatrestativet. Nu er det både drenge og piger. De er tydeligt at se, at de fordyber sig i aktiviteten med at klatre rundt på torvene. Af alle redskaber er det klart klatrestativet, der tiltrækker flest elever og holder dem ved aktiviteten i længst tid. Anne fløjter, og alle elever samles igen. En pige råber: "Vi har ikke prøvet det hele endnu". Anne giver dem lov til hurtigt at prøve de sidste redskaber, og de skynder sig over mod svævebanen. I næste omgang af aktiviteten skal eleverne lege med ikke menneskeskabte ting. Da eleverne bliver sluppet fri, er der mindre energi at spore hos dem. Mange af eleverne går mod den lidt tættere skov, men jeg kan fornemme at denne gang tænker de mere over, hvad de nu skal finde på, hvor det i første omgang var mere åbenlyst for dem, hvad de ville lave og afprøve. 4 drenge løber over i det store hul med bålplads, hvor de eksperimenterer med forskellige tagfat lege. En femte dreng kommer til, og det er tydeligt at han også ønsker at blive integreret i legen. Han spørger flere gange, om han må være med, og til sidst bliver han accepteret i legen. Aktivitetsniveauet er højt, det ser ud til at de hygger sig og nyder legen. Hulet ligger i solen, de får det varmt og smider jakkerne på et bordbænkesæt, hvor en af drengene har sat sig med sit Rammstein musik. En af drengene, måske "lederen", siger: "Hallo, skal vi ikke gå videre nu?". Flokken bevæger sig nu op over bakken og ind mod center af skovlegepladsen, hvor de finder en stol, som er savet ud af en træstub. De starter en stoledans, hvor drengen sig, når musikken stopper. Tre drenge står og ser på, mens to drenge dyster mod hinanden. De øvrige elever har svært ved at finde på, hvad de skal lave uden redskaber og mange søger til trods for opgavens forlydende hen til redskaberne. En gruppe fra 9. klasse ligger sig i hængekøjen og hænger bogstavelig talt ud. Der bliver fløjtet endnu engang, og Anne beder eleverne om at skrive notater ned på mobiltelefonen fra det, de har oplevet, så eleverne kan huske det til senere, når de kommer tilbage til skolen og skal udvikle lege.

Eleverne har ikke tidligere haft deres mobil fremme, men tager den nu frem og gemmer den væk i rygsækken efter brug. Mobilen fylder tydeligvis ikke meget i elevernes bevidsthed under udeskoleundervisningen, de bruger den blot til det, de bliver bedt om. En gruppe på tre piger begynder at fortælle Anne, hvad de har udviklet af lege, dette indbefatter blandt andet kluddermor på en helt ny måde samt mor, far og barn. En gruppe bestående af drenge og piger står lige ved siden af og kaster grankogler mod hinanden. Der bliver pjattet og drillet.

Pause

Eleverne samles rundt om to bordbænkesæt, hvor de får sig en bid mad samtidig med at der snakkes. I den foregående uge har 9. klasse været i praktik, mens 8. klasse har været på fulgt forskellige studieretninger. 9. klasses eleverne fortæller om deres forskellige oplevelser, og hvilke erfaringer de har gjort sig. Det er meget forskellige praktikpladser, de har haft. To piger har været i praktik som mekaniker, der bliver grinet kærligt, mens de fortæller om det. En tredje pige siger: "Hvorfor er det så sjovt, bare fordi de er piger". Derudover har eleverne bl.a. været i praktik som landmand, jurist og datamatiker. Efter runden får eleverne en kort pause, hvor de endnu engang giver sig i kast med skovlegepladsens redskaber.

Udeskole undervisningen forsættes

Undervisningen forsætter og eleverne skal nu deles ind i hold. Anne har været rundt i skoven for at finde sten, grankogler, bark, grene osv. som skal bruges til inddeling af grupperne. Alle elever stiller sig op på en lang række med hænderne på ryggen. De får hver en ting i hånden, som de ikke må kigge på. De skal føle på den og gå rundt mellem hinanden og beskrive, hvordan deres genstand føles. De finder sammen i grupper med andre elever, som har en ting i hånden der beskrives på samme måde. Nogle af eleverne har meget svært ved ikke at kigge på, hvad de har i hånden og en elev siger højt, at han har en grankogle i hånden. Eleverne klumper sig let sammen med dem, de normalt hænger ud med, selvom de slet ikke har det samme i hånden, men det ser ud som om, at det er svært for nogle af eleverne, at gå over til de elever, de ikke snakker så meget med.

4. aktivitet: Eleverne skal nu lege "ansat ved de stumme guider", som går ud på, at de skal lave en ny aktivitet ved at kommunikere non-verbalt. I gruppen guider de hinanden rundt, det er meget svært for eleverne ikke at snakke. Legeredskaberne fanger hurtigt elevernes opmærksomhed, men de har også fået stillet en opgave, hvor de ikke må bruge

redskaberne. Jeg fornemmer, at skoven begynder at åbne sig op for eleverne, og de bevæger sig ind i den lidt tættere skov med ujævnt underlag. Her løber de rundt mellem træerne og begynder at lege og klatre i træer. Efterfølgende skal de udvikle en konkret aktivitet, hvor de skal vælge et billede blandt mange, som er hængt op i et træ. På billederne er der enkeltvis legeredskaber fra skovlegepladsen, de skal udvælge et redskab, hvorfra de skal tage kvalitetene ved det redskab og trække det ned over deres nye aktivitet. Jeg sætter mig sammen med en flok 8. klasses elever i den bløde skovbund. De brainstormer over idéer til en ny leg. Mens de sidder og snakker har alle en lille gren i hånden, som de sidder og knækker små stykker af. I alt sidder tre grupper spredt ud over skovlegepladsen og snakker om den opgave, de er blevet stillet. To grupper klatrer rundt i klatrestativet og giver hinanden udfordringer. To af pigerne laver deres aktivitet for en skovbørnehave som i mellemtiden er kommet til området. Børnehavebørnene er meget opslugte af de to store piger, der står og fortæller om legen, de netop skal til at lege. Pigerne bekræfter hele tiden sig selv i, at det er godt at få testet aktiviteten af, for så derefter at kunne justere på den for at gøre den endnu bedre. To andre piger fra klassen vil også gerne hjælpe til, da de drenge, som de er i gruppe med, har meldt sig lidt ud. Børnehavebørnene er med på legen som hedder cowboy og indianer, og som er inspireret fra musikinstrumenter. De tonser rundt i den tætte skov, mens de dirigeres af pigerne. Til legen bruges der ingen redskaber, og legen kunne for så vidt have foregået alle steder, men de vælger trods det at bruge den "vilde" natur. En flok drenge forsøger sig med en rutsjebane leg. Jeg fornemmer, at de igennem spontan leg får udviklet noget, der kunne blive en legeaktivitet. Nogle af grupperne kommer meget rundt og får prøvet mange lege af og får udfordret hinanden. Andre grupper bevæger sig ikke så langt væk fra bordbænkesættet og er stadig meget i tænkefasen. 9. klasses drengene er knap så motiveret for opgaven, og de er gået ned i slutten til det store plastikrør, som de står og skubber lidt til, mens en flok piger fra naturbørnehaven nysgerrigt står og kigger på. En anden pige gruppe har svært ved at finde på, hvad de skal lave. De har meget svært ved at se bort fra redskaberne på skovlegepladsen og henvender sig til Anne for at få hjælp til at løse opgaven. Endnu en flok af 9. klasses drengene har fundet sig til rette i hængekøjen, hvor de ligger i en stor bunke, og det ser ud til, at de hygger sig, men de får ikke gjort så meget ved den opgave, som de er blevet stillet. Eleverne administrerer ved denne aktivitet selv deres pause med madpakke spisning. Efter den første fase, som er den kreative fase, hvor eleverne i grupper skal udvikle en leg, holder eleverne en frokost pause, hvor de spiser deres madpakke. Alle eleverne sidder rundt

om de to bordbænkesætte. Anden fase er det innovative rum, hvor eleverne skal afprøve deres lege på en anden gruppe, der kan fodre dem med idéer. Legen skal filmes i aktion og med en tilhørende forklaring. Hele dagen igennem får grupperne uddelt små kort med en beskrivelse af opgaven. Det hjælper med til, at der ikke blev stillet, så mange spørgsmål og opgavebeskrivelserne bliver heller ikke gentaget.

Jeg observerer en gruppe, som tester deres cowboy og indianerleg af på en anden gruppe. Den anden gruppe er ikke så motiveret for at teste den til at starte med og har svært ved at koncentrere sig om legen. Efter noget tid får de dog gang i legen, og eleverne løber rundt inde i den tættere skov. Jeg opfatter det som at rummet føles naturligt for dem. En pige gemmer sig bag et træ for at undgå at blive fanget. En dreng hopper op på et træ, der er bøjet og står og gynger på den. Der er nu kommet fuld fokus på aktiviteten, og de virker fortrolige med at løbe rundt i den vildere skov. En pige sidder og filmer legen på sin mobiltelefon.

9. klasses drengene har gang i en vild leg på plastikrøret, hvor de udfordrer hinanden i at hoppe over røret. En af drengene vælter ned i et vådt område og bliver beskidt. Han rejser sig op, børster sig på knæet og tager ellers ikke notits af det. Jeg har stået og observeret drengene på afstand og går nu ned til dem. Jeg har en fornemmelse af, at de ikke er interesseret i, at "de voksne" blander sig for meget. Min tilstedeværelse gør, at drengene hurtigt får leget færdigt og bevæger sig til et nyt område. En flok af 8. klasses drengene har fordybet sig ved træinstrumenterne. De står og jammer sammen, og der bliver kun sagt få ord. De virker ligeledes fortrolige med rummet og dets redskaber. Der er ingen af eleverne, der giver udtryk for at de fryser til trods for, at meget af skovlegepladsen ligger i skygge for træerne, og temperaturen ikke er over 10 grader. De har fokuset i nuet og bruger kun mobilen, når det er skolerelevant og dermed til de opgaver, hvor mobiltelefonen skal inddrages. Eleverne har fået knap halvanden time til at løse den sidste opgave. Koncentrationen omkring den konkrete stillede opgave falder som tiden går. Jeg ser udformningen af opgaven som frihed under eget ansvar.

Da tiden er gået, bliver der fløjtet og alle samles rundt om Anne inde i midten af klatrestativet. Som afslutning på dagen har Anne også en leg, som hun vil prøve af på eleverne. Men først har de en kort evaluering på dagen. Anne spørger ud, hvordan dagen har været. Der bliver blandt andet sagt: "Dejligt", "jeg har lært noget nyt", "alle har fået lov til at bestemme noget". Inden den afsluttende leg siger Anne, og de sammen i flok skal gå en hurtig miljøpatrulje. Eleverne har svært ved ikke at lade sig distrahere af klatrestativet, og 12 elever

klatrer op i torvene og leger. På klatrestativet dannes der nogle små grupper, som alligevel samles i en stor aktivitet. Selvom klatrestativet er et svært sted at stå stille uden at klatre i torvene, har eleverne været gode til at sidde stille ved bordbænkesættet tidligere på dagen. Det er nok et udtryk for at eleverne er gode til at sidde stille og modtage undervisning af en lærer, men når der er noget at foretage sig, så kan de heller ikke lade være med det.

5. aktivitet: Anne igangsætter hendes leg, som er en natsværmer leg, hvor eleverne skal bruge deres sanser. Én elev udpeges til at være flagermus, som ikke kan se noget, men som bruger sine øvrige sanser til at finde frem til sit bytte i form af natsværmere. Når flagermusen klapper i hænderne, klapper natsværmerne to gange i hænderne. Det hele foregår inden for et markeret område. Alle elever er med i legen på en gang. Nogle af eleverne lever sig ind i legen, mens andre står i kanten af banen og har meldt sig ud af legen. Det er tydeligt at se, at eleverne går efter de elever, som de synes godt om. Generelt i løbet af dagen har klassen delt sig lidt op i 8. og 9. klasse. Jeg oplever det som, at eleverne fra 8. klasse er mere engageret i undervisningen og har lettere ved at slippe sig selv fri i legen. Eleverne fra 9. klasse har holdt sig selv lidt tilbage, og når en opgave er blevet givet fri, har de været forsvundet ind i skoven. Dagen er ved at være slut, og eleverne skal tilbage til skolen og have studietid. Samlet går vi tilbage til bussen og kører væk fra skoven.

Bilag 5: Observationsnoter – udeundervisning med 8.-9. klasse (O8AH)

Observatør: Anne Houmøller (AH)

Dato: 11. april, 2016

17 elever fra 8. og 9. klasse

Lærer: Anne Hindkjær

Sted: Skovlegepladsen i Klosterheden plantage

Efter en kort tur i skolens bus ankommer vi til en parkeringsplads i Klosterheden Plantage i Rom. Anne forklarer kort om dagens formål og indhold, hvorefter vi i samlet flok går mod Skovlegepladsen cirka 300 meter fra parkeringspladsen. Eleverne er forskelligt klædt på til en dag udenfor. Nogle er i termoflyverdragter, mens andre har shorts på. Halvdelen af eleverne er klædt i almindeligt hverdagstøj som cowboybukser, tynde jakker og hættetrøjer. Generelt virker det som om, at de glæder sig til at komme udenfor. Drengene og pigerne pjatter indbyrdes, men holder inde imens Anne forklarer.

Det har været koldt i nat, ned mod nul grader, men solen skinner fra en blå himmel allerede fra morgenstunden. Det er dog stadig køligt og fugtigt.

Vi går i samlet flok. Eleverne går forrest. De har været her før og kender vejen. Der er ingen, som løber i forvejen. Jeg tænker, at de kender rutinen på en udeskoledag, og hvordan man opfører sig. Anne har forinden sagt, at de får 5 minutters fri leg som det første. Da vi kommer til Skovlegepladsen forklarer vi kort, hvem vi er, formålet med undersøgelsen og hvordan vi vil observere i løbet af dagen. Det virker godt, og gør det lettere for os at gå rundt i mellem dem og stille spørgsmål. Straks efter går de alle i gang med at lege og eksperimentere på de forskellige legeredskaber i skoven. Ingen trækker sig eller finder på andet at lave. De leger i grupper, enkeltvis og på tværs. Specielt gyngen, rebaktiviteterne og svævebanen er interessant. Jeg tolker, det som om, de ikke synes, at det er barnligt at lege.

Omgivelserne

Skovlegepladsen ligger i en plantage bestående af fyrtræer i et lettere kuperet terræn. På selve pladsen er der færre træer, hvilket skaber et åbent område. De fleste af træerne er opstammet. I diverse lysninger rundt omkring vinder lyngen frem, ellers består skovbunden primært af nåle, jord og en anelse græs. Der findes flere legeredskaber på pladsen. Øverst er der træplader a la en træ cylophon og hule træstammer, hvorpå det er muligt at spille musik

med pinde. Efterfølgende kommer en lavning med en forhindringsbane af diverse træstammer og træstubbe samt et stort hul, hvori der findes en bålplads. Ved siden af forhindringsbanen ligger et stort plastikrør, som det er muligt at kravle igennem. Over lavningen modsat træ cylophonen findes en svævebane, et sandområde med forskellige reb, der kan balanceres på, en stor hængekøjegynges samt et træfuttog. Herudover findes en plastikrørsrutsjebane samt borde og bænke. Det åbne område omsluttet af lidt tættere skov og en mere bevokset skovbund. På grund af sin åbenhed, synes jeg, området virker overskueligt og trygt. Jeg spørger eleverne, om de har været her før, hvortil de svarer ja. Der er dog kommet et par nye ting til siden sidst såsom rebaktiviteterne i sandet.

Intro

Anne har på forhånd introduceret et fløjtesystem og fløjter derfor tre gange i fløjten efter de 5 minutters fri leg. Eleverne samles i sandet ved rebene, hvor Anne uddyber dagens indhold. De skal arbejde med innovation af Skovlegepladsen og aktiviteter i skoven. I løbet af dagen og den efterfølgende dag skal de igennem tre innovationsfaser – kreativitet, innovation og entreprenørskab. Formålet er, at de skal lære at se flere muligheder for aktivitet i skoven og dermed også opleve skoven på en ny måde. Dagens output består i konkrete aktiviteter, som de kan lægge på en nyoprettet hjemmeside. Anne ligger op til, at det kan blive grænseoverskridende, da undervisningen skal forsøge, at få dem til at opleve på en anden måde. Der skal leges, og de skal derfor finde deres indre barn frem!

Lyt til skoven

Eleverne skal sanse skoven, siger Anne. Hun spørger i forlængelse heraf: *"Hvad vil det overhovedet sige at sanse?"* Det kommer der hurtigt mange bud på, og i løbet af få minutter har de væsentligste sanser været oppe i plenum. Anne tager fat i høresansen og beder eleverne om at stille sig i en rundkreds med lukkede øjne. De skal stikke begge hænder frem med knyttede næver, og hver gang, de hører en ny lyd, skal de vise en finger. Jeg fornemmer, at eleverne er en smule skeptiske, i det de efter introduktionen trækker på et *"Okay..."* Første gang har stort set alle åbne øjne på skift. Flere hører forskellige lyde. De fleste er menneskeskabte lyde af andre, som snakker eller bevæger sig samt bilstøj fra vejen. Andre høre også naturlige lyde som fuglesang. Anne laver en runde to, hvor de kun må fokusere på naturlige lyde. Denne runde er eleverne mere fokuserede, og de fleste holder deres øjne

lukkede. Det er dog begrænset, hvor mange lyde, de kan høre. Det konkluderes, at vi som mennesker fylder en del i skoven ift. lyde, men at skoven også kan sanses på andre måder.

Se på skoven

Eleverne skal finde sammen med en makker, som de skal vise fem billeder til af spændende, ikke menneskeskabte, elementer i skoven. Den forreste elev er blind, mens den anden guider. Ved et klap på skulderen skal den første åbne sine øjne og ind printe sig billedet af elementet. Efter de fem billeder vender de sammen, hvad elementerne kan bruges til i forbindelse med leg og aktivitet. Det virker til, at alle synes, at denne opgave er spændende. De er omhyggelige med at vælge forskellige elementer, der ikke er menneskeskabte. Jeg overhører flere spændende bud. Bud, som jeg i hvert ikke selv var kommet på. Lyngbuks – en seng, hvis man legede far, mor og børn. Grannåle – til at lave mønstre eller til at spise. Grankogler – våben i en leg, f.eks. dødbold med kogler som bolde. Træstub – tagfat på stubbene, hvor jorden er giftig eller helle på træstub. Pinde – til at bygge forskellige ting. Træer - fangeleg, hvor træerne er helle. Da Anne spørger, om de har fået snakket aktiviteter ud fra billederne, svarer en: *"Ja, sandslotte, gemmeleg, fangeleg... Og jeg skal komme efter dig"*. Det er forskelligt, hvor lang tid eleverne bruger på aktiviteten. Pigerne er meget omhyggelige.

Anne fløjter tre gange, og de samles alle i sandet ved rebbene. Anne opfanger hurtigt, at elevernes energiniveau er relativt højt. De vil langt hellere forsøge at holde balancen på rebbene end stå i en rundkreds og høre efter. Anne giver dem derfor opgaven, at de alle skal stå på rebbene på samme tid, finde balancen og stå helt stille. Alle er i rebbene med det samme, nogle mere stille end andre. Der bliver samlet op på aktiviteten. Mens de holder balancen på rebene skal de markere, hvor mange der har set et træ, en sten, en buks eller en grankogle. Mange af de samme elementer går igen, men her er det vigtigt, at kunne se mere i elementet end blot, at det er en buks. Anne henviser til elementets egenskaber.

Prøv alle legeredskaber

Anne ridser de næste bider op. Først skal de lege på alle redskaberne. Så mange som muligt. Herefter skal de lege på og med naturlige elementer. De skal selv finde på lege og gerne hive andre med i legen. Tilslut skal de skrive legene ind på mobilen. 1, 2, 3 og eleverne er i gang med at lege igen. De smutter hurtigt i hver deres retning. Nogle alene, andre parvis og nogle i grupper på 3-4. Det virker tilsyneladende ikke som om, et sted er bedre end et andet, og de

virker ikke til at være påvirket af en bestemt gruppes eller elevs valg. Allerede fra morgenstunden har der været en antydning af, hvilke elever, som hænger sammen. I denne aktivitet er det også de grupper, som går igen. Denne del tager omkring 20 minutter, og Anne forklarer os, at minutterne skal gøre det ud for den daglige "Krop og Bevægelse" på Udefriskolen.

Tanja og Nanna søger op mod træinstrumenterne, hvor de begynder at spille sammen. De sidder overskrævs i hver deres ende af stubben med front mod hinanden. De har dermed øjenkontakt og kan se hvordan, den anden spiller. De griner. De slår på forskellige måder og oplever og undersøger, hvordan lyden ændres, alt efter hvorpå træstammen, at de slår. Sammen finder de ind i en fælles rytme. Så snart, der kommer flere til, smutter de videre til næste legeredskab. Modsat er fire drenge i gang med at lege på rutsjebanen. Daniel spørger de andre: *"Hvad nyt er der ved at rutsje i en rutsjebane?"* og spørger, om de ikke skal finde på en aktivitet, hvor det at rutsje kan inddrages. Han foreslår selv en fangeleg inden for en to meters radius af rutsjebanen, således at man kan hurtigt kan undslippe fangeren ved at tage en rutsjetur. De når desværre aldrig at prøve aktiviteten, inden Anne fløjter 2 gange i fløjten og der skal skiftes til næste aktivitet. Jeg synes, at det er interessant, hvor gode eleverne er til at lege. Det ser ud til at være et frirum for dem, et konstruktivt frirum, hvor de samtidig er omhyggelig med at få løst de stillede opgaver.

Leg med noget, der ikke er menneskeskabt

Næste aktivitet er at lege med noget, som ikke er menneskeskabt. De fire drenge med rutsjefangelegen udser sig gryden med bålpladsen og vil gerne prøve at lege fangeleg her. Sebastian spiller musik samtidig, men det er tilsyneladende okay for de andre og Anne. Sebastian melder sig en smule ud, men det ser ud til, at de andre er bevidste om, at det er deres opgave at få fangelegen til at fungere. Jeg tænker, at de i første omgang har udset sig gryden, fordi den på en måde er afgrænset og ligger lige i solen. I selve fangelegen er forhøjning et godt sted at stå for at undgå fangeren. Daniel er meget aktiv og finder hurtigt ud af, at det er en umulig opgave at være fanger i gryden, når alle andre står på forhøjningen. De får efterhånden indsnævret banen. De fleste er med men i varierende grad. Der bliver foreslået at inddrage kogler som skyts, således at det er nemmere at fange. Esben har fra starten gået en del alene. Han har været aktiv og forsøgt at lege selv. Han opdager legen i

gryden og spørger, om han ikke må være med. Det varer et stykke tid, inden han får et ja og bliver en del af legen.

Oppe ved sandet har en gruppe piger fundet sammen. De leger kluddermudder. Opgaven var ikke at lege med noget, der er menneskeskabt, og det har måske været en anelse svært. Det ser i hvert fald ud til, at pigerne er blevet grebet af en leg, som de kender, der kan fungere mange forskellige steder. Men de leger, og alle er deltagende. En del fra 9. klasse er samlet omkring liggegyngen. Søren og Jeppe ligger modsat hinanden og holder godt fast. To andre drenge gynger – vildere og vildere, mens et par af pigerne siger: *"Pas nu på"* men heller ikke kan lade være med at grine. Elementet er ikke naturligt, men udfordringen ser ud til at passe til drengene. De er i hvert fald overbeviste om, at de i børnehaven kunne blive på gyngen, selvom den blev svunget hele vejen rundt. Det skal selvfølgelig prøves. Der går ikke længe, førend Jeppe ligger på jorden. Han børster jorden af sig og ser ud til at være en smule øm, men er sikkert ikke bleg for at prøve igen. Selve skovelegepladsen rummer mange menneskeskabte redskaber, hvorfor jeg tænker, at det også kan være en anelse svært for eleverne ikke at benytte sig af dem. De er vel skabt til at lægge op til leg.

Indskrivning på mobilen

To fløjt. Eleverne finder deres mobiler frem for at indskrive deres ideer på denne. En dreng kan desværre ikke gøre dette, da han har glemt sin telefon. Anne finder hurtigt papir og blyant til ham. Det slår mig, at jeg ikke har set dem have mobiler fremme før nu. Kun Sebastian, som lyttede til musik. Mobilen bliver kun brugt til at indskrive opgaven, hvorefter den igen puttes i tasken eller i lommen. Det virker til, at mobilen ikke er så interessant, eller at der er klare retningslinjer for, hvordan den bruges i undervisningen. Anne siger, at de gerne må tage sig tid til at spise. Det vælger halvdelen at gøre, mens den anden halvdel fortsætter de lege, som de var i gang med at udvikle på.

Pause med madpakker og praktikfortælling

Der bliver kaldt til pause og introduceret retningslinjer, da der kommer en gruppe børnehavebørn. Alle sætter sig ved bordene, og 9. klasserne fortæller på skift om sidste uges praktik. Anne stiller spørgsmål, og de fortæller. Jeg synes, at der er interessant at høre, hvor forskellige retninger, eleverne har gået. Der er lige fra drengene, der har arbejdet som datamatikere til Søren, der har været i praktik som landmand. Tanja, som har været ved

Anklagemyndigheden i Holstebro til Line, der har været hos en automekaniker. Da Line fortæller, at hun har været i praktik som automekaniker, bliver der grint kærligt. Eva spørger: *"Hvorfor griner vi"*, hvorefter folk tier og hører Lines fortællinger.

Efter en bid mad er de ude ved legeredskaberne igen. Tanja og Nanna, som har fulgtes af gennem hele dagen, leger med svævebanen. Først svæver de alene og herefter to sammen. De er tilsyneladende begejstrede over deres påfund, og vil gerne have Annes anerkendelse. *"Se Anne, hvad vi kan"*. Herefter kommer en tredje mand, men her bliver tyngden alligevel for stor, og svævegynge rammer jorden. Pigerne falder af og ligger på jorden. De griner. De er tilsyneladende ligeglade, om de bliver beskidte eller skulle slå sig en smule. Nogle af de andre slapper af i den store liggegynge. Her skinner solen, og de kan tage sig en velfortjent pause og en snak om sidste uges begivenheder. Det er primært 9. klasses eleverne, som hænger ud her.

I pausen får vi os en snak med Anne omkring forskellen på udeundervisning og udeskole. Hun definerer udeundervisningen, som undervisningen der flyttes ud, mens udeskole er, hvor den indendørs og udendørs undervisning supplerer hinanden og dermed er indbyrdes afhængige. Jeg kan ikke undgå at kaste et blik på børnehavebørnene. Selvom der er et vælg af legeredskaber på pladsen, vælger de primært at lege med naturlige elementer såsom pinde og græs eller i huller, træhuler og lignende.

Holdinddeling

Indtil nu har eleverne hovedsagligt kunne vælge hvem, de har haft lyst til at lege sammen med. Anne har i denne omgang valgt, at de skal inddeles tilfældigt i grupper. I posen har Anne forskellige ting. Eleverne lines op på en linje med hånden åben. De får hver en ting i hånden, som de må mærke på men ikke se. De skal nu finde sammen med andre, der har samme ting. De må ikke vise genstanden til hinanden, men kun beskrive den med adjektiver. De vil ende i grupper af 2 til 3 personer. Aktiviteten starter. Det er tydeligt at se, at de først søger til dem, som de kender godt, og som de allerede har været sammen med i dag. De fleste søger en fra samme køn. Jeg tænker umiddelbart, at det er udtryk for tryghed, og at de gerne vil være sammen med den, de spørger. Nogle er gode til at finde adjektiver, mens andre hurtigt kommer til at sige, hvad de har i hånden *"en kogle"*, *"en pind"* etc. Efterhånden finder de sammen i grupper fra 2 til 4. Jeg tror, at det er relativt tilfældigt, hvordan grupperne er endt. Inden Anne introducerer de næste aktiviteter, når jeg at bide mærke i, hvor flot solen skinner

fra en blå himmel. Selvom vi befinder os imellem nogle træer, så mærker jeg også, at det er begyndt at blæse en smule op.

Rundvisning ved de stumme guider

Eleverne har indtil nu været i den kreative fase men skal så småt begynde at bevæge sig ind i innovationsfasen. Anne inddrager Silas. Han har været i studiepraktik den foregående uge og arbejdet med innovation. Her havde de fået to ting – et whiteboard og en kniv at arbejde videre med. En af disse to ting skulle nytænkes ved at inddrage nogle særlige egenskaber fra den anden ting. Anne fremhæver, at eleverne skal være særlige opmærksomme på egenskaber, når de selv skal til at udvikle aktiviteter.

I de nydannede grupper, fortæller Anne, at de nu er ansat ved de stumme guider. Hos de stumme guider guides der kun stumt i naturen. Det er derfor vigtigt, at de bruger deres kropssprog. Det er kun en rundvisning af naturen og ikke de menneskeskabte elementer. Jeg kobler mig på en gruppe med Nanna, Alberte og Esben. Esben starter. Han har udset sig en stamme. Han får pigerne med derhen og sætter sig. De andre sætter sig ved siden af. Der er stille. De ser ud, som om de nyder at sidde på stammen og se på skoven. Herefter går Esben over til sandet, hvori han skriver "HO" og tegner en pil, der fører dem videre. De går ned mod gryden, her drejer han rundt står stille og kigger. Det gør han et par gange, men står stille i forskellige retninger, således udsynet ændres. Pigerne følger efter ham, som var det kongens efterfølger. Alberte overtager. Hun rutsjer igennem plastikrøret, og de andre følger efter, herefter balancegang på stubben. Nanna får herefter hurtigt de andre til at følge med ind i skoven og væk fra legepladsen. Solens stråler falder ned på et lille lysegrønt grantræ. Hun sætter sig på hug bag træet med ansigtet vendt mod solen. Hun lukker øjnene og trækker vejret dybt. Med armfagter får hun de andre til at sætte sig. De ser alle sammen ud til at nyde det. Pigen løber videre ind i skoven, hen til et væltet træ. De balancerer op af stammen og stiller sig op på en række side om side. Hun breder armene ud og viser dem udsigten, der er foran dem. De løber videre, tilbage mod legepladsen. Hun får dem alle ned på knæ for at dufte til skovbunden og lyngen. Med hænderne viser hun, hvorledes duftene kan bringes frem mod næsen. Hun løber ned mod et lille løvtræ, som står helt alene mellem grantræerne. Se på det, viser hun med armene. På vejen videre tager alle en sving om med en stamme. De standser ved et stort fyrretræ, hvis grene rager ned. Hun fanger en gren med hånden og får de andre to til at brække et stykke af. De smuldrer grenen, som er bevokset med lav, i mellem fingrene. Jeg

tror denne pige, får åbnet øjnene for at der mere og anderledes natur herude i skoven, end det, som findes ved skovlegepladsen. Den åbne plads indbyder til, at eleverne bliver her. Men når de først kommer bag ved den første "mur" af træer åbner der sig en helt ny verden med andre rum, end de mange, der findes på skovlegepladsen. Eleverne har 10-15 minutter til denne opgave, men en del er væk i længere tid. Det er vist 9. klasses drengene, som er taget på udflugt.

Egenskaber og afprøvning

I grupperne skal de nu vælge et af de fotografier, som Anne har hængt op i et træ. De afspejler alle forskellige rum på skovlegepladsen, hvor en eller flere redskaber er på. De egenskaber, som de ser i redskaberne eller rummet skal de nu forsøge at få sat i spil i den aktivitet, som de skal udvikle. Anne giver et eksempel til Emilie og Simone. En egenskab ved svævebanen er for eksempel, at man ikke kan røre jorden. Det kunne for eksempel implementeres i en aktivitet, hvor jorden ikke måtte berøres. Pigerne slår sig fast på, at de gerne vil lege Cowboy og Indianer. De er iderige og forsøger at drage egenskaber og naturlige elementer ind i legen. For eksempel skal begge have pinde, der kan karakterisere bue og pil eller pistoler. Legen skal foregå som en fangeleg, hvor indianerne kan tage cowboyerne og omvendt. Når de bliver fanget, skal de tages med i fangeskab i deres base. De er inspireret af billedet, der viser træinstrumenter. De vil derfor gerne have sat egenskaben lyd i spil. Derfor inddrages et *"yippee kayahhh"* og *"ughughughugh,"* når henholdsvis cowboyerne eller indianerne befries. Anne gør opmærksom på, de forskellige grupper stadig er i den kreative fase, hvor det er vigtigt, at de tør sige ja til hinandens ideer. Hvor det er forbudt at sige nej. Hun refererer til, at de har arbejdet med dette i andre sammenhænge – en stafetleg på skolen. Pigerne føler dog ikke, at de kan udvikle mere på aktiviteten, hvorfor Anne opfordrer dem til at prøve aktiviteten med andre. Børnehavens pædagog kommer i samme øjeblik forbi og tilbyder, at de da gerne må afprøve aktiviteten med deres børnehavebørn. Det vil pigerne gerne, og uden tøve er de på vej ned til børnene. Børnehavebørnene synes, det er meget spændende og stiller alle op for at høre om aktiviteten. Reglerne bliver gennemgået meget detaljeret, og børnene kan ikke helt følge med, men de synes, at det er spændende og vil gerne være med. De får børnene til at lave lyden, og får ligeledes, med hint fra Anne, rettet base til hjem, så børnehavebørnene forstår det. Afslutningsvis spørger de: *"Vil I være med i legen?"* hvortil

børnene svarer: *"Jaaaa...Neejjj..."*. Da de går mod aktivitetsstedet, følger alle dog med. De skal ikke gå glip af noget. Pigerne tager hver deres hold med.

Anne har tidligere fortalt, at et af de større elevers ønske er, at de gerne vil undervise de yngre elever en gang om ugen. Det prøver de på at indfri i løbet af skoleugen. De tager også opgaven til sig. Flere elever fra klassen kommer og hjælper, men lader Simone og Emilie styre legen. Jeg betragter sammen med pædagogen legens igangsætning. Hun synes, det er en fantastisk mulighed for begge parter til at lære at interagere. Pigerne forsøger med pinde at skabe en forskel på holdene, så børnene kan se, hvem de er sammen med. Indianerne får derfor en pind. *"Klar til at lege?" "1, 2, 3 – ud og fang cowboyerne"*. Børnene farer ud i modsat retning af indianerne og forsøger at fange hinanden. De har tydeligvis ikke helt forstået reglerne, men de griner og morer sig. Indianerne kommer og fanger cowboyerne. Børnene er imidlertid langt væk, og det går op for pigerne, at de ikke har defineret en bane. Hvor de startede 2 elever fra Udefriskolen, er de nu 6 elever. Der er ingen tvivl om, at disse elever synes, at det er spændende at interagere med og formidle til de yngre elever. I cowboyernes hjem er en gruppe indianer taget til fange. Daniel synes, at de skal underholdes og spørger lidt forlegent et par gange, om de kender Gæt og Grimasser. Pædagogen opfanger dette, og får drengen sat på opgaven. Han er god, og børnene er underholdt. De *"vil ud af det her dumme bur"*. Selvom Line først var fortaler for, at de bare skulle sige og kigge, er hun alligevel med på Gæt og Grimasser. Det ser dejligt ud, "buret" er lige i solen. Børnene sidder i lyngen. Alle nyder de hinandens selskab. Eleverne supplerer hinanden godt. De, der er stødt til, hjælper de andre i aktiviteten med at underholde, dem der er i fangebur, til at løbe ud i slagmarken med indianerne og cowboyerne, eller som afgrænsning af banen.

I mellemtiden er en anden gruppe i gang med en udfordringsmodel i rebene. To og to mod hinanden på samme reb. De må ikke røre hinanden men skal ved hjælp af rebene forsøge at få den anden vippet af. Der er grin og aktivitet for dem, der er på rebet. Sebastian styrer duellerne, mens en del hepper, kommenterer og hænger ud foran. Det findes både en udfordring mellem de to, men bestemt også en udfordring for den enkelte i blot at komme op på rebene. Jeg når at tænke at disse opgaver vel både kan karakteriseres som indirekte og direkte naturoplevelse. Rammerne for undervisningen er sagt, men de er relativt frie. I princippet er det også eleverne selv, der bestemmer deres egen aktivitet. Jeg ser flere, som har fundet sig en plads i solen, hvor de kan hænge ud, sidde på en stub eller i skovbunden for lege med en gren, lyng, eller andet, som de lige kan få fat i.

Film din aktivitet

Der fløjtes tre gange. Dagens afsluttende aktivitet har fokus på entreprenørskab. I grupperne skal de filme legen. De skal filme 1) stedet hvor aktiviteten kan foregå 2) en præsentation af aktiviteten med navn, antal deltagere, tid og rekvisitter og 3) stedet, hvor legen leges. Anne pointerer, at de skal sørge for at få afprøvet deres aktivitet med en anden gruppe. Grupperne giver hinanden feedback på, hvordan legen fungerer i praksis, og hvad som legen kan - dens egenskaber. Hun pointerer endvidere, at alle har et medansvar for at videreudvikle en leg, der er ny, spændende og sjov.

Jeg opholder mig ved balancebommene, hvor en gruppe, der primært består af 9. klasses elever, har lavet en aktivitet. De har benyttet sig af skovens materialer. En balancestamme samt pinde, der er lagt på jorden og angiver forskellige felter. Deltagerne skal stå på stammen og forsøge at holde balancen samtidig med, at de skal ramme felterne med grankogler. De diskuterer, hvad legen skal hedde. Balancekast, balancecurling, balance.... Jeppe og Søren har meldt sig ud, og ligger i et af de store plastikrør og snakker. Det virker ikke til, at de er specielt engageret i undervisningen. Anne har opdaget det og begynder at tromme på røret med et par pinde. Drengene har tilsyneladende ingen ide om, at det er Anne, der trommer. De råber ad de andre drenge i klassen, indtil Jeppe kravler ud af røret og opdager Anne. Hurtigt er han inde i røret igen. De har efterfølgende en længere snak, hvorefter drengene igen deltager i aktiviteten. De sidder på træstammen og snakker med de andre om det der netop er hændt. For at udfordre eleverne kommer Anne med et par ideer *"Hvordan kunne der ændres og varieres på denne aktivitet, hvis børn i en alder fra 6-15 år skulle kunne være med?" "Balancerer på et ben?"* Eleverne fortsætter samme leg. De føler sig fint udfordret på balancen og mener ikke, at de skal udfordres yderligere, da mindre elever vil have en fordel, da de har mindre fødder. Legen udvikler sig efterhånden til en brydningsleg to og to. Hvem kan vælte den anden ned fra træstammen. Jeg tænker, at det er deres måde at udvikle på og skabe nye udfordringer.

Eleverne har til opgave selv at indlægge en frokostpause. Ingen har taget den før nu. De hænger ud ved bordene eller på liggegyngen, hvor solens stråler varmer dem. Nogle af drengene beslutter sig for at spise nede ved aktivitetsstedet på træstubbene. Der er afslapning og ro, og eleverne er en smule svære at få kickstartet igen. Filmoptagelserne er ikke så interessante som det at hænge ud med hinanden i solen. Filmoptagelserne kommer i hus. Ingen af eleverne har valgt redskaber, som er menneskeskabte, men derimod naturlige

elementer som træer eller stubbe til helle, træstammer til de døde, grankogler som skyts og pinde til at afgrænse felter med eller markere sine hold. De fleste har valgt at lave en fangeleg. De grupper, som jeg observerer får aldrig rigtig præsenteret stedet, hvor legen skal leges. Nogle af legene tager udgangspunkt i fangelege, grankoglefange, fangeleg med træer som helle eller indianer og cowboyer, hvor de skiftes til at fange hinanden. Lege, der ville kunne leges flere steder. Jeg bider mærke i, at der er tænkt over træernes placering ift. helle, om baserne kan ses, om man kan sidde eller stå i helle, placering af pointfelter samt forekomsten af grankogler på jorden med mere. Efter filmoptagelserne søger nogle mod rutsjebanen og leger her. Deres lege har oftest en karakter af udfordring og eksperiment. De vil gerne eksperimentere med forskellige måde at stå på rebet eller køre på rutsjebanen. De vil også gerne udfordre sig selv og hinanden til at gøre det sværere eller anderledes. Andre foretrækker at hænge ud. De sidder eller ligger i solen og snakker. Jeg synes, der flere gange i løbet af dagen er mulighed for at få direkte naturoplevelser, som ikke er styret af læreren, fordi rammerne er frie og opgaverne er åbne. Oftest er der også pauser, som de selv skal disponere over. Muligheden er der derfor både direkte og indirekte, men om eleverne er bevidste om, at de får dem, er måske uvist.

Anne fløjter tre gange og samler dem i sandet. Hun samler op på dagens undervisning, og hvorledes kreativitet, innovation og entreprenørskab kan være til glæde for mange. Det er derfor elevernes opgave at få deres aktivitet promoveret, således at nogle kan få noget ud af det. Hun evaluerer dagen *"Har det været godt at være herude i dag?"* Der er enighed om et *"JA"* selv fra de drenge, som måske ikke har været de mest aktive. En siger: *"Det har været dejligt at være ude"*. Til spørgsmålet: *"Hvad har I fået ud af det?"* svarer de, at de har lært noget nyt, været kreative samt lært at udvikle nye lege. Igen står eleverne på tovene, Anne beder dem om at stå stille, men Daniel synes det er svært, når han nu gerne vil være aktiv. Anne vedkender, at det jo også er designet til aktivitet. De virker utrættelige, tænker jeg! Der er 5 minutter til miljøpatrulje, hvorefter Anne vil runde dagen af med en aktivitet. Få elever rydder op, mens 12 elever bliver hængene i rebene og balancerer rundt. Et par stykker sætter sig hen til borde og bænke, heriblandt Simone, der vred om på foden. De har nu været her i 4 timer, men stadig er rebene underholdende.

Flagermus og natsværmere

Anne introducerer kort legen. Hun har været på kursus, hvor de legede legen. *"Voksne kan nemlig også lege,"* siger hun. Flagermusen jager ved ekkolokalisering og bruger derfor ikke synet. I stedet klapper den en gang, hvorved lyden reflekteres i natsværmerne, der klapper to gange. Hun har afgrænset et område med reb, som hun beder alle bevæge sig på, så som bliver flagermus ikke skal være utrygge ved at have bind for øjnene.

Flagermusene får bind for øjnene og skal nu forsøge at fange natsværmerne. Berører flagermusen en natsværmer, er denne fanget, og der byttes roller. Legen starter med to flagermus. Anne har ikke sagt, at de kun må gå, men det sker automatisk, da flagermusene er blinde og natsværmerne gerne vil lege. De forsøger hele tiden at komme tæt på flagermusene for at klappe to gange. Natsværmerne klapper energisk og ikke længere som en respons på flagermusens klap. Tanja udbryder: *"Det gør helt ondt at klappe i hænderne"*. En af natsværmerne svarer: *"Men hvorfor klapper vi også, når flagermusene ikke gør"*. Anne opridser igen reglerne, hvilket gør det en smule nemmere at være flagermus. Pigerne og drengene begynder at pjatte indbyrdes, hvorfor de mister fokus på legen. Anne indsætter yderligere to flagermus, hvilket hjælper. Det ser ud til, at de fleste elever har det sjovt i legen og med dem, de står ved siden af. Lydniveauet er højt, hvilket jeg tager som et godt tegn og en god outtro på dagen.

Bilag 6: Observationsnoter – udeundervisning med 4.-5. klasse (O5LB)

Observatør: Laura Bjerre (LB)

Dato: 12. april, 2016

25 elever fra 4. og 5. klasse

Naturvejledere fra Kjærgård Mølle Naturskole: Ole og Anders

Sted: Klosterheden Plantage, ved naturlegepladsen og hundeskoven i Resen

Inden start

Vi møder 4. og 5. klasse på Udefriskolen om morgenen. Der holdes morgensamling for hele skolen inden skoledagen for alvor går i gang. De to klasser vi skal følge i dag skal på naturskolen Kjærgaard Mølle ved Struer, hvor to naturvejledere vil stå for dagens indhold. Klassen var også på naturskolen i går, hvor de fældede træer og skulle bygge deres eget bord af stammerne. Efter morgensamlingen mødes vi med eleverne ude foran skolen. De fortæller vidt og bredt om deres oplevelser på naturskolen dagen forinden. Eleverne er praktisk klædt på og flere af dem er ikklædt flyverdragt og gummistøvler. Vejret er godt fra morgenstunden med kun få skyer og en temperatur på et par plusgrader. Da alle elever er samlet bliver gruppen delt op i to, og den første gruppe kører af sted ud i Klosterheden, mens den anden gruppe må vente, da der ikke er plads til alle elever i bussen. Bussen bliver kørt af skolens pedel, som eleverne tydeligt holder meget af i den måde de omgås og taler til ham. Vi kører med det første hold elever ud i skoven sammen med Birgitte i hendes bil. Eleverne bliver sat af bussen ved en mindre p-plads, hvor vi bliver mødt af de to naturvejledere Ole og Anders, som eleverne allerede kender fra dagen i går. Samlet går/løber børnene ind i skoven til en shelterplads, som er basen for dagens aktiviteter.

Området

Basen for dagens aktiviteter er en shelterplads i Klosterheden Plantage i Struer. På pladsen er der tre shelters, der er placeres med åbningen ind mod et stort bålområde. Der står nogle bordbænkesæt på pladsen, og i udkanten er der en lille træhytte, som jeg antager er til opbevaring af bagage og mad. Shelterpladsen ligger inde i en tættere nåleskov. Selve pladsen er fri for træer og danner en åbning i den ellers tætte skov. Rundt om pladsen står der høje nåltræer, underlaget er ujævnt med væltede træer og store trærødder, der stikker op. Ind til

pladsen går en mindre grusvej. Ikke langt fra pladsen ligger der en skovlegeplads med legeredskaber, der hovedsageligt er bygget af naturlige materialer.

Naturskole undervisningen

Ankommet til shelterpladsen præsenterer Ole dagens program for eleverne. Dagen vil byde på konkurrencer, lege, madlavning og haiku digtning. Det er tydeligt at mærke, at eleverne har modtaget undervisning af Ole og Anders dagen i forvejen. De virker trygge ved de to naturvejledere, de kender deres navne, og Ole og Anders kender også nogle af elevernes navne. Ole har en lille labrador hvalp med, ved navn Balder, som han går rundt med i hundesnor. Eleverne snakker med den. Som opvarmningsleg, inden det sidste hold elever kommer med bussen, igangsætter Ole en åkandeleg. Klassen bliver delt i to hold, som Ole udpeger. To drenge står og sparker til hinanden. Birgitte siger, at det dur ikke, da de to drenge er brødre, og en af drengene bliver byttet ud med en anden dreng fra det modsatte hold. Birgitte og Bentes rolle på Naturskoledagen er at holde styr på børnene, og de har således overladt al undervisningen til de to naturvejledere. Den første leg er en stafet og går ud på at holdene skal forflytte sig fra en firkant, der er markeret med et reb, til en anden firkant, der ligeledes er markeret med et reb. Måden de forflytter sig på sker ved hjælp af nogle træskiver, som de skal træde på og flytte med sig i en lang slange. Hvis der ikke står en elev på en træskive, må naturvejlederne tage træskiven, og det bliver således vanskeligere for eleverne at forflytte sig. Inden starten går står eleverne holdvis i de to markerede firkanter og laver en taktik for, hvordan de vil løse opgaven bedst muligt. Der bliver snakket lavmælt, så det andet hold ikke kan høre, hvad der bliver snakket om. Legen bliver sat i gang og de forreste i slangen går meget op i konkurrencen. De bagerste er ikke helt så optaget af den. Der bliver råbt frem og tilbage, at de bagerste skal skynde sig. Et hold er bagud og mister modet, men naturvejlederne motiverer dem til at fortsætte med at kæmpe og giver dem gode råd til, hvordan de løser opgaven bedst muligt. Der er fuld fokus på aktiviteten fra elevernes side og alle spiller en vigtig rolle. Der er stor begejstring fra vinderholdet, mens taberholdet er lidt slukøret. Der er i alt 15 elever med til stafetten. Ole samler kort op på aktiviteten og snakker med eleverne om at stafetten går ud på at samarbejde med hinanden, hvilket eleverne er helt enige med ham i. Ole siger derefter: "Der skal tændes bål", eleverne råber i kor: "Yes". To børn kaster sig over brændet og bålpladsen. "Må vi få en økse?", er der en af pigerne, der siger. Flere elever kommer til og vil også hjælpe. Naturvejlederne har ingen økse med, så der

anvendes tændvæske til at hjælpe bålet på vej. Anders hjælper eleverne med at bygge et pagodebål. Ole kommer i mellemtiden trækkende med endnu en hund, nemlig en Alaskan Malamut ved navn Frigg. Den lille labrador hvalp Balder har han bundet ved en træpæl, som han også binder Frigg til. Eleverne løber over til hundene, et par elever bliver dog ved bålområdet. Hundene tager børnenes opmærksomhed, og de står længe og snakker med hundene. Bålet skal til at tændes og tre elever bliver af Anders sendt ud i skoven for at hente noget optændingsmateriale. Eleverne kommer efter kort tid løbende tilbage til Anders og bålpladsen. En pige har optændingsmaterialet i hånden, en anden dreng råber: "Jeg fandt det. Jeg vil have min anerkendelse for det". Anders er meget nede på jorden og lader sig ikke hundse rundt af eleverne. En pige står ved et bord og snitter løg, da hun siger: "Jeg skulle have taget mine dykkerbriller med." En anden pige står ved siden af og snitter gulerødder. Ole kalder alle eleverne til sig over ved hundene. Han fortæller om hunderacen Alaskan Malamut og fortæller om forskelle og ligheder mellem den og en ulv. Børnene lytter interesseret og spørger ind til det. "Hvis I skal genkende en ulv, skal I lægge mærke til ben, øre, farve og hale," siger han, da det er disse fire ting, der adskiller ulven fra en Alaskan Malamutten. Da eleverne tidligere ankom til shelterpladsen nævnte han for dem, at de ikke måtte have mad og hansker i nærheden af hundene, da hundene ellers vil tage det fra dem. Der kommer børnelarm inde fra skoven af i retningen mod p-pladsen. Den anden halvdel af klassen er ankommet sammen med deres lærer Bente. Det er tydeligt at høre, at der bliver råbt af glæde. De andre elever løber dem i møde ind igennem skoven. Hundene er straks et trækplaster for de nyankomne elever. Ole præsenterer endnu engang dagens indhold og reglerne omkring hundene for eleverne, derudover præsenterer han dagens menu, som står på en gryderet og spejlæg i tortillas. Den samlede gruppe deles op i to og skal lave to forskellige aktiviteter forskudt af hinanden. Jeg følger med den ene gruppe. Ole instruerer den første aktivitet, som går ud på, at eleverne skal bruge deres sanser og lade sig inspirere af naturen. Brugen af sanserne vil gå igen i haiku digteriet senere på dagen. Eleverne går sammen to og to, hvor den ene får berøvet sin synssans, ved at få bind for øjnene. Den blinde føres rundt mellem træerne og hen til et træ, som den seende makker har udvalgt, den blinde føler nu på træet, bliver ført tilbage til udgangspunktet, hvor den blinde får bindet taget fra øjnene. Den, der før var blind, skal nu finde tilbage til det udvalgte træ ved hjælp af det den personen selv har sanset. Ole påpeger, at det gerne må være et specielt træ, med særlige grene, med mos på eller noget særligt ved roden. Vigtigst af alt er, at man giver den blinde en god oplevelse, og at man ikke fører

personen ind i noget ubehageligt. Aktiviteten sættes i gang, og eleverne går i kast med at føre hinanden rundt. Føreren beskriver underlaget for den blinde, men jeg antyder at den blinde ikke helt stoler på føreren, da alle læner sig bagud. Fremme ved det udvalgte træ mærker den blinde sig frem og beskriver verbalt, hvad han eller hun oplever. De udvalgte træer ligger ikke langt fra udgangspunktet, men til trods for det vælger langt de fleste at føre deres blinde person over et stort væltet træ, snurre personen mange gang rundt og i det hele taget laver ruten hen til træet vanskelig at huske. Tilbage i centrum tager den, der blev ført rundt bindet fra øjnene. Eleverne ser i første omgang forvirret ud og går derefter målbevidst i en bestemt retning. Eleverne snakker, mens de prøver at genskabe stien hen til træet, jeg hører følgende sætninger: "Jeg kan huske det væltede træ", "Den her stub kan jeg huske", "Det er faktisk virkelig sjovt", er der en pige, der siger, "Der er sådan nogle små huller", er der en dreng, der siger, som har fundet hen til sit træ. Der bruges lang tid på at finde frem til det helt rigtige træ, og eleverne fordyber sig. Efter et stykke tid bytter de enkelte makkerpar roller. I anden omgang bliver legen lidt mere voldsom. Nu er den seende ikke så forsigtig med at føre den blinde hen til det udsete træ. De blinde bliver denne gang ført endnu længere ind i skoven, og stien hen til det udsete træ bliver mere kringlet. Langt de fleste eleverne beskriver hele tiden, hvad de sanser, det gælder både for den blinde og for den seende. Eleverne griner og er meget optaget af legen. Tilbage i centrum fortæller de livligt Ole, hvad de har oplevet på deres vej hen til træet. Alle har nu været igennem legen, men eleverne er slet ikke færdige. De vil prøve flere gange, og Ole giver dem lov til det. "Oh fed" er der en dreng, der siger. Eleverne gør udfordringen endnu vanskeligere og begynder at smådrille hinanden på en kærlig måde. Eleverne har selv dannet de enkelte makkerpar og er gået sammen i drenge par og pige par. Jeg sidder i centrum og følger med i legens udvikling. Der er børnelatter inde fra skoven. Et par elever er blevet tilbage ved bålpladsen og har kastet sig over madlavningen. De koncentrerer sig om at snitte grøntsagerne, og Ole hjælper dem. Ole lader legen fortsætte et stykke tid, mens den anden halvdel af klassen er i gang med at bygge stridsvogne ud af rafter sammen med Anders. Eleverne har været igennem flere omgange nu, og Ole samler dem rundt om et bordbænkesæt. Han spørger dem, hvad der var morsomt ved legen? Eleverne svarer på skift: "At styrke båndet mellem hinanden", "Stole på hinanden", "Jeg er blevet bedre til at sanse". Ole følger op på svarerne ved at snakke med eleverne om, hvad der sker, hvis man bliver bestjålet en sans. Eleverne har lidt svært ved at forstå, hvad der sker, hvis man for eksempel mister synet og hvilke sanser, der så vil blive skærpet. Senere på dagen skal

eleverne placeres helt alene rundt omkring ude i skoven. Her skal de sidde og fordybe sig med at lave et haiku digt, som de har arbejdet med ugen forinden. Ole spørger eleverne, om de kan huske, hvordan man skriver et haiku digt. En håndfuld elever rækker hånden op. Principperne går ud på, at der skal være 5-7-5 stavelser i de tre linjer, man skal bruge sine sanser, og naturen skal inddrages. Men Ole har en ekstra udfordring til eleverne, de skal nemlig ikke skrive digtet ned, men lære det udenad. Det skal eleverne lige tygge lidt på.

Det er ved at være tid til at skifte til den anden aktivitet. Den halvdel af eleverne, som jeg følger, skal nu over til Anders og bygge stridsvogne. Rafterne, stridsvognen skal bygges af, har eleverne selv været med til at lave dagen forinden, hvor eleverne sammen med Ole og Anders fældede træer. Anders præsenterer aktiviteten for eleverne, der deles ind i tre hold. Aktiviteten går ud på, at der skal bygges en stridsvogn, hvorpå en fra holdet skal stå og resten af holdet skal så trække af sted med stridsvognen i en stafet. Hvert hold skal bygge en A-buk ud af tre rafter og bindgarn. Anders bruger en af de andre holds stridsvogn til at demonstrere, hvordan den skal se ud. Eleverne går straks i gang med at bygge stridsvognen i deres respektive grupper. Udover at bygge stridsvognen giver Anders også holdene den udfordring, at de skal bestemme, hvem der skal stå på stridsvognen, mens den bliver trukket i den senere konkurrence. Holdene er gode til at samarbejde om at finde de tre rafter, som vognen skal bygges ud af. På holdene snakkes der ivrigt om, hvordan vognen skal bygges og hvem, som er den letteste. En pige har sat sig bag et træ og surmuler. Indbyrdes på holdet er to piger kommet op at diskutere om, hvem som skal stå på vognen under konkurrencen. Birgitte kommer til for at tale med pigerne og vil hjælpe med at løse konflikten. De to piger er bedste veninder, men de er tydeligvis ikke enige i denne situation. De to drenge på holdet holder sig uden for konflikten. Drengene bryder sig ikke om, hvem der skal stå på vognen, men det gør pigerne derimod. Pigen, som har siddet bag træet, kommer med i gruppen igen, men diskussionen fortsætter. I fælleskab bliver holdet enige om, hvem der skal stå på stridsvognen og valget falder på en af drengene, da han er den mindste. Stemningen bliver dog aldrig helt god igen på holdet. I en anden gruppe har en af pigerne meldt sig ud og står op af et træ og kigger på. Drengene på det hold snakker om, hvem der er lettest og dermed skal stå på stridsvognen. I starten af aktiviteten, var eleverne gode til at samarbejde, men efterhånden er der bare én på hvert hold, der sidder og binder rafterne sammen, mens de andre kigger på. De to piger, som har meldt sig lidt ud af aktiviteten og ikke har noget at lave, går hen til hundene. Den første gruppe er ved at være færdig med stridsvognen og er godt tilfredse med arbejdet.

Pludselig kommer der et par drenge løbende ind over stridsvognene, de leger fange og er med i den anden halvdel af klassen. Alle eleverne er generelt hele tiden aktive med et eller andet, det er meget sjældent, at jeg observerer nogle, der bare står stille og kigger. Når eleverne er færdige med den opgave, enten Ole eller Anders har stillet dem, løber det rundt mellem hinanden på og omkring shelterpladsen. En dreng med brækket arm kan ikke lave alle aktiviteterne og er blevet udnævnt som chefkok. Han står og rører i gryden med den sammenkogte ret og er nu begyndt at lave små snacks bestående af løgstykker med hakkede tomater på. Han går og deler ud til klassekammeraterne og hygger sig tydeligvis med det. Alle hold har nu bygget deres stridsvogne færdig og samles et stykke oppe af den grusvej, som går ned til shelterpladsen. En af vognene er blevet meget tung, da gruppen har bygget den af nogle tykke rafter. Eleverne kan knap slæbe den hen til startstedet. Raften der går på tværs, som en fra holdet skal stå på, er ikke bundet helt godt nok fast, så en af pigerne gør et forsøg mere med at binde den fast, inden stafetten starter. Resten af eleverne står og venter, og Anders skynder lidt på pigen. Først er der to hold, som skal dyste mod hinanden, og derefter skal vinderen dyste mod det sidste hold. Et par drenge kommer løbende forbi og hopper op på taget af den nærmeste shelter. Der sidder de og snakker, og flere drenge kommer til. Første runde af stafetten går i gang og konkurrencen er tæt. Der er akkurat plads til stridsvogne ved siden af hinanden. Der kommer en masse elever til. Den anden gruppe har ikke været helt så optaget af "finde-tilbage-til-træet" legen, som den første gruppe var, og mange af dem løber i stedet rundt og leger. Næste omgang af stafetten skal til at begynde. Nu er det vinderen fra den første omgang, som dystet mod et nyt hold. En af pigerne skynder sig hurtigt at fjerne ting fra vejen, så slæden bedre kan glide af sted. Det nye hold er dem med den tunge slæde, og de kommer knap nok i gang, da starten lyder. Slæden er alt for tung til dem. Anders kommer dem til undsætning og får hjulpet dem over målstregen. Pigerne på holdet er sure og skuffede, mens drengene ikke tænker videre over, at de tabte. Anders giver eleverne besked om, at de skal slæbe stridsvognene med tilbage til udgangspunktet for aktiviteten og skille dem ad. Eleverne er ikke så motiveret for at skulle rydde op, men gør det trods alt til sidst.

Ole kalder til samling rundt om bålet. Først er der tid til at spise frokost og efterfølgende skal eleverne alene ud i skoven og lave haikudigte. Eleverne må hverken have ur eller mobiltelefon med, så det skal pakkes ned. Eleverne sætter sig ind i shelterne og ved bordbænkesættende og spiser deres madpakke. Herefter er der fri leg, indtil pausen er ovre. Efter kort tid er der masser af leg inde i skoven. Nogle går og balancere på de væltede træer og

andre leger fangeleg. Nogle af eleverne bliver dog også siddende langt inde i shelterne og snakker. Da pausen er ovre og alle har spist deres madpakker, skal eleverne ud i skoven og sidde alene. Klassen bliver delt i to ved, at drengene stiller sig op i en række, og pigerne stiller sig op i en række. Der skal være lige mange drenge og piger i gruppen. Den ene halvdel skal gå med Ole ind i skoven, og den anden halvdel skal følge med Anders. Men inden det skal der tages et klassefoto. Eleverne stiller sig først fint op med skoven som baggrund, og derefter stiller de sig op mellem træerne. Birgitte tager billederne, mens Bente er med på dem og gemmer sig bag træerne sammen med eleverne. Elevernes ansigter titter frem hist og pist mellem træstammer og væltede træer. De hygger sig med at finde nye positioner, og det tager lidt tid at få fundet den helt rette plads til billedet. Eleverne er ved at være klar til at skulle sidde alene ude i skoven. En elev spørger: "Hvad gør vi, hvis vi skal tisse?" Ole svarer: "Så må du tisse i skoven", det svar bliver accepteret, og de to grupper begynder at bevæge sig ind i den lidt vildere skov. Jeg følger med Ole, som tager den ene halvdel af elever med sig. Han nævner endnu engang hurtigt for eleverne, hvad der nu skal ske. "Alle skal være stille, og man skal huske at bruge sine sanser". "Må vi slet ikke sige noget?" er der en elev, der spørger. "Nej" siger Ole, "Kun hvis I ser en ulv, må I sige noget". Vi går ind i den tættere skov, og Ole placerer eleverne skiftevis drenge og pige ved hver sit træ, så de ikke kan se hinanden. Vi er ikke kommet særlig langt før en mindre dreng falder over et væltet træ og slå benet. Birgitte sætter sig ned med ham og prøver at finde ud af, hvad der er sket. Drengen tager sig på knæet og siger, at det gør ondt. Hun bliver siddende ved ham, mens resten af flokken går videre sammen med Ole. Efter lidt tid beslutter Birgitte sig for at tage drengen med tilbage til bålpladsen. Jeg følger med resten af flokken. En dreng er den første, der bliver placeret. Han har meget svært ved ikke at må gå rundt i den tid aktiviteten varer, og Ole vælger taktisk at placere ham som den første, så han kan holde øje med ham fra shelterpladsen. Eleverne løber frem og tilbage mellem hinanden og klatrer over stubbe og væltede træer. To veninder går og holder hinanden i hånden. Børnene udtrykker glæde, når de får udpeget deres træ, men man kan også fornemme en hvis spænding hos dem, at de nu skal sidde helt alene i skoven og vente på, at de bliver hentet igen. En dreng bliver placeret ved et træ og sætter sig: "Kan jeg sidde her resten af mit liv?" siger han. Eleverne samler grankogler op og studerer dem, mens andre kaster rundt med dem. Jeg går ved siden af en pige, som meget gerne vil snakke. Hun ser pludselig en lille træstub med mos på og siger, at det ligner et dyr. De to veninder, som gik og holdte i hånd, er de sidste, der skal findes et træ til. De er ikke meget for at skulle deles op.

De vil hellere blive sammen, men det får de ikke lov til af Ole. Alle eleverne er nu blevet placeret ved hvert deres træ, så de ikke kan se hinanden. Jeg går med Ole tilbage til bålpladsen. Han opfatter eleverne som en anelse utrygge ved at skulle sidde alene i så lang tid. Jeg kan sagtens se, hvad han mener, men jeg føler også, at eleverne er trygge ved Ole og derfor bliver mere trygge ved situationen. Tilbage ved bålstedet sidder lærere og naturvejledere og snakker om dagen, om eleverne og om hvad, der ellers sker i lokalområdet. Den mindre dreng sidder her også og er godt i gang med at finde på sit haiku digt. Mens vi sidder om bålet, rejser Ole sig flere gange op for at se, hvordan det står til med den dreng, som er blevet placeret tættest på shelterpladsen. Han har svært ved at sidde stille, men når han ser, at Ole holder øje med ham, løber han straks tilbage på sin plads. Efter ca. 15 minutter er der en elev, der går i gang med at hyle som en ulv. Hurtigt breder ulvehylen sig, og snart er der ulvehyl fra alle steder. Sådan fortsætter det i ca. 5 minutter, inden Ole og Anders går ud for at hente eleverne. Jeg følger igen med Ole ud på sin runde. Eleverne bliver glade for at se Ole, og langt de fleste løber ham i møde. Nogle elever har dog været mere fordybet i opgaven og er helt opslugte af at huske på digtet. De går i deres egen verden. En dreng er helt døsig, da vi kommer frem til ham, måske han har fået sig en lille lur. En anden dreng har malet sig med mudder i hele ansigtet. AH spørger senere ind til det, men han ænses ikke spørgsmålet, og jeg tvivler på, om han er bevidst om, hvordan han ser ud i ansigtet. Da alle elever er tilbage på shelterpladsen går snakken på livet løst, de fortæller alle om deres oplevelser ud i skoven. Et par elever er irriteret over, at der blev råbt ulvehyl, det forstyrrede dem i deres arbejde med haiku digtet. Ole og Anders laver en hurtig optælling af eleverne, så de sikre sig, at alle er kommet tilbage. Alle bliver bedt om at tage et æg og slå det ud på en stor pande, som Ole har placeret på en rist over bålet. Det ender med at blive en stor spejlægspande, som de skal have til gryderetten. Eleverne har svært ved at koncentrere sig om, at der skal slås æg ud, og flere elever løber ud i hver deres retning. Der opstår en lille slåskamp mellem et par drenge. Birgitte kommer til og får skilt de to drenge fra hinanden. Mens det sidste mad bliver lavet helt færdigt, laver Ole en evaluering med eleverne. Han har lagt et reb ud på jorden. Eleverne skal nu evaluere deres egen præstation i forhold til, hvor gode de var til at sidde stille og tie stille. Derefter skal eleverne stille sig op på rebet, som illustrerer en skala, hvor den ene ende symboliserer at man har gjort det rigtig godt, og den anden ende symboliserer, at man har gjort det super dårligt. Eleverne placerer sig efter bedste skøn. Rigtig mange har placeret sig i midten og i retningen mod rigtig godt. En håndfuld drenge har placeret sig i den super dårlige ende, og en

håndfuld blandet drenge og piger har stillet sig ved rigtig godt. Ud fra det jeg har observeret, tror jeg, at eleverne har placeret sig selv meget fornuftigt. Ole spørger eleverne, hvordan det var at sidde stille i skoven og lave et haikudigt. Det er meget forskelligt, hvad der bliver sagt, alt efter hvordan eleverne har placeret sig selv på skalaen. Der blev blandt andet sagt følgende fra eleverne i bunden af skalaen: "Det var svært at sidde stille derude", "Man kunne lave digtet meget hurtigere", det skal her tilføjes at mange af eleverne, allerede inden aktiviteten gik i gang, havde lave måske det første eller de to første linjer af haikudigtet, "Det var distraherende, at der var nogle, som larmede". Fra den anden ende af skalaen, hvor eleverne syntes at de havde gjort det godt kom følgende udsagn: "Det var sjovt, fordi man skulle koncentrere sig", "Den største udfordring var at lave et haiku digt og ikke at sidde stille." En anden elev kommenterer på dette og siger: "Det var en dårlig øvelse, da det var svært at sidde stille." Ole spørger flokken, hvad der er vigtigt at gøre, hvis man ikke kan sidde stille. En dreng svarer: "Ikke at larme". "Hvis man selv skulle have sat sig", siger en af drengene, "Ville man have placeret sig selv tæt på sine venner". Det svar er en god begrundelse for, hvorfor Anders og Ole placerer eleverne skiftevis i køn. Ole spørger ind til elevernes sanser og hvad de særlig lagde mærke til. En dreng svarer: "Alle sanser blev aktiveret på en gang", en pige siger: "Vinden føles kølig", en dreng siger: "Nu kan jeg i hvert fald mærke følesansen". Det er i mellemtiden begyndt at småregne. Ole og Anders tager ikke notits af, at det er begyndt at smådryppe, og der kommer heller ikke flere kommentar fra børnene om, at det drypper fra himmelen. Efter den mere dybdegående evaluering, er maden klar. Ole siger, at nu skal vi spise, og børnene siger nærmest i kor: "Yes". De digte, som eleverne har lavet, skal skrives ned på papir i studietiden på skolen samme dag.

Eleverne får alle en tortillas, som de kan komme gryderetten og et spejlæg i. Eleverne går straks i kast med maden. Drengen med den brækkede arm står og øser gryderetten op, og Anders deler spejlæg ud. Eleverne er vilde med maden og mange af dem har mad op til begge ører. De går rundt og snakker med hinanden og nogle sætter sig inde i shelterne. Efter maden er spist, skal alle elever hjælpe med at rydde op. De vil meget hellere lege men bliver flere gange mindet om at først efter, at der er blevet ryddet op, kan de lege. Rafterne som blev brugt til stridsvognene skal bæres om til et nærliggende bålområde. Eleverne hjælpes ad to og to om at bære rafterne. 100 meter fra shelterpladsen er der en naturlegeplads, som eleverne løber over på for at lege. Her er gynger, svævebane, rutsjebane, klatrestativ osv. En af drengene indkalder til legen "røver og politi". Rigtig mange af eleverne

vil være med, men de er ikke færdig med at rydde op endnu, så de bliver afbrudt i legen af naturvejlederne. De giver sig igen i kast med at rydde det sidste op og påbegynder derefter legen. Rigtig mange elever er med i legen, både drenge og piger. Bagage og madhuset bruges som fængsel, hvor de fangede bliver indespærret. Resten af eleverne leger på naturlegepladsen. Kort tid efter kommer bussen, det første hold elever skal køres tilbage på skolen. Det hold, som kom først i skoven i morges, kører også først hjem. Det tager lidt tid at få samling på det første hold elever. Den sidste flok fra klassen bliver kaldt sammen og bliver præsenteret for åkandelegen, som den anden flok lavede i starten af dagen. Eleverne er overrasket koncentreret, selvom det er sidst på skoledagen, og de har været i gang i skoven i mange timer. Holdene bliver delt og de får lagt taktik. Da stafetten går i gang er holdene meget lige, og konkurrencen er tæt. På det ene hold er det den mindste dreng i klassen, der er kommet bagerst, og han har svært ved at nå åkandeblandende for derefter at sende dem videre til den, som står forrest i rækken. Birgitte hjælper ham. Efter første runde får eleverne valget mellem endnu en runde af åkandelegen eller fri leg. Eleverne vælger fri leg og løber ud i alle retninger. En flok drenge løber over på naturlegepladsen. Skoledagen er ved at være slut, og bussen kommer endnu engang for at hente den sidste flok. Ole og Anders følger flokken op til p-pladsen, hvor bussen holder, og siger her farvel og tak for en god dag. På vejen hjem i bussen bliver der småsnakket. Pedellen Jens, som er buschauffør, hører radio. Pludselig kommer der en sang i radioen, som eleverne kender. De beder Jens skrue op for musikken, og de synger med. Det lyder helt godt, selvom de ikke helt kan udtale de engelske ord i teksten. Endnu en skoledage er gået, og jeg har på fornemmelsen, at eleverne har nydt det.

Bilag 7: Observationsnoter – udeundervisning med 4.-5. klasse (O5AH)

Observatør: Anne Houmøller (AH)

Dato: 12. april, 2016

25 elever fra 4. og 5. klasse

Naturvejledere fra Kjærgård Mølle Naturskole: Ole og Anders

Sted: Klosterheden Plantage, ved naturlegepladsen og hundeskoven i Resen

Efter morgensang samles alle eleverne i skolegården. Solen skinner, og luften er frisk. Der er køligt, omkring 5 grader. Udeskolelærerne Birgitte og Bente fortæller, at eleverne var på udeskole i går, hvor de fældede træer og lavede frokostborde. De fortæller, at de elever, som de forventede ville have mest krudt at løbe af sig, havde været helt trætte efter de første par timer. Det er i hvert fald ikke til at se nu. De farer rundt ind imellem hinanden. De prøver at fange hverandre og vil gerne mosle. Det ser ud til at de glæder sig til en dag udenfor. Alle smiler og står klar med deres udeskoletasker på ryggen. Flere er iført termoflyverdragter eller andet praktisk tøj som bukser, jakker og støvler til udendørsbrug. Mange har også helt almindeligt hverdagstøj på. Pæne, tynde jakker samt tynde fodboldlignende sko. De fleste pæne jakker er dog beskidte af jord og alger fra træer. Alle har de en rygsæk med mad, drikke og lidt ekstra tøj i. Pedellen Jens kører børnene i to hold ud til Hundeskoven. Vi kører sammen med Birgitte til skoven. I bilen får vi hendes baggrund for at være udeskolelærer på Udefriskolen. Birgitte kom først til skolen i november og har derfor ikke meget erfaring med udeundervisning og udeskole. Hun synes dog, at det er interessant.

Eleverne er hoppet ud af bussen, da vi ankommer. Solen er forsvundet og i stedet hænger nu et gråt skydække over os. Det virker imidlertid ikke til at påvirke eleverne. De svinger med deres tasker og nogle jagter igen hinanden. De stopper hurtigt, da de ser, at naturvejlederne fra dagen før kommer. Den ene af vejlederne har en lille labradorhvalp med, som mange af børnene gerne vil kæle med. Vejlederne får børnene til at følge med sig ind på shelterpladsen. De springer afsted efter vejlederne, som de virker trygge ved. Vi danner bagtrop. Da vi ankommer til pladsen placerer alle børnene deres tasker i shelterne og liner op. Naturvejleder Ole har ordensregler, der skal følges. Det er specielt i forhold til hans hunde. En af hundene, som endnu ikke er lukket ud, spiser handsker. Begge elsker de madpakker, så det er forbudt at nærme sig hundene med handsker og madpakker. Ole ridser dagens program op: Stridsvogne, mad og haiku digtning, som de har arbejdet med forinden.

Der er tre shelters på pladsen samt et redskabsskur (eventuelt et madhus), der omkranser en stor bålplads. Der findes borde og bænke samt stammer rundt om bålet. Shelterpladsen ligger hævet over en naturlegeplads og hundeskov, men samtidig i en lille gryde i skoven. Den er omsluttet af store grantræer. Det dufter friskt af gran, måske fordi det stadig er en smule fugtigt fra om natten. Skovbunden består mos og tuer. Hundeskoven og den dertilhørende grusvej kan skimtes i baggrunden, men vi hører ingen biler eller mennesker.

Åkandeleg

Eleverne bliver hurtigt sat i gang med en Åkandeleg. Holdene skal fra A til B ved kun at træde på åkander. De to hold på henholdsvis 6 og 7 elever har hver 8 åkander, der er af skårede træstykker. Det handler om at samarbejde, således at de kan komme først til punkt B. Er der en klods fri tager Anders eller Ole den med det samme. Lucas fra hold 1 begynder straks at forklare en smart metode, men bliver stoppet af en af pigerne, der siger: *"Hold du skal ikke fortælle det til de andre"*. Ole giver dem et par minutter til at lægge en plan. Hold 1 går straks i gang med at lægge en plan, mens det andet hold har lidt sværere ved at samles om opgaven. Et par snakker, mens resten står lidt på afstand og ser sig omkring. Straks er de i gang, og hold 1 flyver afsted. De er gode til at samarbejde. Det har en negativ indflydelse på hold 2, *"Vi taber jo alligevel"*. På hold 1 er Sille forrest. På trods af løse snøreband, som af og til skaber lidt ubalance, fortsætter hun upåvirket. Hold 2 kommer efter det, men tempoet er højt. Det er ikke alle, som kan følge med. Afstanden mellem åkanderne er så stor, at de må springe fra åkande til åkande. Flere glider på åkanderne og står ofte på jorden frem for på åkanden. Eleverne er gode til at heppe på hinanden men har ikke overblik over, om alle kan nå åkanderne. Afstanden og tempoet varierer derfor i rækken, hvilket koster hold 1 en åkande og hold 2 to åkander. Da hold 1 på 7 elever mister deres åkande, går legen i stå, da de har svært ved at balancere og deles om åkanderne. Ole fanger dette og giver dem deres åkande tilbage. Simon og Louise har ikke deltaget i legen, da de ellers ville blive for mange. De har fulgt med fra sidelinjen. Louise har stået med hendes termokande og varme te i låget og betragtet legen fra siden. Hun er et udtryk for, at de er vant til at være ude. Hun er iført en stor termoflyverdragt, hue og har termokande med.

Bål, mad og ulve

Imens vi venter på de andre elever, skal der ryddes op, tændes bål og skæres grøntsager. *"Nogle skal tænde bål, hvem har lyst til det?"* siger Ole. Halvdelen melder sig. Det er ingen tvivl om, at det har de prøvet flere gange. Jeg står relativt tæt på bålet og høre følgende udsagn fra både pigerne og drengene: *"De kalder mig bålmesteren", "Det her det klarer vi fint", "Ja, ja det har vi haft om, kan vi få en økse?"*. Ole og Anders har ikke medbragt en økse - måske af sikkerhedsmæssige årsager. I stedet bliver der tændt op med tændvæske til ærgrelse for eleverne. De er klar til at save, hugge og samle små grene. De, som har hjulpet med at rydde op, melder sig straks til bållavning. Der er ingen tvivl om, at de godt kan lide at lave bål. Selvom det ikke er nødvendigt løber fire ud for at hente små grene og pinde til at tænde op med. To er pigerne går i gang med at skære løg og gulerødder. De er omhyggelig til trods for, at Ole siger, at de blot skal skære det groft. Stine siger kækt: *"Løg, jeg skulle da have taget mine dykkerbriller med"*. Der er dog ingen tårer, og Stine får troligt skåret alle løgene. Der er således flere aktiviteter i gang på samme tid. Det virker godt, og som om alle elever er aktiveret med det, som de synes er interessant. Mens et par forbereder mad og passer bål, tager Ole sin anden hund frem. Det er en Alaskan Malamute, som er sød og gerne vil snakke med børnene. Hunden er i familie med ulven. Ole samler alle børnene omkring hunden og fortæller om forskelle og ligheder mellem hunden og ulven. Modsat en Alaskan Malamute er ulvene grå og brune, har runde øre, er hvide om øjnene samt har en hale, der ligger ned. Det er dog muligt at forveksle de to, da de har mange ligheder. Ole fortæller på en nærværende og humoristisk måde, der fanger eleverne. Han fortæller sjove historier, som hvorledes hendes tale lyder som Chewbacca fra Star Wars, og hvorledes hun kan løbe fra ham, hvis hun ser et rådyr i skoven. Eleverne står eller sidder omkring hunden og hører efter. De får her en viden på en nærværende og aktuel måde.

Ole præsenterer maden, som de skal lave. De skal have spejlæg fra æg, der er lagt af hønsene på Naturskolen, samt en gryderet, der smager af vildt. Retten og æg foldes ind i et fladbrød (tortilla pandekage) og spises. Brødet bliver dermed deres tallerken. Ole siger, at de godt kunne have lavet brødet selv, men så ville de ikke kunne nå alle de andre spændende ting i løbet af dagen. Ole sætter de elever, som har lyst til at tømme traileren for brænde. Det brænde, som de har fældet dagen forinden.

Simon står og kæler med hunden og finder noget, som han tror er en tæge eller en bule. Han ved, at dette ikke er godt og siger det derfor til Ole. Det er blot en bule, som

hunden har. De andre er lang tid undervejs. Lærerne vil derfor inddele de nuværende elever i dagens grupper. Nogle af drengene vil helst ikke i nye grupper, men vil hellere blive i grupperne fra dagen før. De fleste piger synes, at det er en god ide med nye grupper, så de lærer at samarbejde med andre. Det forbliver ved diskussionen, da det kan høres, at de andre nu kommer. *"Larmer vi altid sådan"* spørger en af lærerne. *"Ja, sådan er vores klasse bare"* svarer Louise. Jeg ser det er udtryk for tryghed og glæde. Vi begynder at kunne se børnene rundt omkring i skoven, men de kommer aldrig helt op til shelterne. Naturlegepladsen nedenfor har fanget deres interesse. Humøret er højt. Der bliver snakket højt, grinet og råbt. Ole og Anders sender de andre børn ned for at hente dem. De løber afsted og glæder sig tydeligvis til, at de nu bliver en samlet flok.

Med hele flokken samlet, fortæller Ole kort om retningslinjerne ift. hundene. Lærerne deler eleverne ind i fem nye hold med omkring 5 elever på hvert hold. Hold 1 og 2 går med Anders, hvor de skal lave stridsvogne. Hold 3, 4 og 5 går med Ole, hvor de skal lave et par indledende øvelser til haiku digtningen. Jeg går med hold 1 og 2, mens LB går med hold 3, 4 og 5.

Stridvognsbygning og kamp

Anders laver en kort intro til, hvordan en stridvogn bygges. De skal bruge to lange stammer og en kort. Stammerne er fra de træer, som de fældede dagen før. Stammerne skal lægges således, at de danner et A. Anders viser det med sine fingrer. De skal bruge garn til at binde stammerne sammen og gøre vognen solid. Arbejdet er i gang og eleverne er gode til at samarbejde. De vælger nøje ud hvilke stammer, de gerne vil have med. Tre elever bærer skiftevis stammerne enkeltvis over til deres "værksstedsområde". De er straks lidt mere besværligt at binde knob og samarbejde herom. Anders spørger, om der er nogle, der har gået til spejder. To markerer, men ryster på hovedet, da Anders spørger, om de kan binde knob. Anders forsøger at få garnet fra hinanden og overlader knobbindingen til dem selv. Det er primært kun en, der arbejder ad gangen. Hold 1 får hjælp af Birgitte, der sammen med Theis står for knobbindingen, imens de andre ser på. På hold 2 skiftes de til at binde. Sebastian er i færd med at gejle de andre op til, at de skal vinde. Han lægger taktik – den letteste på holdet skal stå vognen, mens de andre skal trække. Mette er optaget af at binde knob, men pointerer alligevel, at hun gerne vil prøve at stå på vognen også. Sebastian mener dog, at det vil være en god ide, hvis hun i stedet trækker, da hun er stærk. Det ser ud til, at hun køber den. Til

gengæld synes hun ikke helt, at knobbene er lavet holdbare nok. Det ene hjørne af stridsvognen er relativt løst, og drengene giver hende ret i, at de hellere må lave det om. Viktor startede med at få harpiks på fingrene. Han spørger Anders: *"Har I noget, som jeg kan skylle harpiks af med?"*, *"Nej, og du kan lige så godt lade være, for du får det på dig med det samme igen!"* Bo svarer: *"Okay så finder jeg bare lige noget andet"*. Han forsøger at tørre det af i mossen samt på sheltertaget. Det lykkes dog ikke så godt. Han bliver ved med at snakke om det. Jeg tror, han helt har glemt, at han er ved at lave en stridsvogn for pludselig handler alt om harpiks. De andre er ligeglade, de siger: *"Det er da lige meget, vi andre har også harpiks på vores fingrer fra i går"*. De ser lidt opgivende på ham, og jeg ser det som et udtryk for, at de tænker, at han skal tage sig sammen. Han fortsætter dog med at slikke på sine fingrer og fortsætter snakken *"Kan jeg tåle harpiks?"* Imens knobene bindes snakker hold 2 om, hvor sjovt det har været dagen før. Bo spørger: *"Hvorfor snakker i hele tiden om det?"* De andre svarer: *"Det var fordi, at det var så sjovt! Så lad vær med at pjække en anden dag"*. I stedet for at reagere på dette, fortsætter han sin snak om harpiks. Hold 1 er først færdige med deres stridsvogn. De har fået en kort instruks til, hvordan træksnoren skal monteres og står nu og øver sig i at holde balancen på deres stridsvogn. De morer sig men får at vide, at de skal gå op på bakken og øve sig. Hold 2 er tydeligvis påvirket af, at de andre er færdige. Det er dog kun få, som arbejder på at blive færdige. De andre løber rundt omkring men bliver spurgt, om de ikke har lyst til at hjælpe. De får den rejst op og Mette siger: *"Den er lidt skæv"*. Hun har ellers været den mest omhyggelige og har bundet stammerne sammen et par gange. I fællesskab med Anders bliver de enige om, at det er fint. På skovvejen skal der dystes. De har på forhånd valgt en "rytter" på begge hold - to af de mindre drenge. De andre er "hestene", som løber foran. Starten går og Lasse, som er rytter for hold 1, står lidt for langt fremme og falder derfor af, da de andre trækker. Han har hans hånd viklet ind i rebet. De andre har travlt med at trække og opdager derfor ikke, at Lasse er faldet af. På mærkværdigvis kommer han på benene igen og springer op på vognen, står der i nogle få sekunder, før han igen falder af. Denne gang bliver der råbt STOP fra Anders. Han pointerer, at de skal huske at være opmærksomme på deres "rytter". Lasse klager over en smule ondt i halebenet men er ellers ved godt mod og klar til at prøve igen. De lægger an til en ny start. Bente giver gode råd til Lasse. Han synes, det er lidt ærgerligt, at Søren ikke får samme råd, men som Bente siger, så var det jo ikke ham, der faldt af.

Mens eleverne dyster og skiftes til at være "rytter" får jeg en snak med Bente og fortæller om vores undersøgelse. Bente fortæller, om elevernes opfattelse af frikvarter, når de har udeskoledage. Hun havde en elev, som en dag spurgte: *"Får vi frikvarter, når vi er ude?"* hvortil hun svarede: *"Det er ligesom et langt frikvarter med læring"*. Eleven havde set underligt på hende og spurgte: *"Kan man det?"* På selve dagen havde hun spurgt eleven: *"Trænger du til et frikvarter?"* Eleven svarede: *"Nej, du havde ret"*. Bente beretter ligeledes om, hvorledes nogle af eleverne liver helt op, når de er ude. Specielt de stille elever. Det er ligesom om, der er plads til alle på en anden måde.

Eleverne har efterhånden konkurreret flere gange. De har fået lov til at være "rytter" på skift og haft et par ture som "heste". Alle "hestene" føler, at de trækker det hele selv. Men så er det godt, at alle har det på samme måde. Kampene har været tætte, hvilket har bidraget med en god energi i aktiviteten. Imens hold 1 og 2 har faret frem og tilbage på skovvejen har hold 3, 4 og 5 rendt rundt i skoven i par. Den ene med bind for øjnene, og den anden som fører. Jeg har været forundret over hvor lang tid, at de har brugt på dette. For mig at se, har det været samme aktivitet. De har følt på forskellige træer, stubbe, grene med videre og ellers blevet ført på kryds og tværs i skoven. Nogle vildere end andre.

Introduktion til sansning af skoven og haiko digtning

Hold 1 og 2 skiller deres stridsvogne fra hinanden og samler garnet, således at det er klart til hold 3, 4 og 5. De går derefter over til Ole, hvor haiku digtningen repeteres. *"Hvad er de vigtigste regler?"* Eleverne husker det relativt godt - 1. linje skal indeholde 5 stavelser, 2. linje 7 stavelser og 3. linje 5 stavelser. De finder frem til antal stavelser ved at klappe. Digtet skal handle om naturen. Det er derfor vigtigt, at naturen kan sanses. Det kan gøres ved sanseløge, hvor en eller flere sanser frarøves, således at andre træder kraftigere frem. Ole forklarer en sanseløge, som de netop skal lege. Eleverne skal gå sammen i par. Den ene skal være blind, mens den anden får lov til at føre den blinde rundt. "Føreren" skal udse sig et specielt træ, som den blinde skal sanse ved berøring og eventuelt ved at dufte. Når parret er tilbage ved shelterne får den blinde synet tilbage og skal dernæst finde tilbage til det specielle træ. Ole pointerer, at denne leg handler om at kunne stole på hinanden. Den blinde skal således kunne stole fuldt ud på den, der fører, således at vedkommende ikke falder eller føler sig utryk. Legen sættes i gang. Det er lidt forskelligt, hvor mange, som har fanget Oles budskab. Bo fjoller og berører kun delvist sin partner. Det er tydeligt at se, at Mark er utryk ved situationen. Han

går meget tilbagelænet og har hænderne fremme til at tage fra, hvis der skulle komme noget uforudset. Det ender med, at Mark siger, at han er utryk og tager bindet af. Bo fjoller videre og opfanger ikke Marks alvor. Bente kommer dem til undsætning. De får en snak om, hvor vigtigt det er, at man kan stole på hinanden i sådan en leg. Bo og Mark giver det et nyt forsøg. Denne gang er Bo opmærksom på at få ført Mark behageligt rundt i skoven. Bo udser sig et fint træ, som de står ved i lang tid. Bente er i starten med på sidelinjen, men lader efterhånden drengene klare opgaven selv. Tilbage ved shelterne får Mark bindet af øjnene. Han forsøger med det samme at memorere turen. Han mener, at det er lige til, eftersom Bo glemte at dreje ham rundt, da de startede. Bo giver Mark en ordentlig snurre tur for at kompensere, men Mark ved godt hvilken vej, som han vil tilbage. De kredser omkring 4 træer. Mark kigger på dem, men begynder ikke at mærke på dem. Bo er tydeligvis utålmodig og vil gerne hjælpe, men Mark får selv lov til at gætte træet.

Mette arbejder ud fra samme taktik. Hun forsøger ligeledes at memorere vejen tilbage til sit træ. Legen giver en god viden om, hvorledes terrænet er udformet. Mette snakker med sig selv, men forsøger at finde vejen tilbage. *"Så gik det lidt op (...) og så skulle jeg træde over noget. Det må være denne stamme"*. Hun ender op ved 3 træer. Hun mærker omhyggeligt på dem alle. På grund af nogle karakteristiske grene, vælger hun det rigtige træ. Tilbage ved shelterne bytter de to piger roller. Mette får spundet Louise rundt en del gange undervejs. Det er derfor stort set umuligt for Louise at memorere vejen tilbage. Det ender med at blive en ja/nej-leg frem for en sanseleg. Mette giver hints eller besvarer Louises spørgsmål med ja eller nej. Louise er frustreret og ender med blot at pege på diverse træer for at finde træet.

Et andet drengepar vælger i starten at føre ved kun at bruge sproget. Theis er "føreren". Han guider ved at sige højre og venstre, og fortæller hvad der kommer – et hul, en bakke op, en stub og lignende. Der går dog ikke lang tid, førend Theis finder ud af, at det er lettere at føre, hvis han har kropslig kontakt med sin makker. De har nemlig to forskellige opfattelser af, hvad der er højre, og hvad der er venstre. Han kan således styre ham i hvilken som helst retning. Ole har påbegyndt madlavningen sammen med Rasmus. Eleverne styrer dermed legen selv. Jeg tænker, at det er en bevidst handling for at lade eleverne udvikle og lege legen selv. Der er dog flere, som er i tvivl om, hvad næste skridt er. De spørger Bente og jeg. Vi opfordrer dem til at tage en omgang mere. De fleste gør det, men hold 1 og 2 bliver aldrig ligeså grebet af aktiviteten, som det så ud til at hold 3, 4 og 5 gjorde. Ole opfanger dette,

og giver dem muligheden for at lege videre eller holde frikvarter, indtil de andre bliver færdige. Jeg hører Bente sige, at *"Der er intet, som hedder frikvarter herude"*.

Skyerne hænger stadig tæt, og det er relativt køligt i skoven. Selvom jeg har omkring 4 lag tøj på overkroppen og 3 lag på underkroppen, fryser jeg. Det er en stor kontrast til eleverne, hvor flere har taget deres jakker af og nu løber rundt i t-shirts. Flere har tynde bukser på, tynd jakke eller tynde sommersko. De virker helt upåvirket af kulden. De er mere aktive end jeg, men jeg er stadig imponeret. LB fortæller, at Ole har fortalt, at børn som regel aldrig fryser medmindre det virkelig regner og blæser.

Mens hold 1 og 2 har kastet sig over madpakkerne og diverse lege i skoven, vælger jeg at observere, hvorledes hold 3, 4 og 5 konkurrerer i deres stridvogne. Der er meget forskel på deres vogne. Et hold har bygget en yderst solid vogn. Den er til gengæld også ret tung, da den er bygget af de største stammer, som var i vognen. Et andet hold har bygget en lettere vogn og vinder samtlige gange. Det sidste holds vogn er gået i stykker. Samlet sidder de i skovbunden rundt om deres vogn og arbejder på at få den fikset. De skal have sat en ny stamme på tværs. Den skal saves til og bindes på. De vurderer selv, hvor lang den skal være og saver den til. Et kort øjeblik overvejer de ikke at save den til, da de så kan fylde hele vejen og blokere for deres modstandere. De 3 piger og ene dreng i gruppen er alle en aktiv del af reparationen. Selvom der ikke er praktiske opgaver til alle, er der flere ting, som skal diskuteres – knob, størrelse på stamme og lignende. De når dog aldrig at få den klar til dyst, inden Anders siger, at det er tid til at rydde op. Lidt slukøret tager de deres stammer med tilbage til traileren.

Samling ved bålet og madpakkespisning

Ole kalder til samling ved bålet. Det er frit for eleverne, om de vil sidde i shelterne eller rundt om bålet. Shelterne har alle deres åbning mod bålstedet, så eleverne har uanset fokus rettet mod midten, hvor Ole står. Ole har ikke haft tid til at samle op på den indledende sanseleg. Han sætter et par ord på og fortæller det videre program for dagen. Der skal tages et klassebillede. Herefter skal hver elev digte sit eget haiku digt. De vil blive placeret alene ude i skoven. De vil blive placeret med afstand, således at ingen kan se eller høre hinanden. De må ikke have deres mobiler eller ure med. De skal blive der, hvor de bliver placeret. De skal sidde stille og sanse naturen ved at bruge deres syn, hørelse, lugte- og berøringssans. Meningen er, at de skal blive inspireret til at skrive deres digt. De skal kunne huske digtet i hovedet. *"I skal*

ikke være bange, I bliver hentet igen, når de har siddet der længe nok," slutter Ole af. Det er nu tid til at spise madpakker. Alle får en bid mad, men drengene har ikke ro til at blive siddende. I løbet af 5 minutter har de gang i en leg. Mark har en sort hue, som det gælder om at få fat i. Han løber rundt mellem shelterne med 4 drenge efter sig. De griner og har det sjovt. De forsøger at tackle den, der har den sorte hue. Det giver respekt at sætte en god tackling. LB og jeg får os en snak med Stine og Sille. De fortæller, at de har skrevet et haiko digt før. Der sad de inde i klasseværelset, og alle skrev om marker og blomster. Sille tror, at de denne gang vil skrive om skoven, grantræer og nåle. Sille har en stor madpakke med. En af lærerne siger: *"Så kan du sove her"*. Hun svarer: *"Det vil jeg gerne"*. Pigerne fortæller, at de har sovet udenfor før, da de gik til spejder. Der er mange, der har været spejdere i klassen.

Haiku digtning på egen hånd

Ole samler eleverne igen og får dem til at stå på en pige- og drengerække. Han fortæller igen, om det der skal ske og spørger: *"Tør I sidde der?"*. Alle svarer ja, og det ser umiddelbart ikke ud til, at nogle er utrygge ved situationen. Der er blot et par spørgsmål om, hvad de skal gøre, hvis de skal på toilet. Men ifølge Ole er det let besvaret. De er alene, så de kan bare sætte sig, hvor de bliver placeret. Ole gør meget ud af at sige, at de ikke skal være bange, og at ham og Anders henter dem igen. Det er kun, hvis der kommer en ulv, at de må råbe på hjælp. Han forsikrer dem samtidig om, at det gør der ikke. De deles i to grupper blandet på tværs af køn. Inden afgang skal der tages et klassebillede, da hele store gruppen i dag er samlet. Først tages det traditionelle billede, herefter får de lov til at fjolle. De er meget kreative og både træer og stammer bliver taget i brug i billedet. En hel række ligger bag en stamme, således at det kun er deres hoveder, der stikker op.

Klokken 10.30 er der afgang. Jeg følger med Anders gruppe, mens LB følger med Oles gruppe. Anders siger ikke så meget, men eleverne virker trygge ved ham og følger ham ind i skoven. Nogle løber, andre går. En af drengene, som har haft meget krudt i røven, bliver placeret som den første på en stub i en lille lysning. Vi drejer af en mindre skovvej ind mod en sø. Forenden af søen ses en lille stub. Louise bliver placeret her. Simon bliver herefter placeret i kryds mellem en skovvej og en linje af fældede træer gennem skoven. Han virker utrolig tryg ved situation. Anders spørger om det er fint, at han får denne plads. Ja, ja det er helt fint. Han lægger sig i fuldstrækning på jorden og kigger op i himlen. På vej ind af linjen, hvor træerne er fældet, vinker han til os, mens han ligger på maven. Vi drejer ind i skoven tætte buskads.

Herimellem finder Anders en lille lysning, der er omsluttet af grantræer og med en bund af mos. Mette melder sig til at sidde her. Da vi kommer ud på en lille sti mellem skovskellene placeres Lucas på tuerne af mos, der vokser på fældet gammelt løvtræ. I skellet er der birketræer hist og her. På samme sti kommer vi til et flot løvtræ med utrolig mange grene. Sofie får lov til at sidde her på tuerne af mos. Anders er kendt i skoven, og vi zig-zagger os vej gennem skoven, på stier, skovveje og i terrænet. De fleste har mistet pejling på, hvor vi er. Inklusiv mig selv. Igen er vi på en skovsti. Her bliver Søren placeret. I et kryds, hvor der ligger meget flis fra træfældning. Vi skyder genvej gennem skoven og ser pludselig et hus. Lidt fra huset er der en fin høj med lyng. *"Jeg skal bruge en pige,"* siger Anders. Pernille melder sig. Hun hopper glad op på højen og vinker farvel til os. Vi bevæger os nu på kanten mellem mark og skov. Her bliver Mark placeret. Han sætter sig op af et træ med udsigt over markerne. Han finder straks en kogle, som han begynder at skille af. For første gang ser vi nogle af de andre. Bo kommer gående op ad skrænten. Bente spørger, hvorfor han ikke sidder ned, der hvor han blev placeret. Han svarer, at han ikke kan huske, hvor det er. Anders siger, at han blot skal sætte sig ned, der hvor han er. Rundt omkring begynder jeg nu at spotte de andre elever. De sidder alle ned, mange med en pind, kogle eller lignende i hånden. Anders prøver at finde nogle steder, hvor eleverne ikke kan se hinanden, men det er en anelse svært. I en slugt ved siden af et stort grantræ bliver Louise placeret. Forinden har jeg spurgt Louise, om hun er klar. Det svarer hun ja til, men hun glæder sig kun måske. Hun synes, det er mærkeligt, at de skal være i skoven uden at vide, hvor de andre er. I det vi forlader hende, spørger hun om Bente ikke har lyst til at blive, og det gør hun. Kun Rasmus og Theis er tilbage. Rasmus er også klar. Han har allerede styr på første linje. Den handler om blæst i ansigtet. Jeg overhørte nogle af pigerne snakke om deres første linje, og det omhandlede også vinden. Det blæser ikke i dag, så måske de har haft nogle eksempler på dette på klassen. Theis fortæller, at de har været i skoven før for at løbe et stjerneløb. Theis bliver placeret i en åbning blandt grantræer ud mod en større skovvej. Rasmus bliver placeret som den sidste inde blandt træerne. Han sætter sig ikke ned som det første, men går i stedet rundt og sonderer terrænet. Anders og jeg følges tilbage til shelterne, som blot er 100 meter væk.

LB, Birgitte, Ole og Lasse sidder om bålet. Lasse forsøger at memorere sit digt, men det er svært, når de voksne snakker. Det ender da også med, at hans anden linje bliver: *De voksne står og snakker.* Han slog sig på vejen derud og kom derfor med tilbage. Mens vi venter kan man høre snak og råb i skoven. Det er ret tydeligt, at det kommer fra eleverne.

Måske nogle af dem allerede er ved at være utålmodige. Ole fortæller, at de ellers bevidst har placeret dem dreng pige for at undgå interaktion. Desuden har de placeret de drenge med mest krudt i røven tættest på dem. *"Råb hvis I hører en ulv,"* havde Ole sagt til introen. De har tydeligvis hørt efter, for pludselig begynder de at hyle til hinanden. Det ender med et stort hyleri, selv de, som er placeret tættest på, giver sig til at hyle. Vi bliver enige om, at tålmodigheden er opbrugt, og vi hellere må hente dem igen. En af de nærmeste har også allerede fået en røv til sæde oplevelse, da han blev spottet af Ole.

Klokken er omkring 12.00, da jeg igen går med Anders. Vi går den samme rute, som da vi satte dem ud. Den første dreng går rundt og slår til bladene med en pind. Anders vinker ham med. Jeg spørger hvordan, det har været. Han synes, det har været fint nok, og at det var let med digtet. Han siger dog, at han ikke har kunne sidde stille hele tiden og derfor har været oppe og gå. Louise står og hylér på sin stub, da vi kommer. Hun synes, det har været kedeligt. Hun havde fundet på digtet efter blot 5 minutter og vidste derefter ikke, hvad hun skulle give sig til. Simon synes, det har været interessant, men har svært ved at sætte ord på, hvad der har været interessant ved det. Han havde dog lidt svært ved at få tiden til at gå. Mette fortæller Louise om hendes oplevelse. Hun synes også, at det var kedeligt, fordi hun blev hurtig færdig med digtet. Hun havde hørt skumle lyde. De snakker om, hvem der hylede. Simon og Mette var blevet inspireret til at digte på ny: *"Ulvne tuder"* eller *"ulvene hylér"*. Lucas fortæller begejstret, at han har set en hare, da vi finder ham. Sofie står og slår med en pind og bliver meget glad, da hun ser os. Endelig bliver hun hentet. Søren, som sad på en bunke af flis viser Lucas og mig nogle fjer, som han har fundet. Han mener, at det er fra en høne eller måske fra en kylling eller en kalkun. Lucas foreslår, at det måske er en ørn, der har tabt dem. *"Så har den godt nok tabt mange fjer!"* svarer Søren. Pernille og Mark er væk. De er sikkert gået med Ole, hvilket vi også tror, at Theis og Rasmus er. Vi har tidligere set Ole med en kæmpe flok børn. Louise og Bente finder vi nede i slugten. Her har de hygget sig.

Evaluering på haiku digte

Tilbage ved shelterne får de alle lov til at slå æg ud. Ole mener, at de dårlige til det og spørger, om de ikke har hjemkundskab. Mette svarer, at det har de ikke, så det er sikkert derfor. Rasmus er straks i gang med at samle nogle af de andre til Politi og røvere. *"Hvem har lyst til at være med?"* Ole får dem stoppet, da de skal evaluere. Ole har lagt en stor snor ud, hvor det er elevernes opgave at evaluere sig selv. Snoren karakteriserer en skala, hvor den ene ende er

dårlig, mens den anden ende er god. Første opgave – de skal placere sig i forhold deres egen indsats, og om de var tilstede i opgaven. Tre drenge stiller sig i den dårlige ende, mens en del stiller sig i midten eller i den gode ende. Ole pointerer et par ting og opfordrer til en om evaluering. Umiddelbart synes jeg, at eleverne er gode til at placere sig selv. Rasmus bliver dog opfordret af Bente til at placere sig i den dårligere ende. Det ved han måske inderst inde godt. De fleste synes, at det har været svært at sidde stille så længe. De var færdige med digtet allerede efter kort tid. Anden opgave – de skal placere sig i forhold til, hvor nemt eller svært, som de har ved at sidde stille. Et par bytter plads, men stort set de fleste bliver stående på deres plads. Ole beder, de som har rykket rundt, markere. Tredje opgave - de skal vurdere, hvordan de synes, opgaven har været. Her rykker mange rundt. De fleste piger bliver stående i den gode ende sammen med tre drenge. Der er en stor gruppe i midten samt en lidt større gruppe af drenge i den dårlige ende. Rasmus bytter denne gang plads fra den dårlige til den gode ende. Ole spørger hvorfor? Rasmus synes, opgaven har været god og lærerig, også selvom han havde haft svært ved at sidde stille. Det, at sidde stille, havde været en god øvelse til at blive opmærksom på sine sanser. Det havde været muligt at fordybe sig. I den dårlige ende siger drengene, at det har været svært at skulle koncentrere sig. Det har endvidere været koldt, så derfor har de været nød til at ryste sig og gå rundt. Pigerne siger, at det til tider har været svært at koncentrere sig på grund af dem, der larmede. Det var svært at sige hold mund til de, der var rundt omkring. Ole opsummerer evalueringsskvensen ved at sige: *"Hvad er det vigtigste at tage med?"* Det er nok, at de, der har krudt i røven, skal hjælpe de andre ved ikke at larme. Alle bør tænke en ekstra gang over, om det var en selv, der gjorde, at det larmede sådan. Han spørger derudover, hvad de fik ud at sidde der, og om de fik brugt sanserne? Nogle, som mærkede blæsten? Andre, som hørte fuglene? Et par rækker hånden op, men jeg har på fornemmelsen, at de indledningsvist har været mest fokuseret på at lave digtet, og derefter blot har skulle få tiden til at gå. De repeterer igen sanserne – høre, føle, se og lugte. Det er begyndt at dryppe. Ole har ikke nævnt noget herom, og det har eleverne heller ikke. Lucas siger dog, at man for eksempel kan mærke dråberne nu. Og pointere endvidere, at luften er ligeledes dejlig frisk ift. i byerne, hvilket både kan mærkes og lugtes. Ole afslutter ved at sige, at det i det hele taget er svært at sanse. *"Kan I alle huske jeres digte?"* spørger Ole. Næsten alle rækker hånden op. Som en afslutning på dagen, skal de i deres studietid sende digtet samt en evaluering af dagen til deres lærere.

Regnen tager til. Det er blevet spisetid, og eleverne søger ly under sheltertaget. Der serveres pandekage med kødgryde og spejleæg. Flere af drengene har kødsovs helt op til ørene, mens andre har hænderne smurt ind i sovs. De får det vasket af med lidt vand og løber med det samme ud for at lege. Der bliver både leget gemmeleg og Politi og røvere. Næsten alle eleverne er med. De har tydeligvis stadigvæk masser af energi. De løber frem og tilbage og griner. De har tydeligvis gang i flere lege på samme tid, men de ser ud til at have styr på, hvem der leger hvad. Sebastian har siden haiku digtet haft mudder i hovedet. Jeg finder aldrig ud af hvorfor. Ole får dem alle til at rydde op før det først ankomne hold skal med bussen hjem. Første hold tager afsted.

Åkandeleg for de sidst ankomne

De sidst ankomne bliver og får lov til at lege åkandelegen. Bente synes, det er ved at være lidt koldt og beder et par af eleverne om at tage deres jakker på. Begge hold knækker hurtigt koden i legen. På det ene hold står Simon forrest, mens Lasse er bagerst. I stedet for at tænke hvordan de i samlet folk kommer lettest fra A til B, tager Simon sagen i egen hånd. Han smider åkanderne langt for at komme fremad med det resultat, at de bagerste, som er mindre, har svært ved at holde balancen. Lasse kan heller ikke nå åkanden. Bente bliver nød til at hjælpe. Selvom de får afstemt afstanden og får hentet ind på det andet hold, taber de. Ole siger, at denne leg har lært dem, at det ikke er smart at have den laveste mand bagerst og den højeste mand forrest. Til en anden gang bør de overveje placeringen. Ole spørger, om de vil prøve igen eller have fri leg. Der er enighed om: "*Fri leg, fri leg*". Nogle løber til legepladsen, mens andre genoptager legene fra før. De er utrættelige. Bussen kommer, og vi takker af for denne gang. LB og jeg kører med eleverne hjem i bussen. Der er højt humør. Eleverne snakker, griner og synger med. Pedel Jens skruer op for radioen til de sange, som de gerne vil synge med på. Det virker til, at de har haft en god dag og nyder hinandens selskab.

Bilag 8: Interviewguide til semistruktureret interview med lærer

BRIEFING – forud for interviewet

Formål	Opnå viden om udeskoledage samt udeundervisning på Udefriskolen med særligt fokus på natur og naturoplevelser. Vil det være i orden at stille dig spørgsmål indenfor denne ramme?
Anonymitet	Du vil blive tilkendegivet som udeskolelærer, men ikke ved navn.
Optagelse	Diktafon bruges til lydoptagelse af interview. Optagelsen vil efterfølgende blive transskriberet. Du vil have mulighed for at gennemlæse transskriptionen af interviewet, hvis du ønsker det.
Mulighed for eventuelle spørgsmål fra informanterne.	

Tema	Spørgsmål
Intro	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvad er din uddannelsesmæssige baggrund for at arbejde som udeskolelærer? 2. Hvor længe har du arbejdet på Udefriskolen? 3. Hvor længe har du praktiseret udeundervisning?
Udeundervisning	<ol style="list-style-type: none"> 4. Hvad defineres som "ude" på Udefriskolen?<ol style="list-style-type: none"> a. Hvad er forskellen på udeundervisning og udeskole? (Vi skelner i de kommende spørgsmål ikke mellem udeundervisning og udeskole, men benævner det som udeundervisning) 5. Hvordan praktiserer I udeundervisning på Udefriskolen?<ol style="list-style-type: none"> a. Hvilke fag praktiserer I i udeundervisning? b. Hvor ofte praktiserer I udeundervisning? c. Hvilke steder anvender I i udeundervisningen? 6. Kan du beskrive en typisk dag med udeundervisning for 5. kl.?<ol style="list-style-type: none"> a. Hvad har eleverne i 5. klasse lavet i udeundervisningen? Særlige temaer? (Få frem nogle stikord, som kan anvendes ved børneinterviews) 7. Kan du beskrive en typisk dag med udeundervisning for 8. kl.?<ol style="list-style-type: none"> a. Hvad har eleverne i 8. klasse lavet i udeundervisningen? Særlige temaer? (Få frem nogle stikord, som kan anvendes ved børneinterviews) 8. Hvilke forskelle er der på udeundervisningen for de to klassetrin? 9. Hvorfor prioriterer I udeundervisning på Udefriskolen?

	<p>10. Ser du nogle fordele ved udeundervisningen, som almindelig klasseundervisning ikke har?</p> <ol style="list-style-type: none"> Hvilke? Hvilke kompetencer/erfaringer, mener du, at eleverne får ved at modtage udeundervisning? <p>11. Har udeundervisningen indvirkning på dine didaktiske valg og undervisningsmetoder?</p>
Naturen i udeundervisningen	<p>12. Hvordan bruges naturen i udeundervisningen?</p> <ol style="list-style-type: none"> Hvad definerer I som natur? <p>13. På Udefriskolens hjemmeside, har vi læst, at eleverne skal blive godt velbevandret i egnens natur samt blive forankret i nærmiljøet og den vestjyske natur (jf. Udefriskolens mål for eleverne efter et endt skoleforløb samt værdigrundlag). Hvordan praktiseres dette i undervisningen?</p> <p>14. Har I fokus på at give eleverne naturoplevelser?</p> <ol style="list-style-type: none"> Hvis ja, hvordan? <ol style="list-style-type: none"> Hvilke kvaliteter ser du ved, at eleverne får naturoplevelser? Hvad, tænker du, er en god naturoplevelse for eleverne? Hvis nej, hvorfor ikke? <ol style="list-style-type: none"> Tror du alligevel at eleverne får naturoplevelser ved at modtage udeundervisning i naturen? Hvordan? Hvad, tænker du, er en god naturoplevelse for eleverne?
Hverdagsfriluftsliv	<p>15. Hvilken betydning, tænker du, at udeundervisningen i naturen har for eleverne?</p> <ol style="list-style-type: none"> Nu og her? På længere sigt? <p>16. Tænker du, at udeundervisningen i naturen har betydning for, om eleverne opsøger naturen i deres fritid?</p> <ol style="list-style-type: none"> Hvorfor/hvorfor ikke? Er det et mål for dig/jer?
Afslutning	<p>17. Har du noget at tilføje?</p>

DEBRIEFING - efter interviewet

Opsummering	Indsigten fra interviewet opridses i hovedpunkter af interviewerens.
Mulighed for afsluttende spørgsmål og kommentarer fra informanten.	

Bilag 9: Indledende pilotundersøgelser

Inden selve udførelsen af fokusgruppeinterviewene foretog vi en pilotundersøgelse for at forbedre os på det særlige arbejde ved at interviewe børn (Thing & Ottesen, 2015, p. 97). Pilotundersøgelserne blev brugt til at skabe fortrolighed til den pågældende aldersgruppe, således at det var muligt at stille de rigtige spørgsmål og ikke mindst selv, at blive bedre til at interviewe (Thing & Ottesen, 2015, p. 91). Indledningsvist indsamlede vi viden, om børns forståelse af naturen og deres oplevelser i naturen. Denne viden dannede grundlag for udarbejdelsen af en interviewguide. For at få afprøvet tid, rækkefølge, opgaver og spørgsmål blev interviewguiden endvidere testet med en gruppe elever fra 9. og 10. klasse på Faaborgegnens Efterskole, som skulle udgøre det for 8. klasse, samt to piger fra henholdsvis 4. og 6. klasse, som udgjorde det for 5. klasse (Thing & Ottesen, 2015, p. 93). I forbindelse med pilotundersøgelsen blev vi særlige opmærksomme på, hvorledes spørgsmålene skulle formuleres, således at de var forståelige. Pilotundersøgelserne var endvidere en mulighed til at få afprøvet de forskellige opgaver af, som var tænkt ind i gruppeinterviewene. Opgaverne, som i starten var alt for omfangsrige, blev konkretiseret og tilpasset interviewets længde. Fokusgruppeinterviewene blev dermed mere sammenhængende og præcise. Endvidere blev vi opmærksomme på, at pigerne oftest var dominerende i interviewet, hvorfor vi gerne ville have segmenterede pige og drenge grupper, for at få drengene til at tale mere.

Bilag 10: Spørgeguide til fokusgruppeinterview med elever fra 5. og 8. klasse

Intro:

"Hej jeg hedder Laura, og jeg hedder Anne... I har sikkert set os på jeres skole i løbet af den sidste uge. Vi er rigtig glade for at I vil være med til at hjælpe os. Vi er ved at undersøge, hvilke naturoplevelser I har i forbindelse med udeundervisningen ... Vi vil derfor rigtig gerne høre hvad I laver i Naturen (udenfor?) og hvilke oplevelser I har haft derude. .... Det er rigtig svært for voksne (os) at vide hvad børn laver og oplever, så det håber vi I vil hjælpe os med at forstå dette...."

(Gøre dem til eksperterne, og pointere at her ikke noget rigtig eller forkert svar.)

Bånd og/eller videooptagelse:

Allerførst vil vi gerne høre om I har lyst til at være med i Interviewet og om det er okay at vi optager det undervejs.

Interviewet vil blive optaget med diktafon og kamera, så vi efter interviewet kan høre, hvad I har sagt og hvem der har sagt hvad.

Anonymitet og frivillighed:

Jeres navne vil blive anonymiseret., dvs. at jeres navne ikke kommer til at fremgå i vores i vores opgave. I kan til en hver tid undervejs sige, hvis og I ikke vil være med i interviewet.

Tid:

Gruppeinterviews varighed vil være på 2x40 minutter og vi holder 10 minutters pause midtvejs

Antal elever:

2x3 elever på hvert klassetrin (en ren drenge og pige gruppe).

Tema	Spørgsmål og opgaver
Intro	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvad hedder I ? 2. Hvor bor I? 3. Hvor mange år har I gået på Udefriskolen?
Udeundervisningen	<ol style="list-style-type: none"> 4. Fortæl lidt om, hvad I laver i udeundervisningen og på udeskoledage, når I er i naturen (Forslag til stikord, som vi har fået fra deres lærer) 5. Kan I fortælle lidt om, hvordan det er at have undervisning udenfor i naturen? <ol style="list-style-type: none"> a. Hvad har I oplevet? b. Hvad har I lært? c. Hvad er det værste eller det bedste ved udeundervisningen i naturen? Hvorfor? 6. Prøv at sætte lidt ord på hvad det betyder for jer at være i naturen, når I har undervisning
Naturbegrebet	<ol style="list-style-type: none"> 7. Hvad tænker I, når jeg siger natur? <ol style="list-style-type: none"> a. Hvad er ikke natur? 8. Hvad tænker I naturen er for noget?
Naturoplevelse i udeundervisningen	<p>Tegning:</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Prøv at sætte nogle ord på det, du har tegnet. (Lyt til interessante svar og spørg ind til dette) <ol style="list-style-type: none"> a. Hvad skete der ? b. Hvad gjorde du? c. Med hvem? d. Hvordan? e. Hvor skete det? f. Hvad følte du? g. Kan du uddybe dette? h. Hvad er det der gør det til en naturoplevelse for dig? i. Hvorfor er denne naturoplevelse særlig interessant for dig? j. Ligner denne oplevelse andre oplevelser fra udeundervisningen? <p>Hver elev præsenterer kort sin tegning. Efterfølgende åbnes der op for, at de øvrige elever kan kommentere på den specifikke situation og tilkendegive deres oplevelser.</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Fortæl om jeres naturoplevelse i denne situation. <ol style="list-style-type: none"> a. Hvad betød den for dig/jer (nysgerrighed, angst, glæde, ...?) b. Er I enige? c. Evt. en anden oplevelse? 11. Nu har I præsenteret nogle oplevelser, I har haft i naturen. Kan I beskrive den værste og den bedste oplevelse, I har haft i

	<p>naturen i forbindelse med udeundervisning?</p> <p>a. Spørge ind til oplevelsen og få beskrivelser.</p> <p>12. Hvilke naturoplevelser kunne I tænke jer at få i forbindelse med udeundervisning?</p>
Naturområder fra undervisningen	<p>Opgave: Naturområder fra udeundervisningen</p> <p>Eleverne præsenteres for billeder af naturområder, hvor de har været i deres undervisning</p> <p>Skriv selv 3 enkelt ord, som du forbinder med de forskellige naturområder.</p> <p>13. Kan du fortælle lidt om, hvorledes ordet passer på området?</p> <p>14. Hvad synes I om området?</p> <p>15. Hvad føler du, når du er her?</p> <p>16. Hvad har I lavet her?</p> <p>17. Hvad har I haft af naturoplevelser her?</p>
Pause	
Naturområder fra undervisningen og oplevelsesværdier	<p>Opgave: Naturområder og oplevelsesværdier i forbindelse med udeundervisningen</p> <p>18. Vurder hvert naturområde ud fra bestemte oplevelsesværdier.</p> <p>a. Læg 3 oplevelsesværdier (ord) ud for hvert billede, som du synes passer til hvert område.</p> <p>b. Hvad betyder området for jer?</p> <p>19. Kan du fortælle lidt om, hvorledes ordet passer på området? Hvorfor valgte du netop disse ord?</p> <p>Ud fra alle naturområderne:</p> <p>20. Hvilket af områderne fra udeundervisningen foretrækker I og hvorfor?</p>
Hverdagsfriluftsliv	<p>21. Er I også i naturen i jeres fritid?</p> <p>a. Hvor?</p> <p>b. Hvor ofte?</p> <p>c. Hvad laver du?</p> <p>d. Hvem laver du det med? (Venner, familie etc.)</p> <p>e. Hvad oplever du?</p> <p>f. Går i til fritidsaktiviteter, som foregår i naturen?</p> <p>22. Kan I fortælle om en særlig naturoplevelse, I husker fra jeres fritid? (Se evt. spg. 8 for inspiration)</p> <p>a. Spørge ind til oplevelsen og få beskrivelser</p> <p>b. En god samt en dårlig oplevelse?</p>

	<p>23. De steder, som I besøger med Udefriskolen, kunne I selv finde på at tage dertil i jeres fritid?</p> <ol style="list-style-type: none"> Gør I det? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvad laver I? <p>24. Er der nogle af de aktiviteter, I har lavet i udeundervisningen, som I også laver i jeres fritid?</p> <ol style="list-style-type: none"> Hvorfor/hvorfor ikke? Hvilke? <p>25. Kan I fortælle lidt om de forskelle og ligheder der er på de naturoplevelser I får i skolen og i jeres fritid?</p> <ol style="list-style-type: none"> Søger I de samme naturoplevelser? Får I de samme naturoplevelser? <p>26. Tror I, at det, at I har udeundervisning, gør, at I kommer mere i naturen i fritiden, end hvis I var en "almindelig" klasse? <i>(I modtager udeundervisning. Tror I, at det har betydning for, at I kommer mere i naturen end, hvis I var en almindelig klasse?)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Hvorfor/hvorfor ikke? Kom gerne med eksempler (diskuter?) <p>27. Kunne I godt tænke jer at være mere ude i naturen end I er nu?</p> <ol style="list-style-type: none"> I skolen? I fritiden? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvad ville gøre, at I kom mere ud?
Afrunding	28. Har I nogle spørgsmål eller noget ekstra I ønsker at få med?

Bilag 11: Individuel tegning forud for fokusgruppeinterview

Navn: _____ Klasse: _____

Udefriskolen

Opgave:

Tegn en naturoplevelse, du har haft i forbindelse med udeundervisning i skolen. På denne side laver du tegningen, og på bagsiden kan du skrive 10 stikord, der fortæller om din naturoplevelse.

Bilag 12: Billeder af Bovbjerg Strand og Klosterheden Plantage
Bovbjerg Strand

Klosterheden Plantage

Bilag 13: Kontekstbeskrivelse – semistruktureret interview med lærer

Dato: 13. april, 2016

Interviewet blev foretaget på lærernes forberedelsesværelse. Et forholdsvis stort rum med højt til loftet. Der var i alt 7 arbejdspladser rundt langs væggene og et stort bord i midten. Lokalet var lyst med store vinduer. Det virkede hjemligt med billeder, kaffemaskine samt rød og hvid plettet voksdug på midterbordet. Der var ingen andre end os i lokalet og dermed en dejlig ro, hvor urets tik tak kunne høres. Udeskolelæreren var ved at færdiggøre sit arbejde, da vi kom. Vi valgte at sætte os rundt om bordet i midten. Stemningen var afslappet, i det vi på forhånd havde observeret hendes udeundervisning, hvor vi havde haft flere uformelle samtaler. Udeskolelæreren havde endvidere fået tilsendt observationsguiden på forhånd, så hun vidste, hvad interviewet ville omhandle.

Vi valgte begge at være tilstede under interviewet, således at vi fik en fælles intuitiv forståelse af empirien. Den ene foretog interviewet, mens den anden observerede, og havde mulighed for at supplere med eventuelle spørgsmål, der måtte trænge sig på. Udeskolelæreren var god til at bruge kropssprog og have øjenkontakt med os begge, hvilket gjorde samtalen levende og nærværende.

Efter interviewet blev diktafonen slukket, men snakken fortsatte om interessante emner såsom forskellen på folkeskolens og friskolens formål og mål samt hvilke kompetencer, der var i fokus på de forskellige skoler. Prøver og karakterer blev ligeledes vendt, eftersom Udefriskolen er en prøvefri skole.

Bilag 14: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview piger 5. klasse

Dato: 14. april, 2016

Alle fokusgruppeinterview blev dermed foretaget omgivelser, som var trygge for eleverne, da de var i kendte omgivelser. De fandt sted i et af skolens ekstra lokaler. Et mindre lyst rum med højt til loftet. Den ene side havde store vinduer med udsigt ud over skolegården. I rummet var forskellige typer reoler med spil, bøger og indkøbsvarer. I midten af rummet havde vi opstillet et par borde med stole omkring, som vi kunne sidde rundt om, således at alle kunne se hinanden. I lokalet ved siden af blev mellemgruppen undervist. Der var en svag summen fra lokalet, men det virkede betryggende, og de interviewede elever lod sig tilsyneladende ikke påvirke heraf. Eftersom interviewet var relativt langt, havde vi sørget for lidt saft samt frugt og kiks, som eleverne kunne spise løbende i interviewsituationen.

Pigerne i 5. klasse virkede til, at de havde glædet sig til at blive interviewet. De ville gerne fortælle om undervisningen og deres naturoplevelser og deltog aktivt og fokuseret gennem hele interviewforløbet. De var gode til at lade hinanden snakke, kommentere på hinandens svar samt tale videre ud fra det, den forrige havde sagt. De gav fokuserede og fyldige svar. Vi fornemmede en god kontakt, og så det som et udtryk for tryghed. I mellem de to seancer fik de 10 minutters frikvarter, hvor vi opfordrede dem til at gå udenfor. De valgte at spille 10 minutters fodbold bag skolen. Selvom de var koncentreret i henholdsvis 1 time og efterfølgende 40 minutter, gav Sofie efterfølgende udtryk for, at det havde følt som 20 minutter per gang. De syntes, det havde været skønt at fortælle og få taletid.

Bilag 15: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview drenge 5. klasse

Dato: 14. april, 2016

Vi møder drengene efter morgensamlingen. De har allerede taget plads inde i deres klasselokale, hvor vi henter dem. To af drengene har tegnet en tegning, som vi har givet dem til opgave at lave. De viser den stolt frem og Peter vil meget gerne fortælle om den allerede inden vi kommer ind i interviewlokalet. Inde i lokalet tager drengene plads på tre stole ved to sammensatte borde, hvor vi sætter os overfor dem. Stemningen er god og det er tydeligt at mærke, at de kender os fra de sidste par dage, hvor vi har været på Udefriskolen. Vi hælder saft op til dem hver og har stillet kiks og vindruer frem. De går straks i krig med lækkerierne og er ellers oplagte til at gå i gang med interviewet. Lige fra starten af interviewet har de lidt svært ved at sidde stille. De er tydeligvis ikke vant til at få stillet, så mange spørgsmål på en gang. Tilmed er de heller ikke vant til at få stillet spørgsmål, der går på deres følelser. Når de f.eks. har sagt at noget er sjovt, så bliver det meget svært for dem at uddybe, hvorfor det var sjovt. Flere gange i løbet af interviewet bliver samtalen meget indforstået. Når der bliver snakket om bestemte steder har LB let ved at referere til det de taler om, da hun kender omegnen, mens AH ikke kender omegnen og dermed ikke kender de steder drengene referere til. Rasmus for drukket lige rigeligt med saftvand og må på toilettet hele tre gange i løbet af interviewet. Peter og Rasmus sidder ved siden af hinanden og har svært ved at lade hinanden være. I anden halvleg af interviewet skiller AH de to drenge fra hinanden og placerer Simon i midten i håb om at få mere ro på flokken. Drengene pjatter en del og Rasmus og Peter småsnakker med hinanden, når det er Simon der svarer på et spørgsmål. AH og LB har svært ved at finde ud af, hvor bestemte vi skal være overfor drengene, men tysser dog flere gange på småsnakken og når de ikke kan sidde stille. Drengene får 10 minutters pause mellem de to interviewdele, men de vil lige så gerne blive inde i interviewlokalet. De syntes, at det er kedeligt at holde pause, når deres venner ikke også har pause. I det hele taget, syntes de at det er lidt taveligt, at de ikke får den store formiddagspause samt krop og bevægelse. Vi får dog sendt drengene ud i 10 minutter. I anden halvleg er koncentrationen knap så god, som i første halvleg. Drengene syntes, at vi spørger om meget de samme spørgsmål. Da alle spørgsmål er nået igennem har de dog svært ved at forstå, at det allerede er slut. Jeg har et indtryk af at de trods alt har haft en god oplevelse.

Bilag 16: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview piger 8. klasse

Dato: 15. april, 2016

Efter morgensamlingen møder vi pigerne. De virker glade og spændte på, hvad der skal ske. Et par dage forinden udvalgte vi og deres lærer Anne tre piger, som vi tænkte var forskellige og som gerne ville snakke med os. Emilie er ikke mødt i skole her til morgen og vi spørger således ud i klassen, hvem der gerne vil interviewes i stedet. Simone melder sig og hun kommer med os. Tanja løber op ad trapperne og ind i interviewlokalet. De andre to piger småløber ligeledes. En af pigerne har tegnet en tegning.

Vi tager alle plads rundt om bordet inde i interviewlokalet. Pigerne er oplagte hele interviewet igennem og er gode til at lade hinanden komme til. De har masser at snakke ud fra og er gode til at kommentere på hinandens svar. I første del af interviewet bliver vi afbrudt et par gange af elever fra 2.-3. klassen som kommer ind for at gøre rent. Hver fredag er det rengøringsdag for eleverne og de er tydeligvis ikke vant til at lokalerne er optaget. De små elever bliver helt overrasket over at se os, men er gode til at være stille. Der kommer tre små elever ind for at gøre rent, samtidig med at vi fortsætter interviewet. De tre piger lader sig ikke forstyrre af at der bliver gjort rent rundt om ørene på dem. Efter første halvdel holder vi 10 minutters pause. I pausen møder vi Emilie i aulaen, hun har haft det dårligt til morgen, men er frisk igen. Hun vil meget gerne interviewes og der er dermed 4 piger, som bliver interviewet i anden halvdel. To af pigerne bor i byen, mens de andre to bor på landet. Der er en tydelig forskel på, hvad pigerne laver i deres hverdagsfriluftsliv. Det bekræfter os i at vi har fået fat i nogle forskellige piger, hvilket giver brede på interviewet.

Bilag 17: Kontekstbeskrivelse – fokusgruppeinterview drenge 8. klasse

Dato: 15. april, 2016

Efter interviewet med pigerne, kom drengene forbi på gangen. De spurgte, hvornår det var deres tur. De var klar, når vi var klar. Vi aftalte 5 minutter, hvorefter de selv kom op i lokalet. De havde tegnet en tegning. Sebastian lagde den frem til skue med det samme, mens Daniel beholdte den i lommen. Benjamin havde ikke fået tegnet en tegning, men havde en oplevelse i hovedet, som han gerne ville fortælle om. Som ved de andre interview gennemgik vi væsentlige punkter som formål, frivillighed, anonymisering og lignende. Drengene var på. De syntes, det hele var helt fint. Det virkede som om, at de hellere ville i gang med at svare på nogle spørgsmål frem for at høre introduktion.

Drengene var gode til at byde ind løbende i interviewet. De var gode til at give plads til hinandens svar, men kommenterede også på de andres udsagn, hvis de var enige eller uenige. Der var en vis heterogenitet i gruppen, hvilket skabte gode interaktioner. To var fra byen, mens en boede på landet. Drengene var for det meste fokuserede på at svare på det stillede spørgsmål, men blev enkelte gange opslugt af at fortælle om en anden oplevelse fra klassen eller at joke med hinanden. De blev dog hurtigt bragt på sporet igen enten ved fælles hjælp, eller ved at LB eller AH stillede et nyt spørgsmål eller pointerede drejningen i samtalen. Undervejs var der en del forstyrrelser fra mellemgruppen, som havde undervisning ved siden af. De var tydeligvis vant til at gå igennem det rum, hvor vi sad. De fleste lukkede døren igen, og gik den anden vej, mens andre troligt gik igennem og samtidig lige hilste på os alle. Drengene var gode til at forblive fokuserede. Vi burde måske have sat en seddel på døren, men på den anden side set, gav det en god stemning. Drengene var gode til at genvinde fokus, så afbrydelserne skabte nærmere en mere afslappet stemning. Drengene var alle gode til at fortælle og første seance tog derfor en time. Efter 40 minutter begyndte de at sidde mere uroligt og vippe på stolen, bladde med post-it og klikke med kuglepennen. AH spurgte, om det var i orden at forlænge og så holde pause. Det var helt fint. Der var ingen tvivl om, at de stadig gerne ville, men det var sværere at forblive fokuseret. Vi opfordrede dem at komme ud i pausen og få frisk luft. Anden seance var en smule kortere, hvilket passede bedre ift. drengenes koncentrationsevne. Drengene sluttede af med at takke, fordi vi havde valgt dem. De var tydeligvis beæret over at blive interviewet.

Bilag 18: Retningslinjer for transskribering af interview

Følgende retningslinjer blev benyttet som manuel for transskriberingen af interviewene i undersøgelsen. Retningslinjer henter inspiration fra Halkier (2008) samt Tanggaard og Brinkmann (2015).

Forkortelser:

- Interviewer = I1 og I2
- Lærer = Anne Hindkjær = AH
- Elever = For eksempel PD5, RD5, SD5 samt SP8, EP8, TP8, NP8
  - 1. borgstav: Forbogstav i fiktivt navn
  - 2. bogstav: D = dreng og P = pige
  - 3. tal: 5 = 5. klasse og 8 = 8. Klasse

Retningslinjer:

- Kort pause markeres med ... (tre prikker)
- Længere pause markeres (pause)
- Ved mundtlige udtryk som for eksempel grin og latter skrives (grin) og (latter)
- Udsagn som "hmm", "ja" eller "nej", der ikke vurderes relevante for analysen, er undladt.
- Øvrige kommentarer til transskribering og interviewsituationen markeres i parentes løbende i interviewene, f.eks. (klapper i hænderne).
- Uforståelige udsagn modificeres, således at de fremstår meningsfulde.
- Foretager samtalen en drejning, der ikke er relevant for undersøgelsen, markeres dette med (UL), hvor UL = udeladt.
- Utydelige passager markeres med (?).
- Overlap i tale markeres med [ ]

Bilag 19: Transskription – semistruktureret interview med lærer (ILAH)

Dato: 13. april, 2016

Interviewer: Anne Houmøller = I1, Laura Bjerre = I2

Deltagere: Anne Hindkjær = AH

I2: Ja, men du har fået interviewguiden.

AH: Jeg har fået den på forhånd ja.

I2: Vi har lavet lidt ændringer, men det er ikke så meget.

AH: Okay.

I2: Men det handler sådan om, og få en viden om udeskoledag og udeskoleundervisning her på Udefriskolen og så handler det meget om, hvilke naturoplevelser børnene får i forbindelse med udeskoleundervisningen. Er det okay, at vi stiller dig nogle spørgsmål om det?

AH: Ja, bare (?)

I2: Jep. Så optager vi det. Nu optager vi det lige på to (griner)

AH: Det, synes jeg, var fornuftigt tænkt.

I2: Det er bare hvis nu, at der sker tekniske problemer.

AH: Ja, det kender jeg godt det der. Så bare køør løs.

I2: (griner) Så det er, ja. Og så transskriberer vi det efter interviewet, og så hvis du har lyst, så kan du få lov til at læse det igennem, inden vi bruger det.

AH: Yes, super.

I2: Og så tilkendegiver vi dig som sådan en udeskolelærer, hvis det vil være okay for dig eller udeunderviser eller?

AH: Det er ganske udmærket. Det kan jeg godt se mig selv som (griner).

I2: Ja, okay godt (griner). Hvad er din uddannelsesmæssige baggrund for at arbejde som udeskolelærer.

AH: Jamen den er sådan set det, at jeg kun er blevet nysgerrig på at være her. Og så har vi haft Karen Barfoed, som er en af dem, der ved mest om udeskole i Danmark. Øh, hun er forældre til børn her på stedet, og jeg har haft alle hendes 3 drenge. Alle 3 meget kruh, umiddelbare. Men hun har været og undervise os og har introduceret os til det. Men jeg tror egentlig man – vi havde det med, et eller andet sted, for det var en begyndende måde og undervise på inden, hvor jeg på den skole, som jeg var på før, havde børnene med ud, altså jeg tror altid, at jeg har søgt et eller andet. De skæve vinkler på undervisningen også. Så... men ellers så har jeg fået

uddannelse der, og så er det jo egentlig bare nysgerrigheden og det at følge med nogle nye strømninger også, der har afgjort det.

I2: Hvor længe har du arbejdet her på Udefriskolen?

AH: Jamen, jeg har været med fra starten af. 2008.

I2: Og hvor længe har du så praktiseret udeundervisning?

AH: Altså udeskole har jeg jo gjort siden 2008, og udeundervisning har jeg gjort før også. Der tror jeg i hvert fald at de sidste 5 år inden eller sådan noget, jeg kom her.

I2: På en anden skole?

AH: Ja, på en almindelig folkeskole. Ja. Når jeg kunne komme afsted med det. Det var lidt irriterende for andre kollager.

I2: Okay. Hvordan det?

AH: Jamen, det var besværligt. Hvor de også pointerede, at det larmede for eksempel uden for vinduerne. At det var meget irriterende. Og så er det jo svært og leve sit liv ud som udelærer, hvis det er et problem, at man larmer uden for vinduerne.

I2: Ja. Så du var den eneste lærer på skolen, der praktiserede udeundervisning?

AH: Nej, det var jeg ikke men i den afdeling. Jeg var i udskolingen, og der skal man jo helst koncentrere sig om eksamen. Og det er jo ikke lige det, som jeg koncentrerer mig mest om.

I2: Nej. Hvilke klassetrin var det med?

AH: Det var 7. og 8. klasse.

I2: Hvad definerer I som "ude" på Udefriskolen?

AH: Udeskole eller udeundervisning?

I2: Ja, måske begge dele. Eller nej, egentlig bare det, hvad er "ude"?

AH: Jamen, ude er, når vi er uden for skolens murer, så det vil sige, at vi kan godt have en udeskoledag i skolegården. Men ude kan også være at vi tager ind på biblioteket.

I2: Men det var også det. Og hvad er så forskellen på udeundervisning og udeskole?

AH: Ja. Udeundervisning er der, hvor man flytter en undervisning ud, som ligeså vel kunne have foregået indenfor. Det er udeundervisning. Hvorimod udeskole det har et fagligt sigte, hvor man skal ud og opdage nogle ting. Man skal ud at finde ud af noget, som man arbejder med i indeskolen. Og senere kan man så komme tilbage til indeskolen igen og efterbehandling, hvis det er nødvendigt. Hvis det er det, som er mest praktisk. Så tingene supplerer hinanden i udeskolen. Der har vi brug for at komme ud at se, hvordan er det nu lige er at denne her viden, den skal bruges ude i det virkelige liv. Og ikke bare som en case eller noget kunstigt opstillet i

skolen. Så det er egentlig forskellen. Så det der med at tage en ordbrik og skrive kat på. Den kan du godt læse inde i klassen, og så kan du lave udeundervisning ved at lave det sjovt og lægge dem rundt omkring i skolegården, og til de små lave hente diktater. Det er rigtig fint, men det er ikke udeskole. Det er "flyt ud undervisning".

I2: Nu sådan i de næste spørgsmål, der har vi egentlig bare defineret det hele som udeundervisning, så vi har ikke sådan skelnet mellem udeskole og udeundervisning, så hvis det er lidt, hvis du ikke forstår spørgsmålet, så må du bare lige spørge.

AH: Nej, men det er fair nok.

I2: Hvordan praktiserer i udeundervisning eller udeskole på Udefriskolen, sådan i forhold til, hvilke fag praktiserer I i udeundervisningen?

AH: Jamen altså vi er i den situation, at vi har en skolebestyrelse, som siger, at udeskole og udeundervisning skal være i alle fag. Og de sidder hele tiden og siger mere udeskole, mere udeskole, mere udeskole, og så halser vi afsted og finder på noget mere. Vi bruger så vidt muligt uderummet, og man kan jo se, at... Det er lidt årstidsbestemt også, hvornår man er meget ude, fordi vi er ude midt på landet, og når det blæser og regner herude, så blæser det altså ligeud, som vi siger. Ikke også. Så det vil sige, så er det ikke praktisk at stå uden for med papir og blyant og skal skrive for det, det kan man ikke. Så der er nogle ting, vi laver mere i det varme halvår, end vi gør om vinteren. Men vinteren byder så på mange andre ting, vi kan komme ud at lave. Ud at se på skrueis eller... Studere sne, eller hvad det end kunne være. Så er der jo meget andet, man kan lave. Men udeundervisning det er allermest i sommerhalvåret, hvor udeskole er mest jævnt over hele året. Så hvis man nu skiller begreberne af. Fordi det der med at gå ud, det gør vi tit. Altså har vi nu læst en tekst, hvor jeg siger "jamen, vi skal lige have en... Vi laver lige en stafet, en stikordsstafet, hvor vi skal forsøge at sætte denne her novelle op i nøgleord i kronologisk rækkefølge". Og det stiller jo lidt opgave til, at man kan holde hele handlingen sådan op i strakt arm foran sig. Og det vil sige, at så er man jo på to hold. Vi har store tavler i skolegården. Det er udeundervisning. Så løber de frem og tilbage og får skrevet op, hvor ordene skal være, også nogle gange så bliver de jo nød til at løbe hen og så sætte lige et V ned og skrive et andet ord ovenover, for det manglede vi faktisk indimellem for at kunne få handlingen komplet. Og det er jo bare en anden måde, for jeg kan godt bede dem om at sidde indenfor og sige: "Nu skal I skrive et referat af denne her tekst". Det er måske bare knap så sjovt. Ja.

I2: Og så lidt i forlængelse af det. Hvor ofte laver I så udeundervisning og udeskole?

AH: Det er. Jamen altså for de mindste grupper, tror jeg faktisk, de gør det dagligt. Og jeg tror, at dem jeg har, altså seniorgruppen, jamen altså de er ude 3-4 gange om ugen i hvert fald. Og så har de så Krop og Bevægelse uden for hver dag. Så...

I2: Krop og Bevægelse, er det et fag, som lærerne står for?

AH: Både og.

I2: Eller legepatruljen, hvornår kommer den ind?

AH: Legepatruljen den er fordi, at der er nogle børn, som hænger i periferien af det at socialt at høre til. Og derfor så har man lavet legepatruljen, som et alternativ til at man ikke dasker rundt og finder på ting, som måske ikke er hensigtsmæssigt, men hvor man har brug for... Nogle børn har brug for at få skabt rammerne, for at de kan fungere. Så det er et tilbud, man kan være med til, så vi ikke har børn, der går alene og ikke føler at man høre til. Muligheden for at skabe nye venskaber, og der har juniorgruppen så påtaget sig det ansvar og være en legepatrulje og lave aktiviteter til hver dag. Og så kan man selvfølgelig sige til legepatruljen, hvis der er nogle ting, man godt kunne ønske sig, at det skulle foregå.

I2: Og det er noget, som foregår i frikvarteret?

AH: Det foregår i frikvarteret lige efter Krop og Bevægelse ja. Og det er fordi, tager du det første frikvarter, så vil mange børn være tilbøjelige til at sige: "Det var en sjov leg, skal vi ikke mødes igen og lege i 2. frikvarter. Og så er man egentlig i gang og så har man også en god fornemmelse i maven, når man skal ud til næste frikvarter og se, der er faktisk nogle, der venter derude på mig. Nogen, som jeg kan lege med. Men Krop og Bevægelse der har vi... Vi har lige haft en forhandling med seniorgruppen, for de vil rigtig gerne have lov til at have nogle flere privilegier. Man er jo ikke teenager for ingenting. Og et af de privilegier, som de ønsker, det er, at de kan selv være med til at bestemme, hvad der skal ske i deres Krop og bevægelse. Så de vil gerne selv have lov til at lave en plan, og det er så det næste, som vi skal til at i gang med nu, og det har de også prøvet af nogle omgange før, hvor klasserne har været med til at bestemme. Altså, det har været lidt forskelligt. Men lige nu der har de sagt, nu vil de gerne bestemme. Så der er jo det der med, at nogle gange vil man, og andre gange vil man ikke (griner). Så lige nu vil vi gerne (alle griner).

I2: Hvilke områder bruger I så som oftest til udeundervisning og til udeskole?

AH: Ja, hvad bruger vi oftest. Jamen, altså... Det er jo nærliggende til de der små daglige ting, at så er det jo selvfølgelig skolens område. Vi har, hvis det handler om at lave bål som sådan, så har vi både bålplads herude, og så har vi også noget, som hedder Oasen nede ad grusvejen. Det

er sådan set en forening her i Fabjerg, som har stedet, men vi må også gerne bruge det. Men der er borde og bænke, og der kan man også sidde lidt inden under, hvis det regner lidt. Sidde og skære grøntsager og sådan, hvis det nu er mad, man skal lave. Så det er jo nok mest skolens område til alle de der småting, men ellers så vil det jo være... Altså naturskolen er vi først lige kommet ordentlig i gang med at bruge, fordi vi have egentlig troet, at det appellerede smallere fagligt, end det egentlig gør, så nu har nogle af lærerne lige været på kursus derude og har fundet ud af, at de har faktisk rigtig meget at byde på derude. Så det vil vi til at bruge noget mere, så vi har allerede haft 3 grupper afsted på udeskole derude i løbet af, ja, den sidste måned. Og ellers så er det jo nærliggende at bruge vores skov herude, Møllesøen, fordi der kan vi cykle ud til. Og vi kan også kører i bus derud. Det gør vi også indimellem alt afhængig af, hvor meget, som vi skal have slæbt med derud også, men så bruger vi rigtig meget Lemvig by... Havnen til og lave udeskole.

I2: Ja. Hvad laver I nede på havnen for eksempel?

AH: Jamen, det kan være alt muligt. Altså det kan være at komme ned og se fiskeproduktionen, de små rester, der skulle være tilbage, ellers kører vi selvfølgelig til Thyborøn ikke også. Men det at bruge bylivet til, jamen det kan være til dansk undervisning. Det kan være til matematik. Til optælling, til registrering, til statistik... Danskundervisning. Det kan også være analyse af reklamer. Meget.

I2: Lidt blandet.

AH: Ja. Det er alt muligt. Der er jo masser af læring i byen.

I2: Ja. Kan du sådan beskrive en typisk dag med udeskoleundervisning for 5. klasse.

AH: Nej, det kan jeg ikke, fordi jeg har ikke

I2: Du har ikke 5. klasse?

AH: Jeg har kun 5. klasse til tysk en time om ugen, så det kan jeg ikke.

I2: Hvad så med 8. klasse?

AH: 8. klasse. Jeg vil sige, jeg synes ikke, at der er særlig meget der er typisk, og det er måske derfor, at jeg er her og arbejde, fordi det er ikke – det eneste typiske der er, det er, når du er ude at have Krop og bevægelse, og så har vi et fag, som hedder Krop, leg og læring. Og krop, leg og læring går... Er mere udeundervisning end der er udeskole. Fordi der er meget af det, der egentlig er flyttet ud, og hvor egentlig bruger det, at mange børn lærer bedre, hvis man bevæger sig aktivt, og det har vi brugt rigtig meget. Det er et fag, vi har brugt helt fra starten

af, og det kan du lave i mange forskellige fag. Men jeg bruger det fortrinsvis i dansk, i engelsk og i tysk.

I2: Så det er meget forskelligt, det de laver i 8. klasse igennem udeskole?

AH: Jamen, det er meget forskelligt for det er jo ikke sådan, at det kører på en sådan fælles, eller en vanlig skabelon, at så gør vi det. Det der altid er fælles for udeskole, det er, at der er en opstart, altså børnene skal jo vide, hvad er målet med det, vi skal lave. Så det er jo ikke ligesom, da I var med den anden dag. Det er jo ikke en skovtur, som vi tager ud på. Vel? Hvor vi så bare løber rundt i skovbunden, og tænker nu kan vi lege. Altså, vi skal jo have noget med hjem derfra, som vi rent faktisk kan bruge videre. Og børnene skal også kunne se, at der er læring i det, de laver, for ellers så får vi jo børn, der ikke lærer noget, hvis udeskolen skal fylde så meget. Så børnene er jo opvokset med, at... At udeskole det er bare at sidde i skole et andet sted. Det er ikke udflugt. Så der er et meget skarpt skel, og vi ser det tit, hvis vi får elever fra andre skoler, at de tror, at vi skal på udflugt. Om man godt må have slik med? Eller om man godt må? Altså (griner). Nej, det må man ikke. Eller det der med at man klæder sig fint på, når man kommer som ny elev, fordi man tror, at man skal ud. Jamen, det skal man så også, men man skal nok ud at være beskidt. Og det er noget andet. Så ja, man bliver nok lidt praktisk orienteret, når man er her.

I2: Vil der oftest have lagt noget op til selve udeskoledagen?

AH: Ja, det vil der. Der vil være en undervisning i det. For eksempel nu har vi arbejdet med innovation, hvor vi havde en tur i skoven i mandags, hvor de skulle arbejde på at lave nogle nye aktiviteter, som de så skal hjem og have solgt nu på en eller anden måde. Nu bliver der en forberedelse til, at vi skal afsted i næste uge også, hvor jeg regner med, at vi skal ud og høre om fremtidens klima, fordi at vi skal i gang med at bygge en fremtidsby. Og så skal vi ud at se på arkitektur rundt omkring. Vi skal i Thyborøn kirke, og der er noget shilarbygning, vi skal ud at kigge på. Og der bliver jeg jo nødt til at forberede dem på det, for ellers så ved de jo ikke, hvad de skal, når de står ude og ser på Thyborøn kirke, når det ikke er det, man som teenager har allermost lyst til. Så handler det om, at jeg skal give dem fokus på, hvad er det, som de skal få øje på, når vi derude. Så du kan ikke lave udeskole medmindre, at du har en eller anden... Du bliver nødt til at forklare noget. Men det der er vigtigt at sige i forhold til udeskole, det er, at jeg skal ikke bruge længere tid på at forberede det, end udeskolen den tager. Altså det er udeskolen, der skal fylde i deres bevidsthed og i deres skoleliv. Det er ikke, at jeg har stået ved tavlen og ævlet stolpe op og stolpe ned om, hvad er det, vi skal. Så det er helst det andet, der

skal fylde, og det er nogle gange svært, fordi udeskolen er små dryp og få fundet de udeskoler, der kommer til at fylde så meget, at man tænker: Det er jo egentlig udeskole det her. For jo mere udeskole, at vi kan få, jo mere at de får en fornemmelse af, at de kan sætte deres viden i anvendelse. Det er jo det, som de går ud og tester også, om de kan bruge deres viden i praksis. Jo mindre vil man komme til at føle, at man måske egentlig går i skole. Så vil skolebegrebet i hvert fald blive bredt ud til ikke at være det der firkantede rum, man går ind i, og hvor man så kan tillade sig at sige, at det er man ret træt af, når det kommer, at man skal gå i skole.

I2: Ser du nogle forskelle mellem den udeskoleundervisning, der bliver praktiseret på de forskellige klassetrin, eller i de forskellige grupper?

AH: Altså, det vil der altid være. De mindre klasser skal jo arbejde noget mere konkret. Det vil være alt for højt ravende og svævende at tage ud og lave innovation med 4. klasse i forhold til at tage ud med 8. og 9.... Altså der skal du have en abstrakt tænkning, så en mindre gruppe vil jo tage på fiskeaktion i Thyborøn eller tage på kystcenteret eller.... Altså tage steder hen, eller ud med en naturvejleder og få noget helt konkret at arbejde med. Og samarbejdsøvelser... Noget, der skaber et socialt fællesskab, når man også er af sted. Det, det er faste ingredienser, når man er mindre. Jeg har lige haft 4.-5. klasse med i tysk med på udeskole. Jeg har dem en time om ugen, så jeg skal jo lave en udeskole, der kun varer en time. Ellers så skal jeg jo i hvert fald ind og have byttet timer, det gør vi også nogle gange. Men der har jeg haft dem med nede ved den lokale købmand, fordi vi arbejder med et emne, der hedder handle ind. Og der har vi den sødeste købmand hernede, Ulla, som rigtig gerne vil have lov til at lægge butik til. Hun var faktisk også med i ordjagten dernede. Men der havde vi to forskellige aktiviteter i købmandsbutikken, hvor der skulle findes varer, og der skulle tages billeder og så videre, og det var de vældig stolte af. Og der er det jo fedt, fordi vi har børn, der tit kommer ud, at de ved godt, hvordan de skal opføre sig, når vi kommer ud. Altså, det kommer simpelthen ind med modermælken næsten, så Ulla hun står jo også og siger, nu må I endelig komme igen. Det var rigtig hyggeligt, at I var her. Og så har vi fået lavet en aftale om, at det kan godt være, at vi snart bliver dygtige nok til at kunne lave sådan nogle små sketches med at handle ind, om vi så godt må få lov til at komme ned og stå bag ved båndet og bippe nogle varer igennem og lege købmand (alle smågriner). Men det må vi gerne. Og det er jo fantastisk. Så giver det jo lige pludselig mening, at man er i det autentiske miljø. Og at jeg faktisk ved, hvad varerne så hedder, så vil jeg faktisk også godt kæmpe lidt for at vide det, for det er jo ret sjovt. For det er

jo ret sjovt at skulle ned og lave nogle film dernede, det er det i hvert fald, når man går i 4.-5. klasse. 8.-9. ville nok betakke sig.

I2: Hvorfor prioriterer I udeundervisning på Udefriskolen?

AH: Det gør vi af flere forskellige årsager. Det der med at komme ud og få frisk luft hver dag. Det er, det kan godt være en mangelvare, når man pludselig ikke får det. Vi oplevede at være på uddannelsesuge, gymnasie, HF og sådan noget i sidste uge, hvor eleverne selv kommenterer på det, og siger: "Puha, sådan en lang dag, og vi har slet ikke været ude i dag". Det synes de faktisk er svært. At de sætter selv pris på det. Seniorgruppen har mulighed for at være inde, men er stort set næsten altid ude. Så man bliver god til at være ude og finde på, og børnene kan selv se, at det faktisk også er rart at få lov til at være ude og lege. Og hvad var det mere, at jeg skulle svare på?

I2: Det var, hvorfor I prioriterer udeundervisning?

AH: Jamen, det gør vi også, fordi at det vi skal jo forsøge at fortælle børnene, at det har relevans, det de lærer, og det faktisk er undervisning, at det er ting, som man skal lære at sætte i anvendelse. At være rigtig klog er jo egentlig ikke godt i sig selv, men hvis du kan anvende din viden, så er du jo faktisk rigtig klog. Så vi skal ud og mærke. Og det giver selvværd også at få lov til at komme ud og finde ud af, at det kan jeg faktisk godt der her. Og udeundervisning er også så fantastisk indrettet, at det nogle gange er nogle børn med andre kompetencer, der træder frem, som er mere praktiske begavede, end de måske er bogligt begavet. Hvor de har, eller at de pludselig har nogle sociale kompetencer, der er med til at binde en gruppe sammen og bære dem igennem de oplevelser, som de skal igennem. Så det er ikke kun de der bogligt kloge, der får lov til at opleve, der kan jo godt være nogle af de meget bogligt stærke, som får nogle vanskeligheder, når de kommer ud. Som simpelthen ikke har motorikken til at færdes nogle af de steder. Ikke kan finde ud af at få den viden projekteret over i noget andet. Og det er jo rigtig vigtig, at vi uddanner hele mennesker, og det er jo det, som vi siger, at vi vil her. Og hele mennesker, det er altså ikke fra øjenbryn og op ad. Det betyder også, at man har en værdi som menneske, når man har mange sociale kompetencer. At man har en værdi som menneske, når man også formår at arbejde praktisk... Ad den vej, også kan overskride nogle grænser.

I2: Nu har du sådan lidt svaret på det

AH: Super (griner)

I2: Men det næste spørgsmål (griner) ... Ser du ligesom nogle fordele ved udeundervisning, som almindelig klasseundervisning ikke rigtig kan?

AH: Ja, og det er jo hele praksis delen. Som jeg synes, at klasseundervisningen ikke tilgodeser godt nok. Og så er der også det med, at vi tit i klasseundervisning, kommer til at køre en klasseundervisning, der hviler på de samme kompetencer. Så der er nogle børn, der sidder tilbage og tænker det her med skole, det er nok dybest set ikke noget, som jeg kan finde ud af at lære. Fordi man bliver aldrig bekræftet i, at man egentlig er god til nogle ting. Så det tror jeg, at udeskolen er rigtig vigtig til at kunne løse. Og så har udeskolen også den fordel, at man faktisk lære sin egen egn at kende. Vi har været ude på forskellige steder, hvor børnene siger: "Ej okay, det troede vi godt nok ikke, at vi havde her". Vi var ude ved, hvad hedder det... Det hedder det ikke. Det er helt ude lige før Harboør, der ligger der ude, lige inden sidste klitrevle, der ligger der det mest trendige.

I2: Hygum høje?

AH: Ja, det er på den anden side af Hygum. Simpelthen den mest trendige bureau. Sådan et reklamebureau. In the middle of no where. Der har vi været ude og lære at lave reklamekampagner på et tidspunkt. Og de var enormt imponerede og tænkte wauw. Og så hører jeg i radioen sådan et par gymnasieelever, der bliver interviewet, der siger: "Altså det øjeblik at vi får huen på, så skal de bare ud af Lemvig med det samme, for der er bare ikke en skid, som man kan lave her, der er jo ingenting, og der er ingen spændende virksomheder, der er bare ingenting". Og der tænker jeg, at udeundervisningen eller udeskole har en funktion også, i hvert fald for vores område, at få vist frem, hvad er det egentlig, vi har, så vi også kommer ud og får arbejdet med virksomhederne og finder ud af, at der er faktisk mange kvaliteter her. I hvert fald så man forstår, hvad det er, man siger nej til, hvis man vælger at flytte et andet sted hen. For alle skal jo et andet sted hen og studere. Så vi er jo interesseret i også at få nogle retur.

I2. At der kommer nogle tilbage. Ja.

AH: Ja.

I2: Har udeundervisning og udeskolen så nogen indvirkning på dine didaktiske valg og undervisningsmetode.

AH: Ja. Det har det helt klart. Nu var I jo selv vidne til en lidt impulsiv øh beslutning den anden dag på skovlegepladsen, hvor jeg siger til dem, at nu skal de stille sig op i rebene og høre efter. Det var fordi, det slog mig, det var egentlig meget sjovt at hænge deroppe og se om man kunne

finde ud af at høre efter. Men dybest set var det måske ikke nogen gennemtænkt løsning. Dem ville jeg aldrig have sat mig ned på forhånd og sagt, at ved anden instruktion skal de helst stå i torvene, for det kan jeg se på papiret allerede, at det går galt. Men nogle gange der sker der nogle andre ting på udeskolen, som indbyder, og så må man jo følge lidt med. Men der er, jeg vil sige, den der stramme styring, man ændrer jo lærerrolle, når man er i indeundervisningen og når man er i udeundervisningen. Fordi at når nu det er, at jeg bedst står og forklarer et eller andet ude i skoven, så kan der komme en humlebi ind imellem børnene og så er det i hvert fald ikke mig, der har opmærksomheden. Så man kan sige nogle gange er det praktisk, at man laver nogle samlinger, og der kommer også forberedelsen til udeskolen ind, at man har forklaret hovedindholdet, inden man tager hjemmefra og f.eks. når jeg, noget af det første jeg sagde, da vi kom ud i skoven, jeg har brug for at have en styring på dem, så det vil sige, jeg har nogle fløjte signaler, så de automatisk ved hvad de skal. De her små sedler jeg har lavet, det kom heller ikke til at fungere, fordi at lamineringsmaskinen, så gik de lige pludselig i tre, og så vidste de ikke helt, hvad de skulle med dem, og så blev det sådan noget pilleværk. Der havde det været smartere, at jeg havde sendt en sms til dem. Fordi så havde jeg ikke behøvet at kalde dem sammen. Så nogle gange, når vi er ude, så bliver læreren mere sådan en tilsynsførende, en konsulent, som man kan komme hen og spørge til råds hos, når man afbryder sin arbejdsproces. Men udeskolen er ofte langt mere undervisning i flow frem for indeundervisningen, hvor man jo har nogle ydre rammer, der afbryder en hele tiden, eller hvis jeg har planlagt, at jeg skal stå på et eller andet hjørne at forklare noget, så er det så der, hvor der skal komme en stor lastbil forbi, så halvdelen ikke kan høre, hvad jeg skal sige. Så det ændrer på informationsmængden, når man er ude. Fordi der er man jo en del af verdenen. Der kan man ikke bare lukke døren og sige... eller at det er den dag, man skal vise rundt og der er faldet sne. Det er vildt svært at stå, når der er sne og skal høre efter (grin) Jo, sådan er det jo bare ik'. Og så derfor er der også meget i udeskolen, der tager længere tid. Øh, men det er jo så også mange gange fordi børnene selv skal ud og opdage det, de skal finde ud af. Der står ikke en lærer og giver anvisninger, prøv at se nu skal I gøre sådan og sådan, så skal I nok komme i mål. Men her find ud af det, hvordan vil I lege. Det tager altså meget længere tid i stedet for at jeg havde uddelt nogle kopier med, hvilke lege de skulle lave.

I2: Hvordan bruger I så naturen i udeundervisningen og i udeskolen?

AH: Altså øh, nu er jeg jo lidt atypisk på det område, for jeg har ingen naturfaglige fag. Men jeg har haft musik, hvor vi bl.a. har... lavet en af de fire årstider spillet på natur. Vidste I, at man kunne spille trommer på svampe?

I2: Nej.

AH: Det kan man faktisk godt. Der var vi ude og skulle lave optagelser af lyde, som så skulle lægges i computeren, som så skulle lægges ind i partitur, og hvor vi så simpelthen lavede musik og så lavede vi også engelske digt om natur, som så skulle citeres hen over den her musik. Og det var jo rigtig spændende, hvor vi lavede live opførelse af det ude i skoven også. Men hvor man var rundt og finde de forskellige ting, og sådan en svamp kan man faktisk godt spille en tromme på, når man optager med diktafon, og så var det ellers på bregner og store træstammer. Altså de der drenge, der virkelig gerne vil have lov til at slå igennem ik', kæmpe stor pind og så hen på en træstamme. Altså og de siger bare, det vil jeg bare spille. Fint, du skal spille det længe, siger jeg, ja, ja siger de så. Og når de går hjem siger de: "Åhh," fordi de har knoklet med de her store stammer, fordi de ikke kunne være store nok vel. Så man får lov til at bruge sig selv. Og der har man jo lavet, ja, hvad hedder det, musik derude. Jamen, hvad har jeg mere brugt, så har jeg brugt i engelsk i forhold til, at det kan godt være, I ikke ved det, men det er Sherwood skoven, der ligger lige herude. Vi har været i Sherwood og har arbejdet med Robin Hood, vi har også brugt naturen til på et tidspunkt, hvor vi skulle opføre A Summernights Dream, Shakespeare, hvor vi brugte naturen til at, det var mens vi var på lejr, hvor de havde øvet og indstuderet det her stykke her, og så tog vi op på lejren. Så skulle de simpelthen bruge naturen til at få bygget scenerne, de skulle bruge. Finde det egnede sted og sige, hvor kan stykket foregå henne. Hvordan vil det egne sig, hvad skal vi gøre ved naturen, hvad skal vi have samlet sammen, så der bliver bunker, og noget man kan gemme sig bag ved og... så brugte vi naturen på den måde. Men jeg bruger den jo ikke til at tage ud og lave vandprøver og den slags ting, som man vil gøre i naturfagene, så vil man jo arbejde med søen eller havet eller... Jeg har brugt havet til og stå ude i på sådan en rigtig kølig forårsdag for at skrive vanddigte... på engelsk også. Det giver én noget inspiration, når man står derude. Hvor vi så har brugt det at tage billeder af både godt og skidt på stranden som inspirationsmateriale til at få skrevet de her digte.

I2: Hvad definerer I som natur?

AH: Natur er hvis vi tager i Klosterheden eller tager til søen eller tager til havet eller... kravler ude på skrænterne ude ved Bovbjerg eller... jeg tænker ikke, at vi ser det her uden for skolen

som værende natur. Det er bare vores skoleområde. Det er ikke natur på den måde. Øh... Og så på et tidspunkt har vi arbejdet med Harry Potter, der har vi været rundt og samlet spiseligt i naturen, hvor vi samlede ind omkring Fabjerg. Ikke i folks havner, vil jeg lige sige.

Alle: (grin)

AH: Men var rundt og finde ramsløg og andet godt fra haven, der kunne puttes i vores suppe.

I2: På Udefriskolens hjemmeside har vi læst, at eleverne skal blive godt velbevandret i egnens natur og forankret i nærmiljøet og den vestjyske natur, og hvordan praktiserer I det?

AH: Jamen det... velbevandret i naturen det er jo, at vi skal tilbyde dem mange forskellige steder at arbejde, sådan at vi ikke kun siger, at vi tager til havet og ud til Møllesøen, altså at vi får det bredt længere ud. Øh, vi var jo f.eks. for kort tid siden ude at kigge på hede, fordi vi arbejder med Jylland mellem tvende have, og så skulle vi have en forståelse for, hvad det var H. C. Andersen, han mente, da han sad på Lærkehøj og derfor tog vi ned til Stråsø Plantage og gik meget langt. Og fandt den her Lærkehøj og skulle til at snakke om, at der havde jo været en masse udplantning af træer siden og fandt så også et sted, hvor der var lyngtæppe og kunne sige, det var sådan set egentlig den oprindelige natur. Så det var en forklaring på, selve naturens foranderlighed gennem tiden, hvad vi også gør menneskeskabt, og det med at der pludselig kommer jernbanen igennem det hele. Men også at det har betydning for, hvordan der egentlig er kommet byer heroppe af, for vi er jo egentlig stationsbyer mange af os. Lemvig er ikke, og det er fordi, der ligger en gammel oldtidsvej, men den har vi også været igennem. Og får en forståelse for hvorfor, at den kommer helt over fra Viborg og her over og så længere ud. Det havde vi også som en del af H. C. Andersens turen. Hvor vi var ude ved Ramme Dige og vi har været ude ved øhm, hvad hedder det... både Bovbjerg og Fjaltring og... altså alle de her småsteder og finde ud af, hvorfor tingene var, som de var. Og der har vi jo været ude og fortælle lidt, de forskellige steder. Så og jeg ved også, at der er nogle af lærerne, der har været i Harboøre og besøge kirkegården derude med henblik på vækkelsen, Indre Mission, som jo har fyldt rigtig meget i egnens historie også her, og så ligger der jo et samarbejde med virksomhederne, hvor man både kan komme på virksomhedsbesøg, men man kan også bruge det til at arbejde innovativt ved at sige, vi kunne egentlig godt tænke os at lave en reklame for jeres virksomhed, nu har jeg en forespørgsel ude på et arkitekt firma til næste uge, med henblik på, at de muligvis, hvis de kan finde tid til at fortælle os lidt om det der med og... og bygge huse som... som har det her fremtidsperspektiv, hvor man godt tør satse i valg af materiale. Hvor er det så, vi er på vej hen af, hvad er husstilen, og de syntes, at ideen var helt

vild spændende, og nu ville de se, om de kunne få tid, og ellers vil vi bare nøjes med og få en liste over steder, vi kan besøge rundt omkring på egnen, og så tager vi bussen og kører rundt og finder de her anderledes bygninger og sætter fokus på, hvorfor er de anderledes, hvad er det, de kan de her bygninger. Og derfor skal vi i Thyborøn Kirke bl.a. Så jeg synes, at vi på den måde kan give dem et rigtig stort kendskab til alt det her, vi har omkring os.

I2: Igennem den undervisning I så giver eleverne udendørs, har I så fokus på at give dem naturoplevelser?

AH: Ja, det synes jeg, at vi har. Både fordi vi mange gange har god tid, når vi er ude. Så er der tid til også og holde fri, der hvor man er, og selv komme nærmere. Men naturoplevelsen kommer også af, at vi stiller opgaver, som netop ikke er lukkede, men som kræver at børnene selv skal finde ud af det. Skal komme frem til et løsningsforslag. Vi har haft nogle gange, hvor vi decideret har sagt, nu skal vi have en naturoplevelse, og det var f.eks. på et tidspunkt, hvor der var skrueis ude ved Remmerstand. Det var helt fantastisk, og på det tidspunkt havde vi Per til at arbejde her, som har kørt med Sirius patruljen, så han har fortalt dem rigtig meget om Grønland, så der var de faktisk derude og få en naturoplevelse, og det var virkelig stor skrueis. Hvor de lærte at gå på isen, og hvor han lærte dem om, hvordan is kan se ud, der skal du træde, og der må du ikke træde, for så. Det var rigtig stort at få lov til at få den der. Og så har vi jo, det er der på mange udeskoler en mulighed for at fordybe sig på den måde og få naturoplevelsen. Det kan også være, hvis du tager til Bovbjerg og tager ud og finder magnetisk sand, eller at du står ude på Toftumbjerg, der kan du se istidslagende ud. Ikke også, det der med at sige, når vi er her, prøv lige at se her. Jeg underviser ikke i istid vel, men jeg ved, at de er der. Og så snakker vi om dem inden vi går, for det er faktisk helt vild, lige præcis det her, det er helt unik for stedet. Og det synes jeg jo er en naturoplevelse. Uden at den behøver at fylde hele udeskolen.

I2: Så hvilke kvaliteter ser du ved at eleverne får naturoplevelser?

AH: Jamen fordi de får øjnene op for nogle ting, de ellers ikke ville få øjnene op for. Og det er jo også en af aktiviteterne ude i skoven i mandags, hvor de skal lave den der guidede tur uden at sige noget eller man skal rundt og tage de der billeder, det er jo også for at få øje på noget man ikke selv vælger. Fordi når vi selv vælger så, så er der jo en masse ting, vi udelukker også, eller når man står og lytter til skoven, så skal man høre, hvor mange lyde er der egentlig, nå ja, hvis man så sorterer alle menneskene fra, hvilke lyde har vi så tilbage? Hvad er egentlig natur i det her, det er jo også en naturoplevelse. Selvom den er lille og kort.

I2: Hvad tænker du så er en god naturoplevelse for eleverne?

AH: En god naturoplevelse, det er et sted, hvor man kommer i berøring med naturen, hvor man ikke bare kun skal iagttage, men hvor man egentlig får lov til og prøve at være en del af den natur. Og mærke på sin egen krop. Nu havde vi Simone, hun fik også lov til at mærke på egen krop, hun har en svær forstuvning nu, ikke. Og det er jo det der med at komme ud i kuperet terræn ikke, de var smadder trætte, da de kom hjem, øhm, det er jo også en naturoplevelse, at det er anderledes vanskeligt at bevæge sig, når man er ude i naturen, når ting går op og ned og er ujævnt, altså det er nogle helt andre muskler, du bruger i kroppen, den friske luft der gør, at når du kommer hjem til studietid, det så I så ikke mandag, men der sad sådan nogle her til studietid (AH hænger over bordet). Dem, der kom hjem fra 4. og 5. klasse i går altså, der havde vi Bo, som vi lige skulle holde gang i herude på gangen. Han lå simpelthen og sov. Han var simpelthen så træt. Og de kan ikke mere, når de kommer derude fra, og der snakkede vi faktisk om på mødet i går, at det ville måske være meget godt, hvis man havde forlænget deres udeskole, så man fik lov til at sidde og skrive ude. Fordi man kan ikke komme hjem og ind og skrive igen, og fordi så vil mange børn jo også bevidst kotte forbindelsen til naturen igen. Og så kan de pludselig ikke huske det digt, de havde udtænkt ude i skoven, som de skulle huske at skrive ned bagefter, for det ville de have husket, hvis de sad derude, fordi man så ville kigge rundt på naturen, mens man er der og hente sin inspiration.

I2: Tror du så, at eleverne får en naturoplevelse, når de er ude i naturen i undervisningen?

AH: Det er meget forskelligt. Øhm... altså man kan sige, at når jeg viser rundt nede i byen og det lige har sneet, så er det jo ikke sne, jeg er udenfor for at studere, men så er det naturoplevelsen, der kommer til at fylde meget mere end det, at der har været en gammel privatskole for de finere piger oppe på 1. sal. Ikke også... så husker de sneen, fordi de syntes, at det var skide sjovt at se, om man kunne liste en snebold af sted over nakken på en. Det bliver sjovt, og jeg er ret sikker på, at dem jeg havde ude at stå i vandet, der skulle skrive digte, at det var en naturoplevelse. Øhm... Nogle gange så har børnehaven haft dem med ud og klatre i træer, fordi Kirsten er klatreinstruktør, det er stort. Eller når vi har haft dem med ude i landbruget, det ved jeg ikke, om vi kalder en naturoplevelse, men det er i hvert fald ude sammen med dyr. Det er jo også helt vild, der har vi også nogle gange haft nogle, der kom hjem fra udeskole og sagt, de har lige fået lam, der var bare sådan nogle små grise, de var bare så søde, ikke også, og så får de lov til at ordne... i stedet for, at de står på afstand og kigger på

dyrene, så får man lov til at være med, så mange af børnene er, jeg ser, frygtelig beskidte, når de kommer hjem, og nu Rasmus han havde lige fået gips på, og jeg er rigtig glad for, at han lige har været på udeskole, fordi han har udeskole med sig den næste måned.

(grin)

AH: Den er sort efter i går. Men han har lavet mad over bål. Det får man god gips af. (grin)

(UL)

AH: Men jeg tror, at de får en naturoplevelse på den måde, at de får øjnene op for, at der er andre måder at arbejde på. Og jeg tror et eller andet sted, det bilder jeg mig selv ind, at man grundlægger en naturlig trang og lyst til at komme ud, og det kan man jo også, de må vi jo gøre, hvis det er de unge mennesker sidder og siger, vi har jo slet ikke været ude hele dagen. Hvor andre jo vil synes, at det var fantastisk, hvis man kunne slippe for at komme ud. Men de har også været ude i al vejr. Der er to gange siden 2008, hvor de har fået lov til at blive inde i et frikvarter alle børn.

I2: Pga. vejret?

AH: På grund af vejret. Ellers har vi stået herude i stiv kuling og regn så vi havde været våde helt ned i ja.

I2: Det er lidt i forlængelse af det, men hvilken betydning tænker du så, at undervisning i naturen har for eleverne?

AH: Jeg tror, at de synes, at det er rigtig dejligt. Specielt er det jo ikke et krav, at man sådan skal sidde stille hele tiden, det er unaturligt for børn at sidde stille så længe. Øh... og man kan jo sige, rigtig mange går hjem, det kan jeg se på mine egne børn, rigtig mange børn går hjem og sætter sig stille bagefter, og nu min mand han kan jo godt sige nogle gange til mig, ej de unger de skal da ud, så siger jeg, nu har de jo været ret meget ude i dag. Det er faktisk okay, at når man kommer hjem, at man bare sætter sig ind, hvor man nogle gange bare trænger til at få lov til at ligge sig ned og sætte sig ned, når man kommer hjem. Og det synes jeg jo er fornemt, for mange børn vil sige: "Hold kæft, jeg glæder mig til at få fri, så jeg kan komme ud". Men hvor vi faktisk også ser, at det er også okay at komme hjem og komme ind, når man har været i skole, for der har man været ude også.

I2: Hvilken betydning tror du så det har på længere sigt?

AH: Jamen, på længere sigt tror jeg, at... for det første tror jeg, at deres perspektiv i forhold til undervisning bliver meget bredere. At man finder ud af at bøger ikke er den eneste vej til læringskilde. Og der er bare mange andre steder, hvor man kan gøre noget og lærer noget. Og

det at vi tager dem med ud i naturen og tvinger dem til f.eks. og... jeg ved, at Bente hun har biotoper med 8. og 9. klasse, hvor de så er ude og kigge til dem, altså fokus på hvad er det, der foregår derude og komme tilbage og se igen. Vi har bygget insekt hotel på et tidspunkt også, det der med at kunne se, hvad er det der foregår, hvem er det der flytter ind i vores hotel. Det er jo smadder hyggeligt, men også en læring, som gør, at man har øje på, at der findes de forskellige slags dyr, og de lever nogenlunde her, så hvis jeg nu graver mig ned i bladene, så kunne jeg godt risikere, at jeg havde dem og dem med hjem i... ja (grin)

I2: Tænker du så at udeundervisning i naturen har betydning for om eleverne opsøger naturen i deres fritid?

AH: Jeg tror i hvert fald, at de opsøger det og... være ude på den måde, at det også har en kvalitet at være ude. Det er ikke sådan som nogle børn, der kommer hjem og så stormer de ud. Men nogle, der faktisk bliver vænnet til, at det faktisk er rart at være ude. Og at man godt kan være ude ligegyldig vejret, at det handler om, hvad vi har taget på af tøj. Øhm fordi det har jeg i hvert fald nogle eksempler på, at nu fortalte jeg også om den her Jyllandsrejse vi var på, hvor vi kom af sted i sådan et storm vejr, hvor vi bare kunne stå op af vinden ude i Bovbjerg, mens vi skulle iagttage kongestenen. Jeg kunne ikke lukke busdøren selv, jeg måtte have eleverne med ud og lukke døren, for jeg kunne ikke lukke den for vinden, jeg havde simpelthen ikke kræfter til det. Og så... pisregnede det.

I2: Er det et mål for dig eller jer at børnene så kommer ud og anvender naturen i deres fritid?

AH: (pause) Det er ikke et primært mål, men jeg synes, at det er, jeg synes, at det er en naturlig følge af, at man finde ud af at naturen, altså det er jo det samme, som hvis du nu har børn, og du kører forbi McDonalds, så begynder de at smile, når de kører forbi, fordi de ved, at man får legetøj derinde, og det er jo det der med, hvis jeg giver børnene en masse gode oplevelser i skoven, når man så kører forbi skoven, så er skoven ikke et stort farligt tomt sted, men så er skoven et sted, der er fuld af gode oplevelser. Og derfor, man bliver ved med at vende tilbage til McDonalds, det gør man altså også til skoven, der er altså min... påstand. Men vi har ikke fungeret så længe, så det kan jeg jo ikke sige dig.

(grin)

I2: Nej, det vil vise sig om nogle år.

AH: Jo, men der er også indtil videre relativt lidt forskning i udeskole, andet end man har... dokumenteret, at det virker. Og man har dokumenteret...

I2: At man opnår en læring...

AH: Ja. Og at den er fuldt ud lige så god, og at man på nogle områder også lærer væsentlig bedre. Det har man, men man har ikke lavet studier endnu, der siger, om hvad det har af betydning for børns anvendelse af naturen, og lyst til at være i naturen senere. Ikke mig bekendt i hvert fald.

Bilag 20: Transskription – fokusgruppeinterview piger 5. klasse (IP5)

Dato: 14. april, 2016

Kl. 10-12

Interviewer: Anne Houmøller = I1, Laura Bjerre = I2

Deltagere: Mette = MP5

Sofie = SP5

Pernille = PP5

Første del

I1: Allerførst, så tager vi lige en runde med, hvad I hedder og hvor i bo?

MP5: Jeg hedder Mette, og jeg bor sådan imellem Fabjerg og Gudum.

PP5: Jeg hedder Sofie, og jeg bor i Tilst, og så bor jeg på Tvedvej.

PP5: Jeg hedder Pernille, og jeg bor sådan lidt uden for Fabjerg.

I2: Hvor mange år har I gået på skolen?

MP5: Jeg kom her i 1. klasse, fordi min gamle skole den lukkede. Fordi vi ikke var særlig mange personer, så ja.

SP5: Jeg har gået her i et år, fordi mine forældre blev skilt, og så valgte de så, at jeg skulle her over.

PP5: Jeg har gået her sådan cirka i 5 år, fordi jeg kom i 0. klasse.

I1: Så snakker I bare ud fra de år, I har gået her, for vi kommer til at spørge ind til udeundervisningen og udeskoledage. Kan I allerførst fortælle om, hvad I laver, når I har udeundervisning og udeskoledage i naturen?

SP5: Vi har sådan en, da vi havde Per, der skulle vi plante nogle små træer herude.

MP5: Per det er vores gamle lærer. Ja, det meste vi laver er jo bare det samme, bare at komme lidt ud, fordi at vi laver også tit, når vi bare sidder indenfor i klassen, så laver vi også bare det samme, der er bare ikke lige så meget frisk luft og sådan noget, og man får ikke rørt sig ligeså meget, vi laver også nogle gange en brainbreak ind i mellem, fordi vi får ikke rørt os særlig meget. Og det er godt for kroppen og for hjernen og sådan noget at lave noget derude.

I1: Så den brainbreak, tager I også den med udenfor?

Alle: Ja.

I1: Er det tit I gør det?

SP5: Nej, vi laver mest Simon siger inde i klassen.

MP5: Eller sådan noget for sjov noget, hvor man får rørt sig lidt.

PP5: Det er også meget sjovere at gå i skole, når man også kommer uden for nogle gange. Altså sådan i timerne.

I1: Hvad gør det sjovt, når man er udenfor?

PP5: Altså man føler sig lidt mere fri end når, man bare sidder i et rum.

I1: Har I nogle flere konkrete ting, som I har lavet udenfor?

(UL)

MP5: Vi har også været hjemme ved Per, det var jeg i hvert fald i min gamle gruppe. Hvor det var, at vi var hjemme ved ham, og så skulle vi ud og fiske i en lille sø, ude på sådan en kano. Den fyldte nærmest hele søen den der kano, men det var vildt hyggeligt, fordi vi fik... Det er som om, når man er uden for så får man lavet noget sammen i stedet for at sidde ved sit bord, så kommer man tættere sammen og sådan. Ja, man laver lidt mere samarbejde og sammenhold.

I1: Fangede I noget?

MP5: Øh ja vi fangede sådan, jeg tror, vi fangede otte af de der små salamander, firbensagtige nogle, og så fangede vi vist en fisk.

(småsnak)

I1: Hvad med dig Pernille?

PP5: Altså vi har også haft rigtig meget matematik udenfor. Fordi altså, man kan jo lave alt ud af naturen, næsten.

I1: Så hvad har I lavet i matematik?

PP5: Altså vi har lavet en masse figurer. Vi har lavet sådan matematik ludo, hvor vi også var udenfor, og vi har lavet regnestykker, men alt det der var udenfor.

SP5: Og vi har også, hvor der var nogle af de ældre, senior tror jeg, det var, de havde planlagt noget for os, hvor at vi skulle være udenfor og lave noget alt muligt forskelligt, hvor vi skulle hen til nogle poster, og så skulle vi læse, hvad der stod, og så skulle vi så finde ud af det, og så skulle vi komme tilbage til hvor de stod og sige noget, så vi kom ud og løbe til nogle poster.

MP5: Og det fede ved vores klasse det er, at hver gang vi er ude at lave et eller andet, og selvom det står ned i stænger, eller sådan et eller andet, så synes jeg altid, at alle har et godt humør. Der kan godt være nogle, som syntes at det er lidt træls, hvis man skal sidde og blive helt våd, men det vil jeg jo også selv blive, hvis jeg skulle sidde plask våd og skulle sidde og

snitte en pind, men stadigvæk så synes jeg, at vi har det sjovt sammen, når vi laver sådan noget, og det er ret dejligt.

I1: Nu er vi faktisk lidt inde på det, men kan I fortælle, hvordan det er at have udeundervisning udenfor?

SP5: Det gør det hele meget sjovere i stedet for bare at sidde ned med sin bog og bare skrive eller læse, så er det bare meget sjovere, at man kommer udenfor og laver et eller andet med, hvor Bente hun står, vi har nogle tavler derude, så står Bente og så siger hun så, nej Birgitte i dansk, vi skal finde grøn "må", så skal man så finde grøn, hvor der står "må". Og så den, der først får den, får et point. Hvor holdet er delt op, så er det meget sjovere, når man bevæger sig, og man er mere sammen.

MP5: Ja, det er det samme, hvis man bare sidder og laver i en bog, så kan det godt blive sådan lidt jamen, så kan man ligeså godt melde mig syg for sjov derhjemme og blive hjemme, det er meget sjovere, man vil hellere i skolen, når man laver noget, hvor man rører sig udenfor. Også bare man føler sig lidt mere fri, når man er udenfor, man føler sig ikke så indelukket, fordi vi er så mange inde i vores klasse, så der er sådan lidt højt til loftet.

PP5: Det er også som om, at vi er mere sociale udenfor, fordi altså der sad vi jo ikke bare ved vores bord og laver i en bog alene, så er vi udenfor og ligesom er sammen med hinanden.

I1: Hvad syntes I, I har lært, når I har haft udeundervisning og udeskole?

SP5: Altså lige i går eller i forgårs, der har vi jo lært, hvordan man fælder et træ, med hvordan man skulle save. Man skulle først lave et hug skævt, og så skulle man lave et lige og så skulle man om på den anden side og save, så den vej man gerne ville have det, den skulle være der, hvor man havde skåret den der bue, det vidste jeg jo ikke. Jeg troede bare, at man skulle fælde det, og så skulle man skubbe til det en eller anden vej.

MP5: Man lærer næsten tredobbelt så meget udenfor i matematik som man lærer indenfor ved at sidde i sin bog og lære matematik. Uanset om det er et mega nemt regnestykke eller sådan et eller andet så øhm, så syntes jeg stadig at man lærer sindssyg meget, når man er udenfor for så vil man bare meget mere og det er meget sjovere.

PP5: Altså vi har også nogle gange lavet sådan noget rundbold, hvor man så var ude og kom tilbage og fik så et regnestykke, men det var meget sjovere end at gøre det i en gymnastiksal, altså det er meget sjovere at gøre alting udenfor.

I1: Hvad sker der mere udenfor, end hvis man f.eks. gjorde det i en gymnastiksal?

PP5: Altså jeg ved det ikke, der er bare på en måde, sådan, altså det er dejligt at være udenfor, fordi der er luft, og luften er frisk, her inde der er det bare sådan varmt og klam luft.

MP5: Ja, sådan der hænger meget, altså det kan hurtigt blive meget indelukket, selvom man er i en kæmpe stor gymnastiksal, selvom vi er, selvom man kan være 12 eller 25, så kan det hurtigt blive meget indelukket, og udenfor der kan man bare bevæge sig lige derhen, hvor man vil. Fordi der er sådan god plads.

I1: Hvis I skulle fremhæve det, I synes, er bedst ved udeskole og udeundervisning, hvad er det så?

SP5: Altså jeg synes nok, at det er, hvis vi skal ud og lavet noget i en skov, så skal vi så ud og lave nogle regnestykker og noget, men så det gode ved det, det er også, at når man er ude i en skov, så ser man alle mulige dyr og alt muligt man ikke har set før, og det syntes jeg er rigtig sjovt.

I1: Snakker I om det også så?

SP5: Nej, man siger sådan, se der er en fugl derovre og så ser alle derover, så kan det være en fugl, man ikke har set før. Det kan jeg godt lide.

MP5: Jeg synes, at det bedste der er, at vi kommer meget tættere sammen, fordi at i starten, der havde vi ikke været en særlig god klasse, vi havde lavet nogle små kliker, men når vi så kommer ud, så er vi meget nemmere sammen, for der er vi, ligesom når vi er ude et sted, så er vi ligesom tvunget til at være sammen, mere end når vi sidder ved vores borde. Fordi at når vi er ude, så skal vi også på en måde passe på hinanden, for der kan ske meget mere udenfor, men det er også bare bedre, synes jeg.

PP5: Ja altså det sociale, som Mette også siger. Men også når man er udenfor så bliver man også lidt klogere på verdenen og naturen og den jord, vi lever på.

SP5: Og man får også et bedre forhold sammen, ved at når man er udenfor, så skal man måske deles op i hold, hvor man skal samarbejde, der tror jeg at dem, der samarbejder mest, de vinder.

I1: Hvad synes I, er det værste ved udeundervisning og udeskoledage?

(pause)

MP5: Det er, hvis man kommer til at træde i noget ulækkert eller noget.

(grin)

MP5: Den synes jeg er ret svær, fordi jeg synes, at der er så meget godt ved udeundervisning, så...

SP5: Hvis man kom til at falde og faldt ned i en sø, så ville jeg nok lidt (?) Der er ikke noget man sådan kan sige, der er dårligt, udover hvis man træder i en lort eller falder ned i en sø eller sådan...

(grin)

I1: Så hvis I skal sætte lidt ord på det, hvad betyder det så for jer at være i naturen i undervisningen?

PP5: Det betyder rigtig meget.

MP5: Det betyder sindssyg meget. Også på min gamle skole, der havde vi sådan noget med, hvis det bare lige regnede lidt, så måtte vi godt være indenfor, og det var der jo sindssyg mange, der var glade for. Nu er vi ligesom tvunget til at være udenfor, og det er jeg sindssyg glad for, at vi faktisk er, selvom det godt kan være ret irriterende, men når man først lige kommer udenfor, så er det rigtig dejligt, igen der er den der friske luft, det er bare så godt for kroppen.

I2: Hvad kan I mærke, når I kommer ind igen så, når I har været ude?

PP5: Så er man sådan lidt træt. Der er meget indelukket.

I1: Og når I går fra at være inde til at være ude, hvad mærker I så?

SP5: Altså at det bliver koldere udenfor og dejligt varmt herinde, det er nok derfor, mange folk hellere vil være herinde end ude, f.eks. jeg hader at gå i bad, men så når jeg kommer ind i badet, så gider jeg aldrig ud igen.

(grin)

SP5: Så bliver man tvunget til at gå udenfor, så går man udenfor, så gider man ikke ind igen, fordi man har det så sjovt og dejligt og der er sådan frisk luft.

MP5: Det er også dejligt, når man synes, at frikvarterende er lidt længere, end de plejer. Det er det der med, at når fløjten - når man kan høre fløjten og sådan, så tænker man bare, ej nu skal vi ind og lave alt det der, det er dejligt, når man kan vide, at vi har lige fået at vide af vores lærer, at vi skal blive ude, fordi vi skal lave noget uden for. Det er vildt dejligt, men man får bare lige den der ekstra energi af det.

I1: Nu har vi snakket lidt om det. Men hvad tænker I, når jeg siger natur?

SP5: Træer.

PP5: Ja, jeg tænker nok mest på dyr.

SP5: Jeg tænker på træer og dyr sådan i en skov, hvor der render nogle harer og rådyr, det er det, jeg tænker på, når man siger natur.

MP5: Jeg tænker på Møllesøen (fnis). Det er nok der, vi har været mest gange og gå rundt og bare sådan hygge os.

SP5: Jeg tænker i hvert fald ikke på byen, når man siger natur.

MP5: Nej.

SP5: Jeg tænker også natur, der er et sted, hvor folk ikke smider så meget affald, og selvom det er naturen, så er der mange folk, der smider affald, så syntes jeg ikke helt, at det er naturen mere, så bliver den lidt mere ulækker plads, hvor naturen, der er det bare dyr og græs og alt muligt.

MP5: Der er meget mere plads i naturen, end der er i byen. Ligesom hvis vi nu sad herinde og var i byen, så vil det næsten være det samme, end hvis vi sad ude i naturen, så ville der være meget mere plads, end hvis vi var i byen, selvom det er en mega stor by og et mega lille skovsted, så er der stadig mest plads i skoven.

SP5: Jeg tror også, at man ser mere i skoven, end man gør i byen. Fordi når man har været i byen i rigtig lang tid, så er det kun det, man ser, så ser man ikke nogle ræve eller rådyr eller ikke særlig meget, så når man kommer ud i skoven, så kommer der altid et eller andet, der er forskelligt, med en ny slags fugl eller et eller andet, man aldrig har set før.

MP5: Man får bare en meget bedre oplevelse af det.

PP5: Altså f.eks. .... ude i en skov, der føler man sig mere fri end inde i en by, der føler man sig så indelukket af al det os og alt der er derinde. Altså det er meget mere behageligt at være udenfor.

I1: Hvad tænker I, naturen er for noget?

SP5: Jeg tænker naturen er der, hvor man ikke hører biler hele tiden, hvor de suser rundt og alle mulige mennesker, helt vild mange mennesker, der går der inde, det er sådan et fredeligt sted, hvor alle dyr og mennesker de kan komme, et sted hvor der ikke er larm og sådan noget.

MP5: Jeg tænker, at naturen er et sted, man kan gå hen, hvis man lige er træt af det hele, så kan man gå hen og på en måde, det lyder lidt mærkeligt, men man kan f.eks. snakke med træerne. Det er ligesom en hund, de fortæller det jo aldrig videre til nogen, hvis man har det lidt dårligt, så kan man altid gå ud i naturen, det synes jeg er ret dejligt.

I1: Gør I alle sammen det?

SP5: Ja.

MP5: For det meste. Der er bare sådan en skov, lige ved siden af vores hus, så det er ret dejligt.

I1: Har I så et bestemt sted I tager hen?

PP5: Jeg kravler op i et træ, fordi vi har sådan et virkelig stort buskads.

SP5: Altså vi bygger tit en hule, sådan min bedste og mig, så er det der, hvor, hvis jeg nu har det rigtig dårligt eller sådan, at jeg føler... hvorfor skal jeg også det sådan, så går jeg så ud til min hule, og så sidder jeg der, og der har vi så lavet læ i alle mulige træer. Mine forældre, de vidste det ikke, og det var så hyggeligt, fordi man kunne sidde under, og så kunne man, hvis det regnede høre regnen falde ned, og man sidder bare herinde og hygger sig.

MP5: Jeg tror bare for det meste, jeg går lidt rundt nede ved den der kælkebakke, der er lige ved siden af os, der tror jeg bare sådan lidt, at jeg går rundt, måske klatrer op i et træ eller sådan. Det er bare meget sjovere end at sidde oppe på sit værelse og surmule. Man bliver sådan meget glad igen, hvis man lige har været ked af det, bare at gå i naturen.

I1: Vi skal have fundet tegningerne frem.

(UL)

I1: Vi kunne rigtig godt tænke os at høre jer fortælle om det, I har tegnet. Så skal vi starte ovre ved dig Pernille?

PP5: Ja. Altså den gang i tirsdag, da vi blev sat ud i den skov der og skulle lave haiku digte, der blev jeg sat på en gravhøj, og så så jeg en hare, men jeg følte også, at jeg slappede meget mere af. Altså jeg tænkte meget bedre, fordi man kunne slappe så meget af, man kunne bare sidde for sig selv og tænke på alle mulige ting.

I1: Hvad gjorde du ellers, mens du sad der? Sad du ned hele tiden?

PP5: Nej, jeg gik også lidt rundt, det var sådan altså, man blev også lidt træt af at sidde ned hele tiden, så jeg gik sådan rundt omkring. Også roen der er i en skov, man kan kun høre noget pusle, hvis der kommer et dyr eller sådan noget, det er bare dejligt.

I1: Så hvordan havde du det?

PP5: Altså jeg havde det rart... Der var sådan en indre bamse inde i mig, jeg havde det bare så dejligt.

I1: Har I prøvet det før i udeundervisningen?

MP5: At vi skulle sidde alene?

I1: Ja.

MP5: Nej.

PP5: Ja, det har... jeg

MP5: Det har jeg aldrig prøvet.

PP5: I 4. og 3. hvor vi havde en, der hed Bo, så skulle vi så, så satte han os så uden for skolen, et eller andet sted, og vi måtte ikke tale med nogle, og vi skulle sidde helt stille og mærke, sådan for der var der rigtig mange, som følte sig udenfor og så skulle man mærke, hvordan det var at føle sig udenfor.

(UL)

I1: Hvad var det, der gjorde det til en naturoplevelse for dig Pernille?

PP5: Altså... jeg var jo ude i den der skov og... alt, alt omkring mig, det var jo træer og sådan græs og alt muligt, det var sådan, der er bare en dejlig ro i en skov og natur og alt sådan noget.

I1: Skal vi tage dig Sofie?

SP5: Ja. Jeg har tegnet der, hvor vi fælder det der træ, hvor at Mark og Jesper, de saver, Kristoffer han står og kigger på og mig og Sille og Anne (UL), vi fjerner så grenene, og det syntes jeg ja...

I1: Hvad var det, der gjorde det til en naturoplevelse for dig?

SP5: At vi var ude i skoven og vi så skulle fælde et træ, for det er en del af naturen og ja vi havde aldrig prøvet det før. Det var rigtig dejligt.

I1: Har I været i skoven mange gange før?

SP5: Ja altså... jeg har været mange gange ude i skoven, fordi ja det har jeg bare. Selvom jeg har boet i byen, så har der altid været en eller anden skov et eller andet sted, det var bare lidt langt væk fra byen af, så, men vi tog stadig derud og så gik vi en tur, og det var rigtig sjovt.

I1: Hvordan havde du det i mandags, da du var ude i skoven sammen med de andre?

SP5: Jeg havde det rigtig dejligt, også det at man skulle samarbejde om at fælde træet, fordi der er mange som ikke syntes godt om hinanden. Så skal vi så hjælpes ad.

I1: Og I fik løst opgaven?

SP5: Ja det gjorde vi. Vi var sådan de første, der fik væltet et træ.

I1: Og Mette.

MP5: Ja. (grin) Jeg har tegnet, der hvor vi skulle lave... den der... stridsvogn, der hvor det var, at vi skulle trække den der og det var så Lasse, der faldt af og... (grin) og det jeg syntes var godt ved det, det var, at vi skulle samarbejde, man kunne ikke trække den selv. Man var nød til sådan, på en måde var man jo tvunget til det, og det var også bare rart, fordi man vidste, at der var faktisk nogle, der bakkede én op, selvom man ikke kunne se dem, at der var ikke nogle, der bare stod og hang og tænkte, nå nu kan de andre gøre det. Vi hjalp alle sammen, og det var vildt dejligt, og til sidst vandt vi jo næsten alle gangene, så... syntes jeg, at det var rigtig dejligt.

I1: Og du har tegnet en fugl også?

MP5: Ja, jeg så en rigtig flot fugl derude, den var sådan sort og så havde den noget hvidt. Jeg har godt set den før, jeg kan bare ikke lige huske, hvad den hedder.

I1: Var der flere, der så den?

MP5: Det ved jeg ikke.

I1: Men du bed mærke i det?

MP5: Ja.

I1: Og hvordan havde du det, da I var ude?

MP5: Jeg havde det rigtig rart. Jeg følte det sådan, det er ligesom at være hjemme, når man, når vi var derude, fordi vi var alle sammen er sammen. Det er ligesom sådan, når vi er sammen et eller andet sted, og vi laver mad sammen, så er det ligesom om vi er en stor ekstra familie på en måde.

I1: Tror I at det er fordi I tit gør det?

MP5: Det ved jeg ikke. Det kan måske godt være. Vi er jo næsten altid sammen ude i skoven, jeg tror ikke, at det er særlig mange gange, hvor vi har oplevet at blive skilt ad ude i skoven. Altså sådan i grupper og sådan noget, det er ikke særlig mange gange, at jeg har oplevet det. Denne her gang, men ellers så har jeg ikke oplevet det før.

I1: Så I føler jer trygge i naturen?

Alle: Ja.

I1: Hvad var det, der gjorde det til en naturoplevelse?

MP5: Hmm... altså... det hele det skulle laves fra bunden af med alle mulige ting med sådan noget træ og noget, og det er som om, at det er meget sjovere faktisk, jeg elsker jo og købe sådan nogle færdig lavede ting fordi, ja, jeg er ikke så vild med at lave det selv. Men her der syntes jeg bare, at det var meget sjovt, fordi at vi kom til at samarbejde. Og det sjoveste var, at jeg kunne ikke få øje på en eneste bygning, ikke på nogle af de dage vi var derude, kunne jeg ikke få øje på en eneste bygning. Jo, den eneste gang jeg fik øje på et eller andet, det var... da det var vi gik og skulle samle dem der op ved den der gravhøj der, der var der sådan et hus, men der tror jeg, at det var det eneste eller måske nr. 3 gang, at jeg ser et hus ude i naturen. Det er virkelig sjældent, at jeg ser noget, som plejer at være inde i byen, ude i naturen. Det er faktisk bare rart.

I1: Syntes I også det?

PP5: Mmmh.

I1: Kan I genkende hinandens naturoplevelser?

Alle: (forsigtigt) Jaa

I1: Har I oplevet det samme?

Alle: Jaa

SP5: Næsten, altså her der samarbejdede vi ikke, der var bare nogle, de var ligeglade, de gik bare, så det var ikke særlig fedt. Hvor vi andre vi skulle bare gøre det hele selv.

I1: Hvad så da I fik konkurrencen i gang?

SP5: Altså Lucas han troede bare, at vi kunne arbejde selv, og så lavede vi den så, men den var så for tung, og grenene var cirka så tykke, og det andet holds de var cirka sådan der og så lige pludselig, så fik vi lavet det, så gik Mark også bare, så var vi kun tre, der var der og vi kunne selvfølgelig ikke trække den, så det gik bare helt galt.

I1: Hvordan havde I det, da I skulle sidde alene og skrive jeres haiku digt?

MP5: Jeg havde det rart. Jeg var sådan rimelig hurtig færdig. Jeg tror, jeg var færdig, da det var, jeg stadig kunne se jer gå, fordi jeg havde allerede tænkt på, hvad det var, jeg ville skrive, så var jeg færdig, så sad jeg bare sådan og kiggede rundt, hvor jeg lige kunne se nogle dyr. Der var en hel masse fugle, der var derhenne, der så jeg en mere af den der (peger på fuglen på sin tegning). Og... så jeg sad på en måde og drømte mig lidt væk med åbne øjne. Det var rigtig rart.

SP5: Ja jeg fandt også på det hurtigt, allerførst så havde jeg sådan en underlig følelse af, åh nej de må ikke glemme mig og sådan noget, for jeg ville ikke blive ved med at være der. Men så kom de heldigvis tilbage, så det var rigtig dejligt, fordi altså, jeg sad på en bakke, så så jeg så rigtig mange fjer, det var nok en ræv, der havde pelset en fugl. Og så var der bare nogle fjer, man kunne kigge på, de var faktisk rigtig flotte.

I1: Så var det en naturoplevelse for jer?

Alle: Ja.

MP5: En rigtig god naturoplevelse.

I2: Lagde I mærke til nogle ting, som I ikke ville have lagt mærke til, hvis I var sammen med andre?

MP5: Ja, alle de dyr der overraskende er og alle de fugle, der er oppe i træerne, alle de insekter, der er på jorden. Jeg har aldrig set så mange insekter et sted. Jeg var også nød til at løbe lidt sådan rundt, fordi jeg så en humlebi. (grin) Den fulgte efter mig.

I1: Hvad betyder det for jer at få sådan en naturoplevelse?

PP5: Altså det betyder rigtig meget. Det er sådan man føler sig mere tilpas, når man er udenfor, altså ja, det er bare dejligt at være udenfor i naturen.

MP5: Det er det samme som Pernille altså, det er bare dejligt. Jeg tror ikke, at man kunne finde en anden skole, som havde nogle lige så gode naturoplevelser. For på en måde så, det plejer ikke så meget at være sådan, men nogle gange så, så er der faktisk ikke så meget skole i det. For så er det egentlig bare hygge derude og det er egentlig også bare rigtig dejligt, og når der så endelig kommer skole i det, så lægger man faktisk ikke særlig meget mærke til det fordi, det er bare så sjovt at være udenfor sammen med de andre og sådan noget. Det er rigtig hyggeligt.

SP5: Ja, det er lidt det samme.

(?)

I1: Kan I fortælle om den bedste oplevelse, I har haft i naturen i forbindelse med udeundervisning og udeskole?

(pause)

MP5: Det var nok da, da jeg lavede det der ude ved den der sø med min gamle lærer Per. Fordi i den gruppe var vi meget tættere og sådan noget, og vi hyggede os, og vi lod hinanden komme før os selv og sådan noget og vi... vi sådan bakkede hinanden op hver gang, der var, at der var nogle, der havde fanget et eller andet. Og hvis der var nogle, der ikke havde fanget noget, så var det fint nok, fordi at det gjorde slet ikke noget. Det var bare rigtig hyggeligt, det syntes jeg nok var den bedste naturoplevelse.

SP5: Jeg ved det ikke rigtigt lige nu.

PP5: Altså det er rigtig svært, fordi at vi har jo haft mange rigtig gode naturoplevelser. Men jeg tror faktisk, at det bedste var nok de to dage i mandags og tirsdags. Vi fik faktisk et lidt bedre sammenhold, fordi vi kom i grupper med nogle, vi ikke plejede at være sammen med. Altså og så skulle vi prøve at samarbejde, og det gik bare ret godt.

SP5: Jeg synes nok, at det var i mandags, fordi jeg blev faktisk lidt overrasket over, at vi faktisk skulle fælde et træ, det havde jeg aldrig prøvet før, og det var jeg faktisk glad for, at vi skulle. Og jeg har ikke været her i særlig lang tid, så... det var sådan, det jeg kunne komme på.

I1: Kan I så beskrive den værste oplevelse, I har haft i forbindelse med udeskoledage?

(pause)

SP5: Jeg har engang faldet ned i en sø.

(fnis)

SP5: Jeg blev plask våd, det var ret træls.

I1: Hvad tænkte du, da du faldt i søen?

SP5: Jeg tænkte bare, åh nej (grin). Hjælp mig op eller sådan. Altså det var fordi, vi var ude at fiske efter krabber og så sad min fiskestang fast, så hev jeg bare, men så kom jeg bare selv med den vej. Så røg jeg bare ned i vandet. Og det var faktisk rigtig træls. Det kunne jeg ikke lide.

I1: Blev du bange?

SP5: Ja. Det gjorde jeg, men det var alligevel også lidt sjovt syntes jeg. Men jeg fik fiskekrabbestangen op.

(grin)

I1: Hvad med jer andre?

PP5: Jeg ved det faktisk ikke.

MP5: Nej, jeg ved det heller ikke. Jeg har haft sådan nogle gode oplevelser, det er faktisk svært at udpege en, som jeg synes er dårlig, for der er ingen dårlige, synes jeg ikke.

PP5: Ja også, hvis der var nogle naturoplevelser, der var lidt dårlige, så glemmer man dem jo rigtig hurtigt altså.

I1: Er der nogle naturoplevelser, som I godt kunne tænke jer at få i forbindelse med udeundervisning og udeskoledage?

(pause)

MP5: Øhh... måske en dag... måske en dag i sommer, måske tage ude i skoven eller til stranden eller sådan et eller andet og så... ikke noget med skole, bare sådan lidt væk fra det hele og være sammen, ikke noget i gruppe, hvor man skal se på de andre vinde over en, eller hvis det nu er konkurrence. Ikke noget i grupper, bare en dag, hvor vi kommer tættere sammen og hyggeligt og sådan noget, det kunne være rigtig, rigtig hyggeligt.

(pause)

PP5: Det samme som Mette, tage ud til en strand og bare hygge med hele sin klasse altså, bare... hygge rigtig meget, altså sådan vi får lidt bedre sammenhold.

SP5: Ja, det er sådan det samme (fnis).

(UL)

I1: Har I været ved Bovbjerg Strand?

(UL)

MP5: Jeg har også været ved en strand, hvor vi på en hel dag skulle samle affald.

I2: Det tror jeg har været herude ved Bovbjerg Strand.

MP5: Der er faktisk, når man kigger på det, når man bare går en normal dag, og kigger sådan på det, når jeg kan bare lige gemme det, det er der ingen, der lægger mærke til, når man så går rundt og skal lede efter det, så er der sindssyg meget affald. Det er faktisk lige ved, at, ej, det er skrækkeligt. Jeg har nok aldrig, jeg tror aldrig, at jeg har gjort det før, men jeg kommer aldrig til at smide affald nogensinde, fordi det er så forfærdeligt, det syntes jeg virkelig, og så overraskende mange dyr, der er døde pga. det. Det er virkelig... ej.

(UL)

I1: Nu skal I høre her. Det her er Bovbjerg, hvor I har været ude, så tænk på det og tænk på de oplevelser, som I har derfra. Nu skal I skrive tre enkelte ord, som I forbinder med Bovbjerg Strand.

(pause)

(UL)

I1: Skal vi starte herovre ved dig, Mette? Du har skrevet sand, dyr og affald. Kan du prøve at fortælle lidt om, hvorledes du synes, at de ord passer på Bovbjerg Strand?

MP5: Øhm, jeg synes, at affald passer fordi, det er et nemt sted at smide affald, det dækker sig jo bare, enten så tager bølgerne det med sig ud i vandet, eller også dækker det sig under sandet, og det er rigtig træls. Og så dyr, det kan enten være døde dyr, der er oppe på stranden eller levende dyr, som bare er øh skyllet ind på stranden, eller sådan et eller andet, der ligger i vandkanten. Og så sand ja, der er bare sand på en strand.

I1: Har I set nogle dyr i undervisningen?

MP5: Ja, jeg har set rigtig mange krabber og søstjerner har jeg i hvert fald også set, og jeg har også set mange rejer sjovt nok, jeg har også set sådan nogle øhm, hvad er det nu det hedder, sådan nogle, der stikker hovederne op.

PP5 og SP5: Sæler.

MP5: Ja, sæler, altså dem har jeg i hvert fald set stikke hovederne op. Ja så... så kan jeg ikke lige huske mere, der var i hvert fald, jeg kan bare ikke lige huske det.

I1: Og Sofie du har skrevet?

SP5: Ja altså, sand, der er jo sand, og her kan man se rigtig langt, hvis man nu står helt her, så kan man bare se over alt, og om man er oppe på en bakke eller hernede, så kan man bare se... rigtig langt. Der er ikke sådan noget nede i vandet, bakker, der stikker op eller er i vejen. Og at hvis man bliver der om aftenen, så kan man se solen, sådan en solnedgang.

I1: Hvordan synes I det er, at man bare kan se langt?

PP5: Der er dejligt. Altså man føler, at der bare er noget, der er meget, meget større end en selv.

SP5: Og der er ingen bygninger, der står i vejen, for at ej æv, der var solen lige, der er rigtig mange bygninger, der bare står i vejen. Man kan bare se ud over havet.

(UL)

MP5: Det er utroligt, hvor flot det egentlig er, hvor langt man egentlig kan se.

PP5: Jeg har skrevet fællesskab fordi at altså, når man er der f.eks. med som klasse eller familie eller sådan noget, så har man på en måde et fællesskab fordi at, ja. Og hygge, man hygger jo rigtig meget ved en strand.

I1: Hvordan hygger man på en strand?

(grin)

PP5: Altså man er jo sammen, og man kan snakke om rigtig mange ting, man kan snakke om behagelige ting, man kan snakke om næsten alt. Altså der er bare så hyggeligt. Så har jeg også skrevet frihed, fordi, ja som jeg også sagde før, der er noget, som er meget, meget større end en selv, og altså det er bare så dejligt, at man kan se, så langt, og der er ligesom ikke noget, der står i vejen. Det er kun havet og oceaner af vand.

I1: Hvad tænker I andre om fællesskab og hygge og frihed?

MP5: Det er med hygge, altså, man kan godt hygge alle steder, men jeg tænker sådan ved en strand er det bare, af en eller anden grund, så er det bare, jeg ved ikke hvorfor, men af en eller anden grund, så er det bare meget hyggeligere ved en strand.

SP5: Jeg syntes, at det hyggelige ved en strand det er, når at sådan når det bliver aften, så kan man også se solnedgangen og så er det bare rigtig hyggeligt, når man sidder med sin familie, bare her og bare sidder og hygger og bare kan se solnedgangen.

I1: Er I nogen gange alene ved stranden.

MP5: Nej. Det tør jeg ikke.

SP5: Aldrig.

I1: Det tør du ikke?

MP5: Nej, tænk hvis bølgerne tager mig med, så er der ingen, der kan hoppe ud og rede mig, selvom min mor nu ikke tør, men altså. (grin)

SP5: Jeg er heller ikke, men altså der er jo ikke en strand tæt på, hvor jeg bor, vi er altid, når jeg skal ned og bade ved en strand, så er vi altid sammen. Det er også kedeligt, hvis man er

alene, for så har man ikke nogle at lege med og sådan noget. Det er meget sjovt at være sammen.

MP5: Det er stadig sjovt nok og hyggeligt, hvis man er alene, det er bare meget sjovere, hvis man er sammen.

I1: Hvad har I lavet ved stranden i forbindelse med udeundervisning og udeskoledage?

MP5: Samlet affald.

PP5: Altså vi har lavet alt muligt, vi har øhm f.eks. (grin)... ja vi har fanget krabber, vi skulle ud og se en masse dyr, vi skulle samle sten.

MP5: Jeg tror faktisk ikke, at vi har lavet særlig meget ved stranden, det tror jeg i hvert fald ikke, at jeg har.

I1: Hvad har I haft af naturoplevelser, når I har været på stranden med skolen?

SP5: Øhm, det kommer an på hvilken strand det er, f.eks. der hvor Mette siger, at det er, der er der meget affald. Og hvis det nu var der (peger på billederne), så tror jeg ikke, at der var så meget affald, fordi der er bare sand, og nogle steder er sandet bare blødt.

(pause)

I1: Og det er en naturoplevelse?

SP5: Ja, det synes jeg godt, jeg synes at det er en naturoplevelse, at man ikke går på noget hårdt og så hvis nu at, nogle gange så tager man bare skoene af og strømperne, så kan man mærke sandet og sådan noget.

MP5: Er det en naturoplevelse, at du går i blødt sand med bare tæer?

SP5: (grin)

I1: Det kan det godt, der er ikke nogen, der har defineret naturoplevelse. Så det kan være lige det, man synes.

MP5: Jeg ved det ikke altså.

PP5: Jo!

Alle: (grin)

PP5: Jo, altså naturoplevelse, når jeg tænker på naturoplevelse, så tænker jeg på alt andet end byer og sådan klamme steder, hvor der bare er os og... alt det der, der kan være i byer.

MP5: Jo, en naturoplevelse jeg har oplevet på stranden var, da vi var på lejrskole, hmm ved Venø, der hvor vi boede, vi boede her, så var der sådan en skov her og en skov her, så var der sådan en trappe ned her, så var stranden lige her, så man kunne sidde indenfor og kigge ud af vinduet, så var det så flot om aftenen. Eller hvis vi sad udenfor og ved bålet, og solen var ved

at gå ned, det var så flot fordi stranden den var lige nedenfor, man kunne nærmest rutsje ned, det ville nok ikke være så godt, hvis man gjorde det, men altså.

I1: Vi har et andet sted, som jeg ved, at I har været. Kan I se, hvad det er?

Alle: Møllesøen.

I1: Så det er Klosterheden. Og så skriver I tre ord ned igen, som I forbinder med Klosterheden.

(pause)

(UL)

I1: Pernille, du har skrevet sjov, dyr og træer. Kan du fortælle lidt om, hvorfor du har valgt dem?

PP5: Altså i en skov, der er der jo rigtig, rigtig mange træer og dyr, der er virkelig mange dyr ude i en skov, og sjov, man kan lave alt mulig sjovt ude i en skov. Altså... ja man kan fiske i den der sø, man kan lave alle mulige lege, man kan klatre i træer, man kan næsten alt derude.

I1: Er det både alene og sammen med andre?

PP5: Ja.

I1: Og Sofie?

SP5: Jeg har skrevet hygge, dyr og frihed og ja. Hygge, det er fordi hvis nu, man tager med sin familie ud på skov tur eller man har en fiskestang, eller med skolen, hvis nu vi skal ud og fiske, så er det hyggeligt. Og dyr, der er masser af dyr, der er tusser, der er frøer, der er fisk, der er fugle, der er harer, der er alle mulige dyr. Og frihed, man kan bare løbe rundt i skoven og der er ikke sådan noget med dytten og en vej, det tror jeg i hvert fald ikke der er...

I1: Hvad er det, der gør det hyggeligt, når man er med skolen ude?

SP5: Jamen det er også, at vi er sammen, og vi prøver at fange dyr, og så putter vi det ned i et akvarium og sådan noget... det er ret hyggeligt og det er med skolen.

(UL)

I1: Mette?

MP5: Ja, jeg har skrevet en sø, bakker og træer, lidt ligesom Pernille, der er mange træer ude i en skov og så bakker, derude er der sådan mega mange bakker, ja, og så en sø, der er også en sø. Så...

I1: Hvad har I lavet ved søen i forbindelse med undervisningen?

MP5: Jeg har været derude og fiske, hvor det faktisk var Lars' far, der stod for det.

PP5 og SP5: Det kan jeg godt huske.

MP5: Hvor det var vi skulle sådan studere fiskene, og så bagefter, jeg kan ikke huske, om vi slap dem fri, eller om vi dræbte dem. Dræbte vi dem?

SP5: Gjorde vi ikke det?

I1: Skar i dem op også?

PP5: Ja eller i hvert fald en.

MP5: Ja. Øh og det var mega sjovt, fordi vi sad alle sammen og fiskede med en fiskestang hver ikke også, men det var nok kun en person, som fangede alle de tre fisk, vi fangede, og det var lidt sjovt.

PP5: Det var også derfor, jeg skrev fiske.

I1: Var det fedt at få lov til at se en fisk åben?

SP5: Det har jeg prøvet før. Vi har vores egen sø, så...

MP5: Til sådan noget middelaldermarked vi har haft, der... der stod min gamle gruppe, vi stod for at skulle lave sådan nogle... hvad hedder det nu, røgede fisk og sådan noget, og så skulle vi selv ud og fange nogle fisk med hænderne i sådan en balje, og så skulle vi selv sprætte dem op og sådan noget, det var ret sjovt.

I1: Hvad med bakkerne, hvad har I lavet der?

SP5: Vi har gået op af bakker.

MP5: Vi har slået os lidt. Vi har løbet op og ned og slået os lidt.

I1: Og træerne?

MP5: Fældet et træ.

(pause)

I1: Hvilke naturoplevelser har I haft her?

MP5: Alt.

PP5: Ja, vi har haft rigtig mange.

MP5: Eller vi har cyklet derud engang, jeg kan ikke huske, hvad vi skulle lave.

SP5: Nej, det kan jeg heller ikke. Var det noget med hele skolen?

MP5: Neej...

SP5: Jo, det var hele skolen, der skulle ud til Møllesøen.

MP5: Jo, det var der, hvor vi fiskede. Og så cyklede vi derud og cyklede hjem igen. Men det var sådan de små klasser, der blev kørt derud.

PP5: Ja, vi blev i hvert fald ikke kørt.

(grin)

MP5: Nej.

I1: Hvad gjorde det til en naturoplevelse, det at cykle derud?

MP5: Man så meget mere.

PP5: Ja. Man kunne ligesom mærke den der friske luft, når man cykler.

SP5: I stedet for når man kører i bil.

PP5: Ja.

SP5: Så kan man ikke se særlig meget. Ud over bilen og ud af vinduet. Men hvis man cykler så
(?)

MP5: Man kan ikke se særlig meget, for i en bil så er der ligesom begrænset, hvor vinduerne er. På en cykel, der er der jo ingen vinduer, der kan man bare kigge over alt.

(?)

I1: Hvad syntes I om Klosterheden?

SP5: Det er rigtig hyggeligt og sjovt.

MP5: Ja, det er virkelig dejligt derude.

I1: Hvad gør det hyggeligt og sjovt?

(UL)

SP5: Så er der nogle træer og bakker, men så er der også et bålsted, så kunne man lave alt muligt, pølser og...

MP5: Og der er også et halvtag, som man kan sidde inden under og snakke inden under og...

SP5: Og der er toiletter, så man ikke skal gøre det udenfor.

I1: Hvordan har I det, eller hvordan føler I, når I er i Klosterheden?

PP5: Altså jeg føler mig sådan glad, hvis jeg er sådan, på en måde ked af det en dag, fik det forkerte ben ud af sengen, så når jeg kommer ud i skoven, så altså, så bliver det hele ligesom meget bedre, så tænker jeg positive ting altså altmuligt, det er bare så dejligt at være ude i en skov.

MP5: Altså hvis jeg skulle nævne et sted i en skov, hvor jeg helst vil hen, så er det klart der (peger på billedet af Møllesøen) fordi der er den der kæmpe sø, der er sådan et kæmpe stort område, altså alle de gange, hvor vi har været derude, så har det været sjovt. Jeg har aldrig oplevet en gang, hvor det er, at man bare synes, det har været verdens værste udeskole, det har jeg aldrig oplevet. Så det er vildt dejligt.

SP5: Også at, der er det hele, der er en sø, der er en sø, der er det bord, der er et bål, der er træer, der er dyr, der er naturen, altså det er et helt perfekt sted for at være.

Anden del

I2: Nu skal I se, nu tager vi billederne frem igen. Først tager vi Bovbjerg Strand frem. Så får I nogle ord, som vi kalder oplevelsesværdier. Der er lidt forskelligt, der er inspirerende, socialt, smukt, vildt, rummeligt, åbent, fredfyldt, trygt og mange dyr og planter. Så får I udleveret en plastiklomme med alle de her ord, og så skal I udvælge tre ord, som I forbinder med det her område?

(Pigerne vælger ord, småsnak, UL)

SP5: Jeg vidste, at alle ville vælge smukt, det vidste jeg bare.

I2: Vil du starte Pernille og fortælle om dine ord?

PP5: Altså jeg har valgt inspirerende, fordi altså ved havet er der bare så mange ting, man kan blive inspireret af og smukt altså det er jo dansk natur, og det er bare så flot, det er virkelig, virkelig flot. Og så fredfyldt, der er bare på en måde en ro altså... ja det er bare så dejligt at være der for der er bare den der fredfyldte stemning.

I2: Hvad siger du Sofie?

SP5: Ja, jeg har også valgt inspirerende, og det er sådan næsten det samme. Der er jo så mange ting, man... i naturen, som man kan blive inspireret af, dyr og planter og havet og alt muligt. Og smukt, det er bare så smukt, det er helt vildt flot. Og trygt, altså jeg føler mig tryk, hvor der ikke altid er nogle, der råber og skriger, det er bare sådan man kan høre havet og fuglene. Det synes jeg...

I2: Og hvad med dig Mette?

MP5: Øhm jeg har taget fredfyldt, fordi der er bare så stille og roligt og ligesom Sofie, der er aldrig nogen der står og råber og skriger én ind i hovedet, det er bare så dejligt, stille og roligt. Og så har jeg taget trygt, fordi når man er på en strand, og man kan bare sætte sig i sandet og se havet, og man hører fuglene, og man kan høre bølgerne, så er det bare som om, man er hjemme i sit rette element, fordi det er, det er bare så dejligt og så smukt, fordi at sådan... ligesom solnedgangene og de der høje bakker og at der er så meget vand. Ja...

I2: Hvorfor har I valgt lige præcis de her ord?

SP5: Det var fordi jeg synes, at det var dem, der bedst passede...

MP5: Ja... det der med vildt, det synes jeg slet ikke, der er, jeg synes, at det er stille og roligt og nede på jorden og sådan noget, så det...

I2: Prøv at samle ordene sammen. Så laver vi samme øvelse med skoven. Nu finder jeg de samme billeder frem, som der lå før. Nu skal I tænke på skoven, Klosterheden og det der er i skoven, ud fra det skal I igen vælge træ oplevelsesværdier, som I forbinder med skoven.

(Pigerne vælger ord, småsnak, pigerne har svært ved at bestemme sig for ord, UL)

I2: Der er nogle, der går igen, men der er også mange, som er forskellige. Vil du starte Sofie med at fortælle om dine ord, og hvorfor du har valgt dem.

SP5: Jeg har valgt mange dyr og planter, altså planter er der helt vildt mange af, fordi det er ude i en skov og dyr, der er mange dyr, der bor i skoven, og det er smukt, bare kig på det er billede, det synes jeg er helt vildt smukt og åbent, det er ligesom fri natur, man kan bare gå hen og løbe og ha det rigtig sjovt, jeg synes bare at det er åbent.

I2: Hvad siger du Mette? Hvad har du valgt, og hvorfor har du valgt dem.

MP5: Jeg har valgt mange dyr og planter, fordi jeg ligesom Sofie, der er mange planter, og så er der også mange dyr og jeg tror faktisk, at hvis man spurgte dyrene, hvis de nu kunne tale: "Hvor vil du helst være i en by med mad eller i en... eller i naturen uden mad?" så tror jeg faktisk sjovt nok, at de ville vælge naturen. Naturen den er bare bedst. Og så har jeg skrevet trygt. Fordi at ja, det er bare så dejligt at være der. Og så har jeg taget inspirerende fordi, der er meget flot i en skov med alle de træer og nogle træer står lidt forskelligt og andre træer står på en linje. Der er alle mulige forskellige slags, det synes jeg er inspirerende.

I2: Inspirerer det dig til noget bestemt?

MP5: Nææ...

I2: Det inspirerer dig bare?

MP5: Ja... (grin)

I2: Hvad siger du, Pernille?

PP5: Jeg har valgt vildt, fordi der er jo også rigtig mange planter og... ja alt sådan noget, der gror vildt og... og så også, ja der er bare så meget, der er vildt derude og også alle mulige tilfældigheder, det er bare så dejligt og fredfyldt, altså det er bare så dejlig stille for det meste, og når man så og når det så endelig er sådan noget ordentlig lyd, så er det vinden eller et dyr, der pusler. Ja, det er bare så dejligt med sådan en ro. Og så har jeg så også valgt mange dyr og planter, fordi der er jo rigtig mange planter og træer og alt muligt og så er der også rigtig mange dyr, ja de er bare rigtig søde.

I2: Hvorfor har I valgt lige præcis, de her ord frem for de andre?

SP5: Det var også svært at vælge, fordi jeg havde også tænkt på...

I2: Var der nogle ord, som I tænkte på, dem kunne I også godt have valgt?

Alle: Ja.

SP5: Jeg tænkte på inspirerende og trygt og fredfyldt.

MP5: Jeg har tænkt på fredfyldt, smukt, inspirerende, åbent, alt, jeg har næsten tænkt på alt.

I2: Måske næsten dem alle sammen. Er der nogle af de her ord som I tænker, der er skoven i hvert fald ikke?

(pause)

(pigerne kigger på ordene igen)

MP5: Det er lidt svært, jeg syntes nærmest, at det er alt.

I2: Man kunne også se, at det var lidt svært for jer at vælge... Så skoven har måske lidt det hele?

MP5: Ja... der kan både være vand, der kan også være sand, der kan også være mad, der kan være træer, der kan være busk, der kan være alt.

I2: Tænker I, at det er lidt mere begrænset, hvad der er på en strand, eller kan en strand også det hele?

SP5: Neej en strand kan ikke sådan helt det hele.

MP5: Altså der er nok ikke så mange træer på en strand.

(pause)

I2: Hvis I tænker på stranden og på skoven, er der så et sted, I bedst kan lide at være?

SP5: Jeg tror måske, jeg ville vælge, jeg vil helst være i skoven.

MP5: Ja, det vil jeg også.

PP5: Altså i forhold til overlevelse, så vil jeg helst være i skoven.

MP5: Ja.

(grin)

I2: Hvorfor tror I, at det er skoven, der tiltrækker jer?

SP5: Altså det er hyggeligt, den har jo næsten alt og man kan bare se, det er så dejligt.

MP5: Man kan lave lidt mere, når der f.eks. er træer, så kan man underholde sig selv ved at klatre i træer eller sådan et eller andet eller...

PP5: Bygge en hule.

MP5: Ja, bygge en hule, man kan bare ikke det samme på en strand, når der ikke er så mange, der er jo bare på en måde klipper, sand og vand, så...

I2: I kan pakke jeres ord sammen og putte dem i plastiklommen.

(UL)

I2: Nu har vi snakket lidt om, hvad I har lavet i naturen i forbindelse med udeundervisning, og nu skal vi snakke om, hvad I laver i naturen i jeres fritid, når I ikke er i skole.

SP5: Det er meget (grin).

I2: Så er I i naturen i jeres fritid?

SP5: Øh ja f.eks. mig og Pernille vi går til spejder, og der er vi altid udenfor eller i hvert fald ret tit.

PP5: Det er sjældent, at vi er indenfor.

I2: Er det her i Fabjerg, I går til spejder?

SP5: Ja, og så tager vi ud til Møllesøen eller bare ved spejderlejren eller lavu pladsen eller et eller andet sted, hvor der er skov, det er så hyggeligt. Og det er derfor vi godt kan lide at gå til spejder, for så er vi ude og røre os og ude i naturen.

MP5: Jeg har gået til spejder engang, men det stoppede jeg så med fordi, jeg var de første par gange, havde jeg ikke rigtig tid fordi, så var der ferie, og så var der fodbold og alt det der, så jeg stoppede til det igen. Øh og så går jeg også til fodbold og nede på det stadion, hvor det er, der øh løber vi også meget, men der er sådan en skov faktisk, sådan hvis man nu har fodboldbanen her, så har man sådan en skov rundt her.

I2: Er det i Gudum?

MP5: Det er rigtig fedt.

I2: Bruger I skoven så?

MP5: Ja, når vi løber lidt, så løber vi nogen gange inde mellem træerne, men ellers så gør vi ikke så meget til træning. Og så er der også en skov lige ved siden af mig, så nogen gange kan mig og min mor og lillesøster godt finde på at gå derned, bare for sjov skyld.

I2: Hvor ofte er I så i naturen?

SP5: Altså ved mig, ved min familie, eller i hvert fald min mor og min papfar og min lillesøster og min rigtige lillebror, vi elsker helt vildt at være ude i naturen. Vi går tit, vi har en kæmpe stor have, så vi går bare i vores have og kigger på alle de flotte blomster, vi har, og nyder naturen, og vi har også en sø, og der er en sti ned, så går vi derned og det er bare så hyggeligt og... vi kan også nogle gange finde på at gå ude ved Møllesøen, hvor at vi laver bål eller går tur i skoven eller sådan noget, så vi er faktisk ret tit.

PP5: Altså jeg er næsten hver dag ude i naturen. Fordi man bliver bare så glad af at være der ude. Ja, der er den der fredfyldte stemning, og det er bare så rart.

MP5: Jeg er faktisk ikke så tit ude i naturen. Jo nok lidt ude i min have for at trække lidt frisk luft og gå og kigge og. Jeg har sådan, det er faktisk lidt træls, at jeg ikke er så tit ude i naturen, men jeg tror bare ikke, at jeg har tid til det, og det er synd. Det, synes jeg, er rigtig træls.

I2: Er det fordi du går til mange ting?

MP5: Nej, jeg går faktisk ikke til så mange ting, det er fordi der er lektier og alt muligt andet, som jeg skal have lavet, og der kommer jeg jo bare til at sidde indenfor og lave det.

I2: Hvad laver I så, når I er udenfor?

SP5: Vi laver mange ting.

MP5: Alt.

I2: Alt.

SP5: Vi går en tur eller spiller fodbold, fordi vi har en kasse med fodbold og badminton, tennis med sandkaseting og med traktor, det kan min lillebror godt lide. Og skovle og spande og... ja alt.

I2: Hvad tænker du, Pernille?

PP5: Altså jeg klatrer rigtig meget i træer. Og jeg går tit tur med min hund og... ja.

MP5: Det er også derfor jeg gerne vil have en hund, så har man en undskyldning for at slippe for lektierne og komme lidt udenfor.

I2: Hvem er I så ude i naturen med? Er det sammen med venner eller familie...

MP5: Det er forskelligt.

SP5: Det er forskelligt.

I2: Tager I nogensinde alene ud i naturen?

SP5: Nej, ikke sådan ud i skoven altså jeg kan godt gå selv alene lidt ude i skoven, hvor min familie er der, så går jeg lidt foran, eller i haven hvor jeg går selv og ned til søen, det kan jeg sagtens, men jeg tror aldrig, at jeg har været sådan helt alene, hvor de bare, hvor mine forældre kører mig ud til skoven, så sætter de mig af, og så finder jeg selv hjem igen, hvor der overhoved ikke er nogle, det sker ikke. Altså kun når jeg bliver stor.

(grin)

I2: Hvilke oplevelser har I så, når I er ude i naturen i fritiden?

MP5: At ens familie og venner er glade.

SP5: Altså hver gang du går i naturen, så er der næsten ingen, der er sure, ud over min lillesøster, hun er ret tit sur, men ellers så er der næsten ingen, der er sure. Alle er glade, og vi hygger os, og vi griner. Altså jeg tænker egentlig ikke så meget på, hvad vi laver, når jeg er

med min familie et sted henne, jeg tænker bare på, at vi skal hygge os. Jeg tænker ikke særlig meget, ej, hvor er vi nu henne, og hvornår skal vi hjem og... jeg tænker bare på om resten de er glade, og vi kan hygge os, sådan det er rigtig hyggeligt.

SP5: (?) Vi går bare, altså det er ikke noget med, at åh nej hvor er vi nu henne og skal vi gå den vej, eller skal vi gå den der vej. Det er sådan, skal vi gå den der vej, så aftaler vi så den vej, bare gå en eller anden vej, så går alle andre efter. Og vi hygger, vi koncentrerer os heller ikke om, hvor vi er henne, vi koncentrerer os alle sammen bare om, om vi har det hyggeligt, og om vi har det sjovt.

MP5: Vi har aldrig en bestemt rute, når det er, vi er i skoven, så går vi bare og ser, om vi kan finde et hyggeligt sted at sidde og... lave et eller andet.

I2: Kan I fortælle om en naturoplevelse, I har haft i jeres fritid, en særlig naturoplevelse?

SP5: Jeg har én med, hvor min familie og så mine papfætre, de skulle med ud i en sø og så skulle vi fange fisk, for der var lige kommet fisk, hundrede fisk med en eller anden vogn med en lastbil med alle mulige fisk til søen, og så skulle vi så fange dem, og så fangede jeg så 3 fisk og ham, der er ældre end mig, fangede 2 fisk. Så det kunne jeg lige blære mig lidt over, at jeg havde faktisk fanget 3 fisk, det var rigtig sjovt.

MP5: Jeg var hjemme ved Sofie, hvor vi var nede ved hendes sø...

I2: Hvad lavede I der?

MP5: Øh altså vi var... der var jo rigtig godt vejr, så vi var sådan for det meste ude i havet, jeg tror, vi var en gang inde eller sådan et eller andet, og så var vi ude i havet, og vi var nede ved hendes sø og sådan noget og alt muligt.

SP5: Og så nede ved søen, så er der sådan nogle sjældne fugle, de er rigtig ved at blive udryddet et eller andet sted i Afrika, og så er der nogle i en zoologiskhave der eller et eller andet, de havde sådan nogle fugle, de så slap fri og så fløj de væk og ynglede sig, og så er der nogle ved vores sø, men vi skal rigtig skyde dem, siger sådan et eller andet, naturstyrelsen, fordi de ødelægger alt, de spiser andre... fugle og de spiser alt muligt. Og de er ikke særlig gode at have, men de er jo faktisk ret flotte de fugle.

MP5: Ja dem så vi. De havde sådan et helt skrig orange næb og var sådan grå og havde sådan en sort stribe ned her på vingen. Det så virkelig mærkeligt ud. Men det så rigtig flot ud.

PP5: Jeg var sammen med min veninde Matilde øhm, og så var vi uden for sådan næsten hele dagen. Vi legede sådan med walki talki, det var rigtig sjovt. Vi klatrede i træer og lavede alt muligt udenfor, det var virkelig hyggeligt.

(pause)

I2: Kan I så fortælle om en dårlig oplevelse, I har haft i naturen? Hvis I har haft nogle dårlige oplevelser?

MP5: Det var faktisk også henne ved Sofie, da skulle jeg...

(grin)

MP5: Altså det var ikke fordi, det var dårligt vel... der skulle jeg tisse, og så der var lidt langt hen til huset, og så tænkte jeg bare lige, jeg kunne bare lige tisse bag ved træet, og der var ikke nogle mennesker, selvom der var et hus lige ved siden af, men de kunne ikke se mig.

SP5: Eller kunne de?

(latter)

MP5: Det håber jeg i hvert fald ikke. Åh og så tisede jeg så lige og så... (latter)

SP5: (latter) Så får hun sådan en stiv, eller sådan en...

MP5: Et siv.

SP5: Lige op i røven.

(latter)

MP5: Det var faktisk ret ubehageligt.

(latter)

(pause)

SP5: Altså det har været en god en noget af tiden, men så sker der bare et eller andet, med at... nej det var ikke en dårlig, det var okay.

(grin)

I2: Det er også okay, hvis I ikke har nogle dårlige oplevelser.

SP5: Hvis man nu bare var sur på sin mor eller et eller andet, så går man bare ud i skoven, og så sker der bare et eller andet, man falder så bliver det bare endnu værre, så får man en rids, eller jeg slår mig ret tit, så jeg får altid en gren ind på mit ben eller en pig eller et eller andet, eller også så falder jeg eller, så niver min lillesøster mig, eller også så slår hun mig, eller også så sparker hun mig, eller... det er sådan noget med, at udenfor så er min lillesøster sur på mig. Hun er virkelig stærk. Måske er hun stærkere end mig, det ved jeg faktisk ikke. Det er lidt pinligt.

I2: Hvad siger du Pernille?

PP5: Jeg kan faktisk ikke rigtig komme på nogen sådan lige nu.

I2: Det er også i orden. De steder, som I besøger med Udefriskolen, er det også nogen steder I besøger i jeres fritid?

SP5: Ja.

MP5: Ikke så meget.

SP5: Altså Møllesøen.

I2: Ved Møllesøen er du i den fritid? Tror du det er fordi... er det dig, der kommer hjem og siger, at I skal tage til Møllesøen?

SP5: Nej, altså nogen gange, nogen gange så siger vi sådan, hvad skal vi lave i dag og sådan noget, så siger vi kan vi ikke bare lige tage en tur ned til Møllesøen, ej ja det kunne være hyggeligt. Og så kunne det være, at vi kunne tage et fiskenet med for måske at fange nogle dyr, og så kunne vi slippe dem fri igen. Og så også med spejder, der er vi også tit nede ved Møllesøen. Det skal vi måske også i dag?

MP5: Altså... der er ikke særlig mange steder, hvor jeg har været, fordi at min far han er selvstændig, så han arbejder rimmelig sent, og så min mor hun har lige fået nyt arbejde, så selvom hun ikke arbejder særlig sent, så har hun sådan rimelig meget at tænke på. Så det er ikke så tit, vi kan komme sådan nogle steder hen ude i naturen, men når vi gør det, så er det sindssyg hyggeligt. Så...

I2: Hvad med den skov du bor tæt på, tager du selv ind i den skov?

MP5: Ja nogen gange så, så går jeg selv derned eller også går mig og min lillesøster derned.

(UL)

I2: Er der nogen af de aktiviteter, I laver med Udefriskolen, som I også laver i jeres fritid?

MP5: Næh.

SP5: Altså...

I2: Du snakkede om at fange nogle insekter og fisk og... er det fordi I har lavet det med Udefriskolen?

SP5: Altså vi gør det også bare sådan selv. Men også at... vi har også gjort det med Udeskolen. Og så... det ved jeg ikke rigtigt.

MP5: Jeg laver ikke særlig mange aktiviteter, som vi har lavet heroppe.

I2: Hvorfor ikke?

MP5: Det ved jeg ikke. Jeg tror bare, at de er lidt svære at lave derhjemme, når man ikke har de rigtige materialer. Heroppe har de jo de rigtige materialer til det, sådan...

SP5: Jo, nogen gange. Det der med at snitte i en pind (grin) eller et eller andet.

MP5: Ja, det der med at snitte i en pind, det kan alle godt lave derhjemme.

SP5: Det har jeg gjort derhjemme og så i skolen.

PP5: Altså jeg har faktisk ikke særlig tit gjort ting, som jeg gør her derhjemme, fordi jeg har nogle større søskende, dem... en af mine mindste store søskende hun er 5 år ældre end mig, og de gider selvfølgelig ikke med ud. Det er lidt træls, så jeg tager bare min hund med ud.

(UL)

SP5: Jeg er også nogen gange nød til at tvinge min lillesøster med udenfor, fordi jeg vil så gerne have nogen med ud. Så spørger jeg: "Ida kan du ikke godt, så lover jeg at lege med barbie dukker" fordi at jeg gider ikke at lege med barbie dukker, men jeg vil så gerne have en med ud, og det er så Ida, det er den eneste jeg har. Og så får jeg hende så med ud, og så siger hun: "Vi skal lege sammen" og så nogen gange så glemmer jeg det lidt, men så nogen gange, så glemmer hun det også selv og det er jeg faktisk glad for at hun faktisk også nogen gange selv glemmer det. Men så nogen gange, så husker hun det også, så siger hun: "Åh kan vi ikke vente til i morgen?" ...og sådan noget. Selvom, fordi, men jeg gør det alligevel på et eller andet tidspunkt.

I2: Nogen af de naturoplevelser I får i forbindelse med udeundervisning, får I også dem i jeres fritid?

SP5: Ja.

(pause)

MP5: Nogen gange.

I2: Kan I prøve at beskrive hvad det er for nogle oplevelser, som I både får i udeundervisningen, og I får i jeres fritid?

SP5: Altså, skal det komme fra skolen af, og så laver man det derhjemme?

I2: Jaa eller... nu har I sagt en masse oplevelser, I har haft i forbindelse med udeundervisning, er det også lidt de oplevelser I får, når I er i skoven eller på stranden eller ude på en mark i jeres fritid?

SP5: Lidt.

MP5: Altså... jeg kan huske en gang, hvor det var, vi lavede sådan en øvelse for sådan at holde kroppen i gang. Jeg kan ikke lige huske hvilken øvelse, men jeg havde aldrig set den før, men det var nok ikke dem, der havde fundet på den, men jeg havde aldrig set den før og så... og så spurgte jeg så, om vi ikke kunne lave det til fodboldtræning, og det kunne vi så godt. Så det var sådan rimelig sjovt... Men det er mega lang tid siden.

SP5: Ja, jeg har også prøvet det er, hvis man nu skulle finde på en god leg, og så tænker man, jeg har en god leg. Det var så en fra skolen af, tror jeg. Men jeg kan ikke lige huske det, jeg kan bare huske, at jeg har gjort det et par gange.

I2: Tror I, at det, at I har udeundervisning, gør, at I kommer mere ud i naturen, end hvis I gik på en normal skole, hvor der ikke var så meget udeundervisning?

MP5: Ja.

SP5: Det ved jeg godt, men ja.

I2: Ja, du har gået på en normal skole.

SP5: Altså ja.

MP5: Det har jeg også.

SP5: Det var ikke sådan, hvor vi skulle i skoven, og det var fordi, der gik 850 på den skole og sådan noget. Vi havde heller ikke morgensang eller sådan noget. Så vi mødte kun sin egen klasse.

MP5: Ja altså, vi var heller ikke ude på min gamle skole, vi var til gengæld ikke særlig mange, vi var kun op til 6. klasse. Så øh, men vi kom aldrig ud. Nogen gange var det faktisk sådan, at øh at lærerne sagde sådan, at nogen gange måtte vi gerne blive indenfor i frikvartererne...

SP5: Vi var heller ikke særlig meget ude undtagen ved en lille sø, og det var ret sjældent, og den var heller ikke særlig stor, og der var heller ikke nogen skov.

PP5: Altså jeg tror rent faktisk også, at det gør noget ved os, fordi altså... hvis man går på en almindelig skole, så bliver man ligesom vant til at være indenfor og så gider man ikke rigtig udenfor, men her er vi jo tit udenfor, og så får man også lidt mere lyst til at være udenfor derhjemme og.

SP5: Og også det at... da jeg gik på den anden skole, da var jeg ikke sådan vildt klog, men jeg syntes, at jeg bliver klogere af at gå på den her skole, og jeg har kun gået her i et år, og jeg har gået på den anden skole i...

MP5: Ja, man bliver meget klogere, når man kommer udenfor i naturen.

I2: Hvorfor tror I det?

MP5: Det ved jeg ikke, jeg tror bare, at man har meget mere lyst, når man er ude i naturen, end man har lyst til at sidde i en danskbog, så kan man ligeså godt lade som, at man laver noget. Når man er ude i naturen, så vil man gerne det, man laver.

I2: Tror I, at I lærer mere af at være ude i naturen og få undervisning end at sidde i et klasselokale?

Alle: Ja.

PP5: Man lærer på en måde tingene lidt med kroppen, og det er meget sjovere... end at være i et klasselokale.

SP5: Og man gider også at høre efter, som Mette sagde, hvis nu... nu skal vi ud og lave noget sjovt med noget natur, så lytter alle bare efter, tror jeg, og de synes bare, at det er spændende, end hvis der blev sagt, nu skal I finde jeres danskbog frem og lave side det og det. Så når man skal gøre det, så gider man ikke at lave, så står man bare og kigger ud i luften.

MP5: Ja, så siger Birgitte sådan, nu skal I lige lave åh, min danskbog eller let's do it i 20 minutter, så tænker man bare pis, og når hun så siger, vi skal lige ud og lave noget dansk, derude nede i skolegården, så tænker man bare yes.

I2: Kunne I godt tænke jer at være mere ude i naturen, end I er nu, både i skolen og i fritiden?

SP5: Altså jeg synes, at det er okay, men jeg synes godt, vi kunne have sådan natur og teknik, det kunne jeg godt tænke mig, at vi havde lidt mere. Fordi der er vi også mere ude. Det har vi ikke særlig tit.

MP5: Det har vi sådan 2 timer om ugen.

SP5: Og det synes jeg er rigtig træls, fordi det er mit yndlings fag her i skolen. Det er virkelig naturfag. Det er at komme ud og så bevæge sig. Det er rigtig sjovt. Så jeg kunne godt tænke mig noget mere, synes jeg.

PP5: Ja, jeg gad også godt at komme lidt mere ud i naturfag, altså... det er sådan, ja vi har bare ikke naturfag så meget. Når vi så endelig har det, så ser vi Store Nørd.

MP5: Ja, på projektoren derude. Ja, sidste gang vi havde det, der... halvdelen af os de var inde og se Store Nørd, og resten de var i, de snittede pinde udenfor. Men jeg synes bare, at det er lidt synd, at vi kommer til at sidde og se Store Nørd en hel time i Natur og Teknik, når man kan sidde udenfor og snitte pinde og ha' det hyggeligt og lave bål og al sådan nogle ting, og så sidder vi bare og ser et eller andet på projektoren.

SP5: Ja, og så når vi har det, så er vi mere indenfor, synes jeg, med at nu skal vi måle noget med vand og sådan noget, så skal det være indenfor og ikke udenfor, jeg tænker, hvorfor kan det ikke ligeså godt være udenfor... Og det, da vi havde Per, da lavede vi også bål og rigtig meget andet og... men det gør vi så ikke rigtig så meget mere, jeg ved egentlig ikke rigtig hvorfor, men Bente er også sød og sjov, og jeg synes også, at det er dejligt at have hende, men jeg synes også, at vi kunne godt have lidt mere udenfor.

I2: Hvad så med jeres fritid, kunne I tænke jer at være mere i naturen der?

PP5: Nej, jeg...

MP5: Jeg kunne godt tænke mig at være lidt mere ude.

SP5: Jeg er tit så... jeg synes, at det er passende.

I2: Hvad skulle der til, for at du kom mere ud?

MP5: Øhm... at mine forældre havde tid, og jeg havde lidt færre lektier.

(pause)

SP5: Ja, og ikke så meget, der skal gøres. Sådan med at man glemmer spejder eller... glemmer fodbold eller... et eller andet, så skal min lige åh, så skal man noget, så skal man noget andet, så skal man pakke og... så skal man også gøre sig klar, og det bliver hele tiden sådan åh, og så når man ikke sådan meget af det andet. Så når man kommer hjem, så tror man bare, at man har rigtig god tid, så tager man bare god tid, tager lige en mad, smører langsomt, eller ikke sådan hurtigt, og så spiser man det, og så tænder man fjernsynet, og så aner man ikke, hvad klokken bliver og... det, så troede man nok, at man havde siddet i 10 minutter, så havde man planlagt, at man skulle udenfor, så når man kigger på klokken så, så er klokken bare virkelig mange. Det syntes jeg faktisk er træls.

MP5: Ja, det er sådan, mig og min lillesøster vi kan godt lide at komme ud og hoppe lidt på trampolin, fordi hvis det er, at vi har været inde hele dagen og så efter aftensmad, så kan vi godt tænke os, det er fordi vi ikke nåede det inden aftensmad, fordi vi skulle i bad eller sådan et eller andet og så altid efter aftensmad, så siger min mor, at det er blevet for sent, så vi kan aldrig nå at komme ud, det, synes jeg, er mega træls.

I2: Det er virkelig nogle gode tanker, I har. I har været rigtig gode. Nu er vi ved at være færdige. (UL) Tusinde tak.

Bilag 21: Transskription – fokusgruppeinterview drenge 5. klasse (ID5)

Dato: 14.04.2016

Kl. 8.15-10

Interviewer: Anne Houmøller = I1, Laura Bjerre = I2

Deltagere: Peter = PD5

Rasmus = RD5

Simon = SD5

Første del

I2: Vi er simpelthen så glade for, at I vil være med til at blive interviewet i dag, fordi det er virkelig vigtigt, at vi får noget viden ud af jer. Og det vi vil komme til at spørge jer om i dag, det er omkring, hvordan I oplever naturen, når I har udeundervisning i naturen.

PD5: Ja, jeg oplever den meget grøn.

I2: Meget grøn (grin) ...Og det er jer, der er eksperterne, fordi vi ved ikke, hvad I tænker, så der er ikke noget, der er rigtig og forkert.

RD5: Det er der mange, der ikke gør. Men sådan som jeg oplever naturen, det er at...

I2: Men prøv at vent, prøv at vent. Ja, det er rigtig fint (grin) og så, som sagt, kommer vi til at optage det og det er kun os, der kommer til at bruge det, så der er ikke andre end os to, der kommer til at høre det.

RD5: Jeg havde ellers håbet, at det blev lagt på YouTube eller sådan noget.

I2: Så skriver vi sådan en stor, sådan en lang, lang rapport omkring det her, sådan en opgave som vi skal aflevere, og så vil I komme til at blive anonymiseret. Ved I, hvad det betyder?

SD5: Det betyder, at vores navne og efternavne ikke kommer med.

I2: Det er rigtigt. Og så vil vi lave et interview i to omgange, så første del varer ca. 40 minutter, og så holder vi en pause og så et interview på 40 minutter igen, og så kommer I tilbage til undervisningen.

PD5: Så altså 80 minutter, næsten halvanden time?

SD5: Næsten 2 timer.

I2: Mmmh.

I1: Ja, spis nogle kiks.

(grin i lokalet)

PD5: Nåh okay. Nåh okay.

I2: Men nu skal I høre, kan I ikke lige sige, hvad... øhhh, hvad I hedder.
(drengene snakker i munden på hinanden)

I2: (shyyy) Nu skal I lytte efter, selvom det er jer, der er eksperterne. Kan I ikke lige sige, hvad I hedder, og hvor I bor.

RD5: Jeg hedder Peter.

I2: Og hvor bor du?

RD5: Jeg hedder Rasmus og bor på... Jeg bor i Lemvig.

PD5: (grin) Jeg hedder også Peter (grin), og jeg bor vist et eller andet, 45b i nummer Nissum.

SD5: Okay og jeg bor... Jeg hedder Simon, og jeg bor herude i Klosterheden.

I2: Kan I prøve at fortælle lidt om, hvad I laver i udeundervisningen, når I er i naturen?

PD5: Vi laver ting i naturen. Det er, det er nede fra Oasen (peger på sin tegning).

RD5: Det er forskelligt altså... Jeg rørte jo, og så kiggede jeg efter egern og sådan.

SD5: Men det er ikke så tit vi har andre til at fortælle noget til os. Det er mest vores lærer.

I2: Mmh og hvad fortæller de?

SD5: Det er mest i naturfag, vi har udeundervisning.

I2: Hvad laver I der?

SD5: Hvad vi laver? Vores opgaver.

I2: Og hvad er det for nogle opgaver?

SD5: Opgaver? Det er meget forskelligt... Grundlæggende er det skolearbejde.

I2: Jaa så i naturfag. Hvornår har I ellers udeundervisning? I har været i Klosterheden, og I har været ved Bovbjerg ude ved havet.

RD5: I natur og teknik, der er vi også for det meste ude.

SD5: Ja, der er vi mange gange ude.

I2: Ja. Er det så på skolens område eller...?

SD5: Ja, der er vi meget. Det er nogle gange.

PD5: Det er nede fra Oasen (peger på sin tegning)

RD5: Nu var jeg her kun en af dagene. Den anden dag blev jeg lagt i gips.

I2: Men hvad så før den her uge.

RD5: Altså før den her uge.

SD5: Der har vi ikke lavet noget.

RD5: Der har vi ikke sådan rigtig lavet noget.

SD5: Sidste gang, der lavede vi vulkaner ude i sandkassen.

PD5: Der var jeg ikke med.

I2: Var det i Natur og Teknik?

RD5: Ja.

SD5: Nej... eller jo... var det ikke i naturfag?

RD5: Var det ikke i matematik?

SD5: Nej, det var i naturfag. Og så... ja, det var faktisk det.

I2: Og hvad lavede I i den her uge?

RD5: Altså som vi plejer at ha jo. Vi plejer jo at have... krop og bevægelse, hvor vi jo arbejder ude for det meste, vi laver nogle lege og det... og så har vi jo Natur og Teknik, og så er der også nogle gange hvor vi skal ud og lave noget i matematik, noget uden for nogle gange.

SD5: Men vi har jo, hvad hedder det... udeundervisning hver eneste dag, vi har jo det der krop og bevægelse, det er udeundervisning.

I2: Så I kommer ud hver dag?

SD5: Ja.

PD5: Og laver noget aktivt.

SD5: Ikke fredag, der gør vi rent.

I2: Og så engang imellem, så er I ude i Natur og Teknik?

RD5: Tæller frikvarterer med?

PD5: Det er ikke udeundervisning, det er jo ikke rigtig meget undervisning.

RD5: Vi lærer da at være aktive

SD5: Vi lærer at spille fodbold.

PD5: Jeg ligger og sover nede i græsset hele tiden, så det gælder ikke helt vel.

(pause)

I2: Kan I fortælle lidt om, hvordan det er at have undervisning udenfor?

PD5: Der er... luften er friskere.

SD5: Man bliver klarer i hjernen. I hovedet.

RD5: Du stjæler mine ord. Det er sjovt, og du lærer også en helt masse, og så bliver man jo også klarer i hovedet. Ja, få noget frisk luft i stedet for at sidde indenfor med min computer hele tiden.

I2: Hvad har I oplevet i forbindelse med udeundervisning?

PD5: Jamen det her (peger på sin tegning) er fra, hvor vi øvede nogle skuespil før, hvor vi næsten en hel dag var ude i Oasen, hvor vi lavede suppe og viste de der skuespil.

SD5: Det var så det der. Det var sådan noget middelalderskuespil, vi skulle øve.

PD5: Nej, jeg kan ikke huske, hvad det var.

RD5: Var det ikke?

SD5: Jo var det ikke det? Jo, det var det da.

RD5: Og jeg har også. Vi plejer også at have et høstmarked, en dag om året, her i sommers.

SD5: Vi har to uger til at, hvad hedder det? Lave nogle ting. Når man kommer ned i junior altså den klasse over os, så skal vi lave nogle...

PD5: Det hedder op i junior og ikke ned i junior.

SD5: Ned i junior, de er jo nedenunder. Hvad hedder det, så skal vi lave sådan nogle... hvad skal jeg kalde det? Det er sådan, hvor man køber et lod, eller ikke et lod, sådan et klippekort, så kan man prøve en masse ting. Så dem nede i junior, de skal så lave nogle ting, man kan prøve, og så er der selvfølgelig... og så får vi doneret nogle ting, det skal vi... de større ting som vi får doneret til os, det bruger vi meget lang tid til.

I2: Var det i udeundervisningen?

SD5: Ja, det er udeundervisning.

I2: Nåh, det er udeundervisning, fordi I kommer ud og skal indsamle nogle ting? Nogle gevinster.

SD5: (nikker)

RD5: Så bruger vi det meste af dagen udenfor, hvor vi så også tjener penge ind til skolen. Hvor der både har været cirkus og alt mulig sjove ting. Så plejer der også at være noget ovre på, hvor de helt store plejer at arrangere noget ovre ved... multibanen, hvor man kan løbe noget rundt og sådan noget.

SD5: Noget træning.

RD5: Sidste år var der noget, hvor man skulle ramme folk med vandballoner.

I2: Hvad har I lært ved at have udeundervisning i naturen?

RD5: Vi har lært, at man bliver mere aktiv og...

SD5: Spise hurtigt

RD5: Ja, det var det... opføre os som mænd.

SD5: Der er sådan noget, hvor vi skal løbe... det der...

PD5: Vi har lært, hvordan Neandertalerne levede.

I2: Ja, hvordan det?

PD5: På den måde at... de var ude i naturen. Eller hvor de levede, og hvordan de levede, hvordan deres miljø var.

I2: Har I skulle leve ligesom dem?

SD5: Nej...

RD5: Vi... nej ikke helt, men vi skulle i hvert fald, søge op om... skulle vi ikke lave en power point om det eller et eller andet?

SD5: Det er jo ikke udeundervisning.

RD5: Nej, men skulle vi ikke? Vi plejer også at have sådan en skoletur om året, hvor hele skolen, vi kommer ud til sådan et specielt sted, f.eks. Møn og det, mener jeg.

SD5: Vi har også sådan en, hvad hedder det, lejrskole en gang om året

RD5: Ja, det var det.

SD5: Kender I det, kender I Venø herude? Det er mange gange vi er derude. Og i den gamle storegruppe, der lavede vi sådan en tur, hvor vi skulle overnatte ude i skoven. Det var... sjovt.

I2: For hele skolen eller...?

SD5: Nej bare for gruppen.

RD5: Plejer vi ikke at have sådan noget for gruppen om året? Har vi ikke det?

I2: Hvorfor var det sjovt at overnatte ude i skoven?

RD5: For at...

SD5: Du var ikke med.

PD5: Det var jeg heller ikke.

RD5: Der var nemlig også en anden en i store... nej mellemgruppen.

SD5: Det var i den gamle storegruppe, der...

PD5: Der hvor han gik i fjerde. Og jeg gik i tredje. Og jeg gik på en anden skole.

RD5: Vi er med.

I2: Hvad var sjovt ved at overnatte ude i skoven?

SD5: Det var specielt. Jeg prøvede at slå en rekord engang med at sove ude i skoven i lang tid. Den slog jeg så ikke, for jeg manglede 3-4 måneder, det gad jeg ikke, men...

I2: Hvor lang tid har du sovet ude i skoven?

SD5: Jeg har sovet derude i et halvt år.

I2: Ohh, det er sejt.

SD5: Men der var mange, der syntes, at det var koldt.

I2: Men du syntes ikke at det var koldt.

SD5: Nej, nogle af os drenge sov under åben himmel.

I2: Fordi du var vant til det, så er det ikke koldt?

SD5: (Nikker) Bare fordi vi skulle prøve det.

RD5: Da jeg gik i mellem, så var der én der fik en gren i hovedet, da de sov udenfor, så skulle, så sad de under sådan et træ, så, så, jeg ved ikke, om det var et eller andet dyr, så hoppede den bare og så faldt der en gren ned i hovedet på en.

SD5: Hvad hedder det, også den her, hvad hedder det, nej den her gåtur vi var på... den vi havde nu, så var vi på en gåtur, hvor vi blev læsset af et sted og så skulle vi gå rundt, det var også udeundervisning.

I2: Skulle I gå et bestemt sted hen?

SD5: Ja... Vi skulle gå, vi havde..., der var nogle forældre, som havde arrangeret det og så skulle vi gå en tur.

I2: Ude i skoven eller ude på landet?

SD5: Det var... Vi måtte ikke se hvor vi blev læsset af henne.

I2: Og så skulle I finde tilbage?

SD5: Nej, vi havde nogle til at vise os vej, så skulle vi gå rundt alle mulige steder.

I1: Hvad skulle I se på turen, hvad var målet?

SD5: Målet var at blive rystet mere sammen.

I1: Var der opgaver undervejs?

SD5: Ja, der var tre.

I1: Hvad skulle I lave der?

SD5: Første gang var det sådan nogle, hvor man skulle føre vand, og så opgaven hele vejen var, hvor man skulle bære sådan en jernkasse, hvor der var slikposer i, det fandt vi så først ud af til sidst, det vidste vi ikke før, for vi måtte ikke åbne kassen.

I1 og I2: (Grin)

SD5: Og den sidste, det var da vi skulle lave mad her

(pause)

I2: Hvad er det bedste ved at have udeundervisning?

PD5: Frisk luft.

SD5: At komme ud.

I2: Hvad er så det værste ved at have udeundervisning?

SD5: Jeg hader at spise udenfor.

PD5: Det regner.

SD5: Jeg elsker, når det regner.

PD5: Jamen hvis det øs pøser ned.

SD5: Ja okay, men så tager man regnfrakke på. Men ellers så, jeg hader faktisk at spise udenfor, jeg kan ikke lide at spise udenfor.

PD5: Fordi der er både koldt i naturen og... alt blodet går til maven, og så fryser man.

SD5: Det er fordi, det der papir man har, jeg hader, når det kommer ned i tasken eller et eller andet, jeg kan bare ikke lide det papir der.

I2: Madpapir?

SD5: Ja.

I2: Fordi der ikke er en skraldespand?

SD5: Der plejer ikke at være en skraldespand. Det kan jeg ikke lide.

I2: Men selve det at spise ude i naturen, er det okay?

SD5: Ja, det er fint, så længe der ikke er madpapir, så er det fint.

I2: Så hvis der var en skraldespand?

SD5: Så er det fint. Jeg hader at have madpapir i min taske.

I2: Hvad betyder det for jer at være ude i naturen, når I har undervisning?

RD5: Det betyder for mig at... at du... ja, at du kommer ud og opdager noget mere af skoven, der kan være udenfor, altså f.eks. jeg har prøvet at være ude i skoven, hvor mig og min far, vi så en hjorteflok, tror jeg, som bare løb, på et eller andet, de begyndte bare at løbe.

PD5: Det gør man ikke i skolen.

RD5: Nej men, nej men altså f.eks. sådan noget, at du kan få lov til at se nogle dyr og sådan noget...

I2: Hvad betyder det for jer andre...?

PD5: Ikke en skid.

I2: ... at være ude i naturen i undervisningen?

SD5: Hvad hedder det, det ved jeg ikke...

I2: Kan I prøve at sætte nogle ord på det?

SD5: Nej...

RD5: Det det er lidt svært.

PD5: Luft. Det er sjovt.

RD5: Du får mere energi. Og du får oplevet noget mere.

I2: Hvad tænker I så når jeg siger natur?

RD5: Dyr.

PD5: Jeg tænker en skov (slår ud med armene).

RD5: Frisk luft.

SD5: Livet.

I2: Flere ord, der falder jer ind?

(pause)

SD5: Gå. Fuld oppakning.

RD5: Overlevning.

SD5: Du går 5 meter, så er du ude på en vej.

Alle drenge: (Griner)

RD5: Altså når jeg tænker, nogle gange når jeg er ude i skoven. Så har jeg tænkt, sådan på de gamle dage, da ja f.eks. neandertalerne var der.

I2: Hvad er så ikke natur?

SD5: By.

PD5: Alt det der ikke er natur.

I2: Og hvad er det der ikke er natur?

PD5: Jamen, det er jo det, der ikke er natur.

SD5: Jo, alt er jo lavet af naturen. Man kan jo ikke lave noget, der ikke er lavet af natur. Plastik er lavet af natur...

RD5: Nå okay.

SD5: ... Det er jo gummitræet, de har lavet om, altså...

RD5: Dig (peger over på Simon).

SD5: Jeg er da også lavet af natur. Jeg stammer da fra aberne af.

RD5: Du stammer da fra din mor (latter).

I2: Hvad tænker I så naturen er for noget?

PD5: Det er noget, der har været der meget, meget lang tid.

RD5: Altså det er noget, der har været her siden istiden, længere tilbage, det var noget af det første der var på jorden jo. I hvert fald nogle af de ting. Altså først var vores jord jo bare en stor isklump, som der ikke var liv på, så begyndte vulkanerne at tømme det op jo, så begyndte der at komme vand, og så begyndte der at komme liv.

I2: Hvad med sådan et sted her, som skolens udeområde og Fabjergstad, synes I, at det er natur?

SD5: Mmh både og...

RD5: Lidt midt imellem.

SD5: Selvfølgelig hvis jeg gik ud på vejen, så vil jeg kalde det en vej, så vil jeg ikke kalde det natur. Men så hvis man går ind i den skov, der er her nede (peger i retningen af skoven).

PD5: Man kan godt have en vej inde midt i et naturreservat. Så er det jo stadig natur, og der er en vej.

SD5: Så er det jo grusvej og ikke asfalt.

PD5: Så altså grusvej, det er natur?

SD5: Det vil jeg mene, det er jo bare... det er ligesom stien, ligesom når rådyrene bliver ved med at gå det samme sted eller køre det samme sted, så kommer der jo en vej.

(?)

RD5: Hvis vi ikke havde naturen...

SD5: Ja, så havde du været død.

RD5: Ja, så havde vi været døde, ja. Men hvis vi nu stadig havde luft og det...

SD5: Ja, så havde du også været død, hvis du ikke havde det.

PD5: Prøv lige at holde din kæft.

I2: Kan I ikke prøve at tage jeres tegninger frem?

(Drengene finder deres tegninger frem og lægger dem på bordet)

SD5: Nu bliver I overrasket hvad.

PD5: Mit mesterværk.

I2: Har du tænkt en tegning inde i hovedet Rasmus? (spørgsmålet er rettet mod Rasmus, der ikke har tegnet en tegning)

RD5: Nej, jeg kan godt prøve at forestille mig et eller andet.

PD5: Kan du ikke lige tjekke den ned på det her papir? Det her er, hvad han tænker...

I2: Skal vi starte med dig Peter, kan du ikke prøve at sætte nogle ord på det, du har tegnet?

PD5: Jamen, det var da vi var ude og lave nogle skuespil, og så skulle vi lave suppe ude i Oasen.

I2: Ude i Oasen. Og hvad skete der den dag?

PD5: Ja, der skete det, at vi lavede skuespil.

I2: Og hvilket skuespil var det?

PD5: Jeg kan ikke huske, hvilket skuespil vi skulle lave, men jeg kan huske at vi lavede skuespil.

I2: Hvem viste I det for?

PD5: Hva'?

I2: Hvem viste I det for?

PD5: For hinanden.

I2: Var det hele skolen?

PD5: Nej storegruppen.

I2: Så I var delt ind i nogle mindre grupper?

PD5: Ja, og så skulle vi lave skuespil i de grupper og så skulle alle de andre grupper se på det skuespil.

(?)

I2: Hvordan lavede I skuespillet?

(pause)

RD5: Altså vi øvede os på det, og det var meget svært. Man skal jo lige have hjernen i gang.

I2: Hvordan brugte I området?

RD5: Der forstår jeg ikke, hvad du mener?

SD5: Vi brugte området... Vi havde nogle kostumer med derud, og så gik vi rundt, og så brugte vi ikke området så meget.

I2: Så hvad var scenen?

SD5: Scenen, hvad mener du? Jorden.

I2: Så det var ikke sådan, at I havde pyntet en scene op?

PD5: Nej.

SD5: Det eneste vi havde med derned var to stole og vores kostume.

I2: Hvorfor tror I, at lige præcis det område var blevet valgt?

SD5: Det er fordi, der er græs og ikke bakker.

(Pause)

I2: Så fordi der var fladt?

SD5: Mmmh.

I2: Hvilket ord har du skrevet? (spørgsmål henvendt til Peter). Suppe, skuespil og sjovt (I2 læser op fra papir med tegning på). Hvorfor var det sjovt?

PD5: Det var fordi, det var det.

RD5: Det er svært at forklare.

PD5: Hans ord.

I2: Var det fordi I var udenfor, eller fordi I spillede skuespil, eller fordi du var sammen med dine venner eller...?

PD5: Bare fordi jeg var sammen med mine venner.

RD5: Jeg syntes, at det var sjovt, fordi vi var udenfor. Det er fordi vi ikke hver gang skal sidde her indenfor og lave det.

PD5: Vi øvede os dog på skuespillende indenfor.

I2: Okay, så det var først, da I kom udenfor, at I opførte det for hinanden?

SD5: Ja

(pause)

I2: Fik du en særlig naturoplevelse ved at være udenfor, fremfor hvis det havde været her inde i klasselokalet?

PD5: Frisk luft.

I2: Hvad er det, der er så særligt ved at få frisk luft?

PD5: Det er så kan hjernen arbejde meget bedre.

I2: Ja, så man tænker klarer.

RD5: Det er ligesom, hvis du spiser en fisk. Du kan ikke sige det på samme måde, men det er mad til hjernen kan man sige. Så kan man jo sige at det her det er vand til hjernen (løfter sit glas med saftevand i) og det får en til bedre at tænke.

I2: Hvad med jer to? (henvendt til Peter og Simon). Fik I også en naturoplevelse ved at være dernede?

SD5: Det var jo græs, jeg vil ikke kalde det natur.

RD5: Jeg fik, jeg fik en rigtig god naturoplevelse.

SD5: Det er jo bare... det er jo bare en have, en stor have, ja, et bed.

(Pause)

RD5: Godt forklaret (grin).

I2: Fik I en særlig oplevelse ved at være dernede?

SD5: Ikke specielt. Ikke noget jeg husker.

(Let grin i lokalet)

SD5: Jeg syntes bare allerede, at jeg har glemt det.

I2: Kan vi ikke prøve at se din tegning Simon? Kan du præsentere den for os?

SD5: Ja, det er vores bus altså, vi har to, men bare en af dem, jeg ved ikke, hvad for en det er, det er en Mercedes. Med den gamle storegruppe kørte vi til Mønsted Kalkgrube, kender I det?

I2: Ja.

SD5: Så skulle vi derind fordi at, der er flagermus derinde. Vi havde en masse om flagermus, faktisk ekstrem meget (?).

PD5: Jeg har også været der, bare ikke med skolen.

I2: Hvad lavede I der?

SD5: Gik ret meget. Den var ret stor den (?).

I2: Så I gik nede i grotterne?

SD5: Ja.

I2: Og hvad så I?

SD5: Masser af kalk.

I2: Så I nogle flagermus?

SD5: Nej.

PD5: Det gjorde jeg, da jeg var der.

SD5: Men jeg fandt ud af, at man ikke skal gå inde i de små grotter, for min trøje, mine bukser, mine strømper og mine sko var helt hvide (grin).

I2: Hvordan var selve gangene i gik på?

SD5: De var ikke særlig store. Jeg er den højeste i klassen og jeg, nogle gange skulle jeg sidde på knæ for at komme igennem.

I1: Hvordan var det at gå dernede?

SD5: Lummert. Der er rigtig, rigtigt varmt dernede.

I2: Hvilke oplevelser fik du ved at gå dernede?

(pause)

SD5: Det var... sjovt, det var... med vores gamle lærer (UL).

I2: I andre to (henvendt til Peter og Rasmus) var I med?

RD5: Nej.

(UL)

I2: Hvad har du skrevet?

SD5: Øhh, bål, jeg kan godt lide, når der er bål, og sne, det er sjovt, når der er udeundervisning og sne, og så kan jeg godt lide, når vi køre i bussen og såå og så den der Mønsted og så har man

lidt fri, altså og så behøves man... og så skal man ikke række hånden op, det er også dejligt. Og så bliver man ikke tisset på, det er også ret godt. Og så mange gange skal vi lave mad, så det er også ret sjovt.

I2: Hvad er det specielt ved at lave bål og lave mad?

SD5: Det ved jeg ikke?

(pause)

I2: Men det giver en god oplevelse?

SD5: Mmmh.

I2: Og hvad er det sneen gør ved landskabet?

PD5: Gør det hvidt.

RD5: Det får alt det grønne til at gå væk og dækker jorden.

SD5: Man får en anden oplevelse af det.

PD5: Og man kan lege sneboldskamp. Det kan man ikke med græs.

(grin) (?)

I2: Hvordan ændrer landskabet sig, når der kommer sne?

PD5: Det bliver sådan mere hvidt.

SD5: Landskabet bliver højere.

PD5: Og nogle gange er det grønt.

RD5: Og nogle gange er det gult.

PD5: Og det er lidt sværere at gå.

SD5: Det skal man ikke spise.

(grin)

(?)

(pause)

I2: Hvad betød de her to oplevelser for jer?

PD5: Det betød, at jeg fik frisk luft den dag.

SD5: Det var en fed oplevelse.

(UL)

RD5: Det betød i hvert fald rigtig meget for mig. Det mindede mig om, da jeg var mindre, da jeg var mere udenfor, nu er jeg blevet lidt ældre og er mere indenfor. Det er jeg i hvert fald.

I2: Hvorfor er du mere indenfor nu tror du?

RD5: ... Jeg er ikke så god til at lege alene.

(pause)

I2: Så hvad laver du indenfor?

RD5: (?) mellem mig og natur, så står jeg sådan lidt, hvad fanden skal jeg lave?

(grin)

SD5: Det er ikke det samme med mig, jeg fisker ret meget så.

RD5: Du bor så også tæt på en sø, det gør jeg ikke.

SD5: Jeg bor ikke tæt på en sø. Det er øv. Det savner jeg.

RD5: Så en å for helvede.

I2: Godt så har I præsenteret to gode naturoplevelser, I har haft. Kan I så beskrive den værste naturoplevelse, I har haft i forbindelse med udeundervisning?

(lang pause)

SD5: Da jeg knækkede mine fire fortænder.

RD5: Når jeg ikke så noget egern.

I2: Hvordan skete det?

SD5: Det var noget, hvor vi skulle snitte nogle pinde, så faldt jeg.

I2: Og det var i undervisningen?

SD5: Mmmh.

RD5: Jeg faldt over en stub, jeg så ikke noget egern og det havde jeg sådan ret håbet på.

(UL)

I2: Hvad tænker du Peter? Er der kun gode oplevelser?

PD5: Jeg kan faktisk ikke lige huske noget.

RD5: Der er mange gode oplevelser.

SD5: Der er mange dårlige oplevelser og mange gode.

(grin) (hvisken)

(UL)

I2: Hvilke naturoplevelser kunne I godt tænke jer at få i forbindelse med udeundervisning?

(lang pause)

(UL)

SD5: Jeg ved ikke rigtig hvad du mener?

RD5: Komme til stranden og kigge efter sjældne dyr.

SD5: Der er ikke noget jeg sidder og drømmer om, og tænker det skal vi. Andet end at køre GoKart, det gad jeg godt at prøve.

(snak i baggrunden) (UL)

SD5: Ud at fiske igen.

I2: Det har I gjort en gang før?

SD5: Ja, med ham Per der.

RD5: Nå ja, jeg gad også godt at komme ud og fiske

PD5: Det gad jeg også godt.

SD5: Det var engang, det var fordi vi havde noget om fisk engang, omme ved Per (?). Så spurgte han mig, om vi kunne lave sådan en fiskedag, så lavede vi det. Vi fangede ikke noget, men det var hyggeligt.

I2: Var det ved en sø eller å?

SD5: Mmmh

I2: Ved en sø.

RD5: Der var også en gang, hvor jeg skulle, hvor vi var ude at fiske, vi fangede en fisk til allersidst, men det var stadig sjovt.

PD5: Det betaler sig så (grin).

RD5: Det betaler sig at vente i 3 timer.

SD5: Var det ikke en hornfisk vi fangede, det husker jeg det som.

(snak i baggrunden) (?)

I2: Nu skal I se drenge, nu har jeg nogle billeder her.

(UL)

I2: Nu skal I se. Kender I det her område? (lægger fire billeder frem på bordet af Vesterhavet ved Bovbjerg Fyr ved Lemvig)

RD5: Nej.

SD5: Ja.

I2: Det er billeder, der er taget af samme område.

PD5: Det er Bovbjerg Fyr, er det ikke det?

I2: Det er korrekt.

RD5: Det kender jeg heller ikke.

PD5: Jeg har været i sommerhus i nærheden.

I2: Det er ude ved havet. Ude ved Vesterhavet.

(beskrivelse af billederne) (UL)

PD5: Jeg tager rebtingen.

SD5: Den der trappe har jeg været med til at lave.

(UL)

RD5: På et tidspunkt, hvor jeg var nede af det der reb, så faldt jeg faktisk ned derfra (grin).

SD5: Det er også dumt.

(Uddeling af kuglepenne og Post-it) (UL)

I2: Nu skal I skrive tre enkelte ord på tre stykker papir, som I forbinder med det her område.

(UL)

(lang pause, hvor drengene skiver ord ned)

I2: Peter, hvad har du skrevet?

PD5: Jeg har skrevet fyr, pga. Bovbjerg Fyr. Klitter, pga. de her klitter og saltvand fordi, der er saltvand i stedet for normalt vand, ferskvand.

(UL)

I2: Hvad har du skrevet Rasmus?

RD5: Altså jeg har skrevet smukt, farligt og sjovt. (UL) Og altså det jeg mener er farligt, det er klitterne. Og...

PD5: Og havet det kan også være meget farligt.

RD5: Ja, så også havet.

SD5: Du kan svømme i land igen.

I2: Prøv at lad Rasmus snakke.

RD5: Og så er der... så har vi jo også, hvor... det der smukt, det er at landskabet, det er rigtig flot, og så er det sjovt, fordi at man kan finde alverdens ting dernede.

PD5: Rav bl.a.

RD5: Rav ja.

I2: Hvad kan man ellers finde?

RD5: En sten med et hul i.

I1: Har I fundet rav dernede?

SD5: Nej... jeg har kun fundet et stykke rav.

PD5: Jeg gad ikke at lede. Min mor har engang fundet en sten med hul i, hvor der var en sten med et hul i.

I2: Hvad har du skrevet Simon?

SD5: Hvad hedder det. Jeg har skrevet bål, mad og så fri.

I2: Ja. Kan du prøve at uddybe det?

SD5: Det er fordi, vi har aldrig bål, når vi er ved havet. Mad, det er fordi vi er meget tid til det der strandrensning, der få vi altid pølser. Og så fri, vi får altid fri leg. Det ved jeg ikke hvorfor, det gør vi altid.

I2: Er det i forbindelse med udeundervisning?

SD5: Ja, når vi er ude ved stranden.

(UL)

I1: Hvad laver I så, når I får fri leg?

RD5: Danser (grin).

SD5: Det er meget forskelligt. Jeg kan ikke rigtig, så skal jeg fortælle 25.000 ting, og det gider jeg ikke, så bliver vi ikke færdige.

I1: Bare vælg én.

SD5: (tænke pause) Prøver at klatre op af det reb der. Det gør vi ret tit.

(UL)

I2: Hvad syntes I om det her område ude ved Bovbjerg og ude ved Vesterhavet?

PD5: Jeg synes, at der er saltvand, klitter og der er et fyr.

I2: Ja, andet? Er det et sted, du syntes godt om eller mindre godt om?

PD5: Jamen, så kan du jo uddybe, hvad syntes du om stedet?

I2: Ja, hvad syntes du om stedet?

PD5: Jamen... (pause) smukt.

RD5: (Hvisker) Flot landskab.

I2: Hvad syntes du, Rasmus?

RD5: Flot landskab.

I2: Hvad er det, der gør det flot?

RD2: Det er. F.eks. hvis du kigger på det her billede (peger på ét af billederne), alle markerne og al det, og tårnet, det er en gammel bygning og det, den er også flot.

I2: Hvad med dig Simon? (pause) Hvad syntes du om stedet?

(UL)

(Simon tænker)

I2: Er det et sted, du godt kan lide at være?

SD5: Det er et fint sted. Jeg har været mange gange oppe i det fyr der. Og så kan jeg godt lide alle de bunkers, der ligger der. Vi har også...

RD5: Oh ja, det er sjovt.

I2: Hvad føler I, når I er her?

RD5: Jeg føler kærlighed, nej, nej, nej (ryster på hovedet).

SD5: Jeg føler, at jeg skal til at bade (griner).

PD5: Jeg føler, at vandet er for koldt.

SD5: Det er det nok også (grin).

RD5: Jeg føler vinden, og sandet omkring mine fødder, når jeg går i det.

SD5: Det lyder som H.C. Andersen.

(UL)

I2: Hvad har I lavet her (peger på billederne) af særlige ting?

PD5: Jeg har løbet tur der.

I2: Ja, med dig selv?

PD5: Med min onkel og min onkels kæreste.

I2: Okay. Hvordan var det?

PD5: Det var som at løbe på stranden ved havet.

I2: Var det hårdt.

PD5: Nej.

I2: Hvad har I andre lavet der?

SD5: Hmm.

(UL)

SD5: Jeg syntes, at der er meget salt i vandet.

(UL)

I2: Har I haft nogle særlige naturoplevelser ude ved Vesterhavet?

SD5: Ikke specielt.

PD5: Altså det var min farmors fødselsdag, og hun fik en gave med nogle billeder, hvor at, så skulle vi tage familie billeder derude.

(UL)

I2: Okay, nu skal I se, nu kommer der nogle billeder fra et nyt område.

SD5: Det er Klosterheden.

I2: Ja. Hvor er det her? (Lægger det første billede på bordet)

SD5: Møllesøen.

PD5: Der har jeg været.

SD5: Det der, det er oppe i skoven.

PD5: Der har jeg været (grin). Det kan jeg se.

SD5: Og det der, det er jo nede ved, hvad hedder det, skibakken.

PD5: Der har jeg været. Er der en skibakke dernede?

(UL)

I2: Nu skal I gøre det samme. Tænk på Klosterheden og skriv så tre enkelte ord, ligesom før, hvad der falder jer først ind, når I tænker på Klosterheden.

(UL)

(Lang pause, hvor drengene skriver ord ned, småsnakker imens)

I2: Rasmus, vil du starte? Hvad har du skrevet?

RD5: Jeg har skrevet, fri, eger, sjovt.

I2: Kan du prøve at uddybe dem?

RD5: Der er jo træerne og så er der masser af liv, sådan dyreliv. Og være fri, fri for al elektronik og al det der, (grin) og det er sjovt at være der, de ting nede ved Møllesøen (UL).

I2: Hvorfor er det godt at være fri for elektronik?

RD5: For... det er fordi jeg sidder der hjemme 24 timer i døgnet, men... (grin)

(?)

RD5: Det er fordi jeg tager nogen gange tager drengene med ud for at løsrive dem fra deres computer, jeg får dem med ud i skoven, så de ikke skal sidde og spille sådan.

I2: Simon, hvad har du skrevet?

SD5: Jeg har skrevet bål, dyr, mit hjem. Mit hjem, det er fordi jeg bor derude.

I2: Bor du ude midt i skoven?

SD5: Ja, rent teknisk set gør jeg. Bål, der er to bålpladser dernede plus der er en bålplads også på det billede der. Og så dyr, der er meget dyreliv.

I2: Hvor ofte laver du bål?

SD5: Hver eneste torsdag. (grin)

I2: Hver eneste torsdag?

SD5: Næsten.

I2: Hvad sker der der?

SD5: Jeg er til spejder.

I2: Og Peter, hvad har du skrevet?

PD5: Jeg har skrevet skov, fordi det ligner lidt en skov (grin), ellers så er det lavet af papmache. Og camping, det ligner lidt sådan et camping sted.

SD5: Man må ikke campere.

PD5: Og så ferskvand, det er ferskvand.

I2: Hvor meget har du været ude i skoven Peter, nu du ikke har gået på skolen så længe?

PD5: Min far er opvokset der. Så han kender stedet. Jeg har cyklet igennem den til Holstebro mange gange.

(UL)

(Rasmus går på toilet)

(grin)

I2: Hvad syntes I om området?

PD5: Jeg syntes, at det ligner en skov.

I2: Hvad syntes du om skoven så?

(UL)

PD5: Ja, der er skygge. Det er dårligt.

SD5: Hvorfor? Så skulle træerne ikke være der, hvis der ikke skulle være skygge? Så er der ikke nogen skov længere.

PD5: Man kan godt klatre op i dem, så er der sol igen.

SD5: Jeg vil gerne se dig klatre i de træer der.

I2: Hvad er det gode ved at være i en skov?

PD5: Det er at øh... der er masser af brænde.

I2: Hvad bruger man brænde til?

PD5: Ja og brænde.

(fnisen)

I2: Ja, hvad tænker du Simon?

SD5: Jeg tænker, at det er mit hjem, jeg tænker at det er naturligt, jeg tænker på...

PD5: På dyr.

SD5: Måske lidt. Og så tænker jeg ikke på noget.

I2: Hvad føler du, når du er ude i skoven?

SD5: Jeg tænker, at der er stille i forhold til, når jeg er herinde.

I2: Er det godt?

SD5: Både og.

I2: Hvad er godt ved det?

SD5: Det er, at der er stille... og det dårlige er, at jeg skal cykle mega langt for at komme hen til mine venner.

(grin)

(UL)

I2: Hvad har I lavet ude i Klosterheden?

SD5: Vi er meget ude i Klosterheden, det er faktisk det sted vi er mest.

(UL)

SD5: Vi skulle engang prøve at finde en bæver, det kunne vi ikke for bæveren er nataktiv, det prøvede jeg at forklare vores lærer. Men det troede de ikke på. (grin)

I2: Har du set en bæver derude?

SD5: Ja, jeg har set en bæver mange gange.

(UL)

SD5: Der var engang for 2 år siden, hvor jeg gik en tur, så fandt jeg en bæver, der var i gang med at spise og så, det var meget mærkeligt, for det var midt åben dag, den var omkring kl. 12. Det er meget sjældent. Så ville jeg prøve at gå ned til den, så stod jeg altså, jeg var her, og bæveren var der, så stod den bare og kiggede på mig. Sådan i 5 minutter. Du ved godt, at når en bæver bliver bange, så klasker den med halen, det gjorde den ikke, så lige pludselig, så var den færdig med at spise, så kiggede den på mig, så gik den bare ned i vandet, og så svømmede den væk. Det var lidt specielt.

(UL)

I1: Var du alene derude?

SD5: Ja.

(UL) (drenege begynder at trænge til en pause, så sidste del af interviewet er undladt, da svarende ikke er relevante)

Anden del

I1: Nu kommer der en ny opgave. (UL) Der er 9 ord, i sådan en plastikchartek, som I får. Og det er det her: Fredfyldt, trygt, rumligt, åbent, vildt, smukt, mange dyr og planter, inspirerende og socialt. Når I ser på de her ord, er der så nogle, som I tænker, det vil jeg gerne lige have uddybet?

RD5: (hvisker) Dem alle sammen.

SD5: Dem alle sammen? Ved du ikke hvad socialt betyder? Eller smukt?

RD5: Nå jo.

I1: Socialt, kan man sige, er det at være sammen med venner og klassekammerater og familie, så man forbinder det med andre mennesker.

RD5: Rettere sagt Facebook.

I1: Og ellers så spørger I bare. Og man må også gerne selv lave sin tolkning på det. Opgaven er nu, at I vælger tre ord ud, som I syntes passer på Bovbjerg.

(drengene udvælger tre ord)

(småsnakken om opgaven er UL)

I1: Har I tre nu? Så bare læg dem frem her foran, så kan vi se de tre.

(UL)

I1: Så Peter, hvis vi starter med dig, kan du sige, hvorfor du har valgt det?

(UL)

PD5: Åbent, det er meget åbent, fordi der er ikke træer over det hele. Det er meget fladt. Der er heller ikke så mange huse. Og trygt, det er sådan beskyttet fra den her side af (peger på havet). Der kan ikke komme tigere og... (grin)

I1: Nå så du tænker... hvem skulle ikke komme snigende?

PD5: Tigere kan jo ikke komme. Jo, de kommer nok fra den her side af, hvis de skulle komme (peger på land)

(UL)

PD5: Inspirerende, det kan da godt være inspirerende.

I1: Hvad gør det inspirerende?

PD5: ... Det ved jeg ikke, men det kan da godt være inspirerende.

I1: Hvad bliver du inspireret til?

PD5: Ja det ved jeg ikke, men det kan da godt være inspirerende.

(?)

I1: Hvad får du lyst til at lave? Hvilke gode ideer får du?

PD5: Ja, det ved jeg jo ikke endnu.

SD5: Jeg tænker at sejle.

PD5: Ja, se selv det er inspirerende, han har lige bevist det.

I1: Hvad tænker du Rasmus?

RD5: Altså ved inspirerende eller hvad? Jeg bliver inspireret til at kigge på dyr.

I1: Ja, hvilke dyr?

RD5: Egern.

(grin)

I1: Ved Bovbjerg?

RD5: (Latter)

(UL)

I1: Får I andre gode ideer?

RD5: Synke Simons skib. (latter)

SD5: Jeg har ikke noget skib.

(UL)

SD5: At fiske.

I1: Har du fisket her.

SD5: Ja.

I1: Er der meget at fange?

SD5: Nej.

I1: Hvad har du skrevet Simon?

SD5: Vildt, der er meget vildt, bølgerne. Og så er der smukt og så er der meget åbent.

(?)

I1: Hvad er smukt ved det?

SD5: Hvad der er smukt? Det ved jeg ikke. Vandet.

PD5: Det er helt blå. Det er fordi blå er min yndlingsfarve.

(UL)

I1: Syntes du også at det er smukt Rasmus?

RD5: Ja.

I1: Hvad gør det smukt?

RD5: Det jeg syntes gør det smukt, det er klinerne.

(småsnak i baggrunden UL)

I1: Og hvad har du mere valgt? Mange dyr og planter, hvorfor har du valgt det til Bovbjerg?

RD5: Der er jo mange marker og egern. Ja, der må da være masser af harer og også masser af panter. Og egern.

I1: Er det noget I har brugt tid på i undervisningen, at se på dyr og planter, når I har været her?

SD5: Nej.

RD5: Nej.

(pause)

I1: Hvad med vildt?

PD5: Ja, egeren er jo for det meste vildt.

(UL)

I1: Du har valgt åbent også Rasmus.

RD5: Ja altså, det er meget åbent. Som Peter sagde, der er ikke sådan...

PD5: Altså hvis man går på en vej her, så kan man ikke bare stille sig bag ved et træ og tisse vel.

I1: Nej det kan man ikke. Kan I lide at det er åbent?

RD5: Ja

PD5: Der er ikke noget privatliv.

(UL)

I1: Udover at man ikke kan gemme sig, hvad gør det så at det er åbent?

(drengene pjatter med hinanden og har svært ved at koncentrere sig om, det er bliver spurgt om, dette er UL)

(drengene samler alle ord sammen og interviewet fortsætter)

I1: Så tager vi Klosterheden her. Så vælger I tre ord I syntes passer.

(drengene vælger ord, småsnak UL)

I1: Vi starter ved Simon.

SD5: Der er smukt, fordi jeg bor der. Der er vildt (UL) og så er der mange dyr og ekstrem mange planter.

I1: Bruger I lang tid på at studere planter og dyr i undervisningen?

RD5: Ja nogen gange. Det gjorde vi på et tidspunkt med Per.

(UL)

I1: Hvad gør det smukt?

SD5: Træer.

I1: Hvilke træer er de smukkeste?

SD5: Eg.

RD5: Valnøddetræ.

I1: Ude i Klosterheden af de træer, der er der.

PD5: Buske.

SD5: Det er ikke et træ.

(UL)

I1: Men hvis vi tager dine ord Rasmus?

RD5: Ja... fordi der er mange egern. Der er mange dyr og planter. Vildt, egern det kan også godt være vildt, og så er der også hjorte og sådan noget elge.

SD5: Der er ikke elge.

RD5: Okay jeg er ikke... dig.

I1: Så vildt hænger sammen med dyrelivet?

RD5: Ja.

I1: Og planterne også?

(UL)

RD5: Og der er rumligt, nogle steder, håber jeg... ja.

I1: Hvor er der rumligt henne?

RD5: Ved Møllesøen. Fordi der er en stor sø, så der kan ikke vokse planter derude. Heller ikke træer i hvert fald.

(småsnakken UL)

I1: Hvordan er det rumligt i skoven?

RD5: Ja stier. Steder, hvor der ikke er træer.

(UL)

I1: Hvad tænker I andre om rumligt?

PD5: At han syntes, at der er meget plads.

I2: Syntes I også, at der er meget plads i Klosterheden?

SD5: Jaa

PD5: Ja, altså som at den er stor jaa. (?)

(UL) (drene begynder at blive meget ukoncentrerede og svarer ikke på de spørgsmål, der bliver stillet)

I1: Vi mangler Peters.

PD5: Fredfyldt, det er ikke fordi der kommer egern og synger en i hovedet vel.

(Rasmus begynder at nynne)

I1: Hvad gør der så?

PD5: Ja fugle sang...

I1: Og det er dejligt?

PD5: Ja.

I1: Og så har du valgt vildt?

PD5: Ja, der er jo vilde dyr.

I1: Ja, og mange dyr og planter.

PD5: Hvis der ikke er mange dyr og planter, så ved jeg ikke hvad dit forsvar er?

I1: Hvis hvad?

PD5: (Udånder dybt) Der er mange træer og græsstrå og så er der endnu flere græsstrå... og så er der mange... insekter.

(drengene får besked om at pakke alle ordene ned i plastiklommen)

I1: Hvilket sted er jeres favorit af de to steder?

(småsnak) (?)

(UL)

SD5: Klosterheden.

I1: Hvorfor siger du Klosterheden?

SD5: Fordi jeg bor der.

(?)

I2: Hvad er bedst, at være i skoven eller ved stranden?

SD5: Skoven.

(pause)

RD5: (hvisker) Stranden.

I2: Du siger stranden Rasmus?

RD5: Ja, fordi der kan også godt være vandegern.

(latter fra Rasmus og Peter)

(UL)

I1: Nu kommer det til at handle om jeres fritid.

(Rasmus og Peter snakker i munden på hinanden om egern)

I1: Såå, er I også i naturen i jeres fritid?

PD5: Ja.

RD5: Nogen gange. Kun når... vi har sådan en dal, der går jeg ned og kigger efter egern, nogen gange.

(Peter driller Rasmus) (latter)

RD5: Det gør jeg.

(Peter synger en sang om egern)

(UL)

I1: Og hvad med dig Simon, du har nævnt et par gange, at du laver noget forskelligt. Du har fritidsinteresser, du går til spejder...

SD5: Skydning og spejder og jeg fisker også.

I1: Gør du det sammen med venner eller...

RD5: Han gør det alene.

SD5: Jeg gør det med mig selv og så min far og så også nogle gange sammen med en af mine venner. Jeg kender kun en af mine venner, der fisker.

(UL)

I1: Og hvad med dig Peter, hvad laver du i din fritid, er du i naturen i din fritid også?

PD5: Jeg løber måske lidt engang imellem.

(UL)

I1: Gør du det alene.

PD5: Jaaaa (trækker lidt på det)

I1: Og hvad med dig Rasmus?

RD5: Altså, jeg går nogle gange med min hund ned i skoven. Altså ned i dalen, som, altså en skov. En gang jeg så en fugl, så begyndte jeg at løbe efter den.

I1: Gør du det hver dag?

RD5: Nej, ikke hver dag. Ellers så er jeg sammen med nogle af mine venner. Så går vi ned og spiller fodbold.

I1: Har I lyst til at tage ud i naturen, når I kommer hjem fra skole?

RD5: Ikke altid.

SD5: Jeg har ikke noget valg.

RD5: Han ved ikke hvad cyberspace er.

I1: Og hvad sagde du Rasmus?

RD5: Jeg går nogle gange ned i dalen jo, altså ikke altid... og kigger efter egern.

SD5: Hold nu op med det egern.

(latter)

I1: Har du lyst Peter, når du kommer hjem fra en skoledag og så tage ud i naturen?

PD5: Nej (trække på det)

I1: Hvorfor har du ikke lyst til det?

(UL)

PD5: Jeg skal bare ud nogle gange.

(UL)

I1: Hvis I hver især tænker på en naturoplevelse I har haft i jeres fritid.

(UL)

I1: Simon du starter.

(UL)

SD5: Her for en uge siden, der fangede jeg sådan en stor fisk (viser med hænderne, hvor stor den var), og det var en bækørred. Det var i min fritid.

(UL)

SD5: Der var min far med.

(UL)

I1: Hvad med dig Peter?

PD5: Ja, jeg har løbet en tur ved klitterne.

(UL)

I1: Og hvad gjorde det til en naturoplevelse?

PD5: Det var... klitter er natur.

(UL)

I1: Hvad var din oplevelse Rasmus?

RD5: Det er ikke om egern den her gang. Men vi var nede i dalen mig og mine venner, nogle venner fra skolen, men så ville vi lave en hule dernede, hvor der er sådan et gammelt hesteskur, hus, hvor der ikke er noget i mere. Et rigtig gammelt et bag nogle tørner. Og så var vi ved at lave en hule, men så så vi sådan en fugl, som havde en masse blade og sådan noget i munden... og så... den kiggede fremad, altså den blev der, eller den fløj sådan lige væk lige hen til et andet træ, og så fløj den tilbage igen, og så fløj den op i sådan et træ, et lille træ, på størrelse med Simon, tror jeg. Og... derinde var der så en fugl, der var en fuglerede, det var ret sejt.

I1: Hvad gjorde I så, dig og din ven?

RD5: Ja, altså vi må jo ikke komme for tæt på den, fordi så gider moren ikke at have dem. Så kommer der spejlæg.

I1: Så I stod bare og...

RD5: Ja altså vi stod lidt på afstand.

I1: Kom I tilbage dertil for at se.

RD5: Så... nej. Så jeg ved godt, hvor den ligger. Jeg tror ikke, at den er der længere, det er et år siden.

(UL)

I1: Er der nogle af de steder, som I besøger med Udefriskolen, som I kommer tilbage til? (drengene trækker på det)

I1: Er der nogle steder I kunne tænke jer at komme tilbage til?

SD5: Mønsted.

I1: Har du været tilbage dertil?

SD5: Nej overhoved ikke.

I1: Hvad var det, du gerne ville vise der eller se igen?

PD5: (hvisker) Flagermus.

SD5: Det ved jeg ikke.

(UL)

I1: Er der noget af det I laver i undervisningen, som I også tager ud og laver på egen hånd eller med familie og venner?

SD5: Fisker.

I1: Kan I godt lide at få naturoplevelser?

PD5: Ja ja.

(UL)

(Drengene er meget ukoncentrerede og har svært ved at koncentrere sig om spørgsmålene)

I1: Tror I, at det, at I er i naturen i skolen, gør at I også tager i naturen i jeres fritid?

SD5: Nej.

PD5: Ja.

(UL)

RD5: Ja lidt.

(UL)

I1: Og du tænker at det er nogle andre ting, der gør det? (spørgsmål henvendt til Simon)

SD5: Min far er naturmand.

I1: Kunne I godt tænke at være mere ude i naturen end I er nu?

SD5: Jeg syntes, at jeg er nok.

RD5: Jeg vil gerne lede efter flere eger.

Bilag 22: Transskription – fokusgruppeinterview piger 8. klasse (IP8)

Dato: 15.04.2016

Kl. 8.15-10.00

Interviewer: Anne Houmøller = I1, Laura Bjerre = I2

Deltagere: Simone = SP8

Nanna = NP8

Tanja = TP8

Emilie = EP8

Første del

(Kamera og diktafoner tændes).

I2: Fordi når vi kommer hjem til universitet, så skal vi sidde og skrive det hele ind. Hvad I har sagt, og hvad vi har sagt. Og så filmer vi det også. Og det er egentlig bare for (Grin) så kan vi se, hvem der siger hvad, hvis vi ikke lige kan høre det.

I1: Det er ikke engang sikkert at vi får det set.

I2: Og så er det rigtigt vigtigt, det som I siger. Det er jer, der er eksperterne. Og det er os, der ligesom skal finde ud af, hvad I tænker om naturoplevelser og udeundervisning og friluftsliv i jeres hverdag. Så der er ingenting, der er rigtigt eller forkert.

Alle: Okay

I2: Mmm ja, så det er bare det, som I tænker. Jeres umiddelbare indskydelser... Og så vil I være anonyme i interviewet, så når vi transskriberer, så er det ikke sådan, at Tanja sagde, og Simone sagde, og Nanna sagde. Så I vil få sådan fiktive navne.

Alle: Okay.

I2: Hmm hmm. Og det er selvfølgelig frivilligt, så hvis I ikke har lyst til at være med, så er det helt okay. Og så vil det vare i, først sådan cirka 40 minutter for den første halvdel, og så vil der være en pause på en 10 minutter, og så tager vi anden halvdel på 40 minutter.

(Pigerne gør store øjne)

I2: Ja, det er lang tid (alle griner). Pigerne i går sagde, at det tog – at det føltes som 20 minutter.

Alle: Ja (alle griner).

I2: Så ja, men kan I ikke først starte med at sige, hvad I hedder, og hvor I kommer fra – hvor I bor.

(Pigerne nikker)

SP8: Okay, skal jeg starte (kigger på de andre). Jeg hedder Simone, og jeg bor i Lemvig.

NP8: Og jeg hedder Nanna og jeg bor også i Lemvig.

TP8: Og jeg hedder Tanja og jeg bor i Gudum.

I2: Hvor mange år har I gået her på Udefriskolen?

SP8: Jeg skal lige tælle (Simone begynder at tælle antal år på fingrene).

TP8: Jeg har gået her fra 2. klasse.

I2: Det er okay, hvis I har gået her fra starten – fra 2. klasse?

TP8: Ja, jeg har gået her fra 2. klasse.

SP8: 5., 6., 7., 8. Det er 6 år. Det er mit 6. år.

I2: Du har været her i 6 år.

TP8: Ja, jeg startede i 3. klasse.

NP8: Og jeg startede i 7. klasse.

SP8: Ja, du har ikke gået her så længe.

NP8: Nej (pigerne griner).

I2: Kan I prøve at fortælle lidt om, hvad I laver I udeundervisningen?

SP8: Bål (griner).

NP8: Nej, det er ikke så tit. Men vi er tit ude at se noget, og sådan så går vi også.

SP8: Ja, vi går rigtig meget. Men så har vi også før, ikke så meget længere, for der bliver jo ikke – lærerne forsøger at lave god udeskole og sådan, men når man bliver ældre, så det ikke så meget ude i skoven længere, så er det mere sådan ud at se virksomheder og sådan noget.

TP8: Eller museum.

SP8: Ja, nemlig. Men da vi var yngre, så var det meget naturmaterialer, som vi har brugt til at bygge alle mulige ting, og vi har lavet løb og sådan noget ude i skoven... Det har været meget spændende.

I2: Og hvad laver I sådan nu?

NP8: Altså, det er så 8. og 9. klasses undervisning med sådan, hvad vi skal bruge. Sådan til, hvis vi har en opgave for, så vi har sådan nogle ting, fra sådan nogle udeoplevelser.

SP8: Det er meget sådan, at hvis man har et emne om et eller andet, så er man ude at se et eller andet i forbindelse med det emne, som gør forståelsen for emnet – altså, mere klart... Så hvad var det vi havde om (ser på de andre). Vi var ude at se Færch Plast.

NP8: Det var, det var

SP8: Det var innovation

NP8: Ja, fordi vi skal til at have projektopgave.

SP8: Så vi var inde at se, hvordan de fandt på, og udviklede plastikbakker og sådan noget til emballage.

I2: Ja, spændende. Så det er mindre i naturen, så der er mere på

Alle: [Ja.]

SP8: På virksomheder. Men det er først her i de ældre klasser, da vi var små der var det mere ud i skoven og sådan noget.

TP8: Nej.

SP8: Det synes jeg, at det var. I forhold til nu i hvert fald.

NP8: Det kan jeg ikke sige noget om (slår armene ud) (pigerne griner).

I2: Hvad tænker du om det Tanja?

TP8: Altså, ja det ved jeg ikke. Altså, det er dejligt nok, at vi kommer ud og ser nogle ting. Sådan nogle virksomheder. Det var også sjovt dengang, at vi var mindre og kom ud at lege. Sådan nogle forskellige lege.

I2: Kan I fortælle lidt om, hvordan det er at have undervisning, når I så er i naturen? Og det kan være på baggrund af det, som I har oplevet tidligere og ikke lige på det her klassetrin.

NP8: Ja, jeg synes det er fedt, fordi så kommer man udenfor og lærer det på en anden måde end bare, at man sidder bænket på en stol og kigger på en tavle. Så jeg synes, det er rart at komme ud og få noget frisk luft og lære det derude.

SP8: Man forbinder det måske også med en oplevelse, som man har haft. Sådan, at hvis man – vi skulle på et tidspunkt lære de latinske betegnelser for ordklasserne, og der var vi ude i skoven og løbe frem og tilbage og smide nogle sedler og sådan noget. Så kunne man ligesom huske det på den bevægelse og oplevelse, som man havde lavet. For så var det nemmere at huske i hvert fald.

I2: (ser på Tanja).

TP8: Jeg har sådan de samme ting, som dem, så jeg ved ikke rigtig, hvad jeg skal sige.

I2: Hvad har I så oplevet i forbindelse med undervisningen udenfor?

SP8: Gåtur (hvisker) (alle griner).

SP8: Jamen, vi har været ude at bygge 3D figurer af pinde i matematik.

NP8: Hvornår var det?

TP8: Ja, der var du ikke med. Det var i 4. klasse (pigerne griner).

NP8: Så er det derfor, at jeg ikke kan huske det.

SP8: Det kan jeg huske.

NP8: Men i hvert fald, vi har prøvet sidste år, der prøvede vi også, at vi skulle lave mad af alle mulige naturmaterialer og sådan noget.

SP8: Nåhr ja.

TP8: Det kan jeg godt huske.

NP8: Der skulle vi lave mad til alle drengene, mens de skulle

SP8: Ja, det var mega sjovt. Vi måtte ikke købe noget som helst.

NP8: Eller jo, vi havde vist noget fløde eller sådan noget.

SP8: Men det var så lige herude ikke også (peger ud af vinduet). Men samtidig var det stadig i naturen, fordi vi skulle ud at finde urter og sådan noget. Det var mega nice, for vi måtte ikke gå ned til Ulla og købe noget som helst. Vi blev bare sat i gang med at lave noget. Så havde vi mel, sukker og vand.

NP8: Og så havde vi bålsted.

SP8: Og så var der nogle, der cyklede hjem efter grøntsager og alt muligt i deres køkkener, som æbler og (alle griner). Så det var rigtig sjovt.

I2: Hvad tænker I, at I har lært ved at have undervisning udendørs i naturen. Er der noget særligt?

TP8: Jeg synes, at man lærer bedre, hvis man er udenfor og laver noget med kroppen. Der synes jeg i hvert fald at man lærer noget. Bedre

NP8: Ja, hvis man sådan har det i hænderne og ikke bare skal læse om det.

SP8: Der sker da noget, når man har frisk luft i hjernen.

NP8: Ja.

TP8: Ja.

SP8: Altså er udenfor og bevæger sig imens, så gør det det bare meget nemmere at huske hvad, som man lærer, synes jeg.

NP8: Så man har nok også mere lyst til det ved at man er udenfor, fordi man ikke bare skal sidde og læse eller

TP8: Ja (griner)

SP8: Ja (griner)

I2: Hvad er det bedste ved at have undervisning udenfor?

TP8: Man får frisk luft.

SP8: Ja.

NP8: Ja.

SP8: det er så også, altså når man er ude alle sammen og så laver noget – sådan et løb eller et eller andet, så er der også noget sammenhold mellem eleverne.

NP8: Ja, det bliver sådan et andet sammenhold.

TP8: Det er rigtigt.

SP8: Også fordi der bare sker et eller andet. Fordi folk, de engagerer sig bare meget mere, når man er udenfor. Og så tit, så går der konkurrence i det og sådan noget.

NP8: Det er rigtig sjovt.

SP8: Det er rigtig sjovt (alle piger griner).

I2: Hvad er så det værste ved at have undervisning udenfor? (pause)

NP8: Hvis der er dårlig vejr.

TP8: Ja.

SP8: Ja, hvis det sådan er rigtig dårligt vejr. Det kan godt ødelægge det.

NP8: Ja, fordi så er der tit nogle, der bliver lidt sure og sådan lidt. Det kan godt være lidt

SP8: Hvis man er ude i sådan en skov, hvor det har regnet, og man ikke kan sidde nogle steder, fordi skovbunden er fugtig og mudderet og alt muligt, så er det ikke så fedt.

NP8: Men det kan godt være sjovt alligevel.

TP8: Ja.

SP8: Ja, det kommer an på, hvad man kan lave jo.

NP8: Det kan være, at der er nogle vandpytter, som man kan hoppe i.

TP8: Ja, det kunne være sjovt (alle griner)

I2: Så det kan blive vendt til noget godt?

Alle: Ja.

NP8: Men det bliver lidt trist, når det er, at der er folk, som der bare er sure hele tiden.

SP8: Der er ikke så meget dårligt ved det, altså...

NP8: Medmindre at det hele går galt, og alt det bare (griner)

TP8: (griner)

SP8: Det kan også være sådan lidt, altså når man er ude. Så kan det godt være, at der nogle som har svært ved at koncentrere sig og stå stille og lytte efter, fordi man skal koncentrere sig om alle de andre ting, som sker, hvor man er. Det kan også være sådan lidt. Men ellers så synes jeg ikke, at der er så meget dårligt ved det.

I2: Det er godt at være i naturen?

Alle: Ja (smiler og små griner).

I2: Hvad tænker I så, når jeg siger natur? (pause)

TP8: En skov.

NP8: Jeg tænker træer.

SP8: Jeg tænker på en skov.

NP8: Ja, blade, planter og sådan noget.

SP8: Ja.

NP8: Fugle og... Rimelig mange ting.

NP8: Aktivitet og sådan noget.

SP8: Jeg tænker faktisk også på regnvejr (griner)

NP8: Og solskin,

TP8: Blå himmel.

SP8: Blå himmel? (griner)

NP8: Og havet og sådan noget.

SP8: Der er mange ting, som man kan tænke på.

I2: Flere ting?

SP8: Jeg tænker også sådan lidt på vores skole, fordi at man – ikke så meget på andre skoler her i omegnen i hvert fald bruger naturen så meget. I hvert fald, fordi jeg har nogle veninder rundt omkring på nogle andre skoler og sådan noget, og hvis jeg så sådan fortæller dem, nu har vi været ude i skoven. Så er de bare sådan, ej det vil også gerne. Fordi at de normalt bare sidder og lærer det i stedet for. Og så er det sådan lidt jajajaa – sådan lidt jajaja (alle griner).

I2: Hvad er naturen så?

NP8: Det er mange ting.

I2: Nej, undskyld. Hvad er ikke natur?

SP8: Ikke natur, det er når man er indenfor. Man kan sagtens sige, at man laver udeskole lige herude. Det er der også nogle af lærerne, der har gjort før. Hvor vi er ude ved bålstedet herved for at lave mad. Og det er stadig natur, synes jeg, når man er udenfor.

TP8: Så er vi også ude at lave noget i stedet for at være indenfor.

SP8: Ja, nemlig. Ja, så ikke natur. Det er indenfor... Altså computere og telefoner og alle sådan nogle ting.

NP8: Så når man er udenfor og så laver noget med sådan nogle naturredskaber og så videre, så er det natur.

I2: Så bare det at I er udenfor i skolegården og i omgivelserne omkring skolen, så er I i naturen?

SP8: Ja, det kan man også godt. Det synes jeg.

I2: Tænker I alle sammen det?

Alle: Ja.

TP8: Ja, vildt meget (alle griner).

I2: Hvad tænker I så, naturen er for noget?

NP8: Den er mange ting, rigtig mange ting (...)

TP8: Træer (hvisker)

NP8: Det er sådan nærmest også jorden (alle griner).

SP8: Jeg synes bare, at det er, når man er ude at få noget frisk luft. Altså at man kan mærke, når man er udenfor.

NP8: Når man altså sådan kan mærke altså, at når man har været inde i rigtig lang tid, når man så kommer ud, så er det bare sådan helt. Ahhh.

SP8: Blæst.

TP8: Man liver op, når man kommer ud.

NP8: Ja, det synes jeg nemlig. Så bliver man sådan helt glad.

SP8: Ja, det er natur.

NP8: Ja, fordi ens hjerne får fri luft.

TP8: Ja, det er dejligt.

NP8: Ja, og fordi man ikke er indelukket og sådan noget.

I2: Vi skal prøve at se på de tegninger, som I har lavet (alle griner). Nanna har lavet en fin tegning omkring en naturoplevelse, som du har haft i forbindelse med udeundervisningen. Kan du ikke prøve at fortælle lidt om, hvad du har tegnet?

NP8: Jamen, jeg har tegnet, da vi skulle til Lærkehøj. Det var i forbindelse med en H.C. Andersen tur, fordi vi havde om H.C. Andersen, og han har sådan været på sådan en Jyllandsrejse ting.

I2: Ja, hvor ligger Lærkehøj?

(pause)

NP8: Det ligger ude i en skov.

SP8: Ude i midten af ingenting.

NP8: Vi havde lidt svært ved at finde derud, så... Hen af ved Holstebro, tror jeg, at det var, så ude i skoven.

SP8: Ja, fordi det ligger ude ved Nørre Vosborg. Derude omkring den skov.

NP8: Derude omkring, og så er der sådan en – Så holder man et sted, og så gik vi så sådan en rigtig lang tur, hvor vi faktisk blev delt op, så folk de gik hver forskellige veje. Men vi fandt alle sammen derop... til sidst.

SP8: Det var fordi, vi skulle gå i H. C. Andersens fodspor på hans Jyllandsrejse. Så havde han været deroppe. Og det var nemmere at finde i gamle dage, fordi der var der ikke træer.

NP8: Der var sådan kun hede, og der var

SP8: Ja (griner)

NP8: Det har vi også læst om, at han sådan kunne se ud over det hele. Vi gik også forbi sådan et hede område, og så

SP8: Vi valgte så at tage den mest besværlige vej overhovedet (griner)

NP8: Ja, og gik, fordi der var en masse væltede træer, og det var mudderet, og der var vandpytter. Men vi klarede det (smiler og ser på de andre). Vi kom derop (alle griner). Og så var det sådan, at det regnede rigtig meget den dag. Men det var hyggeligt. Og så havde vi varm kakao, som vi sad og drak deroppe, og så skulle vi så samlet gå tilbage. Og så på vej tilbage, så var der så en, som tabte sin mobil.

SP8: Hold kæft mand.

NP8: Så vi brugte sådan en halv time eller sådan noget på at lede efter den mobil.

SP8: Han fandt den aldrig.

NP8: Vi fandt den aldrig. Folk de var gået ud at lede efter den.

SP8: Og der var ingen net derude, så vi kunne ikke spore den (griner)

NP8: (griner) Nej, der var ikke noget net. Så var vi sådan en flok, der gik tilbage til bussen og sad vi sådan og ventede og ventede. Og vi prøvede at få kontakt til dem, fordi de var jo et eller andet sted.

SP8: Men der var jo ingen forbindelse derude.

NP8: Og der var ikke nogen forbindelse (griner).

SP8: Så vi blev sådan lidt, altså vores lærer blev nød til at køre rigtig stærkt for at vi kunne nå at komme hjem til busser og

NP8: Ja, der var nogle, som ikke nåede bussen og sådan noget.

SP8: Så hun blev nød til at køre forbi der, hvor de bor og sætte dem af (alle griner).

NP8: Så, ja – men det er altså bare fedt, at folk de hjælpes om, med at prøve at lede efter en mobil og

SP8. Ja, ja, jeg tror ikke, at der var nogle, som ikke hjalp.

NP8: Nej.

SP8: I hvert fald noget af tiden og så var der også sådan, at vi blev enige om, at det måske var lidt for besværligt, at vi alle sammen rendte rundt i skoven, så ville vi bare blive mere væk fra hinanden, så der var nogle, der skulle gå tilbage.

I2: Hvad er det lige den der oplevelse gør at det – hvad er det, der gør den der oplevelse til en naturoplevelse for dig?

NP8: Det er bare, at vi er udenfor og vi er ude i skoven og vi går og der er sådan... Der er lidt udfordringer også med hvordan man skal komme over træer og sådan noget. Sådan noget bare. Lugten af skov også, det

TP8: Det er dejligt.

I2: Og hvorfor er det lige præcis den her naturoplevelse, som du har valgt?

NP8: Det ved jeg ikke, fordi det var bare lige den der, som jeg besluttede mig for at tegne. Men det var en god oplevelse, synes jeg.

I2: Ligner den sådan andre oplevelser, som I har haft i forbindelse med udeundervisningen?

NP8: Nej, det synes jeg ikke.

TP8: Nej.

SP8: Jo, jeg synes den ligner dem lidt. Okay, nu er jeg bare total. Ej, men det var helt tilbage i 4. klasse, så det

NP8: Så er det derfor, at jeg ikke kan relatere til den.

SP8: Men der skulle vi lave en musical om Moses, så der var vi ude at gå den vandring, ikke helt så langt, som han gik vel, men altså sådan her fra og så ud til Møllesøen. Og der gik vi jo også rigtig langt og skulle sådan, der var nogle poster undervejs og sådan noget. Og der var også noget udfordring med at komme igennem noget skov og sådan noget. Så det var sådan lige derfor, at (griner) det mindede om det.

I2: Hvilken naturoplevelse havde du Tanja i forbindelse med den der oplevelse?

TP8: Det ved jeg ikke. Altså, det er dejligt at være udenfor, når man skal lave noget. Øh ja, jeg synes bare det er dejligt at være uden for generelt.

I2: Hvad tænker du Simone?

SP8: Ja, jeg fik ondt i fødderne (griner), fordi at vi skulle gå så langt (pigerne griner). Og så.

NP8: Ej, det skulle man ikke.

SP8: Nå, nå. Og så, jamen jeg synes det var det fedeste, selvom at det var besværligt. Det var faktisk der, hvor vi skulle gå op ad Lærkehøj, fordi der var alle de her væltede træer. Der havde været storm.

NP8: De havde ikke ryddet.

SP8: Så man skulle kravle under, over og udenom og – så det blev sådan lidt, sådan en forhindringsbaneagtig. Det var rigtig sjovt.

TP8: Det var sværere at komme ned ad.

SP8: Ja, det var det faktisk.

NP8: Ja, jeg synes det er sjovt, når træer de er væltet og man så skal hoppe over og under.

Alle: Ja.

NP8: Det er hyggeligt.

I2: Tanja, du har taget...

TP8: Et hvidt stykke papir med.

I2: Et hvidt stykke papir med, har du gjort dig nogle overvejelser, hvad det kunne være?

TP8: Nej, det har jeg ikke.

I2: En bestemt situation i forbindelse med udeundervisningen, der gav en naturoplevelse?

TP8: Altså, jeg synes den naturoplevelse, som vi havde i mandags, den var sjov, fordi vi både fik lært noget og vi havde det sjovt. Vi kunne lege alle sammen.

NP8: Vi kunne være

TP8: Vi kunne føle os unge igen.

NP8: Vi er unge.

TP8: Vi er unge, men ikke sådan mindre årige.

NP8: Børn.

TP8: Ja.

NP8: Ja, og ikke sådan børnehavebørn agtige.

SP8. Altså, der er nogle af os, der stadig leger (alle griner).

NP8: Ja, det er helt normalt (griner)

I2: Hvad var det, der var særligt ved den oplevelse i mandags?

TP8: Det ved jeg ikke, altså. Pas. Jeg tror da, at det var at være udenfor og lære noget nyt og være sammen med vennerne.

NP8: Det har også været meget anderledes i forhold til, hvad vi har gjort før. Så er det nok noget, det har vi ikke gjort i nogle år nu, at vi har været ude ved en skovlegeplads, og så har vi leget. Og det var det, vi skulle.

SP8: Jeg var faktisk overrasket over, hvor nemt det var, for jeg troede, at det ville blive rigtig svært at skulle finde på denne her leg, som vi skulle finde på, sådan uden brug af de her. Men det ville det også være, hvis man var herhjemme, tror jeg. Men fordi at vi var derude, så var det. Så man kunne se for sig, hvor det skulle være henne og hvilke udfordringer, der kunne være og prøve det i praksis. Det gjorde det meget nemmere, synes jeg.

NP8: Også det der med, at der lige var en børnehave (alle griner). For så kunne man også lige se, hvordan de havde det med, det som man havde fundet på.

TP8: Så kunne man også teste det.

SP8: Ja, hvordan de reagerede på legen og sådan. Ja, og det var rigtig godt, at vi fik testet vores leg på dem, fordi at vi fandt ud af, hvad udfordringerne var, og hvad vi skulle lave om for, at det fungerede bedre.

I2: Hvad var særligt ved, at I var i naturen og havde undervisning?

(pause)

NP8: Bare at man ikke er i en skolegård. Der er sådan andre omgivelser, man får og sådan kigger på sådan andre måder på tingene.

SP8: For vi har jo før bare været ude i skolegården og skulle lave lege og sådan noget.

NP8: Hmm ja, det er bare ikke det samme.

SP8: Det er ikke det samme, for der har man jo bolde og sjippetov og alt sådan noget, så det er jo meget nemt og ligetil at gå til.

NP8: Her der skulle man så bruge sin egen krop og finde på noget andet.

SP8: Ja, det var sjovt.

NP8: Og så bare sådan kunne slippe sig ordentlig løs og bare sådan løbe rundt over det hele.

SP8: Ja, for man havde ikke nogle andre muligheder end det, altså.

NP8: Ja, man skulle bare udnytte det.

SP8: Ja, der var ikke rigtig nogen diskussion omkring. Man skulle bare gøre det.

I2: Tror I, at I vil lege mere fordi, at det var i skoven fremfor hvis nu, at det havde foregået ude på skolens område.

Alle: Ja.

TP8: Ja, det tror jeg

SP8: Ja, det tænker jeg, for vi er så vant til at være her.

NP8: Ja, når det er sådan, at man sådan kommer ud til et andet sted, som man ikke er vant til, så udfordrer man sig selv med de lege, som man måske leger derhjemme og laver lidt om i dem eller sådan noget.

SP8: Men også, det var fedt sådan at skulle ud og opdage, hvordan skoven egentlig så ud sådan. Vi skulle jo finde en indianer tippi derude. Og sådan skulle ud og finde nogle træer, der stod skråt op ad hinanden og sådan noget. Det synes jeg var meget nice, at man skulle. Og altså jeg tror overhovedet ikke, at det ville være det samme, hvis vi havde gjort det her.

NP8: Nej, det ville bare ikke være sådan. Folk de ville ikke sådan være inde i det.

SP8: Nej, ligesom ude i skoven.

NP8: Så ville folk synes, at det var plat.

I2: Hvad tænker I at skoven kan, som det her ikke kan i forbindelse med den undervisning, som I havde?

(pause)

SP8: Jeg skal lige tænke mig om.

(pause)

SP8: Ja, igen den gør at man sætter sig mere ind i det. Jeg kan godt følge Nanna i det der med, at man måske, at der ville have været nogle i klassen, der ville synes, at det var plat, hvis vi bare lige skulle herud og finde på nogle lege.

NP8: Ja, og så også bare fordi

SP8: Ja, fordi der er det jo kunstigt lavet her. Altså med fodboldbane og legepladsen og sådan noget. Altså der var der var noget andet over det ude i skoven eftersom, at der ikke var noget, som der sådan var planlagt på den måde. Det var mere sådan så det bare ud og så måtte man finde ud af noget ud fra det.

NP8: Og så måtte man underholde sig selv, i stedet for at tage en bold og så sparke til den (pause). Der er mange forskellige ting. Altså, jeg synes, at der er mange flere ting, som man kan lave ude i skoven, end når man var derhjemme, fordi der er det sådan lidt det samme, som man kører i og så fodbold og så kommer man ud, og så laver man noget helt andet og bare slipper sig selv løs.

Alle: Ja.

NP8: Det er rigtig fedt... Fordi der er heller ikke nogle folk, som bare kan tænke, oh my god, du er underlig (griner)

(alle griner)

SP8: Det er heller ikke noget, som vi ligger under for normalt.

Alle: Nej (griner)

I2: Er det fordi, at det bliver mere lovligt, når man kommer ud i skoven?

Alle: Ja,

I2: Og lege rundt?

SP8: Ja, fordi når man bliver sat til opgaven, at man skal lege, så bliver det også – altså fordi vi leger, mig og Nanna, vi er meget sammen.

NP8: Ja (griner)

SP8: Og vi leger normalt – eller har gjort, i sandkasse stadig.

NP8: Ja, ja.

SP8: Og vi leger hest

[NP8: Ja, og vi leger hest. Det er vi gode til.]

SP8: Hvor man godt har kunne mærke lidt på folk, der er gået forbi. Oh my god, hvor er de mærkelige.

NP8: Ja, sådan de er de ældste, hvad er det, de laver.

SP8: Ja (griner).

NP8: Jeg løber rundt med sjippetov og leger hest, men det er mega hyggeligt.

SP8: Men det er mega grineren. Så når man så får lov til at gøre det, hvor alle gør det sammen.

NP8: Så er det bare.

SP8: Så er det mega sjovt.

NP8: Ja, så er det også noget andet end folk, der bare nogle, der står, hvad er det I har gang i?

SP8: Ja, nemlig. Man var ikke fjollet sådan.

I2: Nu er du ikke blevet forberedt på det Simone, men hvad tænker du, at du ville have tegnet, hvis du havde fået den opgave, at du skulle tegne en naturoplevelse, du havde fået i forbindelse med udeundervisningen?

SP8: Jeg tror, at jeg ville have tegnet, den gang at vi skulle – det var også for lang tid siden i de yngre, eller ældre klasser, hvor vi skulle lave sådan de der 3D figurer ud af pind, som vi selv skulle finde og så inden der, der havde vi været ved at måle vores arme og vores fødder og ben og sådan noget. Så det var uden målebånd, så man skulle sådan ud at finde pinde selv. Og så var det efter, hvad hedder det sådan kropsmål... Hmm ja, det tror jeg. Og så var det jo, så skulle man binde det sammen og så få det til at passe og fungere og sådan noget. Og det var

rigtig sjovt fordi, det var faktisk ret svært i forhold til, at man skulle få pindene til at stå og det skulle være lige langt og – for man havde ingen knive eller noget, som man kunne lige skære dem til eller noget. Man skulle bare finde det, så man kom godt omkring oppe i skoven også. Ja, og så finde de der pinde.

I2: Hvor foregik det?

SP8: Det foregik ude på vores egen skovplads, som vi har ude i Klosterheden.

I2: Og hvor ligger den?

TP8: Den vej (peger bagud)

I1: Den vej (peger ligefrem) (griner)

I2: Ude i Klosterheden ligger den?

SP8: Ja, det er sådan. Det er ikke en skovplads, der er lavet agtigt. Det er noget, som vi selv har været ude og

TP8: Vi har selv lavet sådan en... Et hus.

SP8: Ja, sådan en shelter agtigt.

TP8: Hvor der er et tag over, hvor man kan stå inde, hvis det regner.

SP8: Ja, og så er der blevet gravet et hul til bål, og så er der nogle træstubbe rundt om, hvor man kan sidde. Så det er altså, det er ikke så småt, men der er et stort skovareal udenom, hvor man kan lave alt muligt sådan... Altså det var meget sjovt, at være sådan ude og lave de der figurer og sådan, fordi det var også udfordrende, eftersom man ikke havde målebånd eller knive eller noget som helst... eller snor til at binde det sammen (griner).

I2: Men var det dét, der gjorde det til en naturoplevelse?

SP8: Jeg synes, altså at det var fordi, at der var rigtig meget natur ind over det, fordi at for det første, så kan jeg huske at det regnede, så man blev helt vildt beskidt af det. Så man følte sig jo også ude i naturen, så også det at man jo går meget rundt for at finde de der grene der. Så man nåede at få gået et stykke for at finde de der otte pinde eller sådan noget.

NP8: Man skal kigge sig godt omkring for at finde pindene og de ting, som man skulle bruge.

SP8: Man skulle ligge mærke til skoven på en anden måde, fordi man skulle finde de tinge, som man skulle bruge.

NP8: For sådan at overleve agtigt (griner).

SP8: Ja (griner).

I2: Hvornår var det, at I lavede den aktivitet?

SP8: Orh, det var i 4. klasse, tror jeg. 4. eller 5. klasse.

TP8: Ja, det tænker jeg også.

SP8: Det var lang tid siden.

I2: Det er nogle år siden.

SP8: Ja (griner).

I2: Ja, ligner den sådan andre oplevelser, som I har haft i forbindelse med udeundervisning?

SP8: Der var der det der med, at vi skulle ud og – det var også ude på vores egen skovplads, hvor vi skulle ud og lave de der... latinske betegnelser for ord, for der skulle vi også rundt forskellige steder i skoven og lave noget, hvor vi skulle løbe frem og tilbage og sådan noget. Så det var også at lægge mærke til skoven på den måde.

I2: Ja, nu har I præsenteret nogle – tre gode oplevelser, som I kan huske fra udeundervisningen, hvad er så den værste oplevelse, som I har haft i forbindelse med udeundervisning?

NP8: Nu skal jeg lige tænke (hvisker).

(pause)

SP8: Oh god.

(pause)

NP8: Jeg har ikke haft så mange.

SP8: Du har ikke haft så mange nej (alle griner). Jamen, det er fordi, at vi har haft så mange. Nu skal jeg lige...

NP8: Jeg synes ikke rigtig, at jeg har haft sådan nogle her dårlige.

TP8: Jeg kan slet ikke huske nogle.

NP8: Nej, det kan jeg heller ikke (alle griner).

I2: Det er også okay, hvis der ikke er nogle.

I1: Ellers prøv at tænke tilbage.

TP8: Det er kun Simone, der kan huske det.

SP8: Det er fordi, jeg er sådan totalt nederen.

NP8: Tænkefreak (griner).

SP8: Jeg tror faktisk, og det var ikke en gang fordi, at det var en dårlig udeskole, fordi hvis jeg havde gjort det nu, så tror jeg faktisk, at jeg ville have syntes, at det var meget sjovt. Men det var nok fordi, at jeg var barn, og jeg syntes, at det var langt at gå, men det var dengang der, da vi skulle den der Mosestur der, fordi hvor langt er der her fra og ud til Møllesøen. Der er jo ikke langt. Der er sådan 7 kilometer eller sådan noget, men altså da jeg var barn, der syntes

jeg, at det var hårdt og så fordi, at man fik ingen pauser, man skulle bare gå ud, og da vi så kom ud, så fandt vi ud af, at vi skulle også gå tilbage igen (?) (grin). Så altså også fordi, at det kom lige pludselig. Det var bare sådan en dag, hvor vi kom i skole, så var de sådan, nå vi skal ud at gå en tur i dag. Så var vi sådan lidt okay, så

TP8: Vi var ikke engang forberedte.

SP8: Nej, vi havde ikke sådan forberedt os, og vi vidste ikke, hvor vi skulle gå hen, så der var ikke noget mål for, hvor man skulle hen.

(Nanna spilder sin saftvand) (UL)

SP8: Men jeg tror, at det var det, fordi at jeg var barn. Hvis jeg havde gjort det nu, så tror jeg, at jeg synes, at det havde været meget sjovt. Men det er også svært at vælge fordi jeg syntes faktisk, at alle de udeskoler, som vi har haft, har været meget forberedte og meget gennemtænkte og gode og sådan noget.

NP8: Det vil jeg også sige.

SP8: Så det er jo svært at vælge en dårlig en.

(UL)

I2: Nanna, jeg kan se, at du har skrevet nogle stikord bag på. Vil du ikke prøve at læse dem højt. Hvad du har skrevet?

NP8: Jo, at det var sjovt. Det var lidt udfordrende. At det var hyggeligt. Og så var der sammenhold og der var god stemning. Så var der regn (Tanja og Simone griner). Og det var H. C. Andersen og kakao og så var der en mobil, der forsvandt, og så at man skulle finde vej.

TP8: Var det ikke kun jer, der gik sammen med Anne.

NP8: Vi kom sådan gående fra sådan en eller anden lille bitte sø. Også stod sådan, så kan man gå til højre eller til venstre. Venstre det er så ud mod heden, hvor vi skulle have gået. Så ser vi så Tanja, hun går til højre på det tidspunkt.

TP8: Sammen med en masse andre.

NP8: Sammen med en masse andre.

TP8: Jamen, det var de andre, der syntes, at vi skulle den vej.

NP8: Ja, så gik de. Så kunne man bare lige se enden af Tanja, der lige kiggede tilbage, og så gik hun.

TP8: Jeg kunne ikke se jer.

NP8: Og så og vi bare sådan. Nå okay, men vi går denne her vej og så

SP8: Og så Anne, vores lære, hun vidste heller ikke, hvor vi skulle hen.

NP8: Ja, så vi gik bare på en eller anden måde.

SP8: Vi skulle ud at finde det selv.

NP8: Jamen vi havde et kort med, tror jeg det var.

SP8: Og det virkede ikke. Der var sådan nogle skilte

NP8: Jo, jeg kunne godt finde ud af kortet. Men vi kan også godt forstå at du ikke kan (ser kærligt på Simone).

SP8: Okay, okay så (alle griner).

NP8: Men i hvert fald. Vi gik den rigtige vej.

SP8: Men det gjorde I ikke.

TP8: Jo, jo vi kom den rigtige vej.

SP8: Så vi gik, vi gik – altså I gik forkert. Rigtig meget forkert. Langt forkert, og så ringede de. Hvilket egentlig var et vidunder, eftersom der ingen forbindelse var (griner). Ja, og så gik de så den anden vej.

NP8: Og så tro jeg også. Jeg tror, at det var Brian og så nogle. De var bare, sådan lige pludselig, var de bare deroppe.

SP8: Ja, fordi de kom meget før alle os andre, for vi havde overhovedet ikke set dem. Altså de gik

NP8: De var gået en hel anden vej.

SP8: De startede ikke engang sammen med os. De gik sådan en hel anden vej.

TP8: Ja, de gik deres egen vej.

(UL)

NP8: Vi gik faktisk heller ikke den samme vej til at starte med. Vi skulle være gået længere op, men det gad Anne ikke, fordi

SP8: Ja, Anne hun

NP8: Hun kendte en anden vej, som vi så skulle gå i stedet for. Som var mega sumpet og sådan noget.

SP8: Ja, der var et skilt der, hvor der stod Lærkehøj. Den vej (peger). Og så alle de besluttede undtagen mig, Nanna og Marie, tror jeg det var, vi besluttede os for at dreje til

NP8: Nej, vi besluttede os for at gå ligeud og

[SP8: Mens de andre de]

NP8: Fordi det var det, som man skulle, mens de andre, de stod og råbte på os, at vi skulle altså den vej, men det skulle vi ikke. Det stod ikke på kortet.

SP8: Og vi var sådan lidt, hvorfor må vi ikke bare gå den her vej. Men det måtte vi ikke. De var sådan, I skal komme herved, så (griner)

NP8: Det var fordi man kunne gå op ad. Det var sådan en vej. Så kunne man gå op og så var der en anden vej ind til venstre, og så

SP8: Det var den, som man skulle ind ad, så havde det været meget nemmere.

NP8: Så skulle vi ikke havde gået i alt muligt sumpet værk og sådan.

TP8: Men de ville gå i sump så.

I2: Hvad er den bedste oplevelse, som I har haft i forbindelse med udeundervisning i naturen, så? ...Det er ikke sikkert, at det er den oplevelse, som I lige har fortalt om.

NP8: Det var nok den i mandags.

SP8: Jeg tror faktisk, at det var den – og det er selvom, at det ikke var ude i skoven eller noget, men jeg tror faktisk, at det var der, hvor vi skulle lave mad til drengene der.

NP8: Ja, enten den eller så den i mandags.

SP8: Fordi vi havde ingen lærer på eller noget som helst. Altså vi skulle bare selv finde ud af hvordan vi fik lavet det mad der.

I2: Prøv at fortæl om den oplevelse.

SP8: Jamen, det gik ud på, at vi – der var et heller andet, der skulle laves, nogle træer eller sådan et eller andet, der skulle fældes eller

TP8: Nej, det var teltet.

SP8: Nåhr ja, det var året – eller vi har sådan et høstmarked, og så var der nogle, de skulle lave cirkus, og der skulle så sættes sådan et stort cirkustelt op, og så havde vores lærer Per bestemt, at det skulle drengene være med til, og så skulle pigerne lave mad til drengene.

[NP8: De kan godt lige at dele os op] (alle griner)

SP8: Så skulle pigerne så lave mad til drengene, men det eneste vi havde det var sukker, mel, vand og mælk, og man måtte ikke – man måtte ikke gå ned til købmanden hervede og købe noget. Hmm jo, og så skulle vi

NP8: Jo, vi have også kartofler.

SP8: Ja, også kartofler. Men så skulle vi sådan selv finde ud af, hvad vi ville lave og hvad hvordan vi ville få fat i de ting der. Og det var helt vildt sjovt at man – og fordi at vi havde ingen lærere til at hjælpe os og ingen penge eller noget, så vi skulle bare sådan selv find ud af det og improvisere. Og det var sjovt for så var der jo nogle, som skulle ud at plukke brændenælder eller også så var der nogle

[NP8: Det kan jeg huske. Det gjorde jeg.]

SP8: Der var nogle, der cyklede... Hvor er det Emilie bor henne? (ser på de andre). Hvor langt er det der er fra 1 til 100. Jamen, Emilie og Eva de cyklede hjem til Emilie for at hente løg og gulerødder og radiser og alt muligt, som de havde i deres køkkenhave.

TP8: Nej, vi ringede til min mor og spurgte, om hun ville køre os.

SP8: Nåhr ja, det er rigtigt.

TP8: Og det kunne hun, og så kørte vi hjem til Emilie, og det blev bare taget flere kilo med (griner)

I1: Et rigtigt adventure (griner).

SP8: Og så var der nogle, som cyklede hjem fordi de havde sådan et æbletræ derhjemme med en masse æbler, så vi kunne lave æblegrød og altså det endte – Og så var der nogle, der lavede. Jeg tror, det var en der hed Astid, hun lavede piletræssaft eller sådan noget.

NP8: Jamen, hun havde smeltet noget sukker, og så var det blevet til sådan karamelværk, og så glaserede vi

SP8: Ja, det var mig, der lavede det. Vi glaserede hyben.

NP8: Ja, og så glaserede hun alt muligt, og hun puttede sygt meget sukker i, og smagte sådan ikke så godt, og hun overdrev rigtig meget, men

SP8: Og hun tog sådan nogle pilegrene og skrabede det hele ud, og så kogte hun dem, så det blev sådan noget vand. Og så og det var sådan totalt åndsvagt, og jeg forstår ikke, at drengene kunne lide vores mad.

NP8: Nej, og den der brændenældesuppe, den var god.

SP8: Den var god.

I2: Prøv at fortæl om det du sagde Nanna med i mandags.

NP8: Med i mandags, ja. Altså bare fordi at det er lang tid siden, at vi sådan har været ude i skoven med sådan mennesker der sådan, der gider at være sammen og så lege og lave et eller andet helt underligt, fordi det er lang tid siden, at min familie vi har været ude i skoven og så lave et eller andet på en skovlegeplads. Så det er sådan det med, at vi er en masse venner, som der så bare kan slippe sig løs og lege et eller andet underligt og har flere timer til det. Og så også på en skoledag. Det er også dejligt.

I2: (griner) Hvad tænker du Tanja, er den bedste oplevelse i forbindelse med udeundervisningen?

TP8: Jeg synes, det er lidt mellem dem der to, vi lige har snakket om. De er begge to næsten lige gode.

I2: Ja, så det kan være svært at vælge?

SP8: Ja, og vi har også haft rigtig mange gode.

I2: Det er dejligt at høre. Hmm... har I tænkt sådan over, hvad I godt kunne tænke jer at få af naturoplevelser i forbindelse med udeundervisningen?

(pause)

SP8: Må jeg lige få den igen?

(pigerne griner)

I2: Øhm, hvilke naturoplevelser kunne I tænke jer at få i forbindelse med udeundervisningen?

SP8: Nåhr... Altså jeg kunne godt tænke mig noget tysk, at vi lavede det.

NP8: Ja, det kunne i hvert fald være fint. Og noget – altså vi har meget sådan dansk derude og så

SP8: Ja, meget dansk og matematik og sådan noget. Men det er jo også klart, at det er jo det, der sådan er oplagt, når man tager i skoven ikke.

NP8: Men vi kunne også godt have noget mere engelsk, synes jeg.

SP8: Og så en eller anden – fordi vi har rigtig meget sådan lige nu, der lærer vi tysk grammatik (pigerne griner). Og det kunne være fedt nok, at man kom ud ligesom vi har gjort med den danske grammatik og ud at lære... Ehm... Ud at lave nogle oplevelser, som gør, at man husker det lidt bedre, for der er virkelig meget at huske på. Så det kunne jeg i hvert fald godt tænke mig. Eller noget mere biologi også eller fysik.

NP8: Ja, det kunne også – altså vi har jo lige nu i biologi, der har vi det der område her (peger bagud) herude, hvor vi så skal have sådan et græsområde, som vi så skal holde øje med.

TP8: Det har vi glemt.

NP8: Ja, det har Bente glemt, men altså

SP8: Hvad er det for noget?

NP8: Men jeg tror, at du var der ikke på det tidspunkt Simone.

SP8: Okay (griner).

NP8: Men så skulle man så vælge et område, og så skulle man så holde øje med det.

SP8: Nåhr, ja, det har vi ikke gjort i sådan et halvt år.

NP8: Hmm ja, men i hvert fald, så skulle man så se, hvor meget liv, der kommer og sådan noget.

SP8: Var det ikke sammen med Per?

NP8: Nej, det var sammen med Bente.

I2: Og det var i biologiundervisningen?

Alle: Ja.

SP8: Og altså, vi har også lige haft om koralrev, hvor vi har skrevet rapport. Og der har vi åbenbart... Øh... Verdens største koldt vands koralrev ude i Thyborøn, altså. Det kunne også have været fedt nok at være ude at se det, når vi snakkede så meget om det. At nu når det alligevel ligger lige næsten ved siden af, så kunne man jo godt have kørt ud og set det og sådan noget. Det kunne have været meget sjovt.

NP8: Men vi skal også på udeskole igen på mandag. Ud til kystcenteret.

SP8: Nåhr jo.

NP8: Det er med de der fremtidshuse.

SP8: Med klimaforandringer og sådan noget.

I2: Spændende. Nu skal I se (finder fire billeder). Nu har vi nogle billeder med til jer.

(UL)

I2: Kan I se hvor det her et er? (lægger billederne frem).

TP8: Det er vandet.

I2: Det er vandet ja.

SP8: Det der det er Bovbjerg Fyr.

NP8: Ja, og det er alt sammen ved Bovbjerg.

I2: Ja, det er det faktisk. Så det er sådan stranden og området deromkring (pause). Har I været der i forbindelse med udeundervisningen?

SP8: Ja, vi var der til det der H. C. Andersens fodspor. Ja, og der var vi ude at se den der obelisk, der står derude.

NP8: Ja, og strandrensning og sådan noget.

SP8: Ja, vi er på strandrensning hvert år.

I2: Så I kender området?

Alle: Ja

NP8: Ja, vi er også tit været der med familien og sådan noget.

I2: Nu har I fået en blok og en kuglepen, og så skal I prøve at skrive tre enkelte ord, som I tænker i forbindelse med det her område (peger på billederne). Det at være ude ved havet og ved Bovbjerg. Og så kan I skrive et ord på tre sider eller på hver side.

SP8: Nåhr, så vi skal skriv det på hver side.

I2: Ja. Og så bare skriv det sådan for jer selv og måske ikke sådan vise det til hinanden.

NP8: Så skal jeg lige tænke lidt.

I2: Bare sådan tre enkelte ord, som I – der lige falder jer ind, når I tænker havet og Bovbjerg strand.

(Pigerne går i gang med at skrive)

SP8: Må man, hvis man ikke kan finde et ord, der beskriver det, godt beskrive ordet.

I2: Ja, efterfølgende... så snakker vi om ordene bagefter.

SP8: Ja, okay.

I2: Så det skal helst bare være sådan enkelte ord.

(Pigerne skriver)

NP8: (sidder og ser ud i luften) Jeg ved ikke, hvad jeg skal skrive til sidst.

I2: Mangler I et ord?

TP8: Jeg ved ikke hvad det sidste, det skal være (griner).

I2: Prøv at tænke på et eller andet, og så få det koblet op på et ord, og så kan vi snakke om ordret (pause). Bare hvad der falder dig ind, når du tænker ude ved Vesterhavet.

NP8: Tyskere (alle griner).

TP8: Ja, tyskere der drukner derude.

I2: Kan I ikke sætte jeres ord på billederne (pigerne sætter ordene på de fire billeder).

TP8: Jeg vil sætte min der.

I2: Nanna, vil du starte med at fortælle om dine ord.

NP8: Jeg har valgt vind, flot og udsigt.

I2: Hmm, kan du prøve at uddybe dem?

NP8: Vind, fordi det blæser ret meget derude. Sådan ret tit og meget kraftigt. Og så udsigt, fordi, når man er oppe i fyret, så er der rigtig flot udsigt, og du kan se rigtig langt og sådan noget og så flot, fordi du kan tage nogle rigtig flotte billeder dernede, og det er flot at se på ved vandet og sådan noget.

I2: Simone, hvad har du skrevet?

SP8: Jeg har skrevet smil, og det er fordi, at jeg forbinder det med strandrensning, og det er skide sjovt, når vi udenfor. Selvom det er mega hårdt, og man skal gå og samle skrald og alt muligt, så går man altid og synger eller laver et eller andet åndsvagt. Det er altså rigtig grineren og hyggeligt.

I1: Hvor ofte gør I det, strandrensning?

Alle: Det er en gang om året.

SP8: Og så er der nogle bestemt årgange, der skal gøre det. Jeg kan ikke huske, om det er 7. og 8. eller om det er

TP8: Jeg mener, at det er 6., 7. og 8.

SP8: Okay. Og så er det ikke kun os. Der er også andre skoler i kommunen også, der gør det. Og det er sådan for at holde strandene mere rene, og så får man hotdogs og sodavand bagefter.

NP8: Fordi man har været med til at rense strand.

[I1: Hvor hyggeligt.]

SP8: Og så har jeg skrevet salt, fordi at når man er derude, så kan man mærke, at man får tør hud og sådan noget, og det lugter af salt derude også. Altså man kan lugte Vesterhavet og saltvandet. Og så blæst, fordi man ved, at hvis man skal derud, så skal man sætte sit år op, fordi ellers så kommer man ikke til at kunne se noget, for det blæser altså virkelig meget derude.

NP8: Så får man uglet år (alle griner).

I2: Hvad har du skrevet Tanja? Og kan du prøve at uddybe det?

TP8: Strand, fordi at der er rigtig meget strand og man kan også hyg sig derude, når det er sommer. På stranden, man kan ligge sammen med sine venner eller sin kæreste, hvis man nu har det (små griner). Og så er der rigtig mange mennesker derude... også tyskere og danskere... Ja, og både, fordi der er rigtig mange både derude ude på havet, hvor de er rigtig store derude.

(UL)

I2: Ja, hvad synes I om området... ude ved Vesterhavet?

TP8: Det er dejligt.

SP8: Altså jeg har altid bedre kunne lide skov end strand.

[NP8: Det har jeg også.]

SP8: Men jeg synes, at lige nøjagtigt det her område, det er rigtig godt. Især hvis der er godt vejr.

I2: Hvad er det, der gør det godt?

SP8: Fordi, at der er bare – for det første så er det et stort område, altså det er en stor strækning på stranden. Man kan få gået nogle gode ture derude, og der er det der, hvad hedder det, klitter. Sådan noget, ja, det er smukt derude også. Og så er der jo fyret derude

også. Så der er sådan en stemning over det. For fyret det er jo sådan lidt gammeldags. Så det... Så det der område kan jeg godt lide.

I2: Du sagde dejligt, Tanja? ... Hvad tænker du om det, hvorfor er det et dejligt område?

TP8: Fordi at man kan hygge sig og det, og man får noget dejlig vind i hovedet. Synes jeg... Man kan også, når jeg er derude sammen med min familie, så mig og min far vi leger tit med bølgerne, selvom vi bliver våde.

NP8: Det er rimelig sjov (alle griner).

TP8: Det er det, der er sjovt i det og dejligt.

I2: Hvad synes du er godt ved området, Nanna?

NP8: Hmm... Også bare sådan, hvordan det ser ud. Og også når du sådan kommer ud af bilen og så bare sådan kan lugte det der vand, saltvand. Og vinden. Også det med bølgerne. Det er rigtig sjovt. Også det med at der er et fyr derude, så det ikke bare er et fyr, som man kigger på, men at man også kan komme op og se noget indenfor, hvis det sådan er blevet lidt koldt og sådan noget, fordi det koster kun penge at komme op i fyret. Så der kan du være og kigge på udstilling med billeder og sådan noget. Og det er sådan kunststedet derude.

I2: Hvad føler I sådan, når

(UL) (dreng fra mellegruppen kommer ind og spørger, om vi skal bruge lokalet).

I2: Hvad føler I sådan, når I er ude ved Vesterhavet?

TP8: Fri.

NP8: Ja, fordi, at det blæser og så er man sådan (vifter med håret) (alle griner). Men det er da rigtigt.

SP8: Oh my god. Jeg kan godt lide det, selvom man føler sig virkelig udenfor, så det

(UL) (elev fra mellemgruppen ser ind).

SP8: Man føler sig udenfor, når det er, fordi at der er helt vildt meget blæst. Altså man kan mærke – derude, der synes jeg, at man kan mærke at man, at naturen tager over.

(UL) (der bliver gjort rent af 4 personer fra mellemgruppen, mens interviewet fortsætter).

NP8: Altså når det blæser rigtigt meget, så kan man stå sådan lige herude, og så kan man bare stå og læne sig. Uden at falde ned. Og det er altså bare fedt, fordi nogle gange hvis det så blæser i den forkerte retning, så er det sådan lidt farligt, men altså (griner). Det er rigtig fedt bare sådan at kunne stå og læne sig op ad vinden, fordi du kan – nogle gange der kan du være ved at blæse væk. Da vi var derude på udeskole med H.C. Andersen tur ikke også. Der kunne vi

næsten ikke lukke dørene, fordi det blæste så meget ude ved stranden, og vi stod næsten ikke fast på landjorden. Så det er rigtig fedt.

TP8: Man føler sig lidt lille, når man er derude.

SP8: Ja, for hvis man går på stranden, så er der de der helt vildt store klipper. Ja, og så er det også, at det blæser rigtig meget, så man kan mærke, at naturen er større end en, når man er derude.

I2: Hvad med det her med frihed? Man føler sig fri. Hvordan det?

TP8: Man øh...

NP8: Det var dig, der sagde det.

TP8: Ja, det ved jeg godt. Man føler sig fri, fordi man har en stor plads, som man kan være på og... Ja...

NP8: Du kan bare sådan snakke rigtig højt, hvis det sådan blæser, så kan folk ikke rigtig høre, hvad du siger, så du kan bare sige alt muligt.

SP8: Underlige ting.

NP8: Ja, du kan skribe, du kan bare

SP8: Nåhr, det er det du laver?

NP8: Ja, vi skrigger og snakker underligt, ej. Men også bare sådan man kan bare løbe langs stranden. (UL). Og man kan bare sådan – man kan bare have det sjovt derude i bølgerne og sådan og vinden.

I2: Hvad har I laver derude? ... Noget særligt? ... Nu har I nævnt strandrensning

SP8: Og H.C. Andersen

I2: Og H. C. Andersen. Har I ellers lavet noget i forbindelse med udeundervisningen?

SP8: Altså nogle gange, så har vi også bare været derude altså sådan. Bare for at være derude, hvor ikke sådan rigtig har lavet noget, så har vi bare sådan gået derude. Det ved jeg egentlig ikke, hvorfor vi har gjort, men det har vi gjort. Jeg synes ikke, at jeg kan huske så mange udeundervisningsoplevelser, vi har haft derude.

NP8: Ud over de to.

SP8: Nej.

I2: Hvad har I haft af særlige naturoplevelser derude i forbindelse med udeundervisningen?

SP8: Hmm... Altså vi har jo gået mange lange strækninger langs stranden. Når vi har skulle lave, altså når vi har været ved stranden. Strandrensning og sådan nogle ting. Og det synes –

også i rigtigt dårligt vejr sådan (pause). Og så har vi været oppe i fyret også, hvor man har kunne se rundt, til havet og sådan noget.

I2: Hmm. Godt, så pakker vi lige dem her sammen (pakker billederne sammen). Og så tager vi nogle nye billeder frem (lægger tre nye billeder frem). Kan I se hvor det er fra?

NP8: Det er Møllesøen (peger).

I2: Det er Møllesøen, det der. Og det der, det er to andre billeder fra Klosterheden.

SP8: Er det der ikke oppe fra skibakken?

NP8: Jo, jo – ja.

I2: Jo, det er der. Men nu skal I bare tænke på Klosterheden som helhed, og så prøve at sætte tre ord på, hvad I tænker, når I tænker Klosterheden? Hvad som I sætter i forbindelse med de oplevelser, som I har haft i Klosterheden.

(Pigerne begynder at skrive på deres post-it)

NP8: Jeg ved ikke, hvad jeg skrive, på den sidste.

I2: Ja, flot. Simone, vil du starte med at fortælle om dine ord, og hvorfor du forbinder de ord med Klosterheden.

SP8: Ja, jeg har skrevet gåtur, og det er fordi, når vi er i Klosterheden, så plejer vi tit at gå rigtig meget derude, sådan fra sted til sted. Og så har jeg skrevet løb. Vi har haft sådan flere motionsløb derude. Ikke sådan hvor man skulle løbe, men hvor der var poster og

NP8: Stjerneløb

SP8: Ja, stjerneløb, hvor der har været faglige poster og – vi var også. Hvad var det vi lavede, da vi var ude...

NP8: Nej, det var fordi de vist havde møde, eller sådan noget

SP8: Nej, det var ikke det. Det var at det var, at der var sådan en masse ord sat rundt i skoven. Det var matematik, vi var ude at lave i skoven, hvor det var, at de havde lavet en masse sedler

NP8: Det var sådan på engelsk eller sådan noget.

SP8: Ja, matematik på engelsk derude – ude i sådan et skovområde. Det var rigtig sjovt, hvor det var, at man sådan – der var alt muligt derude, hvor man sådan skulle komme tilbage til læreren og sådan fortælle sådan, hvad man havde gjort. Og så madpakker, og den har jeg sat der, for det er altid der, at vi spiser madpakker (peger på billedet med bordene ved Møllesøen). For det er altid der, at vi spiser madpakker, når vi sådan er derude ved Møllesøen i hvert fald. Det er lige sådan det, som jeg forbinder med det sådan.

I2: Ja, Nanna? Hvad har du valgt, og hvorfor har du valgt dem?

NP8: Jeg har valgt frisk luft, fordi man får en masse frisk luft, når man sådan er ude i skoven, sådan en hel dag. Og man har det bare... Man har det bare bedre, når man har – får sådan frisk luft hele dagen, og så når man kommer hjem, så er man sådan helt træt, fordi man har brugt sin krop rigtig meget. Og hjernen den hele tiden har kørt, fordi det er noget andet, som du ser på hele tiden. Og det er sådan – det er rigtig fedt. Og så frihed fordi du bare sådan kan slå dig løs og bare være lidt underlig og bare have det godt ude i skoven, for det er bare et godt sted.

[TP8: Og rende rundt i flyverdragt]

NP8: Ja, rende rundt i flyverdragter (griner). Og så bare rulle sig rundt i skovbunden og sådan noget – det... Og så hygge, fordi det er rigtig hyggeligt, hvis det er sådan at man har bål, og bare sidder og måske fisker eller sådan noget ude i skoven. Det har vi gjort før. Det er sådan rigtigt dejligt og hyggeligt.

I2: Tanja, hvad har du valgt, og hvorfor har du valgt dem?

TP8: Altså cykelture, fordi at det kan man både gøre i sin fritid og også sammen med sine venner i skolen eller sådan noget. Og træer for dem kan man klatre i, hvis det er nogle gode klatretræer, og ikke sådan nogle grantræer, der bare (?).

NP8: Hvor der bare er langt ned.

SP8: Det er ikke så klogt i hvert fald (griner).

TP8: Nej, det tænker jeg ikke. Og vand fordi at der er mange dyr i vandet. Der er mange svaner derude i hvert fald og ænder. Ja.

I2: Hvad synes I om Klosterheden?

SP8: Jeg kan godt lide Klosterheden.

TP8: Det er et dejlig sted.

NP8: ja, jeg kan også godt lide Klosterheden. Det er bare et fedt sted.

SP8: Ja, også fordi der - for eksempel ved Møllesøen, der er kun lige sat nogle borde og bænke op, og så er der en bro og sådan noget hen over, men selvom der er de der menneskeskabte ting, så synes jeg stadig, at man føler, at man er ude i skoven i midten af ingenting.

NP8: Der er også rigtig flot ude i skoven, synes jeg, fordi når det sådan er godt vejr, og når solen så lige går igennem trætoppene og sådan så

SP8: Jeg synes, det er hyggeligt at gå ture derude. Ja, og mig og min familie kan godt gå ture derude. Der er nogle gode ruter derude og sådan.

NP8: Ja, det gør vi også nogle gange (pause). Og der er bare sådan fedt at være ude i skoven. Bare være der ude.

I2: Ja, hvad føler I, når I er derude?

(pause)

SP8: Jeg synes altid, at det er så hårdt, fordi vi skal altid cykle derud (griner).

NP8: Nej, det er ikke værst.

SP8: Oh my god.

TP8: Ja, det er også bare fordi, at du cykler tit.

SP8: Ja, jeg er pisse doven. Så det er derfor (griner).

NP8: Ja, altså.

TP8: Man kan også føle sig fri derude.

NP8: Ja, det er bare – man slår sig bare løs, fordi der er sådan en masse fri luft og du kan bare sådan snakke rigtig højt, uden folk de sådan er irriteret over det.

SP8: Der er jo ikke nogen at tage hensyn til derude, jo. Altså sådan lige ud over hinanden ikke også.

NP8: Ja, men der er ikke andre du – hvis der nu kommer... En helt anden skole og sådan noget. Det er der ikke så tit på det helt samme sted, Som du er. Så der kan du bare være helt glad.

TP8: Helt glad (griner).

I2: Hvad har I lavet herude i forbindelse med udeundervisningen?

NP8: Jamen vi sådan ved Møllesøen engang, sådan et løb, hvor lærerne ikke var med, men det var forældre og sådan noget.

SP8: Ja, de havde lavet sådan noget, fordi alle lærerne havde møde.

NP8: Alle lærerne de var ude.

SP8: Og så var der en masse forældre, som havde meldt sig til at lave et løb, som hele skolen skulle på. Så skulle vi ud at skyde med bue og pil.

NP8: Og havde sådan en underlig kampleg. Det var rigtig sjovt.

SP8: Det var ikke så skoleorienteret, men sjovt.

NP8: Men det var rigtig hyggeligt, fordi... Altså vi skulle cykle derud, og det regnede på det tidspunkt. Det var lidt træls.

[SP8: Og jeg kom af sted uden regntøj. Det var dumt.]

NP8: Det var ret træls, men så kom vi sådan længere hen på dagen, og så begyndt det sådan... så begyndte solen at skinne og så blev det rigtig hyggeligt. Og folk de var bare glade og det var sådan hele skolen samlet. Så det var bare

SP8: Vi har også haft oplevelser uden på vores egen skovplads der ude, hvor det var at vi havde skulle lave kiks selv, hvor vi havde sådan nogle, vi skulle – vi havde en gryde, vi skulle lave det i, hvor man sådan skulle lave dejen. Men man skulle finde pinde at røre rundt med, så det bliver jo sådan nogle lidt beskidte kiks (griner). Og så skulle man sådan selv finde bær og sådan noget, hvis man ville havde det i. Så det var også sådan lidt med at kende forskel på, om det var giftigt eller sådan noget.

NP8: Ligesom da vi skulle lave mad herhjemme

SP8: Ja, der var vi også

NP8: Der kunne vi heller ikke lige tage nogle giftige planter og så putte dem i.

TP8: Ja, det var godt, at vi lige var opmærksomme på det.

I2: Hvilke naturoplevelser tænker I, at I har haft ude i Klosterheden i forbindelse med udeundervisningen?

NP8: Hmm... Vi har været på mange forskellige løb derude.

Alle: Ja.

SP8: Meget sådan når vi har været derude – det er ikke så tit dansk og engelsk, vi har derude, synes jeg. Det er mere sådan matematik vi har haft.

NP8: Vi havde også tit med Dorthe, der var vi tit derude

SP8: Ikke så meget med Anne, men vores lærer Dorthe

NP8: Som vi havde sidste år.

SP8: Ja, hun lavede meget dansk derude. Sådan, hvor vi skulle ud – altså, hvis der var nogle ting, som vi bare skulle lære.

I2: Hvor I brugte naturen?

Alle: Ja.

NP8: Ja, og sådan løb rundt i den og sådan.

SP8: Lege og sådan noget til at lære det.

NP8: Så skal vi tit lave bål derude, så det er rigtig dejligt. Det kan jeg godt lide.

SP8: Ja, men vi har aldrig haft helt så mange af sådan nogle naturoplevelser, som vi havde i mandags, hvor det kun var ved hjælp af naturen.

I2: Ja, har du noget? (ser på I1)

I1: Nej, ikke lige

I2: Så tror jeg, at vi holder pause nu.

SP8: Okay, skal vi herop igen bagefter.

I2: Så sådan 10 minutter, klokken halv cirka.

Anden del

I1: Godt, så kører vi anden seance. Og vi finder lige de her billeder frem igen fra Bovbjerg strand (lægger billederne frem på bordet). Dem har vi snakket om lidt før, nu kommer der en ny opgave. Vi har nogle oplevelsesværdier. I får 9 oplevelsesværdier hver, og der er trygt. Der er inspirerende. Der er socialt. Der er smukt. Der er rumligt. Der er vildt. Der er åbent. Der er fredfyldt. Og der er mange dyr og planter (hver oplevelsesværdi lægges på bordet, som ordet siges). De her oplevelsesværdier, får I hver en plastiklomme med dem i og så vælger I tre, som I synes passer på Bovbjerg og strand. Har I nogle spørgsmål til nogle af de her ord, eller så må I meget gerne selv lægge den betydning, I synes, der passer til ordet.

SP8: Det der ord vildt? Er det sådan dyrevildt eller er det sådan... Jeg forstår det ikke helt.

I1: Det må være dyrevildt, det kan også være, at man synes, at der er mange kræfter i havet for eksempel eller... Ja, I må gerne lægge den betydning, som I synes, der passer med ordret og stedet. Ja?

Alle: Ja.

I1: Og så kan I holde dem lidt hemmeligt, så når alle har fundet tre, så viser vi dem.

SP8: Okay, så vi skulle tage tre har eller hvad?

I1: Ja, vælge tre.

(Pigerne udvælger tre fra deres plastisklomme).

I1: I har dem? Så må I bare gerne lægge dem frem, sådan at alle kan se dem. Det er lige meget, om I vender dem over mod os, eller bare over mod jer selv.

SP8: Skulle vi lægge dem på billederne?

I1: Nej, det er fint bare sådan der.

(pigerne lægger dem frem, så alle kan se, hvad de har valgt).

I1: Ja, der er lidt, som går igen, og ellers er der også meget forskelligt. Emilie, kunne du ikke tænke dig at starte med at putte et par ord på de her, hvorfor du har valgt dem.

EP8: Ja, fredfyldt, det synes jeg, er fordi at der er sådan... Der er stille derude på sådan en hel speciel måde. Det er ikke sådan fordi, det er lidt en blanding af fredfyldt og vildt, fordi man kan også stadig væk høre havet og sådan noget, men det er sådan ikke den samme larm der, som hvis du tager ind til byen. Øhm, og så smukt, ja, fordi det er smukt derude. Det er sådan vild og stor natur og sådan noget.

I1: Hmm, Tanja?

TP8: Rumligt fordi at man har meget stort plads til sig selv, og man kan næsten fylde det hele, når man er derude. Og smukt fordi det bare er smukt. Og åbent fordi det er næsten... Næsten ligesom rumligt, hvor det bare er åbent, og man kan se det hele.

I1: Nanna?

NP8: Ja, jeg har valgt rumligt, fordi det er et meget stort sted, og der kan være mange mennesker, uden at man sådan skal gå skulder mod skulder ligesom i en storby og sådan noget. Og trygt fordi der sker nok ikke så meget derude, så man kan sådan være dig selv og inde i sig selv og føle sig sådan lidt tryk. Og smukt, fordi det er ikke bare – det er ikke sådan et billede, som man sådan kigger på. Det er virkelig det man ser på, og det er sådan rigtig flot.

I1: Ja, Simone?

SP8: Ja, jeg har valg socialt, fordi jeg er aldrig derude alene. Jeg forbinder det med, at der er andre mennesker med derude, og det er hyggeligt og sjovt og sådan noget at være derude. Og så åbent derude, fordi der er ingen træer, så man kan se det hele. Og så inspirerende, det var fordi, at jeg kom til at tænke på en gang, hvor vi var ude at skrive digte derude, hvor vi skulle sådan skulle sidde og se på havet. Kan I huske det? (Ser på de andre). Det er de der, vi har lavet nede i rammerne nede på, ja. Hvor vi sådan skulle skrive digte.

NP8: Der var jeg der ikke.

SP8: Nej, der var du der ikke (alle griner). Det var der, hvor vi sådan skulle sidde og skrive ud til havet, og jeg syntes, at det var sådan ret inspirerende, fordi der var rigtig mange indtryk. Der er rigtig mange indtryk derude, sådan både med havet, klipperne og sandet og fyret og sådan noget.

I1: Hvad tænker I andre om inspirerende?

(?)

NP8: Jeg tænkte den også.

EP8: Vi har i hvert fald tit været på udeskole derude for at få inspiration.

I1: Til digte og... Hvad har I mere fået inspiration til?

EP8: Var vi ikke også derude, nej, der snakkede vi om det, da vi havde H. C. Andersen.

SP8: Vi var der. Vi var ude at se den der obelisk der. Vi skulle skrive en dagbogsform af den rejse, som vi havde været på.

NP8: Ja, som om at vi var H. C. Andersen.

SP8: Og der var H. C. Andersen. Han havde fundet en anden løsning. Han syntes, at Vestehavet det var noget af det flotteste, og han havde jo ikke set det så mange gange og sådan noget, så han var helt vildt overvældet over det.

NP8: Ja, men han var også rigtig sart.

SP8: Ja, og så der skulle vi så der ud og sådan opleve og bruge alle sanserne, så vi havde noget inspiration til, hvordan vi skulle beskrive det i vores dagbog, fordi vi skulle beskrive det som om, at vi var H. C. Andersen og sådan. Det var også sådan for sådan at få inspiration til det også.

I1: Og Nanna, du valgte trygt. Føler I andre jer også trygge?

SP8: Altså, jeg er mega bange for havet.

NP8: Jamen, nu er det så heller ikke ude i havet, altså men sådan inde på stranden og sådan noget.

SP8: (griner). Okay, inde på stranden og oppe i fyret, der synes jeg, at der er man tryg, fordi der er ligesom, der er ikke nogle lyskryds og sådan.

NP8: Der er ikke så stor chance for, at du bliver kørt over af en lastbil og sådan (alle griner).

SP8: Ikke fordi, at der er det sådan normalt (griner).

NP8: Nej, men der er en større chance for at du falder ned fra klitterne eller falder ned fra Bovbjerg Fyr eller drukner.

SP8: Det er så også ret farligt.

NP8: Ja, men det er så også

SP8: Men tænker man ikke sådan over, når man er derude.

I1: Men du valgte også lidt andre ord på at være tryg derude?

NP8: Ja.

SP8: Det var det der med at gå lidt.

NP8: Ja, fordi du kan jo bare gå en masse lange ture og tænke dine egne tanker og sådan noget. Det kan du også gøre, selvom du er mange, men du behøves jo ikke snakke, selvom du er en masse mennesker.

SP8: Det er jo også godt.

Alle: Ja.

I1: Hvad betyder det her område for jer? Bovbjerg og strand.

SP8: Jeg synes Bovbjerg, det er et dejligt sted. Det er sådan – det er bare Lemvig agtigt.

NP8: Det er sådan rigtig hyggeligt.

SP8: Det er sådan en ting, som vi har i vores omegn.

EP8: Men jeg synes også at den er mange ting på en gang. Fordi den er både vild, og man kan godt lave en masse ting derude, men alligevel så kan man også være stille og fredfyldt.

[SP8: Fredfyldt.]

SP8: Ja, og så er der sådan det der kunst derude, som man kan komme ud at se.

TP8: Ja, det skifter sådan hele tiden.

SP8: Ja, det er rigtig, rigtig godt.

I1: Det er oppe ved fyret?

NP8: Ja, og der er også sådan tit forskellige aktiviteter ude ved fyret. Og der sådan et skuespil en gang om året og alt muligt. Og vi kan rappelle ned af fyret nogle gange.

SP8: Og Vesterhavet, der tænker man bare... Okay jeg er jyde, når man er derude (griner).

NP8: Ja, det er bare fedt.

SP8: Ja, det er rigtig nice. Også fordi at jeg har en granfætter fra København, og når jeg sådan nogle gange har nævnt Vesterhavet for ham, så er han sådan, ej kan du godt holde til at være derude, og sådan. Ja, det er ikke særlig svært.

[NP8: Det er også dejligt.]

NP8: Det er ikke sådan.

I1: Dejligt, I må gerne tage jeres ord tilbage.

SP8: Skal vi bare putte dem i plastiklommen?

I1: Ja, I skal bruge dem igen.

(Pigerne putter ordene tilbage, mens I1 fjerner billederne af Bovbjerg og lægger billederne fra Klosterheden frem igen).

I1: Så har vi billederne fra Klosterheden, dem havde vi også fremme lige før. Så... Igen udvælg 3 oplevelsesværdier, 3 ord som I forbinder med det her sted.

(Pigerne finder tre oplevelsesværdier frem, men de kærligt pjatter lidt med hinanden).

NP8: Jamen, der er jo ikke nok. Jeg kan jo ikke (alle griner). Det er trist det her. (Nanna har tydeligvis svært ved at vælge).

I1: Yes, så lægger I dem bare frem.

(UL) (pigerne lægger deres oplevelsesværdier frem).

I1: Tanja, vil du ikke starte denne her gang?

TP8: Jo... Ehm, der er mange dyr der ude og der er også mange planter derude. Ehm... og det er også åbent, man kan også føle sig fri derude. Og socialt fordi at man kan have sine venner eller skolekammerater med ude eller familie.

I1: Er du eller I mest i skoven med andre?

TP8: Altså ikke med vennerne, men meget tit med familien.

I1: Og så i undervisningen også?

TP8: Ja.

I1: Er der nogle af jer, der tager derud alene?

SP8: Nu bor jeg lige sådan et stykke fra skoven.

NP8: Det gør jeg også.

SP8: Øh, så nej, men jeg tager da derud med min familie og går tur i hundeskoven og sådan noget.

NP8: Det gør jeg også. Vi går så ikke tur i hundeskoven, men vi er også bare nogle gange derude.

EP8: Jeg rider også nogle gange derude alene.

TP8: Jeg kan også godt finde på at cykle derud alene.

SP8: Altså nogle gange, når vi går derud, så kan jeg godt finde på at sakke lidt bagud, sådan at jeg går alene. Så det synes jeg er rigtig hyggeligt bare at gå.

NP8: Altså, der er også Klosterhedeløb derude nogle gange.

SP8: Hvad er det?

NP8: Det er sådan et løb, som du kan tage.

SP8: Hvorfor jeg aldrig hørt om det? (Griner).

NP8: Det er fordi vi tit løber i min familie. Det har vi gjort i hvert fald og stadig væk også. Og så har jeg også tit været derude og løbe til sådan et løb.

I1: Ja, kan du sætte lidt på det der med at sakke bagud og så bare

SP8: Jo, for det første så mine forældre, der er sådan, de gør lidt hurtigt. Og det magter jeg ikke, så jeg sakker altid lidt bagud og øhm, så går jeg bare og hygger og går og slapper af og tænker. Og nogle gange har jeg også hørt musik og sådan noget. Og så kan mine forældre være sådan lidt, Simone hvorfor går du ikke sammen med os andre? Ja, okay, det ved jeg ikke (griner).

I1: Nanna?

NP8: Det er inspirerende, fordi det er bare inspirerende at være derude. Det er et rigtig stort område og helt anderledes i forhold til for eksempel København og storbyer og sådan noget, og det er bare inspirerende at være derude. Og så er det fredfyldt, fordi der er sådan rigtig stille fra sådan alle mulige biler og lastbiler, der kører, og så er det bare fugle og vinden, som du kan høre derude. Og det er bare rigtig dejligt og behageligt. Og så er det meget rumligt, fordi det er et meget stort område at være på, og du møder ikke så tit så mange mennesker, medmindre det er sådan en rute, som du går på, så kan du godt møde mennesker.

I1: Er det dejligt?

NP8: Ja, det er fint. Det er... rart at kunne være sådan lidt alene derude også, hvis det er, at man gerne vil det.

I1: Kan du sætte et par ord på det inspirerende. Ved du, hvad du bliver inspireret til.

NP8: Jamen, det er bare at være udenfor og være lidt mere i naturen end at være indenfor med ens Ipad hele tiden og så.

I1: Hvad laver du så, når du er i naturen?

NP8: Vi går turer min familie og sådan noget. Så går vi bare.

I1: Ja, du har også valgt nogle? (ser på Simone)

SP8: Ja, altså jeg synes det er trygt, fordi for det første så er det ikke ligesom havet. Jeg synes der er lidt mere stille derude. Og så altså man føler sig bare sådan lidt. Her er jeg, der kommer ikke nogle her og så... Og det er fredfyldt også. Det fedeste er jo, hvis man kommer derud og der så er helt stille, og det eneste som man kan høre det er fugle eller sådan et eller andet, hvor man bare kan sidde og lytte. Og så inspirerende, det er fordi, at det er... Jeg har altid synes, at skov og sådan noget med træer. Det har været ret, altså ikke spændende, men det sådan det kunne være fedt nok at opdage nogle ting derude, som der ikke var nogle andre, der vidste noget om. Det synes jeg, det kan jeg godt lide ved at være i skoven. At man kan sidde og tænke over, nå gad vide, hvad der sker derovre, eller hvad foregår derhenne, eller et eller andet.

I1: Ja (ser herefter over mod Emilie).

EP8: Ja, vi har sådan tit være på udeskole derude, hvor vi sådan har lært om planterne og dyrene, så det forbinder jeg det meget med, når man sådan er ude med sin familie og så tænke på, når man så går tit et sted, så jamen det var der, at vi lærte det og det og det og sådan noget. Og socialt det er så fordi jeg er altså ikke sådan så tit fuldstændig alene derude. Jeg har altid et eller andet med mig eller derude med mine søskende eller sådan noget derude... Det... Og

trygt, det er fordi, jeg har været derude, siden jeg var helt lille. Så det er sådan noget, det falder mig meget naturligt bare at være fuldstændig tryk derude.

I1: Ja, spændende. Nanna, du sagde uh, det er svært med ordene. Var der flere, som du gerne ville have valgt?

NP8: Ja, både socialt, trygt og smukt og mange dyr og planter og alt muligt.

(alle griner).

I1: Dem allesammen? (griner)

NP8: Ja, fordi det er bare... Ja...

I1: Hvordan havde I andre det?

SP8: Jeg kunne have brugt...

EP8: Jeg kunne godt have brugt nogle flere.

SP8: Jeg tror godt, at jeg kunne have brugt alle ordene til at beskrive det med. Det er jo også svært at vælge de bedste.

I1: Ja. Hvad betyder det her område for jer? Kolsterheden.

SP8: Meget.

NP8: Altså, det betyder ret meget, fordi man har været der med børnehaven, SFOen og skolen. Man har bare været der hele tiden.

SP8: Man er vokset op i området, og så har man jo mange, altså

[NP8: Minder]

SP8: Meget af ens, ikke hjerne, mens sådan... Det er jo blevet dannet, fordi man jo har været derude. Min børnehave, det var sådan en skovbørnehave, så vi var sådan derude hver anden uge og sådan noget.

NP8: Det var min også.

SP8: Altså jeg har tit været i skoven og kan rigtig godt lide skoven. Så det betyder meget for mig, at vi stadig tager derud med skolen, og at det bliver... Altså at det stadig er godt og pænt og ordentlig derude.

TP8: Og det bliver brugt.

SP8: Ja, og at det bliver brugt, og der ikke ligger affald og alt sådan noget over det hele. For det gør der faktisk ikke.

NP8: Nej, det er meget rent. Og folk de samler sådan tit op efter sig selv

TP8: Eller andre. Der er mange som rydder op efter andre, som bare har smidt.

SP8: Og det er ikke så tit, at man sådan kommer ud til et bålsted eller lignende, hvor der ligger noget fra dem, der har været der før, altså... Folk er gode til sådan lige...

NP8: Der er sådan et godt sammenhold derude med at rydde op efter hinanden og vedligeholde det derude.

EP8: Og jeg tror, at der er mange, som gerne – der er meget glade for det derude, og som vil passe meget godt på det derude, som også gør, at det ser godt ud derude.

SP8: Ja, fordi vi er jo heldige at have så stor en skov lige ved siden af. Så det er jo...

NP8: Det er dejligt.

I1: Når I har Bovbjerg og I har Klosterheden. Hvad for et af områderne foretrækker I så?

Alle: Klosterheden.

I1: Ja, kan I fortælle lidt om hvorfor Klosterheden.

TP8: Jeg tror bare, at det er der, hvor vi har været mest

NP8: Ja, det er der, hvor vi har været mest. Vi er opvokset der sådan lidt agtigt (griner).

SP8: Altså, der er bare et eller andet med, jeg kan bare bedre lide skov end hav. Det har jeg altid kunne.

NP8: Det er bare sådan. Det er bare godt hele tiden.

SP8: Det er sådan lidt mere spændende, fordi man ikke se det hele ude i skoven hele tiden. Altså..

NP8: Det er sådan meget fascinerende, når du er derude med solen og om vinteren.

SP8: Ja, og så kan man være heldig at der kommer en hjort eller sådan et eller andet (griner).

NP8: Ja, vi har en gang gået, og så kom der bare sådan en hel flok af dådyr løbende eller hvad det nu var (griner).

SP8: Ja, og det er også selvom det bare er et dyr, der går forbi og der er helt vildt mange af dem ude i skoven, så ser man dem ikke, så det kan hurtig blive en stor oplevelse, at man har set en eller sådan et eller andet. En hare eller et eller andet.

NP8: Der er også sådan rigtig mange, som cykler derude. Mountainbike og løb sådan noget derude ja.

[SP8: Ja, der er mountainbikeruter og sådan noget derude, ja.]

I1: Spændende. I må gerne pakke ordene sammen, og så bare lige sende dem over til I2.

(Pigerne pakker deres ord sammen og giver dem til I1).

I1: Så skal det handle lidt om, hvad I laver udover. Altså ikke i jeres skoletid, men i jeres fritid. Så er I også I naturen i jeres fritid?

Alle: Ja.

I1: Ja. Hvad laver I der?

EP8: Jeg rider.

I1: Du rider.

TP8: Jeg går tit ture eller cykler.

SP8: Ehm, jeg er ikke så tit i naturen.

NP8: Nej, det er jeg heller ikke. Selvom jeg godt kan lide det, jeg er bare ikke sådan...

SP8: Ja nemlig. Altså jeg er mere – for det første så er der jo lige et stykke for at kunne komme derud, så det er ikke noget som man lige sådan selv gør. Så er det sådan en eller anden weekend, hvor man lige siger, skal vi ikke gå en tur i skoven eller sådan et eller andet. Jeg er mere sådan, at mine interesser de foregår ikke i naturen sådan.

NP8: Altså jeg kan godt lide naturen, og der er også nogle af interesserne, der forgår ude i naturen. Men jeg har aldrig gået til noget der sådan var udenfor i naturen. Jeg har aldrig gået til spejder eller sådan noget. Jeg har altid – det har altid været sådan noget inden for jeg har gået til, men det er ikke fordi, at jeg ikke kan lide naturen.

[SP8: Jo, det har jeg. Det har været sjovt.]

SP8: Det er først nu her, fordi før i tiden, der var jeg mere i naturen, fordi jeg gik til spejder, men det gør jeg ikke længere så.

I1: Og hvad med jer, er det sammen med venner eller familie, I er...?

EP8: Det er begge dele. Det er både sammen med – når mine søskende er hjemme eller i weekenderne at tage ud med hundene ud i hundeskoven eller og... Ja, og bare tage derud, når man bare har brug for ro, og så bare tag min egen hest en tur ud. Det kan jeg også godt lide.

I1: Ja, og hvordan med dig Tanja?

TP8: Jeg tager mest derud alene eller sammen med min familie.

I1: Ja, og du bor relativt tæt på, så...

TP8: Ja.

I1: Herligt... Hvad oplever I, når I er derude?

EP8: Mange ting. Det er meget forskelligt hvem man er – sådan om man er alene derude, eller der er mange forskellige... Altså man ser det fra mange forskellige vinkler, alt efter hvad man gør derude og hvad man - og hvem man er med og sådan noget. Fordi hvis jeg, som sagt, bare tager derud og rider en tur alene, så er det jo meget sådan for at få ro, hvis der er sket noget eller bare for at slappe lidt af og... Det er tit også sådan, at hvis mine søskende er hjemme, nu

er de alle sammen flyttet hjemmefra, så bare at komme ud med dem. Det er også fedt, og så lige få - også nogle gange få taget nogle dybe snakke og sådan noget. Det er også - det er også fedt.

I1: Hvad med dig Tanja, hvad oplever du, når du er ude? I fritiden?

TP8: At det er frit. Jeg lever mig helt ind i det. Altså jeg kan godt lide at være ude i skoven. Det kan jeg godt lide.

(pause)

I1: Hvad gør det fedt?

TP8: Det ved jeg ikke. Jeg tror bare, at det er at være alene og komme ud med sin familie og hygge sig... Og have det dejligt.

I1: Kan I fortælle om en særlig naturoplevelse, I husker fra jeres fritid?

SP8: Altså vi var - det er så lige et stykke herfra - men sidste, forrige sommerferie, der var jeg - det var da jeg stadig gik til spejder - der var vi på sådan en uge lang lejr, hvor vi skulle sejle langs Gudenåen i kanoer, og så skulle vi så overnatte på nogle øer. Det måtte man faktisk ikke, men det gjorde vi alligevel. Og så der var jo. Det var helt specielt, for så skulle vi selv ud at lave bålsted, og der var ingen toiletter. Og så var vi ude at prøve alle mulige ting, altså der sådan noget... Et sted, hvor de havde lavet sådan noget vandbane agtig bare ud af naturmaterialer og sådan noget. Så det var meget specielt også fordi, at der var en aften, hvor vi bare skulle sove - det var ligesom sådan en træstamme og så hang der hængekøjer ud sådan, og så var der lidt tag over. Så det var der, hvor vi skulle sove og sådan noget. Det synes jeg var meget speciel at prøve, at man var så meget udenfor, og slet ikke indenfor på noget tidspunkt. Det var sjovt, synes jeg.

NP8: Altså, jeg har prøvet med familietræf og sådan noget, så var vi ude ved en stor å, og så skulle vi så ro i kano, tror jeg, at det var - sådan halvdelen af åen. Og så havde vi nogle stop indimellem. Det var rigtig hyggeligt, og så bare være ude... Det var rigtig godt vejr, og så sejlede vi bare rundt i de forskellige både der.

I1: Ja. Har du en Tanja?

TP8: Altså jeg har kun sådan min... Vi har sådan nogle familiefester sammen, hvor vi tit er ude at spille rundbold, selvom - jamen også alle de gamle, de er også med til rundbold. Det er sådan min naturoplevelse, at det er hyggeligt, og at de gider at være med, i forhold til når de er så gamle.

EP8: Jeg har også været med – det var så med en anden spejdergruppe, ude på øh – det var i sommers til noget overlevelseselejr, også hvor vi gik rundt ude i skoven og sov i shelter og sådan noget. Og skulle fange vores egen fisk og sådan.

I1: Hvorfor var den særlig?

EP8: Det var meget specielt, men vi skulle også selv gøre noget for det, for at kunne få noget at spise og for at... Man skulle også tage sig lidt sammen for at kunne gå i sådan et forholdsvist godt tempo, for at kunne nå at komme over til de shelter der, inden det blev mørkt og sådan, ja.

I1: Spændende. Hvad med en dårlig oplevelse?

(pause)

SP8: Ej, men nu skal jeg jo lige tænke.

TP8: Jeg har ikke rigtig nogle dårlige oplevelser.

EP8: Nej, jeg kan heller ikke komme på nogle.

NP8: Jeg har kun gode.

SP8: Jeg synes hver gang, at man tager derud med sine venner eller familie. Så synes jeg ikke, at der er noget dårligt over det, fordi man er jo sammen med mennesker, som man godt kan lide, så der er jo ikke skænderier eller... Og vejret er jo egentlig. Man tager jo heller ikke – eller det gør vi i hvert fald ikke, derud, hvis vejeret det er dårligt, så jeg synes egentlig ikke, at der sådan har været noget.

NP8: Det kan godt være, at man i starten synes, at det er lidt træls, at man skal ud i skoven og gå, men det bliver mega hyggeligt, når man kommer derud først.

SP8: Ja, jeg synes ikke, at jeg har nogle dårlige oplevelser.

Alle: Nej.

I1: Det er også helt okay. De steder, som I besøger med Udefriskolen, kunne I selv finde på at tage derud i jeres fritid? Det har I lidt svaret på.

Alle: Ja.

SP8: Ja, det gør vi tit.

NP8: Ja, det har vi været.

SP8: Vi tager til Møllesøen. Det gør vi tit.

NP8: Ja, det gør vi også. Og skibakken derude. Og skovlegepladsen der har vi også været og sådan noget.

SP8: Vi har også været ved Bovbjerg Fyr at gå.

NP8: Der har vi også lige været med min familie.

SP8: Der er faktisk mange af stederne – men nu er min mor så også lærer her, så hun kender jo stederne ikke også. Så vi tager næsten altid til et sted, som vi er med skolen, når det er, at vi er ude.

I1: Ja. Og det er primært familie hører jeg, men tager I også derud med hinanden?

SP8: Altså jeg har nogle veninder inde fra Lemvig. Vi har nogle gange gået tur derude. De havde sådan en fetich på et tidspunkt, hvor de var ude at cykle sammen, hvor de kørte mountainbikes. Det gad jeg så ikke lige, men så har vi så gået ture sammen derude. Men ellers så er det tit, det er mest familie sådan.

[TP8: Nej.]

EP8: Jeg tager også tit derud og rider sammen med nogle af mine veninder og sådan noget. Så jeg er egentlig også – det er nok lige meget med familie og venner. Det er sådan lidt forskelligt.

I1: Hvad med nogle af de aktiviteter, som I har lavet i udeundervisningen, er det nogle, som I også laver I jeres fritid?

NP8: Ikke altid, fordi det er nogen gange nogle, som man skal være ret mange til, og så er det lidt svært, når man sådan kun er 4 i en familie.

SP8: Vi har været ude at fiske nogle gange med skolen, hvor vi sådan skulle kigge på, hvilke fisk det var og sådan noget. Det gør vi også nogle gange selv altså tager ud at fisker. Men det er tit sådan nogle lege og løb, hvor man skal være mange for at det kan lade sig gøre, så ikke sådan ud over bål og snobrød og alle de der basis ting.

I1: Tror I, at det at I alligevel for eksempel laver bål og tager nogle steder hen med Udeskolen-tror I, at det gør, at det er det det inspirer jer til at gøre det med familien også.

SP8: Det tror jeg ja, fordi så får man gode oplevelser derfra.

NP8: Ja, fordi vi har jo gode oplevelser med skolen og så, når vi så tager derud med familien, så bliver det også nogle gode oplevelser.

SP8: Ja, jeg har tit været hjemme og sige, ej, det her, det lavede vi med skolen, det skal vi altså lige prøve og sådan noget. Og det er altså meget sjovt, og så prøve det med nogle andre. Og så fornemme, hvad de synes om det, og sådan noget.

I1: Har du et eksempel på det?

SP8: Jamen vi – de der – nu skal jeg lige tænke mig om, for der var nemlig det der brændenældesuppe, som vi havde lavet heroppe. Og der tog vi så ikke ud i skoven for at lave

det, for vi har et bålsted ude i haven, men så lavede vi det så herhjemme og så prøvede at se om vi kunne efterligne det. Det var meget sjovt.

(Dreng fra mellemgruppen kommer ind og siger hej).

I1: Kan I fortælle om nogle af de forskelle og ligheder, der er, på de naturoplevelser, som I får i skolen og så dem, som I får i fritiden?

SP8: Der er ikke noget fagligt indover i fritiden. Det er der jo så i skolen.

NP8: Altså jeg har så en moster, som der sådan er meget – kan rigtig godt lide naturen. Og hun har et sommerhus ude i skoven. Så der er det også sådan, at vi sådan lære, hvordan man skal sådan – hvad er det nu det hedder – tænde et bål. Og sådan lave for eksempel en ske ud af noget træ og sådan noget. Så der er der også sådan lidt fagligt indover.

EP8: Ja, men altså det der med, at det er fagligt, når man er i skolen. Min far kan godt lide – han går meget op i, at vi skal vide noget om naturen, så det er tit sådan: "Hvad for et træ er det der?" og "Hvad for en slags dyr er det der?" og sådan noget, men ellers så er det ikke sådan.

SP8: Men gåturene er meget ens, fordi man går jo med nogle, som man godt kan lide og så snakker man og hygger sig. Det gør vi også når vi er herovre, så det er en af de ligheder, der er.
(pause)

I1: Ehm... Har I lyst til at søge den der... Kan I lide fagligheden?

Alle: Ja.

EP8: Jeg kan bedre lide det, end når vi sidder nede i klassen. Jeg lærer det på en helt anden måde.

NP8: Jeg kan også bedre lide at være ude i skoven og så lærer det og sådan noget. Men det er jo også godt, at vi har nogle timer, hvor vi sidder bænket til en stol, fordi ellers så er det jo ikke sjovt at komme ud i en skov.

SP8: Nej, nej, der er noget, som skal være kedeligt, for at der er noget andet, som er sjovt.

NP8: Ja, det er jo det.

(alle griner)

I1: Nu det at I modtager udeundervisning, tror I, at det har betydning for, at I kommer mere i naturen i jeres fritid?

SP8: Ja.

NP8: Ved nogle tror jeg.

SP8: For mig gør det, fordi ellers så tror, så ville vi ikke gøre det i vores familie.

NP8: Ja, ellers så ville vi være helt indelukkede ved os.

SP8: Ja, altså man bliver jo nødt til at få nogle gode oplevelser et eller andet sted fra i naturen.

NP8: Hvis det kun har været sådan dårlige oplevelser, så gider du jo ikke at tage derud i fritiden.

SP8: Og det gør lærerene også meget ud af at man skal få nogle gode oplevelser derude. At det – man kan mærke på lærerene, synes jeg i hvert fald, at når man kommer derud. Det er ikke bare sådan noget, som bare lige skal overstås, at nu gør vi det her fordi at der er noget, som vi har fået at vide af staten, at der skal være mere aktiv undervisning og sådan noget. Men at de har faktisk lagt noget arbejde i det og gør noget ud af, at det også skal være sjovt for os. Og det synes jeg er fedt, at man også kan mærke, at de også er engageret i det og prøver at gøre det så godt som muligt.

I1: Hvad tænker I? (ser på Emilie og Tanja)

EP8: Altså jeg tror, at jeg ville være lige meget derude, fordi vi er sådan meget natur familie. Naturen er god og sådan noget, ja, så... (griner).

TP8: Ja, det tænker jeg også.

I1: Så det ligger naturligt hjemmefra også.

TP8: Ja.

I1: Kunne I godt tænke jer at være mere ude i naturen?

NP8: Ja.

SP8: Ja.

TP8: Ikke rigtig. Jeg er tit ude i naturen.

EP8: Mener du i skolen eller i

I1: Ja, vi kan tage i skolen først.

SP8: Ja, det kunne vær meget lækkert.

TP8: Ja, det kunne være meget rart.

NP8: Ja, sådan nogle flere gange. Det kunne være godt.

SP8: Ehm antallet af undervisningstimer, det snakkede vi også om før, men antallet af undervisningstimer, hvor det foregår udenfor. Det er faldet efter, at man er blevet ældre, fordi der er nogle ting. Dem kan man bare ikke. De skal læres og dem kan man ikke trække udenfor. Der var det det, der havde vi mere, da det var, at vi var yngre. Det er også det med, at nu tager vi mere ud og ser virksomheder og sådan noget... Museer... Så jeg kunne godt tænke mig noget mere i skolen.

I1: Hvad med i fritiden?

NP8: Ja.

SP8: Ja. Jamen, jeg er meget indenfor. Ja, og alle de ting, som jeg laver de foregår indenfor, så jeg... altså jeg er zumba instruktør på sådan et fitness center, som ligger lige ned til havnen. Og der har jeg også forslået flere gange, at når det bliver godt vejr, så kunne vi måske prøve at danse udenfor. For det kunne være meget fedt også at trække noget af det udenfor.

NP8: Ja, og så... Nu ved jeg ikke, hvad jeg skal sige (griner). Altså vi – altså jeg er nogle gange udenfor sammen med min mor ude i haven, men det er sådan mest om sommeren, hvor vi så skal plante frø og sådan noget, blomster og sådan noget, men jeg har også en kanin, som jeg tit er ude ved.

I1: Er der andet I tænker, er ville gøre, at I kom mere ud.

SP8: Jeg tror, at hvis jeg boede tættere på skoven, altså hvis jeg boede sådan et sted, som Emilie hun bor, så ville jeg også klart være mere udenfor.

NP8: Det ville jeg helt klart også.

SP8: Og hvis man nu havde flere, altså hvis man boede på landet og nu havde flere dyr, som man skulle passe og sådan nogle ting, så er det jo en selvfølge, at så er man mere udenfor. Ikke også. Men gør jeg bare ikke. Jeg er by pige (griner).

I1: Det var faktisk - medmindre du har noget I1?

I2: Nej.

I1: Så er det det, som vi havde. Så hvis I har noget på hjertet, I gerne vil have med, som I synes, at vi ikke har været omkring, så må I gerne sige det nu. Eller hvis I har nogle spørgsmål.

SP8: Vi har været godt omkring i hvert fald.

(Alle griner)

I2: Ja, I har også været gode til at svare.

I1: Ja, I har været rigtig gode. Tusinde tak for hjælpen.

NP8: I kunne godt bruge det?

I1: Det tror jeg helt bestemt, at vi kan.

Bilag 23: Transskription – fokusgruppeinterview drenge 8. klasse (ID8)

Dato: 15.04.2016

Kl. 8.15-10.00

Interviewer: Anne Houmøller = I1, Laura Bjerre = I2

Deltagere: Sebastian = SD8

Benjamin = BD8

Daniel = DD8

Første del

(Kamera og diktafon sættes i gang)

I1: Så kører det. Kan I huske, hvad vi hedder?

BD8: Øh, neeeeej.

DD8: Nej.

SD8: Nej. Det har vi glemt.

I1: Nej. Jeg hedder Anne (peger på sig selv og derefter på I2)

Alle: Kathrine, Kathrine?

I1: Laura.

DD8: Tæt på.

I1: Ja, det var tæt på.

(UL) (drene snakker om det forkerte navn).

I1: Og det var Benjamin, Daniel og Sebastian.

Alle: Yes.

I1: Så har vi styr på det.

(UL)

I1: Allererst, så vil vi gerne sige tak fordi, I har lyst til at hjælpe os. Det er jo sådan, at det er faktisk jer, som er eksperterne, for vi har set lidt fra en dag med jeres udeskoleundervisning, men ellers så er det jer, der ved, hvordan I oplever naturen, når I har udeundervisning, og hvad det er, I laver, og hvad I har lavet førhen også. Så det er det, som vi skal snakke om. Og det er ikke sådan, at der er noget rigtigt eller forkert, så I skal bare sige, hvad der falder jer ind.

BD8: Ja, ja.

DD8: Ja.

I1: Perfekt. Og det er selvfølgelig frivilligt at være med, så hvis I ikke længere har lyst, så skal I bare sige til også. Og I bliver anonyme i interviewet, når vi skriver jer ind, så får I nogle fiktive navne, så man kan ikke se, hvem der siger hvad.

(UL) (der jokes kort med, hvilke navne, som de gerne vil have)

I1: Ja, så vi kører to seancer og der er saft. Det må I gerne tage af. Vil I have noget nu? I2 kan sænke op (I2 skænker op). Og der er vindruer, og det spiser I bare af løbende.

(UL)

I2: Nu har vi godt nok repeteret navnene, men kan I ikke hver især lige sige, hvad I hedder og så hvor I kommer fra.

(UL)

BD8: Jamen, jeg hedder Benjamin, og jeg kommer inde fra Lemvig af. Øh ja, skal jeg også sige alder og sådan noget?

I1: Du må godt sige, hvor mange år at du har gået her på skolen.

BD8: Nå jamen, jeg har gået på skolen i snart to år, tror jeg.

DD8: Jeg hedder Daniel. Jeg bor omkring – jeg bor i Gudum. Og jeg har gået på skolen i 4 år.

BD8: Har du kun gået her i 4 år?

SD8: Ja, jeg hedder Sebastian og jeg har også gået på skolen her i 4 år.

I1: Ja, og du kommer fra?

SD8: Ja, jeg kommer fra Lemvig.

BD8: Ja, du bor i Lemvig, men kommer fra Gudum.

SD8: Ja, ja, men altså, ja. Jeg bor i Lemvig nu, så det er egentligt fuldstændig irrelevant.

I1: Okay, det er helt fint. Kan I fortælle lidt om, hvad I har lavet til udeundervisning og i forbindelse med jeres udeskoledage? Når I er i naturen.

BD8: Ja, så har vi lavet alt muligt.

DD8: Ja, det er meget forskelligt sådan.

BD8: Altså det kommer an på, nogle gange så har det også været med sådan, hvis vi har haft projekt – for eksempel, da vi skulle skrive stil, der var vi ude at se de forskellige steder, hvor personen havde skrevet dem.

SD8: Nåhr, det der H. C. Andersen.

BD8: Ja. Der havde vi så været henne der, hvor han havde været henne på de forskellige steder og sådan noget.

SD8: Ja, og så var der selvfølgelig den tur, som vi har været på, hvor vi

BD8: Ja, hvor vi bare lavede alle mulige forskellige aktiviteter.

DD8: For at teste det sådan, at vi skulle omsætte det til, at det kunne blive til gavn for andre også.

BD8: For eksempel så er vi i gang med at lave sådan en facebook side om for eksempel forskellige aktiviteter, som vi kan lave i skoven fordi, at vi har om innovation.

[DD8: Innovation.]

BD8: Vi har nu, så det er sådan det.

I1: Ja, det var den udeskoledag i mandags?

Alle: Ja.

I1: Ja, spændende. Hvad med, har I noget sådan længere tid tilbage fra nogle af de andre klassetrin?

BD8: Ja.

DD8: Ja.

BD8: Ja, jeg kan huske sidste år, der havde vi det der, hvor vi skulle ud og lave sådan nogle rollespil ude i skoven. Det der Robin Hood ting der.

SD8: Nåhr ja, Robin Hood.

BD8: Det var fordi, vi havde læst novellen på

SD8: På engelsk.

BDM: Ja, vi havde læst den på engelsk. Så det var i engelsk, så skulle vi ud at fremføre det der rollespil ude i skoven.

DD8: Det viste de så for os, som er et år yngre.

BD8: Gjorde vi?

DD8: Ja, det kan jeg huske.

BD8: Det kan jeg ikke huske.

SD8: Nej, det kan jeg heller ikke.

BD8: Men ja det var så ud i skoven, hvor vi var ude at lave sådan nogle forskellige aktiviteter med det og sådan noget.

I1: Ja, hvordan var det at omsætte det?

BD8: Det var fint nok.

SD8: Ja, det var da hyggeligt nok.

BD8: Det var fint nok bortset fra, at jeg hoppede ned i det der mudder der (griner).

I1: (griner) Hvad skete der?

BD8: Jamen det var fordi, at jeg skulle hoppe over en å, og så lignende det at der var jord. Og så var det selvfølgelig mig, der skulle hoppe først. Så sad jeg i mudder til knæene, fordi det bare var sump. Så det var ikke lige...

I1: Så var du uovervindelig bagefter, eller?

BD8: Nej, jeg skulle lige – lige have det der væk, og så lige sidde ved bålet i noget tid og så...

DD8: Og så kom din mor med nye sokker til dig (griner).

BD8: Ja, ja.

DD8. Og skoene.

I1: Det var godt. God mor.

SD8: Ehm, jeg kan huske, at vi engang har været ude på Hjerl Hede og lave skuespil. Det var det første år her, tror jeg vist.

BD8: Ja, der gik jeg her ikke.

SD8: Nej, der gik du her ikke. Men ja, det har vi vist også på optagelser. Nogle rigtig gamle optagelser. Jamen, det er jo for eksempel sådan noget, som vi laver. Vi var også sådan på lejr sidste år.

BD8: Ja, det er vi så hver eneste år.

SD8: Ja, men sidste år, der var vi også ude på Hjerl Hede.

BD8: Ja, der var vi ovre ved Hjerl Hede. Og så ude på sådant et... Hvad hedder det? Spejderhus eller sådan noget.

DD8: Vi boede jo teknisk set i telte.

BD8: Ja, det var der nogle, der gjorde. Vi var nogle, der fik lov til at sove indenfor.

I1: Boede I allesammen i telte eller?

DD8: Ja, det var kun de største.

BD8: Ja, det var bare de to største klasser, der sov i telte, tror jeg.

DD8: Ja, men det var kun os fra senior. Der var 4, der sov i telt.

BD8: Ja, vi var nogle, der var så heldige at sove indenfor.

(?)

I1: Okay, er det noget I gør hver gang, at I er på lejrskole, så de ældste, de skal sove udenfor?

BD8: Ja.

SD8: Ja.

BD8: Det er fordi, at der ikke er nok plads.

I1: Okay, så hvordan er det?

BD8: Det er fint nok, hvis der er ordentlig vejr. Hvis det er ekstremt regnvejr, så

DD8: Sidste år, der var det ekstremt koldt.

SD8: Sidste år, der regnede det måske lige lidt.

BD8: Hvis der er ekstremt regnvejr, så er det sgu ikke så sjovt.

DD8: Men jeg synes faktisk også, at det er ret hyggeligt, for eksempel også hvis selvom det regner, fordi at man kan ligge derinde og så høre det der regn der på teltet. Det er faktisk meget hyggeligt.

[BD8: Men det er sygt koldt.]

DD8: Så længe teltet ikke er utæt, men det var det så.

BD8: Ja, det var vores.

DD8: Ja, det var vores også.

I1: Okay (griner). Kan I fortælle lidt om, hvordan det er at have undervisning udenfor i naturen.

DD8: Anderledes end indenfor rigtig meget, fordi man tænker – så når man tænker tilbage på en normal dansk time, hvor vi bare får forklaret en masse ting. Man husker jo ikke særlig meget af det, men hvis sådan en udeskole – Jeg kan da huske, at vi har før haft om kortfilm, og det var ude i skoven. Det er det eneste, som jeg kan huske fra det forløb, det var, da vi var ude i skoven og filme, og vi faktisk var ude at bruge det i praksis.

BD8: Altså nu kommer jeg fra en stor skole i Lemvig. Den største, som vi har derinde, hvor vi ikke brugte så meget udenfor, det er mere sådan indenfor. Så det er anderledes og lave alt det der udeskole noget der, men det fungerer meget godt, synes jeg.

I1: Ja, hvad fungerer godt ved det?

BD8: Ehm... Bare at man får lov til at være ude i naturen og sådan noget.

DD8: Bevæge sig.

BD8: Ja, i stedet for at sidde stille på en stol.

DD8: Ja, det passer også meget godt til dig.

I1: Hvad med dig Sebastian?

SD8: Øh, altså jeg synes jo, at det er meget – hvad kan man sige – du lærer jo tingene hurtigere, og de sidder bedre fast, når du er udenfor, for med fysisk

BD8: End når du selv laver dem.

SD8: Når man selv er praktisk i det, så kan man bedre huske det. Ja, altså det er meget letter bare i princippet, når du laver det, i stedet for bare at sidde og få det forklaret og så bare sidde og prøve på at huske det.

I1: Hmm. Kan i sætte lidt ord på, hvad I har lært?

SD8: Øh, lad mig lige se.

BD8: Altså vi har for eksempel lavet det der H. C. Andersen noget. Der har vi skulle skrive en stil ud fra hans den der Mit Danmark.

SD8: Vi skulle skrive en kopi, en dagbog, fra hans

DD8: Vi skulle selv sådan skrive dagbogen, som om vi var H. C. Andersen.

BD8: Og så skulle vi så bare skrive det i – vi fik hans dagbog, den han havde skrevet. Og så skulle vi så bare skrive den med andre ord. Altså for eksempel han havde skrevet i det der meget gammeldags sprog, og så skulle vi så skrive det i sådan lidt nyere sprog. Og så også altså putte nogle ting på.

I1: Ja, hvad har I oplevet?

Alle: Altså...

SD8: I forhold til H. C. Andersen?

I1: Nej, bare generelt til udeundervisning og udeskoledage.

DD8: Det kunne vi også godt se i min gamle klasse, der lagde vores lærer vægt på, at vi skulle have et godt fællesskab og sådan noget, så der var også nogle dage, hvor vi tog ud. Så sad vi måske i sådan 2 timer, hvor vi sådan fik noget lærdom ind i det. Og så brugte vi en del på bare at blive rystet sammen derude, fordi det kan man ikke rigtig indenfor i en klasse. Altså hvor man bare sidder.

BD8: Altså er det udeskole i naturen eller er det bare generelt?

I1: I naturen, ja.

(Der spilles nu musik i idrætssalen)

BD8: Okay. Altså vi havde også det der med engelsk, hvor vi havde lavet - skulle lave det der rollespil. Det var også på engelsk, at vi skulle gøre det. Hvad har vi ellers lavet?

SD8: Jamen, så var der også igen den der Hjerl Hede tur, så synes jeg i hvert fald, at vi

BD8: Ja, der lærte vi meget om historie.

SD8: Ja, der lærte vi meget om historie. Hvordan det var... På den tid af året... Den tid af Danmark. Det var tidlig middelalder, vil jeg tro, hvis jeg husker rigtigt. Men der, det synes jeg da, at det var meget hyggeligt. Fordi vi fik ikke engang lov til at gå med vores mobiler. De

skulle blive liggende i sådan nogle små kasser. Så man skulle bare gå rundt... Og så skulle vi filme nogle scener, som der var planlagt på forhånd og sådan noget.

I1: Hvordan er det, det med at lægge mobilen væk?

BD8: Det er ikke rart, den skal helst ligge i lommen.

DD8: Ja, med lynlåsen lukket.

BD8: Nej. Nåhr, jo, jo, jo.

DD8: Han tabte jo sin nye Iphone 6 ude i skoven.

[BD8: Iphone 6s.]

DD8: Iphone 6s, ja.

BD8: (griner) Det var, vi var, hvad var det? Nåhr jo, det var... Det var faktisk det, H.C. Andersen (?). Der vi skulle til Lærkehøj. Den der Lærkehøj, der ligger ude i en eller anden skov. Så var vi ude i sådant et terræn. Så mig og en, der hedder Mikkel fra vores klasse, vi skulle selvfølgelig lige gå en smutvej, som så viste sig at være en omvej. Så skulle vi hoppe over en eller anden ting, så i stedet for at gå på den sti der, så vi jo selvfølgelig ind i mellem alle de der træer der.

Og så havde jeg så glemt at lukke min lomme, og så røg min telefon så ud af den, og så

SD8: Og ham der Mikkel, han havde sagt til ham flere gange, at han skulle lyne sin lomme.

BD8: Ja, men den havde jeg så nok lige glemt. Også fandt jeg den aldrig igen. Ja...

I1: Så fra nu af, der er lommen lynet.

BD8: Ja, det er den. 24 7.

SD8: Du har da allerede smadret din nye.

BD8: Jamen, det var fordi, at jeg havde den i hånden, og så tabte jeg den. Det var ikke fordi, at den røg ud af min lomme.

I1: Nå... Men hvad er det bedste ved udeundervisning i naturen?

DD8: At man bruger sin krop. Nu er jeg en person, der rigtig godt kan lide det der med ikke at sidde stille alt for længe, fordi at jeg har – kan godt lide sådan altid at være i bevægelse. Det er meget rart for mig nogle gange lige og komme ud og så lige lære på en anden måde, end bare blyant og papir. Eller tavleundervisning for den sags skyld.

BD8: Det kunne være fedt, hvis vi skulle ud på et eller andet fodboldstadion.

SD8: Jamen, altså, det er jo bare meget sjovt at lære udenfor, og du får meget mere praktisk ind. Jeg tror bare, man synes bare, at man kan følge bedre med, og det er meget sværere at glemme, så... Ja, altså det synes jeg i hvert fald, er det bedste ved det. Det er, at man kan huske det. Og så når det også samtidig er sjovt, så er det jo fedt nok.

DD8: Ja.

BD8: Ja.

I1: Er du enig Benjamin?

BD8: Ja, ja. Helt enig.

I1: Har du andet?

BD8: Nej, jeg tror ikke, at jeg kan tilføje noget til det, som Sebastian har sagt. Det var vist det hele inden for det der spørgsmål, tror jeg.

I1: Hvad er så det værste ved udeundervisning og udeskoledag?

SD8: Hvis det regner.

DD8: Hvis man...

BD8: Ja, hvis det er pissekoldt. Det er godt nok det værste.

DD8: Ja, fordi du fokuserer ikke særlig meget på det, der sker, fordi du tænker mere på, hvordan kan jeg lige få varmen lige hurtig.

BD8: Hvis det er koldt, så er du heller ikke – så fokuserer du mere på, at der er koldt end at følge med i det, der sker.

I1: Kan I prøve at sætte lidt ord på, hvad det betyder for jer at være ude i naturen, når I har undervisning.

SD8: Jamen, det betyder meget. Det kommer også an på tidspunktet, for hvis nu der er en projektfremlæggelse, og så man har siddet inde de fleste dage, og så får man at vide, nu skal I ud at prøve noget nyt, så I måske kan få noget inspiration. Hvis nu man for eksempel skal skrive en stil sammen eller sådan noget. Så er det jo meget dejligt, så kommer man ud, så kan man opleve lidt mere. Så får man en masse inspiration og det kan hjælpe på, hvad kan man sige, ens opgave. Så det er i hvert fald en stor ting ved det, synes jeg.

BD8: Ja, også det at - hvad var det nu jeg lige tænkte på? Det var... hvad fanden kan det have været? Jamen Daniel, har du noget, så tænker jeg lige videre. (UL)

DD8: Hvad var spørgsmålet?

I1: Hvad det betyder at have undervisning udenfor i naturen?

[DD8: Nåhr]

DD8: Det betyder meget for en, fordi du lærer sådan de ting, altså jeg kan ikke rigtig huske noget fra – det eneste jeg rigtig kan huske fra nogle af de forløb, som vi har haft, det er udeskole, som vi har haft, og der kan man alligevel få rigtig meget viden på kort tid, fordi du

får lov til at bruge dine hænder. Og nu ved jeg godt, at der er andre, som overhovedet ikke kan finde ud af det der med at bruge sine hænder, men for mig betyder det rigtig meget.

BD8: Ja, jamen sådan er jeg også.

DD8: Det er vi faktisk rigtig mange, der er i vores klasse.

I1: Hvad tænker I, når jeg siger natur?

DD8: Frihed.

SD8: Skov.

BD8: Ja, hundred på en skov. Men nu... Altså jeg er egentlig ikke den der er sådan vildest med naturen, men altså sådan i min fritid, der er jeg ikke ude i naturen. Jo altså kun, når jeg spiller fodbold, men ellers så er jeg ikke. Men det er jo fint nok, når vi er det med skolen, men det er bedre end at sidde inde.

DD8: Jeg tror, at jeg er det mest naturmenneske af os tre, der sidder her.

BD8: Du bor også ude i.

DD8: Ja, der er ikke så langt for mig. Så jeg er næsten uden for hele tiden, og det er når jeg går på arbejde.

I1: Kan du uddybe friheden?

DD8: Altså min søster og jeg, vi plejer tit at tage vores hund med ud. Og hun har fået en kæreste, der går rigtig meget op i naturen og de vil meget gerne have mig med ud og så hunden og sådan. Vi plejer tit at tage ud i skoven, dog ikke lige nu.

BD8: Kan han godt holde til det?

DD8: Ja (griner).

I1: Og det er frihed for dig?

DD8: Ja, hvor man ikke lige tænker på alt det sociale og folk, der er sure på en, eller alt sådan noget.

BD8: Altså frihed for mig er udenfor, ude i naturen, det er helt klart på en fodboldbane.

DD8: Jamen det er det også for mig. Det er bare frihed på en anden måde.

BD8: Ja, men jeg kan også godt følge dig.

DD8: Fordi på en fodboldbane, der skal du også tænke over, hvad det er, at du laver. Det behøver du ikke ude i en skov, for der er ikke rigtig noget, som du kan gøre forkert.

SD8: Men altså, man kan jo sætte ild til en skov også?

DD8: Ja, ja, men (alle griner).

I1: Hvad tænker du Sebastian, når jeg siger natur?

SD8: Jamen, der tænker jeg jo praktisk arbejde... Jeg er mange gange udenfor med min far, og så sidder vi - så skal vi lave et eller andet, for eksempel at vi skal ud, og når vi skal hente pynt til, lad os sige påske, så skal vi ud i skoven og finde pinde og sådan noget og grankogler, som vi kan pynte op med. Det er fordi, jeg bor jo inde i byen, så jeg er ikke vildt meget ude i naturen. Det er kun

BD8: Arh, det kan jeg godt skrive under på, at du er.

SD8: Og jeg går ikke længere til fodbold, så jeg er kun udenfor, når jeg er på vej hjem fra skole, eller at jeg skal lave noget udenfor. Altså det er dejligt at komme ud i naturen en gang imellem. Og så synes jeg, at hvad kan man sige, at det er bare... Du får en anden indstilling, end når man går rundt inde i byen. Men så til gengæld, hvis det regner, så gider man ikke være udenfor.

DD8: Det vil jeg gerne. Jeg kan godt lide at være udenfor, når det regner.

BD8: Nej, det er kun når... Nu snakker jeg lige fodbold.

I1: Hvordan bliver indstillingen anderledes?

SD8: Altså på en fodboldbane?

I1: Nej, jeg spørger lige Sebastian.

SD8: Nåhr. Ja, indstillingen den bliver anderledes, hvor at regn det gør dig jo bare automatisk, hvad kan man sige - det synes jeg i hvert fald - så bliver man bare sur. Altså sådan her (knipser med fingrene). Og jeg hader at være udenfor, når det regner. Især hvis jeg ikke har regntøj på og sådan noget, fordi så går man rundt, og så er man våd resten af dagen, og så lugter man lige lidt bagefter i et stykke tid. Og så det første, som man skal, det er, når man kommer hjem. Så skal man ordne alt det der tøj der, som der er vådt, og så skal man i bad. Og så går der - der går bare lig den der ekstra tid, og man bruger meget energi på at være sur og tvær, og så er det til gengæld også en rigtig god følelse, når man så endelig kan slappe af igen.

BD8: Ja, altså nu vil jeg sige altså på en fodboldbane, der kan du ikke føle dig mere - Når det regner, det er det bedste, for så kan du komme ned i alle glidende tacklinger og sådan noget, fordi banen den er våd. Det er... Så er det ligegyldigt, om man bliver våd, og alt det der jo. Det...

DD8: Altså jeg plejer tit, sådan derhjemme i weekenden, så plejer jeg tit - jeg gider ikke rigtig ud, hvis det allivel bare er høj solskin, for så synes jeg bare, at det føles sådan ubehageligt i længden at have det alt for varmt og sådan noget. Så jeg går tit ud, hvis det bare er sådan helt stille og roligt og bare drypper. Ligeså stille regnvejr uden, det skal bare ikke blæse, så er jeg ligeglåd hvad vejr det er. Så længe at det ikke blæser, så vil jeg gerne ud at have det... Jeg elsker for eksempel at cykle i regnvejr. Det er det bedste (pause). Og så ud i skoven.

SD8: Hvad så hvis det bare pisser ned med regn?

DD8: Det er fuldstændig lige meget, så længe at det ikke blæser.

BD8: Nu holder du fandeme op (smiler til Daniel).

I1: Hvad er så ikke natur?

BD8: Ikke natur?

DD8: Det er biler.

SD8: Asfalt. Ahr, okay...

BD8: Jamen det er jo...

DD8: Byen. Larm af biler. Industri.

SD8: Ja, det er jo – altså industriel øhm arbejde, og så – det er jo bare –

DD8: Menneskearten er ikke på en måde, det har udviklet sig til, at det ikke er natur mere, fordi man har udviklet sig som om, at det skal trække sig mere og mere væk fra naturen.

(pause)

SD8: Så har du aldrig set folk, der hedder Amish?

(Pause)

DD8: Nej.

BD8: Nej.

SD8: Nej, okay. Ved I hvem det er? (Ser på I1 og I2). Nej, okay.

(alle griner)

(UL)

I1: Hvad er naturen for noget?

BD8: Jamen naturen det er – det er en skov. Det er alt muligt udenfor, uden for byen. Ja, ude på landet for eksempel, ude på en mark. Det er jo også noget natur derude. Alt udenfor en by, hvor der ikke er huse og biler og fabrikker.

SD8: Ja, hvad kan man sige, natur, det er det, som jorden bare er bygget af selv, sådan uden

BD8: Ja, sådan som den var blevet skabt.

SD8: Ja, uden mennesker har pillet ved den.

I1: Er fodboldbanen så natur?

BD8: Ja.

SD8: Det kommer an på, hvad det er for en fodboldbane... Hvis det er kunstgræs, så er det ikke natur.

BD8: Nej, nemlig.

DD8: Det er blevet lavet til natur, fordi det er nærmest natur, ikke.

BD8: Det er blevet lavet til udendørs brug.

DD8: Ja.

I1: Ja. Nu skal vi have jeres tegninger frem.

DD8: Yes.

BD8: Jamen jeg har altså. Jeg var der ikke den dag, men jeg har altså misforstået den tegning, for jeg har tegnet en gang, hvor vi var på McD, men jeg kan godt (peger på sit hoved).

I1: Men du kan godt finde en anden naturoplevelse?

BD8: Ja, det bliver ikke noget problem.

I1: Super.

(UL) (joke med McD)

I1: Kunne du (ser på Sebastian) ikke tænke dig at starte med at sætte lidt ord på det, du har tegnet.

SD8: Min tegning det er fra dengang, hvor vi var ude på Lærkehøj efter – da vi gik i sporene på H. C. Andersens tur i gennem Danmark.

BD8: Og Sebastian, hvem var det nu der fandt derud 20 minutter før jer andre.

SD8: Det var dig og Mikkel, fordi vi var så dumme at følge Lauge.

BD8: Det var fordi, at vi fik sådan et kort, hvor vi selv skulle finde derud, så mig og en der hed Nicolaj, vi kiggede overhovedet ikke på de kort. Vi gik bare. Så fandt vi det, jeg tror, at det var 20 minutter før jer andre, og de andre de fulgte efter en, der overhovedet ikke kunne læse et kort.

SD8: Jamen, kortet det løj fandeme også. Der stod, at man skulle gå sådan, sådan...

BD8: Nej, for Sebastian, der var jo et punkt, hvor der stod Lærkehøj på.

SD8: Ja, men den vej, som man skulle følge, den fungerede ikke. Ja, undskyld (ser på I1).

I1: Og det var noget af det, der skete i hvert fald. Hvad skete der ellers?

SD8: Jamen, altså... vi lavede ikke, hvad kan man sige, vildt meget. Vi brugte, vi brugte (griner) halvanden time, tror jeg. Det var en dag, hvor vi havde været på Nørre Vosborg.

BD8: Ja, nemlig. Jeg skulle lige til at sige det.

SD8: Og så også ude på, hvad er det nu (ser på de andre)

BD8: Vi havde været ude ved Bovbjerg Fyr.

SD8: Ja, Bovbjerg Fyr, ja. Og så kom vi så herud, så brugte vi, ja jeg ved ikke, noget tid på at finde derhen.

BD8: Jeg tror, at vi brugte halvanden time.

SD8: Ej, ikke på at finde derind?

BD8: Nej, nej vi brugte – mig og ham der Mikkel vi brugte i hvert fald ikke halvanden time på at finde derind.

SD8: I brugte 20 minutter på at finde det.

BD8: Ja.

SD8: Vi kom efter 40 minutter, og så var vi der i 10 minutter, efter alle var kommet, så skred vi igen.

BD8: Ja, vi skulle lige have noget at spise derude, og så gik vi så allesammen igen.

SD8: Og så på vejen hjem, så går mig, Benjamin og Mikkel og en der hedder Silas sammen og så vælger, så dumme som Mikkel og Benjamin er, så vælger de at gå terræn, og så endte de mellem to søer, og så taber Benjamin sin telefon.

BD8: Ja, men det var ikke der.

SD8: Nå, ja okay.

BD8: Det var fordi, først der skulle vi gå. Så prøvede vi at gå en smutvej, men så endte vi så mellem to søer, nej sådan en å og så en sø, hvor der bare lige var sådan et lille stykke græs og så lige sådan en sti, en så, men så var i så langt foran end os. Og så valgte vi så at se, om vi kunne få en smutvej op til jer, men det kunne vi så ikke.

SD8: Nej, det kunne I overhovedet ikke.

BD8: Ja, og det var der.

SD8: Ja, og så da vi endelig var kommet tilbage til bussen, vi skulle bare gå tilbage til bussen og vente, så går der jo næsten en time, hvor vi bare står og venter. Vi ved ikke, hvad der er sket for de andre, og så kommer Mikkel rendende og siger, jamen Benjamin, han har tabt sin telefon. (Benjamin griner). Ja, og den har vi så gået rundt og kigget efter i et stykke tid.

BD8: Ja, jeg tror, at det tog i hvert fald en halv time.

SD8: Jeg tror, at det var 3 kvarter, at vi gik rundt og ledte efter den.

I1: Hvordan havde I det, da I gik rundt der i skoven?

SD8: Altså det var nogenlunde vejr. Det regnede i hvert fald ikke.

BD8: Nej, det regnede faktisk ikke.

SD8: Men det var ikke solskin. Så det var lidt småkoldt, men det var helt fint.

BD8: Altså jeg vil mene, at jeg synes ikke, det var særlig koldt. Altså fordi inde i skoven, der var jo ikke noget blæst.

DD8: Du havde også fokus på noget andet, tror jeg.

BD8: Jamen, det var jo, det var jo... Nu snakker jeg ikke om den der, nu snakker jeg om, da vi gik derhen.

DD8: Ja, okay.

I1: Hvordan var det at skulle finde sin egen vej?

SD8: Det var nu meget sjovt.

BD8: Det var fint nok.

SD8: Hvad kan man sige, også bare det sociale i at gå rundt, fordi jeg kan huske, at dem som jeg gik med, vi gik da derhen og hørte musik samtidig med, og det synes jeg da, at det var meget hyggeligt. Og jeg var også smart, jeg havde jo lynet min lomme, sådan at telefonen ikke kunne falde ud (alle smågriner).

I1: Ja, hvad var det, som gjorde de til en naturoplevelse for dig?

SD8: Det var, at vi vandrede rundt i naturen og skulle finde en naturlig, hvad skal man sige, en landmark.

BD8: En høj.

SD8: Ja, en høj. Altså Lærkehøj. Og så, at vi skulle spise derude. Jeg tror rent faktisk også, at jeg så et eger, så altså

BD8: Så altså. Jeg så en hjort.

I1: Du så en hjort?

DD8: En hjort.

I1: Var du med der Daniel?

DD8: Nej.

BD8: Du pjækkede.

DD8: Jeg pjækkede ikke. Jeg var syg.

(UL)

I1: Ligner denne her andre naturoplevelser, som I har haft fra udeundervisningen?

BD8: Nej, det tror jeg ikke.

(UL) (Snak omkring om tegning afspejler stedet).

I1: Nå, ikke om tegningen minder om, men bare om det, som I har fortalt nu. Har I prøvet noget lignende?

BD8: Nej, det tror jeg ikke, ikke i udeundervisningen.

SD8: Altså jeg kan ikke huske lige. Vi har bare været mange gange ude og så gå rundt i en skov. Men altså det her, det er jo bare lidt mere – det kan man bare lidt bedre huske.

DD8: Ja, også fordi, at det var noget specielt for jer, fordi at man selv fik lov til at sådan skulle gå ud. Det tror jeg også ændrede noget.

SD8: Man kunne også bare følge Anne, men de valgte at tage en sådan rigtig. Undskyld sproget belortet vej. Men der bare var kedelig og ikke imellem træer. Bare på en grusvej.

BD8: Gik I på en grusvej?

SD8: Nej, vi gik bare mellem skov.

BD8: Det gjorde mig og Anders også.

SD8: Vi gik præcis samme vej som jer.

BD8: Vi gik sådan igennem mark.

SD8: Ja, ja, men det gjorde vi også.

I1: Spændende, skal vi se din Daniel?

DD8: Øh ja (han pakker den ud). Den er ikke så fin. Ja, det er fordi, at jeg misforstod noget, så det deroppe, det skal I ikke lige tage jer af. Det var det der boldspil der, som vi lavede for eksempel til at ryste os sådan lidt mere sammen sidste år. Det var det, som jeg ville have tegnet, men så stod der udeundervisning, så det skulle være noget med undervisningen at gøre, og det var sådan lidt mere bare krig og ryste sammen ting. Men vi laver tit noget, jeg ved ikke hvor mange gange, at vi har gjort det i skoven, men sådan noget hvor man har sådan nogle laminerede stykker papir, hvor der står, nu er der for eksempel tion og sion, sådan endelserne på det. Så siger Sebastian for eksempel et ord (peger mod Sebastian)

SD8: Fusion.

DD8: Ja, og så skal man så løbe hen og tage den endelse, som det slutter på, så man får øvet tingene igennem. Sidste gang hvor vi spillede, der brækkede jeg min vens finger, så det kan godt gå lidt vildt for sig nogle gange.

I1: Okay.

BD8: Hvor længe skulle han egentlig i skinne?

DD8: 5 uger.

(UL)

I1: Og hvad er det, der gør det til en naturoplevelse?

DD8: Det er fordi, at man får det med ud i skoven, så man kan sådan opleve det udenfor også. I stedet for bare at gå ned i gymnastiksalen, hvor man også kan lave det.

BD8: Ja, vi har sådan nogle tavler herude, hvor vi også plejer at være.

I1: Ja. Er det natur ude i skolegården?

DD8: Jamen, det er ikke så meget ude i skolegården. Vi har også gjort det ude i skoven. Men man kan også godt gøre det herhjemme. Det er sådan. Vi har før gjort det ude i skoven også.

I1: Ja, og hvorfor er den særlig interessant?

DD8: Det er fordi, at jeg føler, at jeg sådan – du får repeteret tingene på en sjovere måde, end hvis du bare skal sidde og sige tingene højt eller et eller andet. Det kan lige så godt være alt muligt andet end lige endelserne. Så...

SD8: Når man nu siger udeundervisning. Kan man så også sige, at vi fik udeundervisning i et andet land.

I1: Mere udeundervisning, som i, at vi tænker i naturen.

SD8: Orh pis, nu røg min ide.

I1: Men man kan jo godt have være i naturen i et andet land.

SD8: Det var vi ikke.

(UL)

I1: Men er det noget, som I gør ofte, det her med at?

DD8: Jamen, det bliver sådan mindre og mindre, jo ældre klasser, som man går i.

BD8: Vi er næsten aldrig på sådan nogle udeskoler mere.

DD8: Nej, det er ikke så tit mere.

BD8: Det er mere de små børn.

DD8: Det er fordi, det er sådan rykket mere. Det bliver sjældnere og sjældnere jo ældre, at du bliver, fordi at du skal have et højere fagligt niveau. Så du bliver også lidt nød til at have det normale bæk til bord undervisning.

BD8: Røv til bæk.

DD8: Ja, ja.

I1: Men hvordan har I det, når i er ude og så får lov at komme udenfor?

SD8: Hmm. Det er dejligt.

BD8: Nej, det kommer lige an på vejret.

SD8: Ja, ja.

BD8: Hvis vejret er dejlig.

SD8: Hvis det er dejlig solskin, og måske lige lidt blæst, så er det dejligt – så hygger man sig meget mere... End når man bare sidder ned i klassen og snakker.

DD8: Det kan godt blive meget ens nede, hvis man bare sidder i en klasse, så er det altid det der - ohh Liverpool vandt i går og ohh eller sådan. Nu når man er ude i skoven, så får man snakke om lidt andre ting end lige fodbold, eller lige facebook eller sådan noget.

[BD8: Det kunne da ikke være bedre.]

(UL)

I1: Og Benjamin, hvad med dig? Du kan bare fortælle om en naturoplevelse, som var særlig.

BD8: Ja, nu tager jeg den der naturoplevelse, hvor vi havde Robin Hood derude i skoven der. Altså det starter med, at vi kommer derud, og så var der en eller anden, der lavede et bål. Og så blev vi fordelt til forskellige poster. Der var nogle, der skulle lave noget, noget mad. Så var der nogle, mig og en mine - en anden en, vi skulle ud at finde noget - hvad fanden var det, at vi skulle finde - vi skulle finde noget sand eller et eller andet. Og det var så der, hvor jeg hoppede ned i den der å der. Og så når vi lige havde - var det før eller efter? Vi spiste og så gik vi i gang med det der Robin Hood ting der? Eller var det efter?

SD8: Det var efter.

BD8: Ja, godt så, da vi så - så skulle alle i det der udklædnings noget der. Og så skulle vi så i gang med det der rollespil der, hvor vi så skulle finde nogle poster og sådan noget. Og så ehm... Hvad hedder det? Jo, og da vi så kom tilbage igen, så skulle vi - så havde det der mad, det havde så stået og - det var en eller anden suppe eller et eller andet, en suppe og noget, som vi havde lavet. Så skulle vi så, så spiste vi så det.

SD8: Ja, det smagte ikke særlig godt.

BD8: Nej, det gjorde det ikke. Og så var vi så... Så kunne vi så bare slappe af derefter og så skulle vi lave sådan en eller anden leg med nogle træer, tror jeg, at det var.

SD8: Ja, det var trætagfat.

BD8: Ja, det var trætagfat. Ja, jeg ved ikke, det kan jeg ikke huske, hvad er. Men øhm så jo, så skulle vi lave sådan noget, hvis man skulle - når man rørte et træ, så var man i helle, tror jeg, at det var.

SD8: I hvert fald ved træ, så var du i helle.

BD8: Ja, så hvis der kom én hen til træet, så skulle du løbe.

I1: Og hvad var det, der var særligt ved denne naturoplevelse?

BD8: Det var jo, at du var ude i skoven. Og vi skulle sådan

SD8: Og vi skulle tale engelsk.

BD8: Ja, vi måtte ikke tale dansk.

SD8: Nej, snakkede du dansk, så mistede du point. Du talte point, altså vores land, om du snakkede engelsk og sådan noget.

BD8: Ja, så fik vi point. Der var to hold i det der rollespils noget. Og så fik vi to – og så fik vi penge for, hvor godt vi havde klaret det og sådan noget.

DD8: Ja, jeg kan ikke sige noget om det der. Jeg var ikke med.

I1: Nej, det er helt i orden Daniel.

SD8: Man fik også ekstra point, hvis man prøvede på at snakke britisk.

BD8: Ja, det er faktisk rigtigt.

I1: Og hvad gjorde det til en naturoplevelse?

BP8: Det var jo, at du var ude i skoven.

I1: Det var skoven?

BD8: Ja.

SD8: Vi var ude i skoven og sværdene var de pinde, som vi fandt.

BD8: Ja, og det var faktisk godt vejr.

SD8: Ja, ja. Det var dejligt vejr.

(Pause)

I1: Så nu har I præsenteret nogle oplevelser hver især. Kan I så beskrive den bedste oplevelse, som I har haft med undervisning i naturen?

DD8: Ja.

I1: Ja, vil du starte?

DD8: Jeg tror, at det var en gang, hvor vi var ude at optage sådan nogle kort film i, det var helt tilbage i 5. klasse, tror jeg. Men jeg har aldrig glemt det. Det var, hvor vi skulle have om mobning, og så skulle vi ud og optage en kortfilm ude i skoven, hvor vi viste eksemplet på, hvordan man kunne blive mobbet, og hvad man kunne gøre for at få det løst. Det glemmer jeg aldrig, tror jeg ikke. Fordi man fik både lært alt muligt med vinkler og sådan for, at det skulle blive en god film også.

SD8: Ja, og så smed vi den ned i en å også.

DD8: Ja, så kastede vi den i en å. Jeg var mobbeoffer.

SD8: Det var ham, som vi skulle mobbe nemlig.

DD8: Så...

BD8: Gik du også i shorts dengang?

DD8: Ja.

I1: Hvordan blev naturen inddraget?

DD8: Der var vi ude i skoven, og der var både land lige ved siden af og en å, eller sådan en. Man fik brugt naturen til også et mobbemiddel, hvis man kan sige det sådan i filmene, for eksempel da jeg blev smidt ned i en å, det var et middel for dem sådan til sådan lige at vise, sådan kunne man også gøre det. Det var ikke sådan, det var sådan for at stoppe mobning, for at gøre opmærksom på at det faktisk var et reelt problem i den danske skole.

I1: Har I nogle? (ser på de andre drenge)

SD8: Bedste naturoplevelse... Jeg skulle lige til at sige, da vi var i Irland, men det tæller ikke.

(UL)

SD8: Nej, så synes jeg jo nok, at det var dengang, hvor vi var på Hjerl Hede og lave skuespil. Det kunne jeg rigtig godt lide fordi, der skulle man prøve at tage nogle andre roller og så udfylde dem, så godt man kunne. Ja, det synes jeg der bare var meget skægt.

BD8: Jamen, så tror jeg bare, at jeg tager den der, som jeg fortalte om før. Den der Robin Hood ting der. (UL). Ja, bortset lige fra en ting, og det var der, at jeg faldt ned i den der å der, eller det der sump. Det var ikke så sjovt.

SD8: Det var også din egen skyld.

I1: Kan du koble et par ord på, hvorfor det var den bedste?

BD8: Jamen, jeg synes, at det var meget sjovt og prøve, at vi kun måtte snakke engelsk og sådan noget, og så, altså det var meget sådan. Vi fik også et godt sammenhold efter, for der havde været noget i klassen, hvor det bare... At der var to, der lige skilte sig lidt ud.

(UL)

I1: Men hvad gjorde det, at I var i naturen i forbindelse med det?

BD8: Jamen, det var meget sjovt.

I1: Kunne I have gjort det her også, og så have fået det samme ud af det?

BD8: Altså du kunne leve dig mere ind i rollerne, fordi Robin Hood han lever jo i en skov. Så du kan leve dig sådan mere ind i rollen og sådan noget.

I1: Er det det samme som for skuespil på Hjerl Hede?

SD8: Ja, det synes jeg, du lever dig meget mere ind

BD8: Altså, du er der jo. Du er jo der.

SD8: Altså og så godt nok på Hjerl Hede, der er der jo bygninger over det hele.

BD8: Men det er jo stadigvæk bygninger fra dengang.

SD8: Ja, men det er jo stadigvæk ude på landet, kan man godt sige.

BD8: Ja, ja. Tæt på en skov.

DD8: Altså jeg mener ikke kun naturen, at det er skov. Fordi I tager det som om, at naturen det kun er skoven hele tiden, som I mener.

SD8: Naturen, det er alt det sådan opbygget af jorden, og som mennesker ikke har pillet ved.

I2: Hvad tænker du så, at naturen det er? (ser på Daniel)

DD8: Jeg tænker, at naturen det er selvopbyggende, det er noget, der gror, noget der vokser uden sådan alle mulige forskellige hjælpemidler. Og noget, som er levende også på en måde.

BD8: Planter.

DD8: Ja. Nu bor jeg selv på en gård, så nu

SD8: Planter, insekter, dyr

DD8: Så der er det lidt det hele.

I2: Hvad med markerne? De opdyrkede marker.

DD8: Ja, det mener jeg også er naturen, hvis man er ude på en mark... Selvom

BD8: Kridtstregerne på en fodboldbane det er også natur.

SD8: Nu holder du fandme kæft med det der fodboldbane (alle smågriner)

BD8: Altså det er jo et kæmpe græsareal. For eksempel stadion oppe i Lemvig, jeg ved ikke, hvor meget græs der er, men den er faktisk stor i forhold til sådan en. Sådan et kæmpe græsareal over alt jo. Så det er jo også – og der er jo også træer imellem, så jeg vil da også mene, at der er natur deroppe.

I1: Hvad med den værste naturoplevelse, som I har haft i forbindelse med udeundervisningen?

BD8: Ja, det var den gang, hvor vi var på Lærkehøj, fordi at jeg tabte min telefon. Det var simpelthen den værste dag i mit liv.

SD8: Det er bare en af de sjoveste dage i mit liv.

BD8: Eller det var den værste skoledag i mit liv (UL).

(UL)

SD8: Arh, den værste dag. Det er næsten svært at tænke på, jeg kan næsten ikke huske så meget fra udeskole. Altså, hvis man bare skal tage den værste, så er det jo nok. Jeg tror vist, ja der var en gang, hvor vi. Ja, det var der, hvor vi var på vej fra vores lejr sidste år. Fra vores lejr til Hjerl Hede, for der skulle vi hele vejen, og vi fik lov til at blive hentet af en bus, men den hentede

BD8: Den hentede alle de små først.

SD8: Ja, den hentede alle de små først. Og gud hjælpe mig med, at så tog lærerene også lige en pause på vejen, så de ikke gad at hente. Og det var os og så de to klasser nedenunder. Ja, de gad ikke. Så holdte de lige en pause. Da det var junior, der så blev hentet, så var det kun os tilbage, og det tog bare så lidt ekstra tid, hvor de lige skulle sørge for at de alle sammen de fandt derhen og sådan.

BD8: De skulle nok bare lige have en kop kaffe eller et eller andet.

I1: Hvad lavede I så imens?

BD8: Jamen, vi gik jo.

SD8: Vi gik jo.

I1: Og I begyndte at gå hjemad?

BD8: Nej, vi skulle gå derhen til det der Hjerl Hede.

SD8: (UL) Ja, og det regnede bare.

BD8: Og der var faktisk pænt langt. Hvor langt var der? Der var 10 kilometer eller sådan noget?

SD8: Ja, der var nok 15,2 kilometer og det regnede.

I1: Hvor langt nåede I?

BD8: Jeg tror faktisk, vi nåede faktisk meget langt. Vi nåede næsten helt derhen.

SD8: Vi nåede 12 komma et eller andet, tror jeg.

I1: Oplevede I noget på vejen?

BD8: Ja, jeg synes faktisk det var meget sjovt. Vi gik og hørte musik.

DD8: Jeg synes heller ikke, at det var slemt. Jeg kunne godt lide det for det blæste ikke sådan rigtig. Det regnede bare lidt. Det er lige til mig, så går man bare og snakker og hygger. Jeg synes slet ikke, at det var slemt.

SD8: Nej, men nu blev I så også hentet, og så skulle vi vente, jeg ved ikke hvor lang tid.

DD8: Så meget før blev vi heller ikke hentet.

BD8: Jo, det gjorde I altså.

(UL)

I1: Nu har vi snakket en del om naturoplevelser, men er der nogle, som i godt kunne tænke jer at få i forbindelse udeundervisning?

SD8: Åh, hvad er det nu det hedder, det der slot der?

BD8: Nå, nå, du vil simpelthen gerne på et slot.

SD8: Jamen, der er et slot, som mig og min familie nogle gange er ude ved

BD8: Nåhr, er det det der, hvor man kan lave alle mulige opgaver

SD8: Ja, sådan noget detektivarbejde. Det synes jeg virkelig det er rigtig sjovt.

(UL) (diskutere slottet, men finder ikke frem til navnet).

SD8: Men det synes jeg er rigtig, eller det er meget sjovt, når vi derude. For man sidder nemlig udenfor, og så skal man gå rundt inde på slottet. De har professionelle skuespillere. Det er folk, som er ved at uddanne sig til skuespillere, så får de job derude. Så har de også en bygning, hvor de sover i, og så skal de ud og udøve skuespil. For så kan man gå rundt og lytte til, hvad de siger og sådan noget. Jeg kan huske engang, hvor vi var på vej ind i en hal, fordi jeg havde ikke set, at der var en der lagde ned og sov, en skuespiller. Så da han snorkede, så fik jeg sådan et stort chok, at jeg var lige ved at hamre en lampe, der stod på bordet, ned (alle smågriner).

I1: Hvad med jer andre, har I nogle naturoplevelser, som I godt kunne tænke jer at få?

DD8: Nu har jeg gået her i 4 år og jeg synes sådan, at jeg har oplevet det meste. Jeg kan ikke lige komme på noget, som jeg virkelig gerne vil opleve. Fordi altså at være på landet, det er jeg jo hver dag, og det har vi også været op til flere gange. Så ikke lige som sådan.

BD8: Nej, jeg ved sgu heller ikke, om jeg har en drømme udeskole, som jeg gerne vil på. Altså ja, hvis det ikke var i naturen, så ved jeg godt, hvad jeg ville sige, men ellers i naturen så ved jeg ikke lige, hvad jeg ville.

DD8: Altså det har ikke noget med naturen at gøre, men jeg glæder mig rigtig meget til på tirsdag. Der skal vi ud i en bokseklub sammen med vores idrætslærer.

(UL) (diskussion om, hvilken tirsdag)

I1: Apropos kysten så har vi her et sted, vi har fået at vide, at I har været med udeundervisningen, på en udeskoledag (lægger 4 billeder frem af Bovbjerg Fyr).

BD8: Ja, det er Bovbjerg Fyr.

DD8: Ja, det var der, hvor vi rensede strande.

SD8: Ja, det var der, hvor vi rensede strande.

BD8: Det der, det er Bovbjerg Fyr og så er der den der sten, der står lige der. Den var med i, den skulle vi have med i (UL). Den der sten, der står lige der, den der dag, hvor vi var ude ved Lærkehøjen, der var vi derude og fordi H. C. Andersen, han havde skraveret hans navn omme bagved.

SD8: Det blæste bare. Ja, han havde indgraveret sin autograf.

(UL)

I1: I skal have en opgave drenge. Det er godt, I er gode til at snakke.

Alle: Ja.

I1: I får en post-it her og en kuglepen. Så skal I skrive 3 enkelt ord, som I forbinder med det her natursted. Så Bovbjerg og strand.

DD8: Tre enkeltord, hvad mener du?

I1: Ja, et ord på en post-it og så næste ord på et post-it.

(UL) (spørgsmål om antal ord på post-it samt bytning af kuglepenne).

BD8: Hvad fanden skal jeg nævne som den sidste...

I1: Yes, så kan I bare sætte dem på billedet her.

(Drengene sætter ordene på).

I1: Lad os starte med sig Daniel. Du har skrevet blæst, vandet og kyst.

DD8: Hvad? Det er Sebastian.

I1: Nåhr ja, undskyld. Du har skrevet natur, landskab og ro. Kan du flette et par ord på det.

DD8: Det er fordi natur, skal vi starte med den, fordi naturen, der er jo natur over det hele her nærmest. Der er jo både træer og sådan kyst, det er jo på en måde også naturen, det er jo naturskabt. Og så ligger det lige ud til vandet også, så jeg synes, der var meget natur sådan rundt om det hele der. Og det var sjældent, at man så et sted, der ikke var naturskabt. Landskab det var jo fordi, at der var et rigtig flot landskab derude. Man kunne se på klitterne, og hvis man går over på klitterne, så kunne man stå og kigge ned på hele vandet, og

BD8: Ja, og nogle gange, så kan man faktisk også godt se over til den anden side af... Og til, hvor er det... Det er vel over på Thy. Så kan man se derover.

DD8: Og så ro, det er jo... Herude det er et rigtig godt sted, hvor man lige kan få noget ro, hvor man lige kan få tænkt tingene igennem og lige få, være lige lidt alene og lige være i sine egne tanker lidt. For så kan man lige høre bølgernes brusen eller alt sådan noget. Det er sådan et meget roligt sted.

I1: Får I også ro, når I er ved stranden?

BD8: Ja.

SD8: Jeg synes det er dejligt (?).

I1: Hvorfor tror I, at man får ro der?

BD8: Fordi, altså, der er jo... Det ved jeg sgu ikke.

SD8: Du er alene og altså

BD8: Altså der er jo mange

DD8: Kæmpe store omgivelser

SD8: Ja, også fordi der ikke er noget til at forstyrre sig bortset fra lyden af vandet. Så opfatter man bare noget andet.

BD8: Ja, det er en dejlig lyd. Det der vand, der slår imod.

SD8: Ja, så opfanger man bare sine tanker meget bedre.

I1: Og så Sebastian, du har skrevet blæst, vandet og kyst.

SD8: Ja, blæst det er jo. Det er en af de sjove ting, som jeg synes derude ved vandet. Det er at når der er meget blæst, så kan det være lidt små hyggeligt. Det kan også være sjovt.

BD8: Man bliver blæst godt igennem.

SD8: Hvad?

BD8: Du kan blive blæst godt igennem derude.

SD8: Ja, og det kan nogen gange være dejligt lige at få et sus. Men til gengæld, hvis det så regner samtidig, så er det ikke så sjovt. Så vand

DD8: I har meget imod regn, synes jeg.

Sd8: Ja, men regn

BD8: Det eneste tidspunkt, at det må regne på, det er lige før en fodboldkamp.

SD8: Øh, vandet det siger lidt sig selv. Det er nede ved kysten. Jeg synes, det er meget sjovt, for jeg elsker at svømme, altså jeg går selvfølgelig ikke til svømning. Jeg kan bare godt lide at svømme, og ja... Jeg elsker at være i nærheden af vand, når vi er ude på stranden. Det synes jeg i hvert fald, det giver mig lidt mere koncentration. Og så kyst. Jeg kan godt lide, jeg synes nogle gange, at det kan være lidt sjovt, når vi er ude at rense stranden, fordi man bliver rystet lidt sammen og det kan være

DD8: Og man finder en telefon.

(UL)

SD8: Jamen altså, så synes jeg bare, at det er meget hyggeligt, og hvis man så også kan høre musik samtidig. Så gør det det bare til en god oplevelse.

DD8: Jeg synes faktisk også. Det fungerede rigtig godt. Sidste år, der fandt jeg en telefon, faktisk en ret ny en. Den virkede faktisk.

I1: Virkede den?

DD8: Ja, det var fordi, at der var en skole, der gik lige til højre, og så havde de så været ovre på den halvdel, hvor vi skulle være til at starte med. Så fandt jeg så en telefon, og jeg kunne bare

ikke forstå, hvis det var. Så prøvede jeg at løbe hele vejen tilbage, og spurgte om der var nogle, som manglede en telefon. Det var der så. Der var faktisk rimelig mange.

I1: Benjamin? Du har skrevet frihed, landskabet og Vesterhavet.

BD8: Ja, med Vesterhavet, jeg kan godt lide at gå med mine hunde. Bare ud at gå ude ved vandet med dem. Det er dejlig beroligende.

I1: Går du alene med dem?

BD8: Nej, det er sammen med min familie.

I1: Ja, hvad med landskabet?

BD8: Landskabet, altså det er jo fordi, der er fantastiske omgivelser derude. Der er jo, som du kan se der (peger på et af billederne) marker over det hele. Så også de der klitter og vandet og alt det der. Og frihed. Jeg ved ikke, om det kun er mig, men jeg føler mig fri, når man står derude og kigger ud over vandet og går nede ved vandet.

DD8: Så får man lige øje på, hvor lille man egentlig er i sådan en stor verden.

I1: Er det samme følelse, I også har?

Alle: Ja.

I1: Spændende. Hvad synes I om området? Bovbjerg.

BD8: Det er dejligt. Det er sgu et fint sted. Det er det.

SD8: Det er dejligt.

DD8: Fantastisk.

I1: Er I tit derude?

BD8: Ja, forholdsvis.

DD8: Jeg tror, jeg har været derude 4 måske 5 gange.

SD8: 4.

BD8: Det er fordi min mor, hun er meget ude at gå med vores hunde ude ved havet, så det er altid... Fordi at der er en cafe ude ved Bovbjerg Fyr, så er det altid lige der, at hun vælger at gå.

I1: Ja, hvad gør det dejligt?

SD8: Det er jo bare, når du er alene, og du hygger dig og ja, det er et smukt sceneri. Og hvis det er på en god dag, ligesom der hvor de her billeder de er blevet taget, så er det jo meget, hvad kan man sig, smukt at kigge på. Man får det roligt, og så er det jo meget hyggeligt.

DD8: Det er også sådan et fint sted, for man kan jo finde mange strande, hvor der ligger skrald over alt og sådan noget. Og det er der bare ikke så meget af derude. Det er ikke slemt i hvert fald.

BD8: Det er jo så fordi, at de har lavet det der skolestrandrensning der.

DD8: Ja, det er det nok. Det kan gøre en del.

I1: Hvordan har I det, når I er der?

SD8: Det kommer helt an på, hvad vi skal lave.

BD8: Altså hvis det er derude, og det blæser og regner, så er det ikke lige det bedste sted at være, fordi så stormer det godt nok. Men altså hvis det er sådan okay stille vejr uden regn.

DD8: Så længe at det ikke blæser for meget, så synes jeg, det er et smukt sted.

BD8: Jo, men det må godt blæse lidt, men bare uden regn, så er det fint nok. Bare det ikke regner derude, så er det sgu fint nok.

I1: Føler I noget bestemt, når i er der?

SD8: Så er det selvfølgelig bare, at man har ro til at tænke.

BD8: Den der (peger på sin post-it).

I1: Frihed. Ja (pause). Hvad har I lavet her med udeundervisningen?

BD8: Vi har faktisk ikke været her. Jo vi var lige derude, da vi skulle ud til det der H. C. Andersen noget, der var ude ved den det sten der. Der ligger sådan en sten lige der foran.

I1: Og samle skrald?

BD8: Ja, så har vi også været ude at samle skrald.

Alle: Strandrensning.

SD8: Det var ikke direkte undervisning. Det var bare...

BD8: Jamen, det er jo bare Lemvig Kommune, der har arrangeret sådan noget for alle, jeg tror det er 5. 6. klasse i folkeskoler i hver kommune.

DD8: Nej, for vi var det også sidste år.

BD8: Så er det 6.-7. klasse.

(UL) (diskuterer hvilke år, som de har haft det).

BD8: 6.-7. klasser i hver kommune... Eller i hver skole.

I1: Hvad har I haft af naturoplevelser her?

BD8: Altså, jeg har ikke været med til nogle i den tid, som jeg har gået her.

SD8: Altså den eneste naturoplevelse, det er jo bare det, der hvor vi skal samle skrald derude. Vi har ikke lavet noget specielt derude, der har noget gøre med en form for aktivitet, bortset fra at vi har samlet skrald.

DD8: Vi var engang derude, og så skulle vi skrive, jeg kan ikke helt huske, hvad det var, som vi skulle skrive om, men jeg kan bare huske, at vi skulle sidde sådan et sted, og så skulle vi sådan

skrive nogle ting ned om det (pause). Men jeg tror, vi har godt nok, jeg har været derude en del gange med skolen efterhånden. Det er sted man besøger meget, men det er bare ikke et sted, hvor man sådan laver så meget fagligt igen. Jeg kan bare huske, at vi har været der en del gange... Også bare generelt ved stranden, og det behøver ikke lige være Bovbjerg Fyr.

I1: Nej. Fedt. Er I klar på en mere, og så tager vi en pause bagefter.

Alle: Ja, okay.

I1: Fordi det her sted, tror jeg også, at I kender fra undervisningen.

BD8: Jo, det er ude ved Møllesøen.

I1: Klosterheden og hvad der ellers hører med til den. Ja, så det er rigtigt Møllesøen er der også. Igen 3 ord, der falder jer ind, og som i forbinder med Klosterheden.

BD8: Skov.

(Drengene skriver tre ord ned).

I1: Skal vi ikke starte ved dig Benjamin.

BD8: Det kan vi da godt.

I1: Ja, smukt sted, ro og natur. Vil du uddybe hvorfor, du har valgt dem?

BD8: Ja, hvad for en skal jeg starte med?

I1: Bare start med en af dem.

BD8: Godt, så starter vi med naturen. Ja, altså skoven fordi det der sted derude. Det er det, som jeg forbinder mest med naturen, fordi der er jo, fordi træerne de bliver jo til sådan nogle (griner). Ja, det ved jeg ikke. Men altså det der ude, det er det, som jeg forbinder mest med naturen. Altså skoven og de omgivelser, der er derude. Og ro, altså der er dejlig stille derude, fordi det er så stort. Der er ikke så mange mennesker nogen af stederne. Og smukt sted, altså du kan for eksempel se der (peger på et af billederne), der er jo sådan meget. Det er ikke et grimt landskab i hvert fald. Jeg synes, at der meget pænt.

I1: Hvad tænker I, der gør det smukt?

DD8: At det er naturskabt. Det er lidt, det er meget anderledes, der er ikke hele tiden bygninger og sådan noget. Jo, der kan også godt være flotte bygninger, men dem har man bare set så mange af. De er over det hele jo. Det er jo ikke så tit, at man ser et sted som det der, hvor det bare er flot natur over det hele.

[BD8: Det er ikke kunstigt.]

SD8: Altså når vi er ude, der ved Møllesøen, så synes det er meget sjovt, eller meget hyggeligt, at stå og kigge ud over søen. Ja, altså jeg ved ikke, det skaber bare ro i sjælen.

I1: Ja, vil du tage dine Sebastian.

SD8: Jo, men skal jeg tage mine?

I1: Ja.

SD8: Jamen det er smukt, ro i sjælen og undervisning. Smukt, det er det, jeg lige har sagt. Det er sådan set bare det, at det er smukt at kigge på. Og så ro i sjælen, ja det ved jeg ikke, jeg kunne bare have skrevet ro. Men du, du slapper af med mindre man selvfølgelig laver noget et eller andet fysisk aktivitet. Men når man bare går rundt. Det er dejligt roligt og du hygger dig. Og så undervisning, det var jo ude ved Møllesøen, som vi lavede det der engelske Robin Hood.

BD8: Ja, vi har faktisk lavet flere ting derude.

SD8: Vi har lavet mange ting. Det er jo bare nogle, for eksempel nogle af de ting, som vi laver, det derude.

BD8: Ja, det er faktisk for det meste, når vi er derude, så er vi ude ved Møllesøen.

SD8: Ja, altså det er ude ved Møllesøen. Det er også altid der, hvor vi cykler hen, når vi skal lave et eller andet.

I1: Er I ofte derude?

Alle: Ja.

BD8: Ja, det vil jeg sige i forhold til de få udeskoledage, vi har, så mange af dem det er derude.

DD8: Men vi har faktisk haft rigtig mange på det seneste.

I1: Og Daniel du har skrevet stor, læring og stille.

DD8: Jeg synes altid, at det er stille og roligt derude, fordi herinde, jeg kan jo ikke stå ude ved vejen i 10-5 minutter nærmest inden, der kommer en bil... Ja, så det er dejligt sådan lige... Der er altid et sted i skoven, hvor man lige sådan kan finde helt ro. Hvor man altid bare kan høre på noget andet end by og traktorer og alt det. Og læringen, det er fordi vi tit er derude, hvor vi sådan prøver at få indlært læringen på en anden måde. Så, det er stort, fordi man er jo en lille brik i et stort spil, når man er ude i skoven.

I1: Hvad synes I om området?

DD8: Smukt.

SD8: Ja, det er flot.

BD8: Ja, meget lækkert sted.

I1: Hvad føler I, når I er der?

SD8: Altså ro... Medmindre man selvfølgelig går rundt og tænker på et eller andet, så synes jeg når man så kommer derud, mister man ens tanker, og så går man bare rundt og hygger sig. Altså, det har jeg sagt mange gange nu, men det repeterer sig hver gang, synes jeg.

DD8: Jeg synes, at man sådan oplever et stort sted, at man behøver ikke hele tiden – altså der er jo murer over det hele her. Lidt sådan når man først kommer derud, så er der jo ikke noget, som stopper en fra det, man lige føler for at lave. Du kan jo gøre det hele derude nærmest. Der er jo plads til alt. Så det er også rart nok, sådan at komme ud et sted, hvor man lige... Hvor der ikke er noget, der skal stoppe en, hvor man lige skal passe på, at man ikke kommer til at ødelægge – altså det er der jo også derude, men sådan begrænset.

BD8: Ja, det er jo nok... Hvad var det at spørgsmålet var?

I1: Hvad føler du, når du er derude?

BD8: Jeg føler stilhed... Øh, ro. Ja, og det er jo fordi at det er kæmpe stort, og der er ikke så mange mennesker lige der, hvor du er.

I1: Har I haft naturoplevelser her?

Alle: Ja.

BD8: Vi har haft mange.

I1: Kan I nævne nogle eksempler?

BD8: For eksempel den der Robin Hood ting der. Og så var der også, vi havde sådan en anderledes dag, fordi læreren de skulle på eller – de skulle have sådan et eller andet kursus. Så bestyrelsen de havde lavet et eller andet sammen med nogle forældre... En eller anden anderledes dag, hvor vi skulle ud og lave alt muligt.

SD8: Det vil jeg lige sige. Det startede dårlig, fordi der regnede det ned.

[BD8: Ja, det gjorde det godt nok].

BD8: Ja, der skulle vi cykle ud, og det regnede helt vanvittig.

SD8: Ja, der var en der hed Lars i vores klasse, han tog hjem.

BD8: Ja, han pakkede sine ting, han gad ikke være der.

(UL) (fortæller om Lars)

I1: Godt, vi må hellere tilbage på sporet (griner). Hvad har – Robin Hood har I laver her. Hvad har I ellers lavet her?

BD8: For eksempel den der dag der.

SD8: Ja, der skulle vi lave bueskydning og

BD8: Ja, der skulle vi lave alt muligt. Der skulle vi... Vi har faktisk også lavet sådan en fløjte.

SD8: Nåhr ja, det gik ikke særlig godt.

BD8: Ja, det gik virkelig dårligt. Jeg kunne ikke lige finde ud af det.

I1: Kunne man spille på den bagefter?

BD8: Jamen, det var sådan en, så skulle der sådan et græs imellem sådan to pinde. Du ved godt, når man har sådan et græs, så kan man ja, så har det sådan en lyd der.

SD8: Ja, det fungerer ikke.

DD8: Der var nogle af dem, der fungerede.

BD8: Ja, min den fungerede ikke lige helt. Jeg ved ikke helt, med de to der.

SD8: Min den knækkede halvvejs oppe.

BD8: Og så var der også nogle, der fiskede derude.

DD8: Det gjorde jeg.

BD8: Ja, det gjorde jeg faktisk også. Jeg fangede faktisk en fisk.

SD8: Ja, der var en fisk, der stjal min madding.

DD8: Wauw.

SD8: Jamen, det var pisseirriterende, fordi jeg så – det var ligesom om, at min krog den blev stående, og så tænkte jeg ej, det er nok bare lige vandet

BD8: Altså vi var jo nogle, der fangede en.

SD8: Hvad? Fangede I en?

BD8: Ja, jeg fangede en. Og så lavede vi sådan en aktivitet, hvad er det det hedder? Den der hvor man skal fyrer bolde på hinanden. Den der, hvor der er sådan to flag i hver ende.

DD8: Ja, hvad er det nu den hedder?

BD8: Det er sådan en battle.

SD8: Det hedder bare battle.

DD8: Ja, det hedder battle, og så skal man kaste sådan nogle bolde på hinanden.

BD8: Og så har man sådan nogle bolde og så har man sådan en... Hvad fanden har man mere? Har man kun bolde?

I1: I gjorde det herude i Klosterheden?

Alle: Ja, det gjorde vi.

BD8: Det gjorde vi oppe på sådan en mark.

SD8: Men ja altså det var sådan, hvor vi havde sådan nogle bolde

BD8: Og flag i hver ende også.

SD8: Og flag i hver ende. Og så handlede det om, at man skulle skyde alle modstanderne og snuppe flaget og så skynde sig ned

BD8: Og når du så har fået flaget ned i din egen ende, så har du vundet.

SD8: Ja, og der var ingen af os, der sådan nåede at tage vores flag. Nej, tage nogens flag på grund af

BD8: Jo, jeg fik flaget, men blev skudt bagefter.

SD8: Ja, alle de døde sådan defensivt. Det var helt utroligt.

I1: Nå, jeg tror, at det var det for første omgang. Det var rigtig fedt at høre, hvad I sagde. (UL)
Så lad os sige 10 minutters pause.

Anden del

I2: Godt, nu skal I høre, nu tager vi de her billeder frem igen (finder billederne frem og lægger dem på bordet). Nu tager vi stranden ude ved Bovbjerg frem igen, og så får I sådan en plastiklomme her hver med nogle oplevelsesværdier, har vi valgt at kalde dem. Men det er nogle ord. Nu skal I se, hvad der er af forskellige ord i sådan en plastiklomme. Der er fredfyldt, der er trygt, mange dyr og planter, vildt, inspirerende, smukt, åbent, rumligt og socialt. Er der nogle af de her ord, som I ikke helt ved, hvad betyder?

(UL)

Alle: Nej.

I2: Godt I er sådan med på, hvad det vil sige? Så får I en mappe med alle de her ord og så skal I udvælge tre ord, som I synes der passer på det her område. Og så kan I holde dem, sådan lidt for jer selv. Og så når, at I har valgt dem, så siger I til, og så kan vi lægge dem op.

(Drengene finder ord i plastiklommen).

SD8: Altså vi skulle vælge tre ord til billederne?

BD8: Vi skulle vælge tre ord.

I2: Ja, eller til området. Det der falder dig ind, når du tænker på området (pause). Har I valgt? Så prøv at lægge dem ned sådan ud for jer hver, så vi allesammen kan se dem.

(Drengene lægger dem ned).

I2: Så bare læg dem herovre ved dig, Sebastian.

BD8: Ej, vi har næsten de samme Daniel.

I2: Ja, er der lidt, der går igen. Sebastian, vil du ikke starte med at fortælle om de ord, som du har valgt, og hvorfor du har valgt dem?

SD8: Jo, jeg har valgt smukt, fordi det er sådan lidt en no shitter. Jeg synes det meget flot og et meget flot område at kigge på, og det

(UL) (diskutere hvordan en no shitter skal forstås).

SD8: Jamen altså, det er meget flot, ja. Så er der åbent, ja det er jo meget rumligt og stort. Et sted, hvor du har plads til udtrykke dine følelser, hvis du vil, fordi der er for det meste ikke nogle, der reagerer på det, så du er åben til at gøre, hvad du vil derude. Og så er der inspirerende. Og det her smukke landskab det kan være inspirerende til bog, en digt, et maleri eller visse andre ting, synes jeg i hvert fald.

I2: Fint. Daniel, hvorfor har du – hvilke ord har du valgt, og hvorfor har du valgt dem?

DD8: Altså jeg har taget vildt, for nu har jeg boet tæt på Vesterhavet hele mit liv stort set og været derude en hel del gange, og det er oftest har det været stille og roligt, men man har da også været derude, hvor det har været vildt. Hvor det er helt fascinerende, hvor langt bølgerne de har været oppe og sådan noget. Så det kan også være et rigtig vildt sted, hvis man er der på det rigtige tidspunkt. Jeg har taget smukt, for hvis man bare står der på en helt stille aften, hvor solen den er lige ved at gå ned eller noget, så det kan være det smukkeste syn, som man ser hele dagen. Eller så er det fredfyldt, fordi du kan få lov til sådan at tænke over ting, som du normalt ikke lige får tænkt igennem. Og være lidt dig selv også.

I2: Benjamin?

BD8: Jeg har valgt smuk, fordi, at jeg synes, det er et ekstremt smukt sted altså... Alle de omgivelser der. Og så rumligt, fordi det er jo sådan et meget stort sted, så det rummer meget. Og fredfyldt. Jeg synes, at det er meget fredeligt, fordi der er ikke så mange mennesker. Eller jo, der kan godt være mange mennesker, men ikke i forhold til hvor stort det er. Der er jo ikke fyldt op med mennesker derude. Og så også at bølgerne, det er meget fredeligt. Deres brusen og alt det der.

I2: Kan I sætte lidt ord på, hvad området det betyder for jer?

DD8: Det er et sted, hvor man kan lid... Hvor man kan...

BD8: Et sted, hvor man kan slappe af.

SD8: Ja.

DD8: Ja... Et sted, hvor du kan være sig selv.

BD8: Og få tænkt.

DD8: Få tænkt tankerne igennem, hvis man kan sige det på den måde.

I2: Andet der falder jer ind?

Alle: Nej.

I2: Prøv at tage ordene igen. Så finder vi de andre billeder frem af Klosterheden. I skal ikke pakke dem ned. I skal bruge dem igen.

BD8: De samme ord.

I2: Hmm hmm. Så nu har vi billederne fra Klosterheden. Så skal I igen udvælge 3 oplevelsesværdier, som I forbinder med Klosterheden. Så prøv bare at hold – nå ja, det er fint.

DD8: Ja, det vidste jeg godt.

(UL) (spørgsmål om det var de samme ord eller nogle nye ord).

I2: Det må gerne være de samme. I skal bare vælge 3 ord, som I tænker passer på Klosterheden.

(Drengene udvælger 3 ord).

I2: Lidt mere blandet den her gang. Daniel, kan du starte med at fortælle, hvad du har valgt, og hvorfor du har valgt dem?

BD8: Ja, mange dyr og planter, den har jeg taget fordi, der er jo mange planter ude i skoven, og der er mange dyr, fordi dyrene de lever derude i skoven. Og fredfyldt det har jeg taget, fordi jeg synes, at der er meget fredfyldt derude. Der er ikke sådan vildt mange mennesker. Og smukt det har jeg taget, fordi som du kan se der (peger på billederne), det er et meget smukt sted. Ud over den sø der og træerne og alt det der.

I2: Daniel?

DD8: Ja, jeg har taget smuk, fordi jeg synes generelt, at skoven er smuk. For der er ingen blæst, og det værste, som jeg ved, det er blæst. Så er jeg sådan lidt ligeglad med alt muligt andet vejr. Så længe, at det ikke blæser for meget. Og, hvad er det nu det hedder, og der er meget rumligt, fordi der er plads til alle. Skoven afviser jo ikke et sted, og siger her må du ikke gå ind, fordi du har det og det.

SD8: Der er jo noget, der hedder... Hvad hedder det, en fredzone, hvor du ikke må gå ind på grund af de dyr, der er der.

DD8: Ja, ja men altså (alle smågriner). Ja, og så er den fredfyldt, fordi der er jo ikke nogle, der kommer og sådan råber og skriger over det hele, eller en eller anden kæmpe traktor, der kommer og kører forbi eller sådan et eller andet. Så skal det være skovarbejdere, men de er der jo ikke så tit. Så...

I1: Hmm. Sebastian.

SD8: Ja, jeg valgt social på grund af, at du – hvis du i hvert fald er sammen med nogle venner derude, så er det jo meget socialt at være derude. Det er hyggeligt. Og så har valgt inspirerende af samme grund, som jeg har valgte det til det, som vi snakkede om lige før. På grund af at det er jo perfekt til et maleri eller til noget anden form for, hvad kan man sige, noget kulturelt. Som der kan skrives ned og males. Og så er der vildt. For skoven kan i hvert fald også virke overraskende for dem, der går rundt, synes jeg i hvert fald. For eksempel den gang, jeg ved ikke om ulvene, de stadig er her i Danmark?

Alle: Jo, jo.

SD8: Ja, jeg synes i hvert fald, at jeg læste, at der var over 100 af dem tilbage.

BD8: 100?

DD8: De formerer sig jo sjovt nok.

(UL)

SD8: Jamen så kan der også ligesom Benjamin har været udsat for, en lille mosesump, en mose, som der lige kan synke en ned.

I2: Hvad betyder området for jer?

BD8: Altså vi er tit derude jo, altså med skolen.

SD8: Ja, det betyder meget for vores udendørsundervisning.

DD8: Jeg synes, at det betyder stilhed og et sted, hvor man kan få lov til sådan lige at være alene lidt. Og det er også rimelig rart sådan. Sådan er jeg i hvert fald som person. Jeg kan godt lide, at nogle gange så skal man lige stoppe op og lige, lige sådan slappe lidt af.

I2: Ja, var det svært at vælge oplevelsesværdierne?

Alle: Nej.

I2: Det var let nok? Så det er ikke sådan, at I har tænkt, at der faktisk var nogle af de andre oplevelsesværdier, som I også gerne ville have valgt?

DD8: Jo, dyr og planter.

I2: Ja, fordi den måske er oplagt, eller?

DD8: Ja.

BD8: Ja, men dem her to. Jeg synes, at det var meget nemt at vælge til dem begge to.

SD8: Fredfyldt og mange dyr og planter. Det er alle dem, som jeg ville have valgt.

DD8: Så ikke trygt?

SD8: Nej, ikke trygt, for du ved aldrig, om der lige pludselig er et eller andet, der falder ned på dig.

DD8: (griner) Okay.

BD8: Ja, jeg synes, at det var nemt nok.

I2: Okay. Fint. I må gerne pakke ordene sammen igen (samler ordene sammen og giver dem til I1).

(UL)

(Dreng fra mellemklassen kommer ind og siger dav).

I2: Good. Så af de her to områder.

(Dreng fra mellemklassen kommer igennem igen og siger dav igen).

(UL)

I2: (UL) Af de her to områder ude ved Vesterhavet og ude i Klosterheden. Hvilke af de her to områder kan I bedst lide?

BD8: Vesterhavet.

I2: Ja. Hvad siger I andre to?

SD8: Altså hvad siger du? (ser på Daniel).

DD8: Skoven... Helt klart.

I2: Skoven.

SD8: Jeg tror også, at jeg siger skoven.

I2: Skoven.

I2: Hvorfor vælger du Vesterhavet? (ser på Benjamin)

(UL) (alle tygger på kiks).

I2: Daniel, hvorfor tænker du skoven?

DD8: Det er fordi, at jeg mener, at for mig der er skoven et lidt mere stille og roligt sted. Og der er jeg oftest, fordi det ligger ikke andet end 2-3 kilometer væk fra mit hus. Det ligger lidt mere oplagt til mig, at jeg tager ud i skoven i stedet for at tage til vandet. Og der føler jeg også lidt mere ro. Det er bare mit sted nærmest.

I2: Sebastian.

SD8: Jamen jeg kan bedst lide skoven, fordi, hvad kan man sige, jeg kan godt lide at eksperimentere med ting og undersøge mange ting. Og det er også derfor at ude i skoven, der er der jo mange biologiske... Både hvad kan man sige arter og af planter og dyr, og jeg kan godt lige at sidde og kigge på dem, og så undersøge hvordan de gror og sådan noget, så det. Og det er også meget fredfyldt ude i skov. Det er altid dejligt, hvis man gerne vil have lidt ro. Så er det dejligt at komme derud.

I2: Hmm (ser på Benjamin).

BD8: Ja, og jeg har valgt Vesterhavet, fordi at jeg er der sådan forholdsvist, nogen gange, sådan nogen gange, med mine hunde. Jeg synes, det er dejligt fredfyldt – dejlig roligt derude. Der er sådan meget, meget stille. Det er dejligt fredeligt, og bølgerne de er dejlige at høre på.

I2: Er I også – nu er I i naturen i forbindelse med udeundervisningen, men er I også i naturen i jeres fritid?

DD8: Ja.

BD8: Naaa

SD8: Naaa

BD8: Jo, hvis vi tæller en fodboldbane med, så kan vi godt tage den med. Og så også nogle gange, når jeg er ude ved Vesterhavet med mine dyr.

I2: Du er tit Daniel?

DD8: Arh, tit og tit, men ja det sker. Ej, ikke så meget for tiden, fordi min søster hun er rejst til Island så. Og hendes kæreste han er også rejst væk, så det er gået lidt i stå, men jeg cykler da derud sådan nogle gange.

I2: Ud i skoven, ud i Klosterheden? Cykler du så alene derud?

DD8: Ja.

I2: Ja. Hvad laver du derude så?

DD8: Normalt, så tager jeg bare nogle mountainbike ruter, og så kan man lige stoppe op og så lige få tænkt tingene igennem og så lige slappe lidt af derude og sådan, bare kigge lidt rundt. Jeg kan godt lide det der, hvis der er helt stille og sådan noget. Det kan jeg godt lide. Det er dejligt.

I2: Er du også en gang imellem derude med din familie eller venner eller?

DD8: Jeg var rigtig tit med min søster og hendes kæreste og så vores hund Elvis.

(UL) (snak om hund).

I2. Hvad med dig Sebastian?

SD8: Jeg er – ej, jeg er næsten aldrig ude i skoven i fritiden. Det meste af min hverdag den er baseret inde i byen. Jeg arbejder inde i byen, og jeg bor der.

I2: Hvad arbejder du med?

SD8: Jeg arbejder som bogopsætter nede på det Lemvig bibliotek. Så det er en frisk gåtur ned i, hvad kan man sige, ned i byen på arbejde. Og det er jo ret tit. Jeg får ikke særlig meget plads

til andet, og jeg plejede at få flere naturoplevelser ved at spille fodbold, men så fik jeg arbejde i stedet for.

(UL)

I2: Så det er fordi, at du ikke er så, eller ikke har så meget tid til det?

SD8: Ja, men jeg er heller den person, som bare rigtig gerne vil ud i skoven. Jeg synes det er også dejligt at være inde i byen. Jeg kan godt lide at se på, hvad... Hvad folk i Lemvig laver. Ikke fordi...

BD8: Byen den er dejlig.

SD8: Ja, jeg kan lide, at høre på biler, der kører. Det... Så lærer man at være tilpas også.

I2: Hvorfor er du ikke så meget ude i naturen?

BD8: Ehm, det er jeg ikke, fordi at jeg heller ikke har specielt meget tid til det med mit fodbold og... Jeg er også træner på stadion, og det bruger jeg også tid på, og... Så bare, jeg får ikke gjort det. Jeg får ikke gjort noget ud af det.

DD8: Så lokker FIFA lidt mere?

BD8: Ja, FIFA den er der også lidt.

I2: Den trækker?

BD8: Ja, det gør den.

I2: Går I til nogle fritidsinteresser, hvor I er ude i naturen?

DD8: Fodbold.

BD8: Ja, fodbold.

I2: Har I gået til noget tidligere? Spejder?

DD8: Jeg har gået til spejder.

BD8: Det har jeg faktisk også. Jeg har gået til det siden... Jeg ved sgu ikke, hvornår jeg begyndte, 1. klasse tror jeg, og så stoppede jeg i... 6.... 7. klasse, tror jeg.

DD8: Jeg tror, jeg har gået 1., 2. og 3.

(UL)

SD8: Ja, jamen jeg har gået til fodbold, og så har jeg gået til spejder i en uge. Det synes jeg ikke der var, der var særlig spændende. Det stoppede jeg med.

DD8: Du er heller ikke så meget, det der naturmenneske sådan.

SD8: Nej.

DD8: Det er ikke noget, som man oplever så tit.

I2: Kan I fortælle om en særlig naturoplevelse, som I har haft i jeres fritid.

DD8: En dag da mig og min mor og min søster vi havde været til noget fødselsdag, så kørte vi ud igennem skoven, fordi at vi skulle hjem. Så holdte vi så ind på sådan en rasteplads for at høre – min søster og hendes kæreste, de havde lige været derude – for at høre, hvad er det nu det hedder, hjortene brølede sådan. Og det ville de gerne have, at jeg skulle opleve også. Så det var rigtig fedt at opleve og prøve at opleve, hvor tæt på at de var og sådan noget. Det synes jeg, det var fedt sådan noget.

I2: Hørte I dem?

DD8: Ja.

I2: Hvad siger I andre to?

BD8: En speciel naturoplevelse fra min fritid?

I1: Ja, sådan en naturoplevelse, som du husker, fra din fritid (pause). Der bliver tænkt.

SD8: Jeg har en, tror jeg. Vi er igen, jeg er ikke vildt meget ude i skoven i fritiden, men så var der dengang, da jeg besøgte det der slot der, som jeg ikke kan huske, med min familie. Det var i vores sommerferie. Vi har været derude to gange nu. Det synes jeg, det var enormt spændende. Vi har i hvert fald hørt det efter vores gamle naboer. De havde sagt, da de var derinde, der havde manden åbnet et skab, og så var der kommet et skellet hoppende ud i ham, og ja... Det fik han fandme et stort chok over. Og så syntes vi, at det ville vi vildt gerne prøve, og det var også... Hvad kan man sige, turen værd.

I2: Hmm. Ja. Hvad tænker du Benjamin? En naturoplevelse, du har haft i fritiden?

BD8: Jamen, det er vel lige så stille ude ved vandet med mine hunde. Lige så stille bare ud at gå derude (pause). Så den ene af dem kan komme ud i vandet.

I2: Hvad er så en dårlig oplevelse, I har haft i naturen i jeres fritid?

DD8: Da jeg væltede på cykel. Det var ikke så sjovt.

I2: Ude i skoven?

DD8: Ja, eller på vej derud.

SD8: Nu vælter du også næsten hele tiden overalt. Du vælter over en trappe, du vælter overalt nede på fodboldbanen.

(UL) (En lærer kommer ind og går igen).

DD8: Så tit vælter jeg heller ikke.

SD8: Øh, hvis jeg skal vælge en dårlig oplevelse, så er det jo dengang, at vi var ude at gå med vores naboers hund. Ehm, vores mor og far var ikke hjemme, mig og min tvillingesøster, så var vi ude og være med vores naboer. Så var det... Så fordi det pissede ned.

[BD8: Regn (hvisker).]

DD8: Var det med Anna?

SD8: Ja, Anna og dem og så deres hund Valder. Og så i starten, så var det fint noget, men så begyndte det så sådan rigtig at regne, og vi var langt væk fra bilen, så da vi endelig kom tilbage til bilen, så var vi alle sammen pjask våde og lugtede af våd hund. Ja, det var ret irriterende. Fordi det ødelagde jo en meget god dag indtil videre.

I2: De steder, som I besøger med Udefriskolen, kunne I selv finde på at tage dertil i jeres fritid? (UL) (dreng kommer ind).

BD8: Altså jeg har været derude i min fritid... Altså med min familie.

DD8: Ja, skoven det er altid et godt sted.

BD8: Skoven, vandet og det hele.

I2: Så det er nogle steder, som I også tager til i jeres fritid.

BD8: Det sker da. Det er ikke helt vildt, men det sker da et par gange.

SD8: Jeg har været på Hjerl Hede før med min mormor og morfar.

DD8: Så ja, det sker.

BD8: Ja, det sker sådan et par gange.

I2: Er der nogle af de aktiviteter, som I har lavet i udeundervisningen, som I også har lavet i jeres fritid?

(pause)

SD8: Der er selvfølgelig nogle gange fodbold.

BD8: Det laver vi jo ikke i udeundervisningen.

DD8: Vi har lavet det der. Jeg har før spillet sådan et... Vi lavede sådan et kryds og bolle spil, som jeg først spillede med min søster og hendes kæreste.

BD8: Ja, det har faktisk også. Det der kryds og bolle, det spillede jeg faktisk til fodbold.

I2: Kan I prøve at fortælle om det?

DD8: Ja, det tager du bare (ser på Benjamin).

BD8: (griner) Til fodbold, der brugte vi kegler der og nogle trøjer. Der er sådan 9 kegler (viser en linje med sin hånd). Og så har du 3 trøjer per hold, og så er det bare med – så skal du bare op at lægge den og så tilbage igen. Ja, ligesom kryds og bolle.

DD8: Vi gjorde det så bare ude i skoven med grankogler og grene.

BD8: Ja, det er så lidt mere naturagtigt.

I2: I undervisningen eller i fritiden?

DD8: Begge dele.

I2: Kan I fortælle lidt om de forskellige forskelle og ligheder, der er på de naturoplevelser, som I får i skolen og så i jeres fritid.

BD8: Skolen det er mere læreagtigt.

SD8: Ja, der fokuserer du mere på det, læreren siger.

BD8: Der fokuserer du mere på det, som vi har om for eksempel.

DD8: Jeg fokuserer ikke så meget på naturen. Jo, du fokuserer også på naturen men mest om læring.

SD8: Jamen og så i fritiden, der gør du jo bare

BD8: Der kan du gøre lige, hvad der passer dig altså... Altså næsten. Men ja.

I2: Tror I så, at I søger de samme naturoplevelser, som i får i undervisningen?

(UL) (dreng kommer ind og hilser på)

I2: Søger I de samme naturoplevelser i jeres fritid, som dem I får i jeres undervisning?

Alle: Nej.

I2: Hvad søger I så?

DD8: Altså, når jeg er ude i skoven alene, så er det sådan lidt mere bare for at få lidt andre tanker i hovedet end lige facebook og messenger og alt sådan noget... Foldbold og sådan noget. Det er lidt mere at tænke dybt og sådan lidt få ro. Det er det ikke så meget i skolen, fordi der er stadig lige noget, som man lige snakker om og sådan noget.

SD8: Ja, jamen nu er jeg aldrig ude i skoven, så hvis jeg skal tænke et eller andet, så går jeg ind på mit værelse og høre lidt musik, og så går tankerne lige lidt væk.

I2: Tror I, at det at I har udeundervisning gør, at I kommer mere ud i naturen i fritiden, end hvis I var en almindelig klasse.

BD8: Nej, det tror jeg faktisk ikke.

DD8: Ja.

I2: Nej. Ja.

BD8: Nej, for mig personligt, så tror jeg ikke det.

I2: Prøv at uddyb det.

BD8: Det har noget at sige. Altså før at jeg begyndte herude, der var jeg også sådan forholdsvis, eller nogen gange ude ved havet og gå med dyrene. Så ja, det tror jeg ikke, det har ændret det store.

I2: Du er ikke begyndt, at komme mere ud i naturen efter... I din fritid?

BD8: Nej, det tror jeg ikke.

I2: Hvad siger du Daniel?

DD8: Ja. Det tror jeg. Det er blevet sådan lidt mere... sådan en ting, at man kan tage derud. Man får sådan lidt mere øjnene op for det, end jeg havde før. Ej, det er så først kommet de sidste to år, hvor jeg sådan er blevet lidt ældre og sådan.

I2: Er det fordi, at du tidligere ikke selv har fået lov til at cykle ud i skoven?

DD8: Ja, og så tror jeg bare, at der har været mange... Jeg havde de første 3 år af min skole, der har jeg ikke haft det så godt. Så jeg brugte også lige noget tid på sådan at udvikle min person og sådan få noget mere selvtillid, fordi jeg var meget nede efter de første 3 år af min skole, indtil jeg kom her. Så ja, det har stået lidt stille i et par år.

I2: Hvad tror du Sebastian?

DD8: Jeg har overhovedet ikke ændret på noget som helst. Nej, før så boede jeg i Gudum. Den ligger sådan – det er ude i en lidt mindre by – og den ligger tættere på natur. Og nu er jeg flyttet ind i Lemvig. Så jeg kommer jo ikke særlig meget i kontakt med noget som helst form for natur. Kun ved skolen her så kommer jeg ud i naturen, medmindre at jeg selvfølgelig også skal lave et eller andet arbejde derude sammen med min far.

I2: Kunne I godt tænke jer, at være mere ude i naturen end I er nu? Vi kan starte med i skolen i forbindelse med undervisningen?

BD8: Ej, det er fint nok.

DD8: Jeg synes også, det er meget fint.

BD8: Og i fritiden der vil jeg sige nej. Så meget tid har jeg heller ikke til at komme ud i naturen. Det er kun lige, hvis der noget en weekend, hvor man lige ikke har noget. Så kan man lige tage en tur ud til fyret eller for eksempel en hundeskov eller... Ud til havet eller ja. Altså hver eneste gang, at jeg er ude i naturen, så er det for at være ude med mine hunde. Yes.

I2: Hvad er det for nogle hunde?

BD8: Jeg har en meget tyk Dansk-Svensk Gårdhund, og så har jeg en hvalp. En blanding mellem en Puddelhund og en Chito.

I2: Ja. Hvad med jer andre? Hvad med dig Daniel? Kunne du tænke dig at være mere ude i naturen?

DD8: Jeg har ikke tid til mere. Jeg synes faktisk, jeg er

I2: Du synes, du er meget i naturen?

DD8: Ja, jeg synes, jeg tager i skoven, når jeg har behov for det. Sådan når jeg lige føler for det.

I2: Hvor tit er det?

DD8: Det kommer meget an på månederne, og om jeg har meget at tænke på.

SD8: Nej, altså jeg synes ikke, at jeg... Jeg synes, det er helt fint, sådan som jeg har det. Jeg behøves ikke at komme ud i skoven noget mere.

I2: Hvad tror I, at der ville gøre, eller hvad der skulle til for, at I kom mere ud i naturen i jeres fritid?

SD8: Jeg skulle miste mit arbejde så.

DD8: På grund af sygdom så?

BD8: Mere tid.

I2: Have mere tid? Hmm.

DD8: Nogle at cykle med.

I2: Nogle at cykle med?

SD8: En ven.

DD8: Ej, jeg har det faktisk også fint med at cykle alene. Det skader ikke.

I2: Så er vi faktisk ved at være igennem alle vores spørgsmål. Har I noget på hjertet her til slut?

SD8: Jamen, vi vil da bare sige tak, fordi I gad at interviewe os.

I1 og I2: Jamen, det er os der takker.

I1: Fordi I havde lyst til at være med.

I2: Det var fedt, at I ville være med.

(UL)

I1: Jeg har faktisk et spørgsmål, hvis I vil svare på det.

Alle: Jo, selvfølgelig.

I1: For nu var vi jo så heldige at være med til at observere jeres udeskole dag i mandags. Hvad synes I om den dag?

DD8: Speciel.

BD8: Det var meget hyggeligt. Der var ikke noget skole i det, synes jeg ikke.

I1: Der var ikke noget skole i det?

DD8: Jo, det synes jeg, der var.

BD8: Nej, det synes jeg ikke, at der var.

DD8: Der var nytænkning.

SD8: Men innovation det er jo noget, som du gør hverdag.

BD8: Ja, jeg synes ikke, at der var sådan meget.

SD8: Det er for eksempel, når du sidder og spiller FIFA, så skal du prøve at tænke ud af boksen.

(UL) (Eksempler fra FIFA og arbejde, hvor Sebastian synes der er tale om innovation).

SD8: Jeg følte, at det var bare endnu en dag

BD8: Det var bare en dejlig dag, hvor man kunne blive rystet sammen.

(UL) (snakker om børn)

I1: Forbinder I det med naturoplevelser også at være derude?

BD8: Ja, ja. Det var ude i en skov. Ja, det var fint nok.

I1: Ja, så hvad er det mere, end at det er ude i skoven?

(Pause).

SD8: Hvad mener du egentlig lige med det?

I1: Er der mere, der kendetegner, at det er naturoplevelse, end at det er i skoven.

SD8: Ja, hvis det har noget at gøre med, at der nogen form for biologi, synes jeg. Hvis du arbejder med biologi, så arbejder du med naturen. Lærer om, hvordan den er opbygget. Lærer om, hvordan den fungerer. Ligesom vi har lige

DD8: Hvordan den udvikler sig.

SD8: Ja. Vi har lige haft om koralrev. Der har vi lært, hvordan de udvikler sig. Og det er på en meget, meget, meget kompliceret måde. Men det er til gengæld også.

DD8: Meget fascinerende. Det de gør.

BD8: Så mange af dem, er der sgu ikke i Danmark mand.

(UL)

I1: Det var bare det spørgsmål. Tak.